

CKN 423

KPM/242

graeve II/345

Titel, 182, IV, 224 pp, 2 gef.
Tafeln W

f. u. r

SENATUSCONSULTI
DE
BACCHANALIBUS,

Sive aeneae vetustae Tabulae

MUSEI CAESAREI VINDOBONENSIS

EXPLICATIO,

AUCTORE

MATTHAEO AEGYPTIO

NEAPOLI MDCCCXIX.

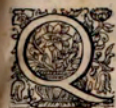
Apud **FELICEM MUSCAM**
Superiorum Permissu.

C
K
N
423

IMP. CAES. CAROLO VI.
LEOPOLDI F. FERDIN. N. FERDIN. PRON.
DOMITORIGENTIVM BARBARARVM
RESTITVTORI ORBIS ROMANI
VICTORI AC TRIVMPHATORI S. AVG.
HISPAN. NEAPOLIS AC SICILIAE REGI
CATH. PIO. FELICI
ANTIQVITATVM PRAECIPVE ROMANARVM
PRO SVO IVRE EXIMIO CVLTORI
EXPLICATIONEM VETERIS
S. C. DE BACCHANALIBVS
AVGVSTIS EIVS AVSPICIIS LVCVRATAM
DEDICAT DICAT CONSECRATQVE
MATTHAEVS AEGYPTIVS
D. N. M. Q. E.

1

A D L E C T O R E M
P R A E F A T I O

Ulam annò superioris saeculi XL. Job. Baptista Cigala, Tirioli in Brutiis dominus, aedes sibi praetorias à fundamentis excitaret, forte accidit ut interfodiendum plurima antiquitatis vestigia, columnarum scapi, integri, fracti, bases, zophori, & epistylia egererentur, ex quibus non leve indicium subortum est, fuisse ibi oppidum band incelebre. Quum verò ambigeretur, an rudera illa ad excisam aliquam Graecorum urbem, an ad Romanorum coloniam pertinerent; commodum reperta est aenea tabula, quaquaversum fere pedalis, in qua Latinis literis, rudibus tamen, incisum erat Senatusconsultum, quod Romae de Bacchanalibus coercendis factum est: quae tabula licet praeter spem longissimam tulerit aetatem, fractam nihilominus vel antiquitus fuisse, ac novo fuso aere consolidatam, (sive ferruminatam, ut loquuntur J.Cti) certissimis indiciis etiamnum apparet. Lapidem praeterea sarcophagum detectum narrant, & cadaver hominis mirae proceritatis, qualia gigantum fuisse perhibentur; cujus dentes molares duo, qui apud rusticos quosdam adhuc supererant, tandem Romam ad Christianam Suecorum Regiam, hujusmodi rerum apprime studiosam, allati fuere. Fides sit penes auctores: non enim me latet, quàm male propter hujusmodi dentes, ac ossa, apud criticos audierit Fazellus (a). Magna in eo sarcophago bitaminis copia, quo, veluti pice, usi sunt loci incolae; donec eam fuisse Aegyptiacam cadaveris condituram, quum eximii medici ac philosophi Thomae Cornelii Consentini judicio, tum curandarum vulnerum praesenti vi serò Neapoli compertum est. Quanquam quid vetat dicere, non multum à vero aberratum esse? Nam ex pice quoque cedriam fieri solitam scribunt (b); & cedriam condiendis cadaveribus apud veteres usurpatam, tam certò scimus, quàm quod maxime.

A

Me-

(a) Thader, Rylin. not. de Cyrenis. (b) Ill. 3. de salinis, apud antiquos, praesentia cap. 17.

Meliore quodam fatis aenea tabula rusticorum manus evasis, & à domino, bonarum literarum, ac praesertim vernastis amanissimo, inter *καθηκόντα* servata est. Hunc junior Job. Baptista, illius nepos, Tiroli Princeps, bonis & ipse literis band leviter imbutus, cupientibus summis quandoque viris constantissime pernegavit: exscribendi tantum potestatem, quibuscunque vellent, humanissime semper fecit. Exscripsi ego ante annos XXX. vix dum hoc genere studiorum initiatus: exscripsit, ut alios inferioris notae praeferam, Jacobus Tollius (tamec si non *αδελφός*), à quo Batavi typographi acceperunt, & ope artis chalcographicae libris M. Tullii Ciceronis praefixere. Exscripsit vir Clar. Carolus Majellus, Neapolitani Seminarii, sub Archiepiscopo Cardinali Camelmio, studiis Praefectus, nunc Archiepiscopus Emesenus. Ab Augustino Scilla, p. d. Melfanensi, accepit Raphael Fabrettus, ediditque Inscriptionum cap. vi., nec ipse satis diligenter. Ex Fabretto nuper exscripsit Clar. Scipio Massaeus (a), & aliquot conjecturis illustravit. Longe à vero abest, quod Scilla Fabretto narravit, altam esse tabulam pedem unum, latam pedem unum & semis; quum vix sicilicet altitudinem superet latitudo, ut ex nostra figura, ad unguem expressa, patet. Illud notandum fuerat, quod lineâ v. vitio fabri aetarii legitur VTR. A, interjecto quadratae literae spatio, pro VERBA, ut sensus proculdubio postulat: lineâ vi., post vocem ADESENT, yelictam fuisse ab eodem fabro, nulla prorsus necessitate ad id cogente, lacunam, deinde has literas incisat. A RES: quae lacuna facillime suppletur, sic: QUOM. EA, ut ex inferioribus liquido constat. Lineâ quoque xi. xii. & xiii. deesse fragmentum ad instar fere trianguli, quod & nos, quum tabulae ipsius fragmenta non rectè adbaerentia, componeremus, supplevimus; nam fuso stamno vacuum illud complavimus, & paucas literas in id incidendi curavimus, quas tabula ipsa incidendas apertissime significabat.

Tandem hoc insigne, & nullo non pretio aestimabile eruditae antiquitatis monumentum clariss. eques Pius Nicolaus Gavelius, Caes. Majestatis CAROLI VI. semper Augusti medicus primarius, ac biliorbecae Praefectus, pro suo erga optimam Principem bonasque artes studio, effecit ut à privatis ad Augustaeos lares transferretur: operam suam commodante amplissimo Praefide Cajetano Argentio, qui facili negotia abs memorato Tiroli Principe,

viro

(a) *Mss. Act. diplomatar. pag. 139.*

viro spectatae erga CAESAREM fidei, statim obtinuit.

Habes, candide Lector, aeneae tabulae historiam: nunc quae me causae ad scribendam impulerint, paucis accipe. Quum idem Princeps meam sciscitaretur sententiam, ecquid de exornanda tabula, ad CAESAREM quamprimum mitterenda, videretur; forte imprudenti mihi excidit, jampridem à me quaedam panca, quam juvenili ocio fruerer, fuisse ad eam rem in adversariis adnotata: quod si tantum temporis publica Civitatis nostrae negocia largirentur, quantum ad ea in manus resumenda, & Senatusconsultum illustrandum usui foret, gratissimum laborem lubenti animo à me susceptum iri. Excidit id, inquam. Atqui diebus sane paucis post accessit me clar. Praefes, rogat, instat, arget, quidquid commentatus essem in lucem proferrem: gratissimum id Reip. literariae, & quod caput rei esset, clementissimo CAESARI in primis futurum. Ego verò, intermissa jamdiu hujusmodi studia causari: tamen non esse quae olim adnotaveram, ut sapientissimi Principis oculis susjicerentur: confusa omnia difficillime in unum veluti corpus coactura: in summa temporis inopia, & paucos inter libros, & adhuc imbecilla per morbum regium valitudine, qui fieri posse, ut argumentum multiplex, varium, non obvium, tractarem cum dignitate? Quid opus est verbis? Pervicit tandem auctoritas doctissimi viri, quae semper apud me plurimum valuit: manus continuo ad rem: excerpta ex optimis auctoribus consarcinare, paginas implere; mox stylumvertere, & quae paulo ante probaveram rejicere, per semestre fere spatium, non sine animi anxietate, perrexi. Neque enim, dum hoc saxum verso, à reliquis insuavis negotiis mihi licuit feriari; & satis, pro viribus, properanti quotidie stimuli addebantur: quod quum per se molestum est, tum mihi praesertim, qui sive naturâ, sive fato quodam, omnia incoepa abrupte, magnus cancellator sum. Ante omnia Livii de Bacchanalibus verba proposui, eaque illustranda duci: erat enim enarranda eorum historia, ne quid cupidum lectorem moraretur: & ridiculus sane fuisset, nec totâ curandus Anticyrâ, si aliis quam Livii verbis latine, perspicue, eleganter, copiose, ac denique cum dignitate dicere suscepissem. Itaque singillatim observationes, quae iusti commentarii loco esse possunt, adjeci, ut viam ad Senatusconsultum intelligendum, quocumque tandem modo possem, ac pro nearum virum exiguitate, complanarem. Qua quidem in re co-

A 2

Eus

Has sum salebrosam penitioris verustatis infigere viam; in eruendis originibus, vel ipsis Graecis Latinisque auctoribus parum conperis, successu nec admodum felici, insudare; arcana Cereris, atque adeo Iſidis, Bacchi, Oſiridis, Attidis investigare; discrimen inter Dionysia, Myſteria, Theſinophoria, Cerealia, Eleuſinia ſtatueret; inſanos denique lymphaticosque ritus, immo obſcena quaedam in medium aſſerre, quae ad Bacchi ſaediſſimum cultum pertinebant: quum ut unusquisque intelligeret, merito Bacchanalia fuiſſe abolita, quando nihil fuit ad corrupendos bonos mores aptius; tum ut ſerid cogitemus, quibus in tenebris, quoque in coeno Idololatrae verſarentur; ac tandem verae Religionis lucem, ac praefantiam, & beneficia à CHRISTO, Deo & Servatore noſtro, in genus humanam collata, non ſine grati animi affectu perpendamus. Ignoscat igitur pudicus lector, & labores meos aequi bonique conſulat rogo, ſi quaedam ſilenda, ſed Bacchanalibus arctiſſimè conjuncta, enuntiavi; nam ſic inſtruendus erat, ut ex iis, quae ſemota omni verecundia propalam fiebant, quantum in abdito parctum pudori fuerit, ſecum facile reputaret. Poſtremò ipſum Senatusconſultum per partes expoſui, notis, ut plurimum, ad rem Grammaticam pertinentibus; praecipua enim in eo legendo tyronibus difficultas oritur ex orthographia. Quae omnia an ex ſententia ſucceſſerint, tuum, Lector benevole, iudicium eſto; immo, quando aliter fieri non poteſt, nec malevolorum refugio; dum ne ante decernant, quàm ab ovo uſque ad mala, ut vetus habet proverbium, & meum propoſitum, & rationem rerum tractandarum cognoverint. Vale Neap. Kal. Nov. MDCCXXVII.

T. LI.

T. LIVII PATAVINI DE BACCHANALIBUS VERBA

Ex Decadis IV. libro IX.

Nſequens annus Sp. Postumium Albinum, & Q. Marcium Philippum Coſſ. ab exercitu, bellorumque & provinciarum cura ad iſtaſtinac conjurationis vindictam avertit: & inferius: Coſſ. ambobus quaefſtio de clandestinis conjurationibus decreta eſt. GRAECUS ignobilis in Etruriam primùm venit, nulla cum arte earum, quas multas ad animorum corporumque cultum nobis eruditiffima omnium gens invexit: ſacrificulus, & vates: nec is qui aperta religione propalam, & quaefſtum, & diſciplinam profitendo, animos errore * imbueret, ſed occultorum antiſtes ſacrorum. Initia erant, quae primò paucis tradita ſunt; deinde vulgari coepta per viros mulieresque: ADDITAE voluptates religioni vini, & epularum, quod plurium animi illicerentur. quum vinum animos, & nox, & miſti feminis mares, ætatis tenerae majoribus, discrimen omne pudoris extinxiffent; corruptelae primùm omnis generis fieri coeptae; quum ad id quiſque, quo naturà prioris libidinis eſſet, paratam voluptatem haberet. Nec unum genus noxae, ſupra promiſcua ingenuorum ſeminarumque erant; ſed falſi teſtes, falſa ſigna, teſtimoniaque, & indicia ex eadem officina exibant.

ve-

(*) alii legunt *horreo*, ſed *perpetuum*.

Venena indidem, intestinaeque caedes. ita ut ne corpora quidem interdum ad sepulturam extarent. multa dolo, pleraque per vim audebantur. Occulebat vim, quod ~~III~~ PRAE ululatus, tympanorumque, & cymbalorum strepitu nulla vox quiritantium inter stupra & caedes exaudiri poterat. Hujus mali labes ex Etruria Romam, veluti contagione morbi, penetravit. primò urbis magnitudo capaxior, patientiorque talium malorum ea celavit. tandem indicium hoc maxime modo ad Postumium Consulem pervenit. P. Aebutius, cujus pater publico equo stipendia fecerat, pupillus relictus, mortuis deinde tutoribus, sub tutela Duroniae matris, & vitrici T. Sempronii Rutili educatus fuerat. & mater dedita viro erat: & vitricus, quia tutelam ita gesserat, ut rationem reddere non posset, aut tolli pupillum, aut obnoxium sibi vinculo aliquo fieri cupiebat. via una corruptelae Bacchanalia erant. Mater adolescentulum appellat, se pro aegrotò voyisse, ubi primùm convaluisset, Bacchis eum se initiaturam. damnatam voti Desim benigne exsolvere id velle. X. dierum castimonià opus esse. decimo die coenatum, deinde pure lautum in sacrum deducturam. ~~IV~~ SEORTUM nobile libertina Hispala Fecenia, non digna quaestu, cui ancillula afflueverat, etiam postquam manumissa erat, eodem se genere tuebatur. huic consuetudo juxta vicinitatem cum Aebutio fuit, minime adolescentis aut rei, aut famae damnosa. ultro enim amatus, appetitusque erat; & maligne omnia praebentibus suis, meretriculae munificentia sustinebatur. quin eò processerat, consuetudine capta, ut post patroni mortem, quia in nullius manu erat, tutore à tribunis, & praetore petito, quum testamentum faceret, unum Aebutium institueret heredem. Haec amoris pignora quum essent, nec quicquam

quam secretum alter ab altero haberent, per jocum adolescens vetat eam mirari, si per aliquot noctes secubuisset. Religionis se causà, ut voto pro valetudine sua facto liberetur, Bacchis initiari velle. Id ubi mulier audivit, perturbata, Dii meliora, inquit. mori & sibi, & illi satius esse, quàm id faceret. & in caput eorum detestari minas, periculaque, qui id fuassent. Admiratus quum verba, tum perturbationem tantam adolescens, parcere execrationibus jubet; matrem id sibi, assentiente vitrico, imperasse. Vitricus ergo, inquit, tuus (matrem enim insimulare forsitan fas non sit) pudicitiam, famam, spem, vitamque tuam perditum ire hoc facto properat? Eo magis mirabundo, quaerentique quid rei esset, ~~III~~ PACEM veniamque precata Deorum Dearumque, si coacta caritate ejus, silenda enuntiasset; ancillam se ait, dominae comitem, id sacrarium intrasse, liberam nunquam eò accessisse: scire corruptelarum omnis generis eam officinam esse; & jam biennio constare neminem initiatum ibi majorem annis XX. Ut quisque introductus sit, velut victimam tradi sacerdotibus. eos deducere in locum, qui circumsonet ululatus, cantusque symphoniae, & cymbalorum, & tympanorum pulsu, ne vox quiritantis, quum per vim stuprum inferatur, exaudiri possit. Orare deinde atque obsecrare, ut eam rem quocunque discuteret modo, nec se eò praecipitaret, ubi omnia infanda patienda primùm, deinde facienda essent. neque ante dimisit eum, quàm fidem dedit adolescens, ab his sacris se temperaturum. Posteaquam domum venit, & mater mentionem intulit, quid eo die, quid deinceps ceteris, quae ad sacra pertinerent, faciendum esset, negat eorum se quicquam facturum, nec initiari sibi in animo esse. Aderat sermoni vitricus. Confestim mulier

lier exclamat: Hispalae concubitu carere eum decem noctes non posse. illius excetrae delinimentis & venenis imbutum, nec parentis, nec vitrici, nec Deorum vecundiam habere; jurgantes hinc mater, hinc vitricus cum quatuor cum servis domo exegerunt. Adolefcens inde ad Aebutiam se amitam contulit, causamque ei, cur esset à matre ejectus, narravit; deinde ex auctoritate ejus postero die ad Cos. Postumium, arbitris remotis, rem detulit. Consul, post diem tertium ad se jussum redire, dimisit. Ipse Sulpiciam, gravem feminam, socrum suam percunctatus est, eam quam anum Aebutiam ex Aventino nosset: quum ea nosse probam, & antiqui moris feminam respondisset; opus esse sibi eam conventam dixit; mitteret nuntium ad eam ut veniret. Aebutia accita ad Sulpiciam venit. & Consul paulo post, velut forte intervenisset, sermonem de Aebutio fratris ejus filio infert. Lacrymae mulieri obortae, & miserari casum adoloseentis coepit, qui spoliatus fortunis à quibus minimè oporteret, apud se tunc esset, ejectus à matre, quod probus adolefcens (Dii propitii essent) obsecrois, ut fama esset, sacris initiari noller. Satis de Aebutio exploratum ratus Consul, non vanum auctorem esse, dimissa Aebutia, socrum rogat ut Hispalam indidem ex Aventino libertinam, non ignotam viciniae, arcesceret ad sese: eam quoque esse, quae percunctari vellet. Ad ejus nuntium perturbata Hispala, quod ad tam nobilem & gravem feminam ignara causae arcesceretur; posteaquam lietores in vestibulo, turbamque consularem, & Consulem ipsum conspexit, prope exanimata est. In interiorem partem aedium abductam, focru adhibita, Consul, si vera dicere inducere in animum posset, negat perturbari debere: fidem vel à Sulpicia, tali femina, vel

ab

ab se acciperet: ~~sed~~ EXPROMERET sibi quae in luco Similae Bacchanalibus in sacro nocturno solerent fieri. Hoc ubi audivit, tantus pavor tremorque omnium membrorum mulierem cepit, ut diu hiscere non posset. tandem confirmata, puellam admodum se ancillam initiatam cum domina ait. aliquot annis, ex quo manumissa sit, nihil quid ibi fiat, scire. Jam idipsum Consul laudare, quod initiatam se non inficiaretur. Sed & cetera eadem fide expromeret. Neganti ultra quicquam scire, non eandem, dicere, si coarguatur ab alio, ac per se fatenti veniam aut gratiam fore. eum sibi omnia exposuisse, qui ab illa audisset. Mulier haud dubie, id quod erat, Aebutium indicem arcani rata esse, ad pedes Sulpiciae procidit; & eam primò orare coepit, ne mulieris libertinae cum amatore sermonem in rem, non seriam modò, sed capitalem etiam verti vellet. Se terrendi ejus causa, non quod sciret quicquam, ea locutam esse. Hic Postumius accensus irà, tum quoque, ait, eam cum Aebutio se amatore cavillari credere, non in domo gravissimae feminae, & cum Consule loqui. & Sulpicia attollere paventem, simul illam adhortari, simul iram generi lenire. Tandem confirmata, multum incusata perfidia Aebutii, qui optimi in eo ipso meriti talem gratiam retulisset; magnum sibi metum Deorum, quorum occulta initia enunciaret, majorem multò dixit hominum esse, qui se indicem manibus suis discerpturi essent. Itaque hoc se Sulpiciam, hoc Consulem orare, ut se extra Italiam aliquid amarent, ubi reliquum vitae degere tutò posset. Bono animo esse jubere eam Consul, & sibi curae fore dicere, ut Romae tutò habitaret. ~~sed~~ Tum Hispala originem sacrorum expromit. Primò sacrarium id seminarum fuisse, nec quemquam virum ed admit-

B

ti

ti solitum. tres in anno statos dies habuisse, quibus interdiu Bacchis initiarentur. Sacerdotes invicem matronas creare solitas. ¶ PACULLAM Miniam Campanam sacerdotem omnia tanquam Deum monitu immutasse. nam & viros eam primum suos filios initiasse, Minium, & Herennium Cerrinios, & nocturnum sacrum ex diurno, & pro tribus in anno diebus quinos singulis mensibus dies initiorum fecisse. ex quo in promiscuo sacra sint, & permitti viri feminis, & noctis licentia accesserit, nihil ibi ¶ facinoris, nihil flagitii praetermissum. ¶ PLURA virorum inter sese, quam feminarum esse stupra. Si qui minus patientes dedecoris sint, & pigriores ad facinus, pro victimis immolari: nihil nefas ducere. ¶ HANC summam inter eos religionem esse. viros velut mente capta cum jactatione fantastica corporis vaticinari, ¶ MATRONAS Baccharum habitu crinibus passis cum ardentibus facibus decurrere ad Tyberim, demissasque in aquam faces, quia vivum sulphur cum calce insit, integrâ flammâ efferre. Raptos à Diis homines dici, quos machinae il ligatos ex conspectu in abditos specus abripiant. eos esse qui aut conjurare, aut sociari facinoribus, aut stuprum pati noluerint. Multitudinem ingentem, alterum jam prope populum esse: in his nobiles quosdam viros, feminasque. Biennio proximo institutum esse, ne quis major XX. annis initiaretur. Captari aetates & erroris, & stupri patientes. Peracto indicio, advoluta rursus genibus, preces easdem, ut se ablegaret, repetivit. Consul rogat socrum, ut aliquam partem aedium vacuum faceret, quod Hispala immigraret. Coenaculum super aedes datum est, scalis ferentibus in publicum obsecratis, aditu in aedes verso. res omnes Feceniae extemplo translatae, & familia arcessita

sita. & Aebutius migrare ad Consulis clientem justus. ¶ Ita quum indices ambo in potestate essent, rem ad Senatum Postumius deferret. Omnibus ordine expositis, quae delata primò, quae deinde ab se inquisita forent, patres pavor ingens cepit; quum publico nomine, ne quid eae conjurationes coetusque nocturni fraudis occultae, aut periculi importarent; tum privatim suorum quisque vicem, ne quis affinis ei noxae esset. ¶ CENSUIT autem Senatus, gratias Consuli agendas, quod eam rem, & cum singulari cura, & sine ullo tumultu investigasset. ¶ QUAESTIONEM deinde de Bacchanalibus sacrisque nocturnis extra ordinem Consulibus mandat. Indicibus Aebutio, ac Feceniae ne fraudi ea res sit, curare, & alios ¶ INDICES praemiis invitare jubet. Sacerdotes eorum sacrorum, seu viri, seu feminae essent, non Romae modò, sed per omnia fora, & conciliabula conquiri, ut in Consulum potestate essent. Edici praeterea in urbe Roma, & per totam Italiam edicta mitti, *ne quis, qui Bacchis initiatus esset, coisse, aut convenisse causa sacrorum velit, neu quid talis rei divinae fecisset.* ¶ ANTE omnia ut quaestio de his habeatur, qui coierint, conjuraverintve, quò stuprum, flagitiumve inferretur. Haec Senatus decrevit. ¶ CONSULES Aedilibus curulibus imperarunt, ut sacerdotes ejus sacri omnes conquirerent, comprehensosque libero conclavi ad quaestionem fervarent. ¶ AEDILES plebis videre, ne qua sacra in operto fierent. ¶ TRIUMVIRIS capitalib. mandatum est, ut vigilias disponerent per urbem, servarentque, ne qui nocturni coetus fierent; utque ab incendiis caveretur. ¶ ADIUTORES triumviris quinqueviri uti cis Tyberim suae quisque regionis aedificiis praesent. Ad haec officia dimissis magistratibus ¶ CONSULES in rostra ascenderunt,

- XXII. & concione advocata ~~quum~~ quum solemnè carmen precationis, quod praefari priusquam populum alloquantur magistratus solent, peregrisset Consul, ita coepit. Nulli unquam concioni, Quirites, tam non solum apta, sed etiam necessaria haec solemnìs Deorum precatio fuit, quae vos admoneret; ~~hos~~ hos esse Deos, quos colere, venerari, precarique majores vestri instituisent; non illos qui pravis & externis religionibus captas mentes, velut furialibus stimulis, ad omne saeculus & ad omnem libidinem agerent. Equidem nec quid taceam, nec quatenus proloquar, invenio. Si aliquid ignorabitis, ne locum negligentiae dem; si omnia nudavero, ne nimium terroris offundam vobis, vereor. Quidquid dixerò, minus quam pro atrocitate, & magnitudine rei dictum scitote esse. ut ad cavendum satis sit, dabitur opera à nobis. Bacchanalia totà jampridem Italià, & nunc per urbem etiam multis locis esse, non famà modò accepisse vos, sed crepitibus etiam, ululatusque nocturnis, qui perfonant totà urbe certum habeo; ceterum, quae ea res sit, ignorare: alios Deorum aliquem cultum, alios concessum ludum & lasciviam esse, credere; & quaecumque sit, ad paucos pertinere. Quod ad multitudinem eorum attinet, si dixerò multa millia hominum esse, illico necesse est exterreamini; nisi adjunxero, qui, qualesque sint. Primum igitur mulierum magna pars est, & is fons mali hujusce fuit. Deinde simillimi feminis mares stuprati, & constupratores, fanatici vigiles, vino, strepitibus, clamoribusque nocturnis attoniti. ~~Nul-~~ Nul-
XXIV. las adhuc vires conjuratio, ceterum incrementum ingens virium habet, quod in dies plures fiunt. ~~Mai-~~ Mai-
XXV. ores vestri ne vos quidem, nisi quum aut vexillum in arce posito comitiorum causà exercitus editus * esset,

* al. legunt edulles.

esset, aut plebi concilium Tribuni edixissent, aut aliquis ex magistratibus ad concionem vocasset, forte temerè coire voluerunt; & ubicumque multitudo esset, ibi & legitimum rectorem multitudinis censebant debere esse. Quales primum nocturnos coetus, deinde promiscuos mulierum ac virorum esse creditis? Si quibus aetatibus initientur mares sciat, non misereat vos eorum solum, sed etiam pudeat. ~~Hoc~~ Hoc
XXVI. sacramento initiatos juvenes milites faciendos censetis, Quirites? iis, ex obsceno sacrario deductis, arma committenda? hi, cooperti stupris, suis, alienisque, propudicitia conjugum ac liberorum vestrorum ferro decernent? Minus tamen esset, si flagitiis tantum effeminati forent (ipsorum id magna ex parte dedecus erat) à facinoribus manus, mentem à fraudibus abstinuissent. Nunquam tantum malum in republica fuit, nec ad plures, nec ad plura pertinens. quidquid his annis libidine, quidquid fraude, quidquid scelere peccatum est, ex illo uno sacrario scitote ortum esse: nec dum omnia, in quae conjuraverunt, edita facinora habent. adhuc privatis noxiis, quia nondum ad remp. opprimendam satis virium est, conjuratio sese impia tenet. crescit & serpit quotidie malum: jam majus est, quam ut capere id privata fortuna possit: ad summam reip. spectat. Nisi praecaveritis*, Quirites, jam huic diurnae, legitime ab consule vocatae, par nocturna concio esse poterit. Nunc illi vos singuli universos concionantes timent ~~iam~~ iam, ubi vos dilapsi domos &
XXVII. in rura vestra eritis, illi coierint, consultabunt de sua salute simul, ac vestra perniciem. tum singulis vobis universi timendi erunt. Optare igitur unusquisque vestrum debet, ut bona mens suis omnibus fuerit. Si quem

* al. praecaveris.

quem libido, si furor in illum gurgitem abripuit, illorum cum, cum quibus in omne flagitium, & facinus conjuravit, non suum iudicet. Ne quis etiam errore labatur, vestrum quoque non sum securus. XXVIII. NIHIL enim in speciem fallacius est, quam prava religio. Ubi Deorum numen praetenditur sceleribus, subit animum timor, ne fraudibus humanis vindicandis divini juris aliquid immistum violemus. XXIX. HAC vos religione innumerabilia decreta pontificum, senatusconsulta, aruspicum denique responsa liberant. Quoties hoc patrum avorumque aetate negotium est magistratibus datum, ut sacra externa fieri vetarent? sacrificulos, vatesque foro, circo, urbe prohiberent? Vaticanos libros conquirerent, comburerentque: XXX. OMNEM disciplinam sacrificandi, praeterquam more Romano abolerent? Judicabant enim prudentissimi viri omnis divini humanique juris, nihil aequae dissolvendae religionis esse, quam ubi non patrio, sed externo ritu sacrificaretur. Haec vobis praedicenda ratus sum, ne qua superstitio agitare animos vestros, quum *demolientes nos Bacchanalia*, discutientes nefarios coetus cerneretis. Omnia Diis propitiis, volentibusque ea facimus. qui, quia suum numen sceleribus, libidinibusque contaminari indigne ferebant, ex occultis ea tenebris in lucem extraxerunt; nec pat fieri, ut impunita essent, sed ut vindicarentur, & opprimerentur, voluerunt. Senatus quaestionem extra ordinem de ea re mihi, collegaeque meo mandavit; nos quae ipsis nobis agenda sunt impigre exequemur: vigiliarum nocturnarum curam per urbem minoribus magistratibus mandavimus. Vos quoque aequum est, quae vestra munia sunt, quo quisque loco positus erit, quod imperabitur impigre praestare, XXXI. NE quid fraude noxiorum periri-

riculi, ac tumultus oriatur. Recitari deinde senatusconsulta jusserunt, *indique praemium* proposuerunt; si quis quem ad se deduxisset, nomenve absentis detulisset. qui nominatus profugisset, diem certam se finituros, ad quam, nisi citatus respondisset, absens damneretur. Si quis eorum, qui tum extra terram Italiam essent, nominaretur, ei laxiorem diem daturus, si venire ad causam dicendam vellet. Edixerunt deinde, ne quis quid fugae causa vendidisset, neve emisisset; ne quis reciperet, celaret, ope ul- la juvaret fugientes. Concione dimissa, terror magnus urbe tota fuit; nec moenibus se tantum urbis, aut finibus Romanis continuit; sed passim per totam Italiam literis hospitem de senatusconsulto, & concione, & edicto consulum acceptis, trepidari coeptum est. Multi ea nocte, quae diem insecuta est, quo in concione res palam facta est, custodiis circa portas positis, fugientes à Triumviris comprehensi, & reducti sunt; multorum nomina delata; quidam ex iis viri, feminaeque mortem sibi consciverunt. Conjurasse supra VII millia virorum ac mulierum dicebantur. XXXII. CAPITA autem conjurationis constabat esse, M. & L. Catinius de plebe Romana, & Faliscum L. Opternium, & Minium Cerrinium Campanum. ab his omnia facinora, & flagitia orta; eos maximos sacerdotes, conditoresque ejus sacri esse. data opera est, ut primo quoque tempore comprehenderentur. XXXIII. ADDUCTI ad Coss., fassique de se nullam moram iudicio fecerunt. Ceterum tanta fuga ex urbe facta erat, ut quia XXXIV. MULTIS actiones, & res peribant, cogerentur praetores T. Maenius & M. Licinius per Senatum res in diem tricesimum differre, donec quaestiones à Coss. perficerentur. Eadem solitudo, quia Romae non respondebant, nec inveniebantur, quorum

rum nomina delata erant, coëgit Consules circa fora proficisci, ibique quaerere, & judicia exercere. Qui tantum initiati erant, & ex carmine sacro, praecunte verba sacerdote, preces fecerant, in quibus nefanda conjuratio in omne facinus ac libidinem continebatur; nec earum rerum ullam, in quas iurejurando obligati erant, in se, aut alios admiserant, eos in vinculis relinquebant. qui stupris, aut caedibus violati erant, qui falsis testimoniis, signis adulterinis, subiectione testamentorum, fraudibus aliis contaminati, eos capitali poena afficiebant. plures necati, quam in vincula coniecti sunt. magna vis in utraque causa virorum mulierumque fuit. XXXV. MULIERES damnatas cognatis, aut in quorum manu essent, tradebant, ut ipsi in privato animadverterent in eas. Si nemo erat idoneus supplicii exactor, in XXXVI. publico animadvertebatur. XXXVII. DATUM deinde Coss. negotium est, ut omnia Bacchanalia, Romae primum, deinde per totam Italiam diruerent: extra quam si qua ibi vetusta ara, aut signum consecratum esset. in reliquum deinde SCTo cautum est, ne qua Bacchanalia Romae, neve in Italia essent. si quis tale sacrum solempne & necessarium duceret, nec sine religione & piaculo se id omittere posset, apud Praetorem urbanum profiteretur; Praetor Senatum consuleret. Si ei permissum esset, XXXVIII. QUUM in Senatu centum non minus essent, ita id sacrum faceret, *dum ne plus quinque sacrificio interessent*; neu qua pecunia communis, neu quis magister sacrorum, aut sacerdos esset. XXXVIII. Aliud deinde huic conjunctum, referente Q. Martio Cos., S. C. factum est, ut de iis, quos pro indicibus Coss. habuissent, integra res ad Senatum referretur, quum Sp. Postumius quaestionibus perfectis Romam redisset. Minium Cerrinium Cam-

pa-

panum Ardeam in vincula mittendum, censuerunt; magistratibusque Ardeatium praedicendum, ut intensiore eum custodia asservarent, non solum ne effugeret, sed ne mortis consciscendae locum haberet. Sp. Postumius aliquanto post Romam venit. eo referente de P. Aebutii, & Hispalae Feceniae praemio, quod eorum opera indicata Bacchanalia essent, S. C. factum est, ut singulis his centena millia aeris Quaestores urbani ex aerario darent: XXXIX. UTIQUE Cos. cum Tribunis plebis ageret, ut ad plebem primo quoque tempore ferrent, ut P. Aebutio emerita stipendia essent, ne invitus militaret, neve Censor ei equum publicum assignaret: XL. UTIQUE Feceniae Hispalae datio, diminutio, gentis enuptio, tutoris optio item esset, quasi ei vir testamento dedisset: XLI. UTIQUE ei ingenuo nubere liceret; neu quid ei, qui eam duxisset, ob id fraudi, ignominiaeve esset. utique Consules, Praetoresque, qui nunc essent, quive postea futuri essent, curarent ne quid ei mulieri injuriae fieret, utique tutum esset. Id Senatum velle, & aequum censere ut ita fieret. Ea omnia lata ad plebem, factaque sunt ex SCTo, & de ceterorum indicum impunitate, praemiisque Consulibus permissum est.

C

SE-

SENATUSCONSULTI DE BACCHANALIBUS

EX T. LIVII VERBIS EXPLICATIO.

CONSULIBUS Sp. Postumio Albino, Q. Marcio Philippo, Anno Urbis dLXVII, ante Christum natum cLXXVI, quaestio à Senatu mandata est de Bacchanalibus, & clandestinis conjurationibus, sacrisque nocturnis, quae tunc primum Romae non incoepit, sed detecta sunt. Jamdiu enim ea GRAECUS quidam, adeo IGNOBILIS, ut ejus nomen à Livio fuerit ignoratum, in Etruriam invexerat; unde Romam. Suspiciabar aliquando, hominem ex Magna nostra Graecia originem duxisse; ut ibi potissimum publice figendum fuerit Senatusconsultum, unde prima fluxerat mali contagio. Sed quò minus huic sententiae acquiescam, vetat *Clementi Alexandrino* (a), qui disertè inquit: Καθεύδεις ὁ τῶν Κορύμβων καλῶντος, & πλάττειν Καθάρσιον κατὰ σιδήρεον· αὐτὸν γὰρ εἴ τινα τοὺς ἀδελφοὺς τῶν καὶ τῶν ἱεροδιδασκάλων, οὗτοι τὸ Διονύσιον αἰδομένους ἐκείνους τοὺς Πυθίους καὶ Κόρυμβους. Cabeiros autem dum Corybantas appellant, mortem quoque Cubiricam annuntiant. Hi enim duo fratricidae quam eistam sustulissent, in qua repositum erat pudendum Dionysi, eam vexerunt in Etruriam. A Graecis igitur transmarinis, sive Lydis, sive Phrygibus Corybantibus foedissimae superstitionis initium.

Quid si Etruriam Campaniam nostram intelligamus, ab Oecis habitatam, origine Tyrrhenis, neque admodum à Magna Graecia distitam? Polybius enim (b) memoriae prodidit, à Tyrrhenis (qui Tusci, & Etrusci à Romanis nuncupati sunt) campos circa Nola, & Capuam, Phlegraeos dictos, quondam possessos esse. Nola ipsam, & Capuam à Tuscis conditas tradit Velleius (c). Puteolos quoque Tyrrhenorum civitatem vocari à Pausania, inquit Theodorus Ryckius (d): sed nihil aliud in Pausaniae *Messeniensis* invenio, circa finem, quam Puteolanos esse maris Tyrrheni accolae, quod nemo negaverit. Quò minus tamen sub Tyrrhenorum ditone eos fuisse affirmem, facit Dionysius, qui scribit (e), Etruscos, qui circa Ionium sinum habitabant, à Gallis expulso, Olympiade sexagesimaquarta, Cumas, Graecam urbem in Opicis, irritò conatu evertere aggressos: suppetias enim cognatis Etruscis opportunè tulissent proximi Cumis Puteolani: quod scribere historicus non omisisset.

Praeterea fuere Lacones origine Phoenices, & Hebraeorum cognati, ut peculiari Dissertatione ostendit *Stephanus Morinus*, & ex libris Machabaeorum satis constat (g). Phoenices verò inter praecipuos Bacchi &

C 2

Ce

(a) in praenotio pag. 11. (b) lib. II. (c) lib. I. cap. VII. Plinius in *de vitibus*, lib. V. (d) *de vitibus*, lib. V. (e) lib. VII. (f) Quilquid contra dicat Jan. Partheus ad lib. III. *Clitae*, de rebus Profer. citatus à Dempstero lib. IV. *Etruriae Reg. cap. CII.*, nam mihi non est ad manus. (g) lib. I. cap. XII.

λαῖοι, & in fine μὲν Ἰδὴ Σκαυλάτης Scyllium mont Cretas. qui acco-
lant Scylli. Scyllias enim Juppiter ibi cohitur : ubi ajunt Curetas
cum Corybantibus Jovem deposuisse. Separantur etiam ab Ovidio (a).

Pari clypeo sudibus, galeas pari tondit inanes
Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus (a).

Sed apertius Lucianus ἀπὸ ὀρχήστου : ἀρχὴν δὲ παρὰ Πάριον ἱερὸν τῶν
παιδῶν, ἐν Φρυγίᾳ μὲν τὸς Κορυβάντας, ἐν Κρήτῃ δὲ, τὸς Κυρήνας ὀρχήσασθαι
κελεύεται. & ὅτι τὰ μύητα ὡς τὸ τῶν παιδῶν αὐτῶν. οἱ γὰρ ἀπὸ Κορυβάντων, δι-
σώζοντο αὐτῇ τῷ Διῳ, ὅτε ἐς τὰς τῶν αἰώνων ἀπὸ τοῦ Ζεὺς ὀρχήσαντι quodammodo
αὐτοῖς, ἐμφανῶς ὡς τῶν αὐτῶν ὀρχήσαντι τοῖς παλαιοῖς ὁδόντας, ἐν ὁδοῖς δὲ
αὐτῶν ἡ ὀρχήσις ἦν, τὰ ἑλόν μεταξὺ προπομπῶν ἀπὸ τοῦ ἰατρῆος, & πρὸς
δῶνται ἐν δὲ τῇ, & πρὸς αὐτοῖς. Primum autem dicunt, Rheam, hac arte
delectatam, in Phrygia quidem Corybantas, in Creta vero Curetas sal-
tare jussisse. Neque parum arti eorum illi profuit: quippe circumfultan-
tes servarunt illi Jovem, ita ut ipsi mercedem salutis debere se Juppi-
teri confiteatur; siquidem per saltationem illorum paternos dentes effu-
git. Saltabant autem armati, & gladios ad seuta collidebant interim,
& furibundum, bellicumque quiddam sollebant. Hinc Curetes chorus
Matris Deum audiunt apud Aristidem (b): Καὶ τὸς Κυρήνας χορὸς ἀπὸ
τῶν τοῦ Διὸς μύητα. Magis separantur à Tzetze in Lycophronem: ἐν
τῇ Κυρήνας Δαυίδος ἡμῶν Κυρήνας & Ἀπὸδῶντος παῖδες, οἱ δὲ Κορυ-
βάντες Οὐρανίας & Ἀπὸδῶντος. Quantum igitur distat Phrygia à Creta in-
sula, quantum filii Danaë à Thaliae filiis, tantum Corybantes à Cure-
tibz distant.

Ex Pausania nihil certi eruas: vult enim videri sacris Cereris ini-
tiatus, & loquitur per ambages, parum cetera sibi constans, veluti re-
ligione, immo magis pudore impeditus: & forte ab Atheniensibus mo-
tuebatur, qui Diagoram impietatis damnaverant, quod Eleusinia, & Ca-
birore mysteria publicasset, teste Athenagora (c). Cabiros tamen
homines fuisse, non obscure innuit in Boeoticis: Qui verò sint Cabiri
(inquit) & quo ritu ipsi, & Magnae Matri sacra fiant, reticenti mihi
ab iis hominibus, quos haec audiendi studium tenet, esto venia. Haec
unum me nulla prohibet religio vel in vobis efferre, tale fuisse sa-
cerorum initium, cuiusmodi à Thebanis traditur. Civitatem enim quon-
dam in hoc loco, & homines fuisse memorant, qui Cabiri sunt nomi-
nati. Eorum uni Prometheo, cuiusque sitio Aetneo, hospitibus suis, Cererem
deposuit, nescio quid commississe. Quidquid enim illud fuerit, & quid in
eo re fieri contigerit, literis mandare fas mihi non duxi. Initia certe
fuerit Cabireis Cereris donum. Quo tempore autem Argivorum exerci-
tus, qui sunt Epigoni, idest posteri voco Graecà appellati, Thebas ex-
pugnarunt, eiecitque sedibus suis Cabireis, intermissa per aliquod tempus
initia fuerunt; donec Pelarge, Potnei filia, cum Isthmiade viro suo, my-
steriorum ritum resituit: extra fines tamen, in eum locum qui est Al-
xiarum distans, initia Pelarge transiit. Quam interea Telondes, & qui
reliqui fuerunt de Cabirore gente, in Cabircam terram rediissent; Pe-

(a) IV. Festo. p. 209. 210. (d) Curetis sedentis figuram, cuiuslibet clypeum, dextris (idem gestibus)
ex Helico Caelato datus ad calcem operis. (b) distat, scilicet à Diagoram. (c) de legatione pro Christianis.

Pelarge ipsi ex Dodones responso, & alii sunt honores decreti, & ut
fortè hostia ei fieret, institutum. Cabirore religionem qui violassent,
inexpiabilis sceleris poenam effugere non potuisse, certissimis rerum even-
tibus compertum est. In Phocidis vero, praeter alia, haec habet: Initia
celebrant Amphissensis, quae Anaclum, idest praesidium puerorum ap-
pellatur. Quinam sint Anaclis pueri, variant hominum opiniones. Alii
Castores, Curetes alii qui plus intelligendo se assensum putant, Cabiros
esse censent. Pergamenorum terram esse Cabiris sacram, inquit in At-
tici. In Messeniis verò, esse Messene Curetum aedem, in qua cu-
sulvis generis animalia immolabantur.

Julianus Imp. oratione v. Rheae datos satellites, & custodes, inquit,
Corybantas; quos vocat tria praestantium, secundum Deos, generum
subsistentia principia; inque eorum numerum refert Solem: Κορύβαντες οὖν
ἀπὸ αὐγῆς ἡλίου, ὁ πᾶσι δῶκεν τῇ ματρὶ. Corybas, magnus ille Sol, Deo-
rum matris assessor.

Strabo libro x. (a) Geographiae topiosè, si quisquam alius, de his dis-
serit; utinam dilucide. Curetas, è Phrygia in Cretam missos à Rheae,
didicos putat quasi Jovis curatores, vel quia Jovi ministraverint, vel quia
Jovis κρηροφίας sint operati. Graecos uno vocabulo Deae Phrygiae
ministros, & famulos Curetas appellare, quasi alteros Satyros, & Cory-
bantas. Omnia enim Graecis & Phrygiis esse communia in cultu Li-
beri, & Cereris. Hinc Baccho adfuisse Satyros, quos Curetas nomina-
bant, adolescentes, armifonam quandam cum saltibus agilitatem eden-
tes, proferentisque de Jovis origine fabulam. Scipii sententia eos-
dem esse Curetas, & Corybantas, qui in Matris Deum sacrificiis armati
saltantes, casti, & pueri sunt assumpti: idem appellari Corybantas, quia
Κορύβαντες βαίνοντες, id est cum saltatione incederent. Item Cure-
tas, Aetoliam habitantes, longa muliebri stola indutos, & comta cae-
sarie decoros, in pugna tamen invictos adversus Leonidam fuisse praesi-
tisse. Vero igitur esse simile, armiferam saltationem ab iis inventam: ac
propterea ubicumque hujusmodi saltationi juvenes milites darent ope-
ram, Curetas nuncupatos, uti & tibicines Phrygas χαλκὸν παῖδας ἀερε
σεύσαντες. Quaedam sacrificia tam apud Graecos, quam apud Barbaros
cum assultu Numinis fieri οὐκ ἐκδυνατόν; quaedam sine aliqua adsi-
tatione. Item quaedam cum musica, quaedam sine musica. Itaque cum
assultu, & musica, & choreis fieri Orgia, Bacchanalia, & sacra Liberi,
& Apollinis, & Hecates, & Musarum. Curetas, & Corybantas dici He-
cates ministros apud Stefimbrotum Thasium. Universos in hoc conve-
nire, quod tradant, esse quosdam spiritibus assultos, & Bacchicos, in-
que armorum agitatione tumultuosa, & cum strepitu, & fragore, cymba-
lisque, ac tympanis, atque tibis, vociferationibusque stupefacientes, in-
que ministrorum habitu publica modo quodam sacra facientes. Cereris
quidem antistites esse tediferos; Liberi verò aetstas Silenos, Satyros,
Bacchas, Lenas, Thyas, Mimalionas, Naidas, Nymphas, Tityros.

Praeterea quorundam sententia eosdem esse Curetas, Corybantas,
Cabiros, Idaeos Daetylos, Telchinas; aliorum tamen paululum differe-
re. Daemonas, Deorumque ministros esse Curetas; immo Deos lufiores,
& fal-

(a) p. 472. 473. & 474. Edit. Paris. 1688.

ros nimirum est Ceres, Axiokēsa autem Proserpina, Axiokēros Plu-
to. Quartusque qui additur Caputius est Mercurius, ut narrat Dio-
nysidorus (a). Resdē igitur quidam existimant, nihil aliud in Or-
phicis carminibus significare Samothraciae mysteria, quam frugum in-
ventionem, & feminum foecunditatem. Audiamus de istdem sacris Ma-
crobius (b) Varro (inquit) rerum humanarum II, Dardanum refert
Deos Penates ex Samothracia in Phrygiā, & Aeneam ex Phrygiā in
Italiam detulisse. Qui sunt autem Dii Penates, in libro quidem memo-
rata Varro non exprimit. Sed qui diligentiam erunt veritatem, Pe-
nates esse dixerunt, per quos penitus spiramus &c. Et inf. Castus verō
Hemina dicit, Samothracas Deos, eosdemque Romanorum Penates, pro-
prie dicit Ovis pyridus, Ovis xerōis, Ovis diuatis. Noster haec sciens,
Cum sociis, nateque, Penatibus, & magnis Diis (c).

Sed & idem Varro libro IV, de Lingua Latina haec inquit. Prin-
cipes Dei Caelum, & Terra. Hi Dei iidem, qui in Aegypto Serapis &
Isis, & St. Harpocrates digito significat, qui sunt Taantes, & As-
tarte apud Phoenices ut iidem principes in Latio Saturnus, & Ops. Ter-
ra enim, & Caelum, ut Samothracum initia docent, sunt Dei Magni,
& hi, quos dicit multis nominibus. Nam neque quas Anbracia (Samoth-
racia legit Lipsius, & merito (d)) ante portas statuit duas viriles
species abenas, Dei magni; neque, ut vulgus putat, hi Samothracae
Dii Castor & Pollux: sed hi mas & femina, & hi, quos arguunt li-
bri scriptor habent, sic: DIUIOTES, & sunt pro illis, qui in Sa-
mothracia dūvōi Ooi. Aliter Plutarchus in Camillo: Sant qui sa-
bulemur, Deos ex Samothracia, quum Trojam conderet, attulisse eo
Dardanum, atque sacrasse, sacraque, & ceremonias his instituisse. Ae-
neam inde, capta Troja, clam sublata servasse, dum in Italia confedit.
Qui verō maiorem habere se huius rei notitiam iactant, duo ajunt illis
reposita dolia esse, apertum alterum, atque inane; alterum plenum, &
consignatum; solum utrumque sanctissimarum harum Virginum (i.e.
Vestalium) permissum oculis. Dissentit ab utroque Pausanias in Achai-
cis, Ilio capto (inquit) in divisione praedae, Eurypilo, Evemonis filio, ar-
ca obtigit, in qua inclusum fuerat Liberi patris signum, quod à Vulca-
no fabricatum putabant, dono verō à Jove Dardano datum. De ea arca
duplex sermo proditur. Alii enim ab Aenea, in fugam se conjiciente, re-
lictam; alii à Cassandra dedita operā abjectam dixere; quum sciret illa,
magno Graecorum alioqui, qui eam forte sustulisset, malo saturans.
Accedunt haec aliquantulum ad ea, quae Clemens Alexandrinus tra-
dit, de cista cum Dionysi pudendis in Etruriam à Corybantibus allata,
sed mirum quantum illi recedant à Macrobi & Varronis sententia, qui
Cabiros Deos magnos & Diviotes putant. Non enim Bacchus inter Deos
Magnos, sed inter homines heroes numeratur à Luciano, quos Indige-
tes, & adscriptitios dicebant Latini. Kai idēis (ait ille in Jove Tragoe-
do) ἀδελφὸς ὡς τὸν ἐν τῷ οὐρανῷ ἐστὶν Ἡρακλῆς, & Διὸς Κούρην, & Γανυ-
μήδην, & Ἀσκληπιὸν, ὡς τὸν Ἰσχυρὸν Τηλέφονον. Nec homo quisquam in coe-
lu adept, praeter Herculeum, Bacchum, Ganymedem, Asculapium, ad-
scri-

(a) Nomen haec quatuor Phoenices esse docet Richartus in J. Chanaan cap. XII. (b) Saturn. III, cap. IV.
(c) Prop. III, dicitur. (d) ad I. dicitur, Tarrus.

scriptitios istos. Inter adscriptitios etiam à Tullo, de legibus II. Divos
& ollos qui caelestes semper habiti, colunt; & ollos, quos endo caelo
verita vocaverunt, Herculeum, Liberum, Castorem, Pollucem, Quirin-
um (a). Inter adscriptitios, sed tamen selectos, quos perperam cum
Diis Consentibus confundit Vossius (b), merito taxatus à Sauberto
de sacris. Vet. Inter bonos etiam genios, mediam habentes naturam,
Iidem & Osirim ponit Plutarchus (c). Neque semper inter Deos Ma-
gnos Cabiri apud Graecos veteres. Adponam Eustathii verba ad Diony-
si Periegesin: Σάως Ὀκεαία τίς Κἀβίρων ἄρχη ἰστέ, οἱ & Κορύβαν-
τες ἐκ τῆς οὐρα. Samothracia, ubi Cabirorum sacra, qui & Corybantes.
Item H δὲ λυγροὶ Ὀκεαία ἰστέ τῶν ἑστέ, ἰστέ Κἀβίρων & αὐτῶν, οὐκ
δὲ δαίμονες Κἀβίρων. Est autem Imbrus Thraciae insula, & ipsa Ca-
biris sacra. Nomen daemonibus Cabiri. Nempe quia Vulcani filii sunt
habiti; & quum Lemni, tum Imbri praecipuum studium ass ferraria.
Hinc etiam Cabirorum capita cum malleis cernuntur in nummis The-
salonicensium apud Patinum (d).

Haud mirum igitur si parum in hac re sibi constet inter recentio-
res Henricus Kippingius (e): quod cetera vitium est ei familiare.
Principio enim inter Indigetes, & Semones ponit Cabiros & Curetas;
Herculeum nimirum, Castorem, Pollucem, Asculapium, Quirinum, Ga-
nymedem. Deinde n. VIII, inquit, eos fuisse ex hominum genere, no-
menque ex Hebraeo fonte ipsis inditum, fortitudinem, & robur signifi-
cans; immo & Phoenicum lingua, ut placuit Samueli Bocharto, & Jose-
pho Scaligero (f) Mox tamen affert Venetam Inscriptionem, ubi di-
ferre Cabiri sunt Dioscuri, iidemque Dii Magni (g).

ΓΑΙΟΣ ΓΑΙΟΥ	Hoc est Gajus Gaj F.
ΑΧΑΡΝΕΣ ΙΕ	Acharnensis ie-
ΡΕΤΣ ΓΕΝΟΜΕ	cerdos crea-
ΝΟΣ ΘΕΩΝ ΜΕ	tus Deorum ma-
ΓΑΛΩΝ ΔΙΟΣ	gnorum Dios-
ΚΟΡΩΝ ΚΑΒΕΙΡΩΝ	curorum Cabirorum
ΕΝ ΤΩ ΕΠΙ ΔΙΟ	eo qui fuit Dio-
ΝΤΕΙΟΥ ΤΟΤ ΜΕ	nyssi post
ΤΑ ΑΤΚΙΣΚΟΝ ΑΡ	Lyciscum Archon-
ΧΟΝΤΟΣ ΕΝΙΑΥ	tis an-
ΤΩ ΙΔΡΙΣΑΤΟ	no posuit

Quantum verò à Diis Magnis, & Consentibus dissent homines, & semi-
dei heroes, sive Dii adscriptitii, nemo est qui nesciat, vel ipso auctore
Kippingio (b). Neque tanti facere oportet unam, aut alteram Inscr-
iptionem, ut castra Varronis, Romanorum doctissimi, deferantur (i).

D 2

Erant

(a) Philo. Laetantium III, I, cap. XV. (b) De Tiberio, Graec. III, p. (c) de Ista & Ophi. (d) Erant de
veneris de Ista. (e) Nomenclat. Imp. pag. 140, 141. (f) Antiqu. Roman. lib. I, cap. III. (g) Confessum
ad Varron. de LL. pag. 81. & 110. (h) apud Graecos, pag. CCCXIX. (i) lib. I, cap. I. (j) Dioscuri
phoenices, primi, secundo, ac tertio Jove natos, narrat. Tollius III, de veter. Ista.

Dionysum *Ranis* 27. 217. (a) Nummos NTEAEQN, cum raptu Proserpinae, ad Nyfam Cariae pertinere scribit laudatus (b) Spanhemius* quem puerum à Nymphis educatum, Dionysum dixere. Hic fertur primam aetatem choreis, ac thyaïs feminarum, ac omne genus voluptatibus, ludificis indulgisse. Postea, coacto mulierum exercitu, quibus pro hasta thyrsus esset, orbem terrarum victoris peragrassè: ritus & mysteria cum piis tantum communicassè; ludos musicos instituisse; lites gentium diremisse; pacem & concordiam sanxissè. Paucos, qui libidinis causa mulieres circumduci, & stupra ab illo doceri calumniabantur, poenas pro meritis dedisse: quorum nobilissimi perhibentur *Pentheus* Graecus, *Myrbanus* Indorum Rex, & *Lycurgus* Thracius. Hic *Maenadas* noctu invadere, & Bacchum cum universis comitibus trucidare statuerat. Baccho indicium, factum abs *Tharopo* quodam indigena, saluti fuit: clam enim ad exercitum in adversam litorem ipse aufugit, reliquis Maenadibus, quae omnes à Lycurgo caesae sunt. Victus tandem Lycurgus, regno, & vita exquiritis cruciatum generibus exutus est: Tharopo regno donatus, & initiorum ritus, sive orgia edocuit. A Tharopo Oeagrus filius regnum, & mysteria accepit; ab Oeagro Orpheus, qui multa pro suo ingenio, ac eruditione in mysteriis immutavit, quae primus in Graeciam induxit (c). Inde sacra Orphica nomen habuere. Huc facit illud Pomponii Melae de Thracia (d): *Montes interior attollit Haemon, & Rhodope, & Orbelon, sacris Liberi patris, & coetu Maenadum, Orpheo primum initiante, celebratos*. Hinc in nummis Thraciarum coloniarum Bacchus cernitur cum cantharo, hederà coronatus, & cum racemo, ut laudatus Spanhemius adnotavit (e).

Bacchum à *Titanibus* disceptum, & in ollas coniectum commodè refert idem Diodorus ad vinum: nam à terrae cultoribus fit vindemia, & vinum decoquitur; deinde Ceres mater, sive tellus vitem, post vindemiam, & putationem, ad pristinum fertilitatis vigorem reducit. *Bimatem* verò, quod vites primum è terra nascuntur, incrementumque accipiunt; deinde fructum protrudunt, racemosque ad maturitatem perducunt: vel bis è Jove natum dici, quod in Deucalionis diluvio, cum aliis fructibus perissemis exstintatus, denuò postea regerminaverit, *Semele* jam Bacchum dilaniatum, mortuumque resurrexissè, & in caelum ascendissè, nihil aliud esse inquit *Justinus Martyr* dialogo cum *Tryphone* *Judaeo*, nisi imitationem quandam praedictionis Jacobi Patriarchae, à Mose descriptae: sed nihil tale cap. XLIX. Genes. reperio.

A Platone in *Cratylō* Dionysus dicitur διόνυς τὸ δῖον οἴνου dator quasi διδωσκον. ioco quodam cognominatus. Phurnutus de natura *Deorum* (f) ipsum vinum interpretatur Διόνυσος, sive Διόνυκος, quasi aperiat nos; sive διάνυσος, quasi suaviter in nos transeat, jucundeque illabatur; aut διήλυσος literarum conversione a in o, & λ in ν, idest quasi nos solvat παρὰ τὸ λῶν. Ad vinum etiam refert quae de duplici Bacchi ortu in fabulis scripta reperiuntur. Juventam, & senectam Baccho convenire, quod vinum omni aetati sit accommodatum: hircum

(a) Vitis dulcissimum Scholasticum ad vers. 117. (b) Dissert. IV. (c) *Lactantius* lib. I. cap. XXII. (d) *Mela* de situ velle lib. II. cap. 11. (e) *Dissert.* IV. de vitis, & propositis viti. not. (f) cap. XXX.

Baccho immolari, quasi vinearum, & ficum hostem; vel quod ipse Bacchus sit hircus, sive propensus in venerem. Dementia, & furor symbolum esse Satyros, Liberi aescelas, ab oris canino rictu: quod traditum etiam ab Aeliano (a). Σαῦροι quoque vocati sunt Satyri ἀπὸ τῶ ἀσπίδος à saltando, & tripudiando (b); ut Tityri à lascivis procacibusque saltationibus, & Sileni ἀπὸ τῶ πλάνητος, quod conviciis obvios quoque profunderent (c).

Ex Aegyptiorum verò sententia idem Diodorus tradit (d) *Solem*, vel, juxta alios, *Vulcanum*, primum in Aegypto regnasse; alterum Saturnum. Ex Saturno, & Rhea fore natos Osirim, & Isidem, vel ut alii affirmabant, Jovem & Junonem. Ex his natos quinque, *Osirim*, *Isidem*, *Typhonem*, *Apollinem*, & *Venerem*. Osirim esse Bacchum, qui ducta sorore Cerere, sive Iside, inventisque frugibus, effecit, ne se mutuo homines devorarent. Condidit hic in Aegypto Thebas, sive Diospolim, urbem centum portarum. Profecutus cum exercitu, reliquit Isidi consiliarium *Mercurium*; Herculem verò, genere propinquum, armis praefecit. Commilitones habuit liberos, *Anubim*, caninà rectum pelle, *Macedonem* lupinà: quomobrem hae bestiae religiose ab Aegyptiis colebantur. Vovit caesariem alere usque dum rediret. Pana adiecit in itinere socium (e) & in Aethiopia Satyros, ad saltationem, & tripudia proclives (dicuntur hi Bacchi ministri etiam à Luciano (f) οἱ Διόνυσος ὑπάκουον αἱ Σάτυροι). Interemto Lycurgo, Thraciam tyranno, Macedonem Macedoniae Regem dedit, Triptolemo agriculturam in Atticam Regionem demandavit. Desunctum Osirim Isis, & Mercurius divinis honoribus dignaverunt. Ejus interitum sacerdotes olim in arcanis habuere, sed postea in vulgus omnia edita sunt. Nimirum, Osirim, justè in Aegypto regnantem, à Typhone fratre, homine sero ac violento, interfecit, & in XXVI. frustra dissectum esse. Unicuique facinoris socio unum ex iis frustis tributum, ut omnes eodem piaculo incederentur, essentque in Regni defensione Typhoni adiutores. Ea omnia Isidem reperisse, pudendis solummodò demtis; quod nemo sociorum Typhonis ea recipere voluisset, & in fluvium abiecit: quae nihilominus divinis honoribus aescela sunt, & iusti Isidis ceremoniis sacrificiisque mirum in modum culta. Idcirco Graecis, postquam sacrorum Bacchicorum ritus, & orgiorum solemnitates ab Aegyptiis accepere, membrum id in mysteriis, initiationibus, & sacrificiis, *Phalli* Dei nomine honorasse. Diodorum exscriptis fere Eusebii Pamphylī (g).

Plutarchus (h) Isidem à scientia nuncupatam dicit; eique inimicum Typhonem fratrem (cui nomen à fastu) quod fastus, & error adversentur sacrae doctrinae. De Rhea hanc fabulam narrat: eam occultè rem habuisse cum Saturno: Solem tunc imprecatum, ut neque in mense, neque in anno pareret: *Mercurium* quoque, amore captum, cum Rhea coisisset; deinde, victorem in ludo cum Luna, eidem ademisse septuagesimam cujusque diei partem; indeque concessisse quinque dies ad.

(a) *Var. hist.* lib. III. cap. 40. (b) *Phurnutus* cap. 17. (c) *Callimachus* lib. I. c. 10. (d) *lib. I. cap. 11.* (e) *lib. IV. cap. 6. & 17.* (f) *Idem* carit. *Avilides* *avilides* in *Bacchum*. (g) *Lucianus* *lib. II. cap. 11.* (h) *lib. II. Praepar. Evange.* (i) *Plutarchus* de *Iside*, & *Osiride*.

adfectus praeter 360. His natales Deorum festos agi: nam primâ die natus est Osiris, auditaque vox, *natum esse Dominum omnium verum*. Ab hoc, qui Graecis idem ac *Dionysus*, Aegyptios ad meliorem vitae cultum traduci sunt. Secunda die natus est *Arueris*, quem vocant *Apollinem*, & *Horum* nativore (aliis *Seth*), filius Solis. Tertiâ die *Typho*, filius Saturni, natus latere istu perrupto. Quartâ Isis in Panygris, filia Mercurii (vel Promethei) quae nupsit Osiridi, sive Libero. Aegyptii ex his natum asserbant *Horum* seniore, Graeci *Apollinem*. Quinta die *Nephtys*, quae & *Finis*, *Venus*, *Victoria*, Saturni iudem filia, quae nupsit fratri Typhoni. Idem exponi, idem Plutarchus perhibet, terram Nilò fecundatam; sed, juxta Antimachum Euboeensem, & Heraclidem Ponticum, Idem quidem esse Proserpinam, Serapim verò Plutonem. Osirim, secundum quosdam, esse Dionysum, adoptatum à Jove, quod ei suppetias tulisset adversus *Apopin*, Solis fratrem: cum Nephty, Typhonis uxore, per errorem coisset; indeque natum *Anubim*, à matre expositum metu mariti, ab Iside tamen repertum, canibus indagantibus, ac educatum; unde *canino capite* fingitur, & custos Deorum, ut sunt canes hominum: Aegyptios Idem exponere quod supra terram, Nephtym quod infra, Anubim horizontem, & veluti Graecorum Hecatem, numen terrestre simul & caeleste. (Diodorus tamen (a) ait, *Anubim* canino capite fingi, quod canis usui sit venationi, & custodiae, ut fuit Anubis Isidi, & Osiridi; vel quod canes duces fuissent Isidi, Osirim investiganti). Praeterea Typhonem, propter Isidis continentiam, nihil fuisse ausum absente Osiride; verum ei redeunti insidias throxisse, adfectis in societatem scelerosis lxxii. viris, & conatum adjuvante Asone, Regina Aethiopiae. Nam corpus Osiridis clam metitus, ad ejus magnitudinem arcam organissimam apparavit: instructio deinde convivio, arcam convivarum oculis subiecit, eique pollicitus est se daturum, qui inclusus quantitas arcae adaequaret. Quum igitur omnes prae desiderio periculum fecissent, soli Osiridi arca quadravit. Tum conjurati operculum externè clavis, interne liquido plumbo obfirmarunt, ad Nilum detulerunt, & in mare per Taniticum ostium demiserunt. Re comperta, Isis cinctorum unum eo loci depositum, vestemque sumit lugubrem, ubi urbs condita est, *Coptos* dicta à privatione. Postquam reseravit, arcam ad Byblum pervenisse, ibi se contulit, & ad fontem lacrymans sedit; ancillaeque Reginae allocuta, in eorum crines odorem ambrosiae spiravit. Accita igitur, & puerulo nutrix data, quem Rex *Makander* ex *Astarte* Regina suscepit (aliis dicta *Sagis*, *Nemanum*, vel *Minervia*) digitum ei pro mamma in os inebat, noctu mortales corporis partes amburebat. Tandem arcam recuperavit, camque, profectura ad Horum filium videntem, extra conspectum hominum deposuit. Interea Typho, quum ad Lunam venaretur, incidit forte in arcam, & agnitum cadaver in xiv. partes disiecit (quod eo pertinere arbitrabantur Aegyptii, quod totidem diebus à plenilunio deficit Luna, cujus natura per Osirim repraesentatur) quapropter revera Isis paludes papyraceo lembo pernavigavit, frustra conquisivit, & reperit; praeter solum

(a) Diodor. lib. I. cap. 37.

penem, qui à *sguano*, *phagro*, & *oxyracho* piscibus erosus fuerat. Itaque ejus loco ligneum *phallum* consecravimus, quo deinceps in sacris usi sunt Aegyptii. Haec habet Diodorus. Alii narrant, Typhonem ab Horo bello captum, ab Iside solum ac missum fuisse; quamobrem regio eam ornatu spoliavit Horus, indigneque habuit; contra Mercurius palea ex bovis capite exornavit. Sed apud Lucianum legas, cornua Isidis capiti affingi, quod eadem sit Io, iussu Jovis à Mercurio in Aegyptum abducta (a). Et ex his satis intelligimus, qui fuerint Corybantes fratricidae, & quae mors Cabirica, de quibus allato Clementis Alexandrini loco.

Est etiam in fabulis, Isidem cum Osiride jam mortuo coisse; indeque natum *Harpocratem* exterricinium, & membris inferioribus debilem; sed praesidem, & correctorem recentis, & imperfectae hominum de Diis sententiae. Itaque digitum ori impositum tenere, argumentum taciturnitatis, & silentii. Mense *Mejore* offerentes ei legumina dicebant: *lingua est fortuna, lingua Genius* (b).

Ad significandum Isidis luctum, quum alios tetricos ritus ejus sacerdotem exercebant, tum bovem auratum (*Apim*, animatum *Osiridis* imaginem) post solstitium, quum nox incipit fieri longior, nigro byssino amictu per quadratum continuum ostentabant. A xvii. mensis die quatuor lugebantur. I. *Nilus decrescens*. II. *Septentrionales* flatus ab Austris extingui. III. *Diem fieri nocte minorem*. IV. quod à *stirpibus folia deciderent*, & facies terrae nudaretur. Nonâ mensis die ad mare descendebant cum *sacra cista*, in qua erat *aurea arcula*. In hanc aquam potabilem infundebant, & clamor ab adstantibus tollebatur, quod Osiris esset inventus. Exinde tellurem frugiferam aqua permiscabant; additisque aromatibus, & sumtuosis suffimentis, luniformem imagunculam effingebant, amiciebant, & ornabant, significantes Deos hocce ab ipsis haberi *naturam terrae, & aquae* (c).

Osirim, *Liberum*, *Hammonem*, *Apollinem*, *Solem*, unum idemque esse Numen, contendit Macrobius (d). Apollinem dici quum est in hemisphaerio diurno, Liberum quum in nocturno: & forte in eorum fuit sententia, qui *Liberum* putarunt esse *Siculum* nomen πύλον, idem quod *exonion*, & filium *noctis* & *Erebi* (e). Sic Venerem dici Lunam quum supera, Proserpinam quum infera. Sane Liberi simulacra partim puerili aetate fingebantur, partim juvenili: unde Tibullus libro 1. *lleg.* 3.

*Solis aeterna est Phoebo, Bacchoque jacentar,
Nam decet intonsus crinis utrumque Deum.*

Et Ovid. *Metam.* libro IV. v. 17.

*— ribi enim inconsumenta jacentas,
Tu puer aeternus, tu formosissimus —*

Et 1. de arte vers. 289.

E

Nunc

(a) Hist. Josh. & Mos. (b) Plutarchus de Iside & Osiride. (c) Idem Plutarchus de Iside, & Osiride. (d) Ales 1. Saturnal. cap. XVIII. Vile videntem cap. XX. & XXI. & Olympe. ad Dionys. vult. de Cerere. (e) Hesiod. in Corporeis Illustis pag. 4. Sed Hebraei esse vocem, docet Bochartus. Geograph. Sacra. part. II. cap. XXVIII.

lum respondisse: Attim sepeliendum, & Cybelem pro Dea coli oportere: sed quum nihil de cadavere reliquum esset, Phryges, confecto adolescentis simulacro, quod ululatu, gemitibus, aliisque ad funus accommodatis prosequuti sunt, furias mitigasse, Cybelemque, adjuvante rege Mida, divinis honoribus cumulasse; simulacroque Deae pardales, ac leones adjunxisse, quod ab his enutrita putabatur. Haec, ex Phrygum, Atlantique Oceani accolis, Diodorus.

Idcirco leonibus insidentem Cybelem inducit Sophocles (a) λεόντων τρωχολήνων ἐπὶ δρόρον. Valerius Flaccus (b).

Adfuetum Phrygiae dominam vestire per urbes,
Oppressit jaculo redeuntem ad frenula leonem.

Passim veteres nummi eam exhibent curru à leonibus vestam, vel sedentem inter duos leones, vel cum leone ad pedes. Leonum quadrigā vehitur Sabina Augusta in nummo maximi moduli, cujus in adversa area Hadrianus, apud Vaillantium (c). Idem Faustinae senioris habet nummum, cum Epigrapha: MATRI DEVM SALVTARI; & Faustinae junioris cum appellatione MATRIS MAGNAE.

In nummis Cyzicenorum, in honorem ejusdem Faustinae junioris cuspis, cernuntur dracones alati ad Ceresis tediāe currum juncti: quod fertilis glebae sunt symbolum. Frequenter id occurrit in nummis, & ad fabulam Triptolemi spectat, de qua Ovidius (d).

geminis Dea fertilis angues
Curribus admovit, frenisque coëruit ora:
Et medium caeli, terraeque per aëra velsa est:
Atque levem currum Tritonida misit in arcem
Triptolemo; partemque rudi data semina jussit
Spargere humo

Vulgo creditum est, Adonim ab apro fuisse extinctum, ut ex Pausania diximus; ideoque à Venere (quae modò Ceres, modò Libera dicta est (e)) quotannis lugebatur. Bion Epitaphio Adonidis in fine.

Ἀγνε γῶν, Κυβέλη, πῶς μερον ἴσχετο χύμον
Δὲ σε πάλιν κλαύσαι, πάλιν εἰς ἐὸς ἄνθο δακρυόσαι,
Parce Venus lacrymis. festis lux ista negetur,
Post flebis, laculique novam renovabis in annum.

Atque in rei memoriam (inquit Lucianus (f)) singulis annis mulieres Bybli verberantur, & lamentantur, ritusque sacros peragunt, magnique lacus per regionem ipsi indicantur. Et postquam verberandi & plorandi finis factus est, primum quidem Adonidi tanquam defuncto inferias agunt. Postea vero altero die cum vivere fabulantur, & in aërem mitunt, & capita detondent, ut Aegyptii quum mortuus est Apis.

Quae-

(a) In Philoctete vers. 400, 401. Et vers. Lucian. de Dra. Syrie. (b) Argonaut. lib. III. v. 31. — 34. (c) In nummo Maximi de Campis. (d) Metam. X. vers. 442. — 447. (e) Argum. de Cybele. lib. VII. (f) De Dra. Syrie.

Quaecumque autem mulieres tenderi nolunt, talem poenam exolvunt. Dicit unum ad quaestum corpore faciendum prostant. Forum autem illi soli peregrinis exhibetur: & quod inde mercedis auferunt, hoc Veneri in sacrificium datur. Idem ait, caput papyraceum quotannis ex Aegypto ope ventorum Byblum deferri, septem diebus, quantum spatii ex illa in hanc est, enatis: insuper fluvium quandam, cui nomen Aegypti ex Libano monte in mare deferri, & quotannis cruore infici, tempestive lugendi Byblicis indicare: & vulgò dici, Adonim hisce diebus in Libano fauciari, unde in aquam delatus sanguis fluvii colorem mutet: revera tamen non sanguinem esse, sed Libani terram admodum flavam, quam, minio similimam, venti vehementes diebus illis exorientes in fluvium deferunt. Alii tradunt, non caput papyraceum, sed epistolam ab Alexandrinis, postquam festum Ἀδωνιού celebratum esset, junco illigatam, quotannis mari committi solitam, quae Byblum deferebatur, inventumque Adonim nuntiabat. Expectasse illam mulieres forte electas, quae ululatum, Adone reperto, vertebant in lacticium (a). Contra Byblio nonnulli dicebant, apud se humatum Osirim Aegyptium, iustisque, & ritus non Adonidi, sed Osiridi omnes fieri: quia is est τὸν Ἀδών ἐστι τὸν Ὀσίρι πᾶντα περὶ τὸν (b). Ex eorum igitur sententia alius fuit Osiris, alius Adonis. Neque aliter Plutarchus loco superius allato. Sic Theophilus Patriarcha Antiochenus ad Autolycum libro I., ubi initiationes Osiridi quotannis fieri scribit: ὅτι κατ' ἐτος γίνονται πάλαι ἐν Σαλαμίνῃ, & Ἀλεξανδρίῃ, & ἑτέροις τοῖς μέγεθος (ἡτοιμασμένοι ἐν τῷ αἰσθητικῷ) ἡσυχάζουσιν, ἐν αἷματι δὲ λείαντες. τὴν δὲ τοῖς λείαντες Ἀπὸ τῶν δακρυόληντων; &c. In hujus honorem quotannis initiationes fiunt, ne qui perierit, & iterum inveniat, dum cantu quaeritur. Nec an interierit intelligitur, nec si inveniat ostenditur. Quid dicam Attim castratum? His consona habet Lactantius (c): Vidui Aegyptia sacra sunt, quatenus filium parvulum vel perdidit, vel invenit. Nam primò sacerdotes ejus diglabrato corpore sua peiora tundunt, lamentantur, sicut ipsa, quum perdidit, fuerat. Deinde puer producitur quasi inventus, & in lacticium lacus ille mutatur. Ideo Lucanus

— nuncquamque satius quaestus Osiris.
Semper enim perdunt, & semper inveniunt. Hinc Juvenalis Satyra VIII.
v. 29. & 30.
Exclamare libet populus quod clamat Osiri
Invento

Exclamabant forte, ut olim Isis, teste Athenagora, Legatione pro Christianis, ὁρῶντες, εὐχαριστοῦντες: Invenimus, gaudemus.

Dionysum certe, id est Solem, significabant Phoenices: quia Sol videtur esse apud Proserpinam postquam ingressus est signa hemisphaerii inferioris, diesque efficit breviores. Apro hyems significatur, quod hyemali fructu, glande, pascatur aper, gaudetque locis lutosi, ac pruinæ contectis. Itaque est hyems veluti vulnus Solis, id est Adonidis (d). Est etiam in fabulis, Adonim ab inferis revocatum Veneris voluntate

(a) Proserpina Cybele venerant, in Ulysia. D. Cybele. tom. II. apud E. Bion. Scholium de Div. Germanus cap. IV.
(b) Lucian. lib. VII. (c) Ibid. cap. XXXI. (d) Metam. lib. I. fabulosa. cap. 25.

Haec omnia, si ad amussim historicam expendamus, inveniemus (a) Apim Aegyptium, ob mutatum in tyrannidem regnum invisum suis, abs Telxione, & Thelchine ex insidiis oppressum, nullâ reliâ sobole, ac deinceps divinis honoribus consecratum; quin & Io, sive Isidem, Inachi Argivorum Regis filiam, pro Dea habitam (b). Inde Titannum ortam fabulam, qui Dionysum discernerint. Pudenda in flumen abjecta, uti & Adonidis voluntaria exsecutio, nihil aliud significant, quam Osirim nullâ reliâ sobole è vivis sublatum. Aper est Typho, vir truculentus & ferus. Ab inferis revocatus dicitur Adonis, quod Isidis studio divinis honoribus affectus est. Hinc sacra, & mysteria Dionysi, Adonidis, Attidis, Bacchi, Cereris, Matris Magnae, Matris Deum, Isis, Bercynthiae, Cybeles; & mystae Cabeiri, Corybantes, Galli, Isiaci, Bacchantes, Lenae, Thyiades, Maenades, Mimallones in promiscuo: ut infra etiam ostendetur.

II. Additae (inquit Livius) voluptates religioni, vini, & epularum, quod plurimum animi illicerentur. Religio animos plurimum percellit, voluptas allicit. Plautus in Mercatore (c):

*Voluptas est malorum esca, quod eâ non minus homines
Quam homo capiuntur pisces*

Solemne id fuit Romanis, populos per luxum & voluptates enervare. Tacitus in vita Agricolae: Paullatimque discessum ad delinimenta vitiorum, porticus & balnea, & conviviorum elegantiam; idque apud imperitos humanitas vocabatur, quum pari servitutis esset. Ad rem nostram Valerius (d): Proximus à Libero patre intemperantiae gradus ad incontinentiam venerem esse consuevit.

Cum vinum animos, & nox &c. Tacitus XIII. *Annal. Dissimulationem nox & lascivia exemerat.* Juvenalis appositè de Bacchantibus Satyra vi. vers. 314. — 319.

*Nota Bonae secreta Deae, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, vinoque ferantur
Attonitae, crinemque rotant, ululante Priapo,
Maenades: ò quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus! quae vox saltante libidine, quantus
Ille meri veteris per curva madentia torrens!*

Prae

(a) Pater, lib. I. Rationes, ex Eusebio de Praepar. Evang. Cy. Augustin. de Civit. Dei. Ioh. Baptista cap. XI. (c) Aëtia V. Sc. 3. in primis. (d) Lib. II. cap. I.

III. Prae ululatis, tympanorumque, & cymbalorum strepitu, nullam vocem quiritantium inter stupra, & caedes exaudiri potuisse.

Ululatus proprie ad Bacchantes pertinet. Bacchus enim apud Euripidem *Bacchis* vers. 23. & 24.

Πρόσω δὲ Οἴβας ἤρδε γὰρ Ἐνδούδης

Ἀνδρόνικα

Primas verò Thebas hujus terrae Graecanicae

Ululatu complevi

Et ad Cybeles Corybantes, & Gallos, Gallasque. Catullus de *Aty* v. 19. — 24.

Sinnul ite sequimini

Phrygiam ad domum, Cybeller Phrygia ad nemora Deae,

Ubi cymbalum sonat vox, ubi tympana reboant,

Tibicen ubi canit Phryx, curvo grave calamo,

Ubi capita Maenades, ubi jaciunt hedergerae,

Ubi sacra sancta acutis ululatis agitant.

Erant cymbala musicum instrumentum ex aere, duobus concavis hemisphaeriis constans (a), quae concussa & quassata tinnitum edebant, & ad significandos ebriorum tumultus commodissimè usurpabantur (b). Haud absimilibus crepitaculis nunc utuntur Orientales, Arabicè . . . *suuge*. Eorum fit mentio passim apud veteres, Ovidius iv. *Fastorum* vers. 181. — 184.

Proximus inflexo Bercynthia tibia cornu

Flabit, & Idacae festa parentis erant.

Ibunt seminare, & inania tympana tudent,

Aeraque tinnit aere repulsa dabunt.

Virgilius III. *Aeneidos* vers. 111. — 113.

Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiacque aera,

Idaeumque nemus: hinc fida silentia sacris,

Et juncti currum dominae subiere leones.

Epiphanius (c) In adytis sunt foedissima: mulierum denudationes, tympana, placenta, rhombus, calathus, lana confecta, & cymbalum, & cyceon potus in phiala praeparatur. Consonant quae superius attulimus ex Clemente Alexandrino. Propertius *Elegia ad Bacchum* (d)

Mollia Dircaeae passabant tympana Thebae,

Capripedes calamo Panes hiant canent.

Vertice turrigero juxta dea magna Cybelle

Tundet ad Idaei cymbala rauca choros.

G

Tur-

(a) ut apud Span. muller. mod. antip. lib. I. art. 6. (b) Phœnus. de nat. Deor. cap. 10. (c) HA III. de Ale. Cott. Encl. (d) lib. III. Eleg. 17.

judicem datum apud inferos inter Aeschylum, & Euripidem, Tragicos Poëtas. Fulvius verò Ursinus ad nummum v. Familiae Vibiae, inquit, fuisse comediae Baccho sacras, ex Scholiaste forte Aristophanis ad *Ranas* vers. 406, cuius verba sunt: τὸ δὲ Διόνυσος αἰ κεμεδίας ἐκένει. At tigris, quae in nummo illo visitur nihil (quod est notandum) cum comœdia commune habet, nec larva ibi comica signatur, sed solidum caput hominis recitum. Erat cothurnus calcamenti genus utrique conveniens pedi: ὡδόνιος ἀποπροδότης, ut ait Svidas in Κόθοριον. Hinc Theramenes, apud Xenophontem ἢ Ἐγγυαῖον libro 11., quod nunc oligarchiae, nunc populi imperio Athenis faveret, *Cothurnus* appellatus: & ut ait Aristophanis Scholiastes ad *Ranas* vers. 546., ἰσχυρὸς ἔσθ' ὁ κόθοριος· ἡδὲ πρὸς τὴν γυναικὶ ἀπὸ τοῦ ὡδόνιος ἀμύθητος, quoniam cothurnus calcamenti genus est, tam viris, quam mulieribus aptum: unde proverbium, *cothurno versatilior*. Lignum cum fuisse, indicat Justinus Martyr Epistola ad Zenam, & Serenum: καθάπερ ὁ λίαν μεγάλας τὸν ὀφθαλμοῦν κατακρήνητος, ποσειδὸς ἢ) ἔμεινα παρὰ τοῖς δίοις τοῖς ἀπὸ τῆς ἑστίας τοῦ δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει ἀποκρίνεται, ἢ φοροῦντα περὶ τοῦ ὡδόνιος. Quemadmodum qui clamore ingenti Orissem personā referent, terribilis, & magnus ab insipientibus esse putatur propter pedes ligneos, & ventrem facilitum, & vestem peregrinam, & faciem mostrosam. Tragicum igitur calcamentum ligneum, ut necesse quidem fuit hominibus, magnos, & insigni proceritate Heroas staturā, & gressu imitari conantibus. Pulchrè deridet Hercules Bacchum cothurnatum apud Aristophanem in *Ranis* (s), quod clavam, & leoninam pellem sibi sumserat.

Αἴν' ἔχ' οἷος τ' εἶμι καταβήσας τὸν γέλαν
Ὀφθαλμοῦν ἐπὶ κροκωτὴν χεῖρ' ἔχων
Τίς ὁ νῆς; τί ἀδόνιος; ἢ φοροῦντα ἑμὲν δὲ τὸν
Ποῖ γὰρ ἀπεδύναται;
Non possum continere risum, quando ita
Leoninam crocoto induciam conspicio.
Quid hoc animi? quid clavae cothurno erat
Commercii? quid terrarum tendis?

Hinc simulacrum Jovis amicitiarum praefidis, à Polycleto Argivo factum, simile dicitur Libero patri à Pausania (a). Nam ei cothurni pro calcamentis sunt, & alterā poculum, thyrsū alterā tenet. Sic cothurnis usus est M. Antonius, quum Liberum patrem se ferret; unde Bacchus benignus ac blandus ab Ephesiis appellatus est, teste Plutarcho in ejus vita. Quin etiam, ut memoriae prodidit M. Annaeus Seneca (c): occurrerunt venienti ei Athenienses cum conjugibus, & liberis, & Διόνυσος salutaverunt. Vellejus libro 11. Quam autē Liberum patrem appellari se jussisset, quum redimitus hederā, coronāque velatus aurēā, & thyrsū tenens, cothurnisque succinctus, curru, veluti Liber pater vinctus esset Alexandriae. Mirum certè nisi habuit aut tigris-

(a) *Ant. l. fo. II. vers. 1.* (b) *In deinde.* (c) *Suaser. l.*

tigris, pantheraeve pellem, aut saltem hinnuleam, ἡβρίδα, praecipuum Bacchi insigne. Euripides apud Aristophanem *Ranis* vers. 1242. — 1244.

Διόνυσος, ὃς δὲ πρὸς τὴν ἡβρίδα
καθ' αὐτὸς ἐπὶ τῇ κατὰ Παρθένου κατὰ
ἰδὴν χοροῦ.
Dionysus, hystis, & hinnulorum pellibus
Qui cinctus, in picis, jugum Parnasseum
Saltu pererrat.

Nebride maculosā, inquit Diodorus in primo, significari astrorum varietatem. Hinc nebride usi bacchantes, quia Bacchus est Sol. Statius 11. *Thebaidos* vers. 664.

Nebridas, & fragiles thyrsos portare putastis
Imbellem ad sonitum

Et in Euripidis *Bacchis* vers. 833. nuncius jubet Pantheum ferre

Θύρρον τὴν χεῖρ', ἢ ἡβρίδα σικετὴν δέρας.
Thyrsum manibus, & maculosam hinnuli pellem.

Nil frequentius apud Poëtas. Pantherae, pardi, tigrides, lyncees Baccho addicebantur, ad significandam Solis velocitatem; vel quia vulgò creditus est tigris vecius in Indiam. Hinc frequens in gemmis Bacchus visitur, dexterā thyrsū, sinistrā cantharus tenens, & cum effundens in pantheram: ajunt enim pantheras vino delectari. Oppianus (a)

Pantheras etiam dona Bacchi capiunt.

Hinc in nummis Tyanensium Antinous, veluti Bacchus, tigris indidens, & thyrsū gerens: & Osiris cum Iside bigā tigris vectus in nummo L. Septimii Severi, & Juliae Domnae Augustae, à Seleucis cussis, apud Sponium (b). Horatius *lib. III. Ode III.*

Hae te merentem, Bacche pater, tuas
Vexere tigres, indocilis jugum
Collo trabentes.

Et Martialis (c):

Nam cum captivos ageret sub curribus Indos,
Contentus gemina tigris Bacchus erat.

Alii nummi exhibent Bacchum & Isidem curru vectos à centauris: qui Bacchi comites temulenti, ac feri; immo milites apud Nonnum in Dionysiacis (d). Unde centaurus sagittarius in nummo Prusiae Regis Bithyniae sub effigie Bacchi, cujus mentio, ex Museo Mediceo, sit à doctissimo

(a) *De vnat. IV.* (b) *Jo. II. vers. II.* (c) *III. VIII. ap. 26.* (d) *II. XXVII. vers. 12.*

fimo Spanhemio (a), uti & bigae centaurorum, quorum alter tibiam inflat, in nummo Faustinae junioris, à Nicaeensisbus cuso. Idem vir clarissimus aliam bigam memorat centaurorum utriusque sexus, trahentium Bacchum & Ariadnem, in nummo Juliae, uxoris Severi, apud Seuginum: aliumque item Nicaeensem, in quo sedentes in thesa Bacchum & Iliadem duo centauri trahunt; è quibus prior tibiam inflat, altero tergo Cupido insidet (b). Euripides *Iphigenia in Aulide* vers. 1060. — 1061. in nuptiis Pelei & Thetidos agmen centaurorum venisse dicit

— Ἐνὶ δαίτῃ ἢ δαίτῃ,
Κρατερὰ τε Βάχχῳ.
— ad convivium Deorum,
Et craterem Bacchi.

Chiron, unus ex centauris, silvestria asserens dona inducitur à Catullo ad eandem nuptias, ubi Parcae vaticinatae sunt, Achillem esse Thetide oriturum, & Trojam eversum. In nummis itidem Pergamenorum Centauri δαδῶν (c).

Thyrus fuit levis hasta, cujus mucronem hederæ lambebat; sive ad significandam hederæ vim, quæ homines vino calentes sedat, sive quod ebrios vincire tanquam furiosos oporteat, ne in caedes, aut libidines ruant: *habere enim hederæ vincienti, obliandique naturam*, auctore Macrobio (d): *Nec desunt* (inquit Phurnutus (e)) *thyrsi, qui occulta bastilia continent, quasi rarè dilabantur convivia, quibus copiosius praestit Bacchus, citra calamitatem aliquam, & vulnera, in quæ contumeliosis provocati, & furore exciti feruntur. Hinc Bacchus appellatur Maenalis, & mulieris, à quibus colitur, Maenades (f). Erant thyrsi taenils obvinèl: nam hastam Osiridi, vel Soli, taenias, seu vittas Isidi tribuebant Aegyptii (g). Eorum fastigiis imposita nux pinea, quæ semper usurpata in Liberis sacris; sive quod fructus omnes invenisse dicebatur, ut Athenæus ex Neoptolemo Pariano in Dionysiade tradit (h); sive quod suave provenit vinum, ubi pinus nascitur (i); sive quod ad Venerem nux pinea reddit homines procliviores; sive quod pinæ nuce, & rhombo, aliisque puerilibus illecebris deceptus, & disceptus à Titanibus fuit Dionysus: unde illa Orpheæ apud Clementem Alexandrinum,*

Κῶνος, ἡ ῥόμβος, ἡ καὶ γὰρ καμπεστέρα
Μυλὴ τε χεῖρεσσι καλὰ παρ' ἑσπερίων διγυμῶνων.
Pinea nux, rhombus, & qui stetit membra, moventque,
Ludi, & quæ Hesperides cānonem vocem habentes miserunt
aurea mala (k).

De pineis nucibus Hefychius: Κῶνοι, οἱ ῥόμβοι, & οἱ σφάβιδοι, & οἱ σφάβοι. Igitur tria haec nomina nucis pineae, ut Spanhemio placet, Et

(a) Diffini. V. (b) Specimen. Diffini. V. (c) Id. ill. (d) Siles I. Saturnal. cap. 10.
(e) De natur. Deor. cap. 10. (f) Maenades representantur in ista numismate, apud Spanhem. loc. cit. V. (g) Pignus explicat: ambigua ad avari pariter. (h) Attrib. ib. III. cap. 2. (i) Plinius in Epistolis lib. V. p. 111. (k) In Praefat. quædam locum ex alterum hunc bene supra attulimus pag. 24.

(a). Et ipsi thyrsi coni appellati, quod fere semper vel nucem pineam habebant fastigiis impositam, vel quidpiam ad ejus formam confectum; ut passim in omnibus quotquot supersunt vetustis operibus Bacchantibus, Maenadibus, Corybantibus videre licet; & praefertim in eximii artificii onyce apud clar. equitem *Pium Nicolam Garelum* (b). Quam verò puerile ludicrum, rhombus, sive turbo, nucis quoque pineae figuram praeferebat, & σφάβις dicatur à σφάβω torquere (Neapolitanis, origine Graecis, etiamnum *stromboli*); hinc conversâ ratione factum est, ut nux pinea σφάβις fuerit appellata, intra quam nuclei ei περιέβη, & ipsi quandoque diēti Κῶνοι, ut Casaubonus ad Athenæum adnotavit (c).

Et fructus, & arbor sacra in Cereis sacris, quia Phrygia regio pinifera (d). Adscribam Stephani locum in *Μίδων*, ut est à doctissimo Spanhemio (e) emendatus, quamvis relucet Abrahamo Berkeho in *Commentario* ad eundem locum: οἱ γὰρ Ἀφροδίτης ἐκ τοῖς θεοῖς ἱεροῖς ἱΙΙΤΤΟΣ ΚΑΔΑΟΝ τῶ ἰλῶ σφάβῃ, & ἐπὶ τῇ τῆς Διὸς ἱερῇ ΚΩΝΟΝ ἱΙΤΤΟΣ ἑλίζεσθαι, αἱ τὸ ἀρχαῖον τῆς ῥήσεως: Αἰθέρης enim in Thesmophoriis PINUS RAMVM infra lectum, & supra Cereis simulacra FRUCTVM PINVS collocant, propter vetustatem generationis. Julianus Imperator (f), ipso die verni æquinoctii arborem, Matri Deum sacram, succidi scribit: τῆμεν γὰρ ποτὶ τὸ ἱερὸν δίδωρον καὶ τὸν ἰμῖραν, ὁ πᾶς ἐπὶ τὸ ἀπὸ ἰσημερινῆς ἀλῆδος ἐκ τῆς ἑσπέρης περιεσπασμένης ἀφαιρᾶται. τῇ τῇ δὲ πῆμεναι γὰρ τὸ ἱερὸν, & ἀπόρριπτον δίς τὸ τῆς ἑσπέρης ἰσῆς τῆς ἡμέρας, ποτὶ, & ἰσῆς. Etenim sacram arborem succidi illo ipso die ferunt, quo Sol supremam æquinoctiorum apsidem attigit. Altero die tubarum clangore perstrepat. Tertia sacra & arcana Galli messis putatur. Secundum hæc, ut ajunt, Hilaria succedunt. Ad Atinæm, sive Solem Hilaria pertinere discimus ex Macrobio (g). Hinc Arnobius (h) *Quid enim vult illa pinus, quam semper statis diebus in Deum Matris promittitis sanctuario? Idcirco in nummis Catanenſium Bacchus conspicitur cum magno racemo: itemque figura nuda, ramum pineæ manu gestans, & nucem pineam habens sub pede, cum inscriptione KATANAIΩΝ (i); nam, ut alibi dictum est, sacra Cereis & Bacchi in promiscuo. Strabo libro x. λέγειν πὶ καὶ τὸν Διόνυσον καλῶν, καὶ τὸν ἀφ' ἑσπέρης ἡ μῆρας, τῆς Διὸς ἱερῆς δαίμονα. διεισπορεύει πὶ ἐς χορείας, & πᾶσι κοιναὶ τὴν ἑσπέρην εἰσι τῶν: & Dionysum Jacchum appellant, ac principem mysteriorum, genium Cereis: tum ramorum gestatione, choræ, sacrificia communia Deorum sunt istorum. Dendrophori igitur in honorem quum Cereis, tum Bacchi, ramos pineos gestabant: quod in allato nummo significatum à Catanenſibus. Sacra eadem pinus Neptuno, qui humidi, & genitalis principii dominus habebatur (k): neque abimili ratione Pana fingeant pinu cornu præcinctur (l).*

Hederæ redimitus Bacchus, vel quia hederæ inventor, quæ Aegyptiis

(a) Diffini. VI. (b) Ejus typum dabimus ad eadem operis. Vide Ant. Franc. Gualt. librum Inscriptions in Etruscae Urbis ægyptium Tab. V. fig. 1. & Tab. XV. (c) Id. lib. cap. 16. (d) Julius. Ins. cit. V. (e) Diffini. IV. de nuce. Id. præfati. (f) Id. lib. cit. V. (g) Id. I. Saturn. c. 21. (h) Id. I. Saturn. c. 21. (i) Id. I. Saturn. c. 21. (j) Id. I. Saturn. c. 21. (k) Id. I. Saturn. c. 21. (l) Id. I. Saturn. c. 21.

ptiis dicebatur planta Ostridis (a), vel in memoriam Cissi pueri, qui saltu prolapsus, dum orgia celebraret interit, & in hederam versus est, ut scribit Constantinus Caesar (b): vel quia citra cultum ubique copiosa provenit, facie aliqui non invenusta, corymbisque, & foliis virentibus frontem opacans, adstriktionique vehementiam patitur, & postremo refrigerat citra odoris pravitatem, auctore Athenaeo (c), vel quia viti perimilis (d); vel quod hederæ semper viret, ut Bacchus est semper juvenis; vel quod habet spiritum quandam, qui de statu rationis deturbat; unde Bacchæ recta ad hederam ferebantur, eamque discerebant, ac vorabant (e); vel quod antipharicum est ebrietas (f), vel quod Bacchus infans hederæ foliis à nutrice occultatus fuit, ne in Junonis potestate deveniret. Ovidius III. Fastor. vers. 769, & 770.

Nysiades nymphæ, puerum quaerente uxorâ
Hanc frondem cunis apposuisse ferunt.

Inde Bacchi cantharus, sive poculum hederaceum (g), ut ait Athenaeus (h), cissidium dictum. Svidas: Κισσίδιον, ὅν κισσίων ἐξ ἡν ποτήριον καλεῖται. Aliter Pollux (i): τὰ δὲ Κισσίδιον κισσὸς ἀπὸ τοῦ, ὃς πὶ οἶνος; Cissidium vero hederæ ambibat, à qua, & nomen desumpsit. Sic & apud Theocritum Idyll. 1. Poculo circum labra innectitur superni hederæ

Τὸ δὲ ἰδὴ καὶ καλεῖται μακρὴν ἢ ὠδὴν κισσός.

Hederæ coronantur Poëtae, quasi Libero consecratae, & vinosi, ac oestro quodam insipientes: item quia sicut hederæ semper virent, ita carmina aeternitatem consequuntur (k). Ajunt tandem per hederam albam, & nigram diem, & noctem significari. Smilacem quoque inter Baccharum coronamenta recenset Callixenus apud Athenaeum, (l) ἐπερωσάμενος, τινὲς ἰδὴ ὄρεται, αἱ δὲ σμιλάξαι, & ἀμπέλω, & κισσῷ. Hanc plantam hederæ similem facit Plinius (m).

Bacchum describens Albricus Philosophus, editus inter Mythologos Latinos, inquit (n): Erat imago sua facie muliebri, pectore nudo, capite cornuto vitulino, coronato, qui saepe tigride equitabat. Muliebri forma, & corniger, quod vires, & robur ebrii amittant (o). Homerus Iliadis Z. vers. 265.

Μῆ μοι οἶνον ἀνερ μελίποισα, πότνια μήτηρ,
Μῆ μ' ἀναγνώστῃς μύτιος δ' ἀλακῆς π' ἡτάουσαι.
Ne mihi vinum præbeas mellitum, veneranda mater,
Ne me enervet, roborisque, & virium oblitiscar.

Pectore nudo, inquit Albricus, ad offendendam vini naturam, quae secreta pandit, & mores detegit. Horatius ad amphoram (p)

tu sapientium

Ca-

(a) Dioscor. lib. I. cap. XVII. Plantar. de Iud. & Ostr. (b) Theophrast. lib. XI. cap. XXXI. cistatus a Hieron. Atticus in reposit. Tabular. Iulii pag. 11. (c) lib. XI. cap. V. (d) Plin. Hist. Nat. lib. III. cap. II. Dioscor. lib. III. cap. XXI. Plin. Hist. Nat. lib. XIII. cap. I. (e) Varro de Ling. Lat. lib. V. cap. VII. (f) lib. VI. cap. XVI. n. 57. (g) Suidas, lib. V. Suidas. (h) lib. V. cap. VII. (i) lib. VI. cap. XVI. n. 57. (j) Suidas, lib. V. Suidas. (k) Suidas, lib. V. Suidas. (l) Theophrast. lib. XI. cap. XXXI. cistatus a Hieron. Atticus in reposit. Tabular. Iulii pag. 11. (m) Plin. Hist. Nat. lib. XIII. cap. I. (n) Theophrast. lib. XI. cap. XXXI. cistatus a Hieron. Atticus in reposit. Tabular. Iulii pag. 11. (o) Theophrast. lib. XI. cap. XXXI. cistatus a Hieron. Atticus in reposit. Tabular. Iulii pag. 11. (p) Theophrast. lib. XI. cap. XXXI. cistatus a Hieron. Atticus in reposit. Tabular. Iulii pag. 11.

Curat, & arcanam jocosa
Consilium regeis Lyaeo.

Idem Horatius lib. I. epist. v. ad Torquatum

potare, & spargere flores
Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas designat? opera recludit,
Spei jubet esse ratas

Hinc proverbium, δῖος & ἀδύτης apud Athenaeum libro II. cap. II. Ipse tamen Bacchus mentitur apud Aristophanem (a), quum inquit, duodecim, aut tredecim hostium naves à se demersas esse: cui Hercules respondet, vel Xanthias servus, ut ex Vaticano codice conjicit Ludolphus Kusterus:

Κἄτ' ἔγωγ' ἔκρηξιμολοῦ.

Et ego experscebar dein.

Indicans, illum haec fecisse in somniis, δῖος δὲ, ὅτι ὄντα τὰς τῶν ἑταίρων, ut interpretatur Scholiastes, & qui cum describit Svidas in Κἄτ' ἔγωγ' ἔκρηξιμολοῦ.

Mente igitur concipere possumus, quomodo se ostentaverit Calligula, qui, teste Aurelio Victore, Sororum stupro, ac matronis illudens nobilibus, Deorum habitu incedebat, cum Jovem ob incestum, ex thoro autem Bacchanali Liberam se assereret. Omnibus Baccharum insignibus usæ est Messalina apud Tacitum (b): At Messalina non aliàs solatio laxa, adulto autumno simulacrum vindemiae per domum celebrabat: urgeri praela, fluere lacus, & feminas pectibus accinctas assultabant, ut sacrificantes, vel insipientes Bacchæ. Ipsa crine fluxo, thyrsum quatens, juxtaque Silius, hederæ vinctus, gerebat cothurnos, jacebat caput, strepente circum procaci choro. Assultabant, ut sacrificantes, inquit Tacitus; nusquam enim sejunctæ saltationes à Bacchi sacris. Lucianus ἀπὸ δὲ οὐρανῶν: Τὰ ἰδὴ τὸ Διουσιπύκων & Βακχίαν, ὅτι μάλιστα μὴ περι- ἰσθῆναι τὴν ἀκρότητα ὅτι οὐρανῶν ὅτι μάλιστα πάντα τὰ. Neque enim arbitror te expectare, ut ex me audias, Dionysiacæ, & Bacchicæ illa omnia genus fuisse saltationis. Adhibita etiam Pyrrhica, & armis, quæ & Berecynthica. Vetus Scholiastes Sophoclis: ἢ δὲ οὐρανῶν ἢ ἰδὴ Berecynthica λέγεσθαι, ἢ δὲ κρητικῇ, ἢ δὲ τοῖς ἑταίροις: ubi mendum subesse, ait Meursius ad Lycophronem (c) quod κρητικῇ sit Corybantiacæ, sive Gnosia saltatio, τοῖς ἑταίροις τὸν λόγον: sed medicina non est opus, quando Curetes iussu Rheæ in Creta saltabant, Corybantes in Phrygia, ut habet Lucianus; nempe in Berecyntho monte. Pyrrhicham, & bellicreptam saltationem Κορυβαίτιαν, & Κρητικὴν appellari, monet doctissimus Casaubonus ad Strabonem lib. x., in memoriam Corybantum, & Curretum; quorum similes fuerint Romanorum Salii, à saltando dicti. Quin etiam Romæ inter Liberalium solemnia fuit Agon. Varro libro v. de lingua Lat. In libris Saliorum, inquit, quorum cognomen Agonenfium, forsitan hic dies ideo appellatur potius Agonia. Apud eundem auctorem

(a) Aristoph. in Ranae ad I. fr. II. vers. 1157 ff.

(b) Annal. XII.

(c) vers. 239. in fine δὲ οὐρανῶν ἀπὸ.

ovum in Bacchi mysteriis, ut idem Plutarchus tradit in *Symposiastic lib. II. qu. III.*, & ex Plutarchi scriptis Macrobius *Saturnal. lib. VII. cap. XVI.* ubi quaerit, gallina ne, an ovum fuerit prius. Ut Paean carmen fuit Apollini sacrum, ita Ithyphallicum Baccho: cuius exemplum videlicet concinnatum à Casaubono ad Athenaeum (a).

Pompa huiusmodi dicebatur *θεσπία*: qui ferebant *φειδωφόροι* (b): chori cantum *φειδωφόροι*. Diceopolis apud Aristophanem *Accharnan. (c)*

— *ἀσπασίς τὸ φειδωφόρον,*
— *cantilenam de pene accinam.*

Graeci ab Assyriis, Persis, & Aegyptiis accepere, de quibus Ptolemaeus (d): *καθ' ἑαυτὸν δὲ παρ' αὐτοῦ τὴν γεννηθεῖσαν μὲν: Sacra sunt apud eos membra genitalia.* De Aegyptiis feminis auctor est Herodotus (e), phallos ficulneos ē collo pendentes circumgestasse. Forte quia Bacchus dictus est Sycites *ficulneus*, quasi ficus repertor & cultor; & hoc cognomine fuit in honore apud Lacedaemonios (f). Sed Pausanias in *Atticis* scribit, sibi stirpem à Cerere Phitalo dono datam in hospitii remunerandam. Daetylus Syriacos, & Phoenicios dictos fuisse *Σόκας*, & *συνεφελάδας*, docet Spanhemius *dissert. VI.* Similia Phallophoriorum *Panyssia* sacra, de quibus videndus Plutarchus libro de *Isidis*, & *Osiride*. Pamylium quandam memorant, qui qua die natus est Osiris, ex Jovis templo aquam petens, iussus est à voce quadam proclamare, *Osirim esse natum magnum Regem*; deinde ei traditum fuisse Osirim, à Saturno nutriendum.

Diversa à Liberalibus *Vinalia* in urbe Roma; & quidem duplicia. *Priora Vinalia*, quae & *Aphrodisia* dicta, & Veneri sacra (ut ex Varonis Satyra *ἀπὸ ἀφροδισίου* conjicit (g) Gutherus) IX. Kal. Maji, *deglustandis vinis instituta sunt*, auctore Plinio (h); & tunc vinum novum Jovi lababatur, ut tradit Festus in *Vinalia*, & *Calpar*: ubi legendae breves doctissimi Jos. Scalgerii castigaciones. *Posteriora Vinalia*, sive *rustica* celebrabantur XII. Kal. Septembris, die Jovi sacro, tempestatibus leniendis; vel ante diem XII. Kal., ut scribit Varro (i): *Vinalia rustica dicuntur ante diem duodecimum Kal. Septembris, quod tunc Veneri dedicata acdīs.* Plutarchus ea *Veneralia* appellat (k), traditque, multum vini ē templo Veneris effundi consuevisse: quum enim uvaram recentium mentio ibi fiat, ab Aenea post partem de Mezentio victoriam collectarum, unde *Veneralarum* origo; perspicuum est, eum de Vinalibus rusticis, sive posterioribus agere, quae fiebant Augusto mense. His affinia Graecorum *Pithoeigia*, quae tamen celebrabantur duodecima mensis Anthesterionis die, post statum Favonii, ad primitias novi vini delibandas, & dolia referenda, ut docet Plutarchus (l).

Habucere & ipsi Graeci rustica Dionysia mense Poseidone, qui incubat in nostrum Ianuarium. Theophrastus characterum cap. III. sive *ἀπὸ θεσπίας*. Ποσειδωνεύς ὁ κατ' ἀρχαίαν Διονύσια; de quibus meminit Aristophanes (m). Sane fallitur Pitiscus, qui *Dionysia* eadem esse putat ac *Bra-*

mid-

(a) lib. VI. cap. XV. (b) *Athen. lib. XIV. cap. IV.* (c) *sch. II. p. I. vers. 1.* (d) *lib. I. Terent. lib. II. cap. XLVIII.* (e) *Athen. lib. III. cap. V.* (f) *De vitis, Pausan. lib. III. cap. XV.* (g) *lib. XVIII. cap. XXIX.* (h) *lib. V. de lib. p. 17. edit. Rom. 1557.* (i) *De agr. Roman. XLV.* (j) *Symposi. lib. III. qu. VII. Marpurgensis in Xist.* (k) *Athen. ad II. p. 1.*

malia (in eundem scopulum impingit Kippingius (a)) quae sic dicta à *Branua*, quasi hyemalia; quae incidebant in VIII. Kal. Decembres, uti ex auctore *Geoponicorum* idem Pitiscus, & Gyradius in libello de *Annis* & mensibus adnotarunt. Jure tamen reprehendi eos; qui à *Branua*, quasi Baccho appellata esse existimant; nam veteres nunquam Bacchum *Branua* vocasse dicere, sed *Βεβυλος*. Quomodo erunt igitur *Branua* eadem ac *Dionysia*? Aut, apud Ethnicos omnis lasciviae, & hilaritatis publicae genere celebrata fuisse, & in Christianis reprehensa à Tertulliano à Juliano Imperatoris *Misopogonem*. Verum non de Brumalibus ibi sermo est Petavio, sed de hilaritatis publicae die, Kalendis nimirum Januariis; ideoque S. Maximum citat *Orat. de Calend. Jan.* Quinimmo manifestè ibi separantur à Tertulliano: *Saturnalia*, & *Januariac*, & *Brymae*, & *Matronales* frequentantur. Sic memorato canone Trullanae Synodi: *Τὰς αὐτὰς ἡμέρας Καλῆδας, καὶ τὰς ἡμετέρας Βοτῆς, καὶ τὰς καλῆδας Βρυόδια, Καλendas, quae sic appellantur, & quae dicuntur Vota* (forte III. Non. Jan., de quibus in h. 233. D. de verb. signif.) & quae vocantur *Branua*, illud sane in eodem Petavio non est ferendum, quod *Branua*, inquit, sunt *Saturnalia*: vel pueris enim notum est, *Saturnalia* pertinere ad XVII. Kal. Jan., idest XVII. Decembres diem; *Branua* ad diem XXIV. Novembris, sive A. D. VIII. Kalendas Decembres. Repesit sane vir doctus ad *Brymae* etymon, quae dicta quasi *brevima*, quod *brevissimus* est dies; ut innuere videtur Festus in *Brymae*.

Dionysia majora apud Athenienses fiebant mense *Anthesterione*, qui incidebat in mensem *Martium*, non in *Novembrem*, ut doctus ceteroqui Graecus Theodorus Gaza ostendere conatus est adversus Philostratum (c): in quam sententiam Gyraldum quoque, aliosque auctoritate sua traxit. Sed malim ego in hac re cum uno Josepho Scaligero errare, quam sapere cum aliis quamplurimis. Diserte Plutarchus in *Symposiastic libro III. qu. VII.* *Anthesterionem* ponit *μὲν Ἐβρουον*, post statum Favonii; & libro IX. qu. x.: *Ἀνθεστηριὸν τίνασι μὲν καὶ γινώσκοντες, bibant mense Anthesterione post hyemem, ut nemini dubium esse possit, fuisse vernalem mensem, cui nomen à Floribus (d). Praeterea idem Plutarchus hoc mense expurgatas à Sylla Athenas tradit: ἡμέρῃ τῇς Ἀθηνῶν αὐτὸς ἐπὶ τοῖς ἀστυνόμοις, Μαρτίας καλῶνται, ἔτι καὶ αὐτὸς ἀστυνόμος ἦν τῇ ἡμέρᾳ τῇ Ἀνθεστηριῶν μὲν. Cessante Athenas se Calendis Martiis refert in Commentariis, qui dies plane in primam diem incidit mensis Anthesterionis. Et Anthesterione Caesarem Dictatorem fuisse consilium apud Appianum (e): ἐν ἡμέραις αἷς καλῶνται Ἐβροῖς Μαρτίας, Ἀνθεστηριῶν ἔσθ. Hoc itaque mense majora Dionysia. Ulpianus ad Demosthenis orationem contra *Leptinem*; τοῖς δὲ μεγάλαις Διονυσίοις, Ἀνθεστηριῶν μὲν. Magnis autem Dionysii mense Anthesterione (Wolffius vertit mense *Novembri*.) Et quidem die XII. Thucydides in *secunda Historia*: τὰ γὰρ ἐπεὶ ἐκ αὐτῆς τῆς ἀρχαίας ἐκ ἄλλων θεῶν ἔστι, καὶ τὰ ἔξω, ἅπας τὸν πρὸς τοῖς αἰῶσι μᾶλλον ἰδού, τὸ, πὲρ τὸ διὰ τὸ ὀδυμπεῖον, καὶ τὸ*

(a) lib. I. cap. X. *Antiqua.* (b) *De libellat. cap. XIV.* (c) *Scalig. de Emendat. temp. sup. de Petavio* Ann. *Quintus habet in Brumae. Petavii edit. Paris. 1690.* (d) *Marpurgensis in Anthesterio.* (e) *De Bell. civil. lib. II. pag. 552. Edit. Stephani 1595.*

Astaea Ceres est Ceres Sicula; nam *Kαλὴ δαῖτη* oppidum est Siciliae in litore Septentrionali (a), cuius incolae *Calactini*. Vel *Astaea* Ceres quasi Attica; nam & haec regio *Aste* aliquando appellata (b).

Ut olim Romae sacra Herculi faciebant Potitii, & Pinarii, ita Eleusinae Eumolpidae, de quibus est mentio apud Tullium (c). Nam quum Ceres, inquit Clemens Alexandrinus (d), Proserpinam quaerere, habitabant Eleusinem Terrigenae, sive Terrae filii. Eorum nomina Eanko, & Disaule, & Triptolemus; praeterea Eumolpus, & Eubuleus. Triptolemus erat bubulcus, pastor Eumolpus, opilio Eubuleus, à quibus Eumolpidarum, & hoc sacra enuncians praekonum genus Athenis effloruit. Pheneatibus eadem sacra tradita fuisse ab Eumolpi pronepote quodam, auctor est Pausanias in Arcadicis: Venisse illuc Cererem (inquit) narrabant Pheneatae ante Naum quaeritantem Proserpinam, & comiter, liberaliterque acceptam, divisisse legumina omnia, praeter fabam. Qui primi Deam hospitio exceperunt, templam ad inam Gyllenem erexerunt, & initia instituerunt, Trisaulen, & Demitantes nomen habuerunt. Cur sit impura faba, religione inquit Pausanias se impediri quò minus dicat.

De Triptolemo non consentiunt veteres, & varii variè fabulati sunt. Argivi, teste Pausania (e), contendebant, Triptolemum, & Eubuleum fuisse Trochilli filios, sacrorum antiditis, qui Argis ab Ageneo pulsus in Atticam venit, uxoremque Eleusinem duxit: Atheniensium sententia Triptolemus fuit Celei filius, qui primus factionem, & frugum cultum tradidit: Musaeus verò poëta Oceani & Terrae filium prodidit: Orpheus Eubuleo, & Triptolemo Disaulem patrem fuisse scripsit: Choroileus Atheniensis in ea fabula, cui *Alope* nomen fecit, Cereyonem, & Triptolemum fratres natos ait ex Amphycitionis filiabus, & Triptolemum à Ranone genitum, Cereyonem à Neptuno.

Atqui Hyginus *Fabula* cxi. Eleusini Regis filium Triptolemum facit: Quum Ceres (inquit) Proserpinam filiam suam quaereret, devenit ad Eleusinum Regem, cuius uxor Calhona puerum Triptolemon pepererat, sequè nutricem lactantem simulavit. Hanc Regina libens nutricem filio suo recepit. Ceres, quum vellet alumnum suum immortalem reddere, interdicta lacte divino alebat, noctu clam in igne obducebat. Itaque praeterquam solebant mortales, crescebat. Et sic fieri quum mirarentur parentes, eam observaverant. Quum Ceres eam vellet in ignem mittere, pater expavit. Illa irata Eleusinum exanimavit; at Triptolemo alumnus suo aeternum beneficium tribuit: nam fruges propagavit, currum draconibus junctum tradidit, quibus vebent orbem terrarum frugibus obsedit. Postquam domum rediit, Celeus eam pro beneficio interfecit iussu; sed, re cognita, iussu Cereris Triptolemo regnum dedit; quod ex patris nomine Eleusinum nominavit; fierique sacrum instituit, quae Theismophoria Graecè dicuntur. Non ab Eleusino, sed à Celeo Cererem hospitio susceptam; ac huius alumnus fuisse Deiphontem, non Triptolemum, ex Apollodoro, & Lactantio ad Sta-

(a) Calacten ad Astora. H. VII. cap. 31. Vide Roselli commentum ad Stephanum in *Kαλὴ δαῖτη*, ubi monet nulli legi veluti *Kypera*, non videtur *Cypera*, quod non legitur Hellenicum. (b) Stephanus in *Αστὴ*. (c) de leg. II. (d) Proleg. (e) in Astoria.

Seatum, adnotavit Th. Munckerus ad eandem Hygini fabulam. Ex Nicandri verò Scholiaste pag. 53, Celeum, Triptolemi patrem à Cerere consecutum in ignem. Celeum cedit senem, cuiusque filium Triptolemum, Cereris alumnus facit Ovidius *Faglorum* IV. vers. 547. In Celea regione quarto quoque anno initia Cereris fuisse celebrata, non admodum diversa ab Eleusinis, docet Pausanias in *Corinthiacis*.

Theismophoriorum briginem allato loco tradit Hyginus; quae non, ut Eleusinia, in memoriam Cereris, amissam filiam lugentis, instituta sunt; sed propter regnum Triptolemo attributum, agros divisos, terminosque agrorum constitutos (a); unde Ceres dicta legisera, *Σερμοπορος* in Inscriptione apud Gruterum (b), & Phurnuto *Σερμοπορος* (c). Paulo aliter Servius ad IV. Virgillii v. 57. *Leges Cereris dicitur invenisse*, nam & sacra ipsius Theismophoria, idest legum latio vocatur: sed hoc ideo finitur, quia ante inventum frumentum à Cerere passim homines sine lege vagabantur; quae feritas interrupta est postquam ex agrorum distributione nata sunt iura. Theismophoria autem vocatur legum latio; an quia in aede Cereris in aere incisae sunt leges. Sic Servius Graecorum notiones, & Romanorum confundit (d). Ovidius (e) utrumque Cereris munus complexus est, quum ait:

Prima dedit fruges, alimentaque mista terris;
Prima dedit leges. Cereris sunt omnia munus.

Plutarchus libro de *Iside & Osiride*, tristia sacra appellari memorat Theismophoria, eodem mense celebrata, quo Aegyptii faciebant Isidis; Atticaeque mulieres, humi sedentes jejunare (f), quod nimirum Ceres ob Proserpinae filiae descensum est in dolore, idest propter fructuum occultationem. Plutarchi auctoritatem forte sequutus Clemens Alexandrinus, inquit, *ἡ μὲν ὁδοῦσι δὲ γυναικὶς ποικίλους ἔργων ἱερῶν τε ὁμοιοπορία, Σειροπορία* τοῦ ὁμοίου ἢ τοῦ ὁμοειδούς ἐστὶν ἐκ τῆς ποικίλης ἀγωγῆς. Huius fabulae diem festum mulieres variè per urbem concelebant Theismophoria, Seirophoria (g) multis modis raptam Proserpinae tragicè decantantes. Verum lucus ob Proserpinae raptum propriè spectat ad Eleusinia, quae post vigesimum Boëdromion diem, ut supra vidimus, celebrabantur. Sequenti mense Pyanepsione Theismophoria, qui mensis incidebat in nostrum Novembrem, dicebaturque Aegyptiis *Athyr*, Boëotis *Damatrion*, sive Cerealis; est enim mensis factionis; ut Plutarchus docet eodem libro de *Iside*, & *Osiride*. Idem in Demosthene: *Decessit*, inquit, xvi. die mensis Pyanepsionis, quem diem sacris Cereris tristissimam agentem in templo Deae jejunant feminae. Occasione namque amissae Proserpinae primum Eleusinem ad Celei domum pervenit Ceres; deinde Triptolemum frugum factionem docuit; & tandem regno, aequis legibus constitutus, donavit. Quum itaque finis Eleusiniarum incideret ferè in principium Theismophoriorum, inde factum ut adhuc Theismophoria amissa Proserpina lugeretur.

(a) Diader. III. l. cap. 16. (b) pag. CCGIX. 1. (c) pag. XXVIII. (d) Vide Diogenem Laertium. (e) *De leg. II. cap. XI.* (f) *De leg. II. cap. XI.* (g) *De leg. II. cap. XI.* (h) *De leg. II. cap. XI.* (i) *De leg. II. cap. XI.* (j) *De leg. II. cap. XI.* (k) *De leg. II. cap. XI.* (l) *De leg. II. cap. XI.* (m) *De leg. II. cap. XI.* (n) *De leg. II. cap. XI.* (o) *De leg. II. cap. XI.* (p) *De leg. II. cap. XI.* (q) *De leg. II. cap. XI.* (r) *De leg. II. cap. XI.* (s) *De leg. II. cap. XI.* (t) *De leg. II. cap. XI.* (u) *De leg. II. cap. XI.* (v) *De leg. II. cap. XI.* (w) *De leg. II. cap. XI.* (x) *De leg. II. cap. XI.* (y) *De leg. II. cap. XI.* (z) *De leg. II. cap. XI.*

geretur, Pyanephionem mensem Octobrem putat Gyraldus (a); sed Thesmophoria hyeme fieri, non obscure docet apud Aristophanem in *Συμποσίαις* vers. 74. — 76. Agathonis Poëtae servus:

Οὗτος κατακλύεται τὸς στροφὰς ἔξ ἡλίου,
 Ἢ μὴ, ἀποῖν θύειται ἀπὸς τὸν ἡλίον.

hylene enim

Flectere strophas (& modos carminum) non est facile,
 Nisi (quis) progrediatur foras ad Solem.

Quod Octobri convenire, nunquam mihi persuaserit Gyraldus.

Eleusinia Cereri & Baccho fiebant, erantque viris & mulieribus communia, ut ex superius allatis, liquet. *Thesmophoria* Cereri tantum sacra, & à solis matronis, quas *Μελίβοι* vocat Pindari Scholiastes (b). Nullam itaque in memorata Aristophanis comoedia celebritatis partem sibi vendicant viri; immo Mnestichus muliebrem vestem induit, ut Euripidem in maximo mulierum conventu defenderet. Eretrienium tantummodò mulierum est mentio apud Plutarchum (c), qui inquit, eas idcirco ad Solem carnes affare, quia captivæ, quas Troja abduxerat Agamemnon, quum ibi facerent *Thesmophoria*, tempestate ad navigandum oblata, subito avehæ sunt, sacrificio nondum peracto. Pausanias etiam memorat prodidit (f), apud Eleos nefas esse viris Cereris sanum ingredi; & de Cereris quodam loco in *Achaïci* verba faciens, inquit: *Festis diebus agitant septem, quarum tertio è templo viri omnes exeunt* (die nimirum jejunii, ut inferius; mulieres vero intus relictae, ritu à majoribus tradito, nocturnum peragunt sacrum. Neque viros tantum excludunt, sed canes etiam masculos ejiciunt. Postero die revolvunt feminas viri, multoque cum risu altero citroque sales, & dicta jaciuntur. Majore cum severitate, & continentia Sicilienses, teste Cicerone (e): *Sacrarium* (inquit) *Cereris est apud Catinenses eadem religione, qua Romae, qua in ceteris locis, qua prope in toto orbe terrarum. In eo sacrario intimo fuit signum Cereris perantiquum, quod viri non modo ejusmodi esset, sed ne esse quidem sciebant: aditus enim in id sacrarium non est viris: sacra per mulieres, ac virgines confici solent. Hoc signum noctu clam istius servus ex illo religiosissimo, atque antiquissimo sano sustulerunt. Postridie sacerdos Cereris atque illius fani antistites, majores natu, probatae ac nobiles mulieres rem ad magistratus suos deferunt: omnibus acerbum, indignum, luctuosum denique videbatur. Quinimmo capite luebant viri, si templum Cereris ingredi ausi essent: unde Curius Fortunatianus *Rhet. lib. 1. Qui auxilium parentibus non tulit, capite plebitur; & mas templum Cereris si ingressus fuerit, capite puniatur: in templo Cereris matri auxilium filius tulit, petitur ad poenam. Eadem ferè habet Sulpitius Victorinus Insist. orat. apud Meurium Themidis Atticae lib. 11. cap. xx. Hinc Mnestichus, quod habitum mentitus in arcana sacro-**

rum

(a) *Melle de canis de maribus.* (b) ad IV. *Pyth.* (c) *Quæst. Graec. XXXI.* (d) in *diatriba*
 (e) IV. in *Perron. Gallus. lib. 11. cap. 10.*

rum irrepsisset, ad supplicium à mulieribus depositur in *Thesmophoria* Comici:

ὁμοῖον δὲ

ὁμοῖον δὲ

Ὀφθαλμοῖς δὲ

viris non

Fas est intueri

Orgia veneranda Deorum.

ut ibidem mulierum chorus canit, v. 1161. — 1163.

Hæ sacerdotes summam castitatem profitebantur; adeo ut viticis, sive *agni-casti*, ut vulgus vocat, foliis cubitum sibi sternerent, ut tradunt Dioscorides, Galenus, Plinius, & alii, quos citat Spanhemius (a). Hinc Lucianus Dialogo Matris & Musarii: & *ἡμεῖς οὐκ ἔχοντες κατὰ τὴν ἑστῆσαν, ἢς δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχοντες ἡμεῖς τὴν ἑστῆσαν: Et pudice ager, perinde ac si non meretrix, sed Cereris legiferae quæpiam sacerdos esset. Multa nihilominus pudenda in *Thesmophoriis*, ad generandi vim pertinentia. Athenæus libro XIV. cap. XIV. *Heracleides*, inquit, *libro de veteris, & sanctis moribus scribit, apud Syracusios in perfectis Thesmophoriis ex seismo, & melle fingi pudenda muliebria (ἡμεῖς οὐκ ἔχοντες) quæ per ludos, & spectacula circumserebantur, & in tota Sicilia vocabantur nulli. Merito igitur Clemens Alexandrinus (b): ait αἱ εἰς τὴν εὐφροσύνην ἡμεῖς τὴν Διὸς μυστολογία: plena enim probro omnis de Cere mythologia.**

Ut Eleusinia non Athenis tantum, ita *Thesmophoria* in omnibus ferè Græcorum urbibus; Mileti, Argis, Ephesi, Agrigenti, Syracusis, apud Arcadas (c), & Neapoli; cujus rei testem habemus veterem lapidem, à Capacio allatum (d): *ΚΟΜΙΝΙΑ ΠΛΑΟΤΟΓΕΝΙΑΣ ΙΕΡΕΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΟΣ ΘΕΣΜΟΦΟΡΟΤ ὈΤΤΑΤΡΙ.* Id est *COMINIAE, PLUTOGENIAE SACERDOTIS CERERIS LEGIFERAE FILIAE &c.*; diverso tempore dictum numero, ut monet Casaubonus (e). Nam alibi fuit festum dierum novem, alibi septem (ut apud Eleos, ex allato Pausania loco), alibi trium, alibi quatuor, auctore Hesychio in *τρίτην Θεσμοφωρίαν*. Merito inquit Casaubonus: *è quatuor diebus nullum certè appellaveris medium, ut facit Athenæus hoc loco: sed, igitant mihi ejus manes, memoria lapsus est quum ex Aristophane inquit, tres fuisse Thesmophoriorum dies. Comicus enim in Θεσμοφωρία vers. 48. tertiam diem mediam diserte vocat: ut mirum sit, virum doctissimum in media quodammodo loco cæcutisse.*

Ἐν τῇ τρίτῃ τῇ Θεσμοφωρίᾳ ἡ μέση.

Quia tertius dies est *Thesmophoriorum* (qui scilicet) *medius.*

Ad minus igitur quinque. Medium illud diem præcipuè castimonia colebant, & omnis cibi abstinentia, & *μυστήριον* vocabant, id est *jejunium* (a).

K

(a) *Dioscorides lib. I. cap. 116. Galenus. Simplex. medicamentum. lib. VI. Gall. Philander ad Perron. lib. X. cap. XI. Rhet. lib. XXIV. cap. 13. de Actibus de Actibus. lib. IX. cap. 18. apud Spanhemium. de Actibus. lib. VI. (b) *Perron. Spanhemius. de Actibus. lib. VI. (c) Heracleides. lib. II. & VI. Plutarchus. lib. V. cap. 1. Athenæus. lib. XIV. cap. XIV. (d) *Alibi. Neapoli. cap. XIV. Rhet. lib. V. p. (e) *ad Actibus. lib. VII. cap. XVI.****

(a). Hoc festo captivi solvebantur, ut ex Marcellino in Hermogene docet Meursius lib. II. *Themidis Atticae* cap. VIII.

Præterea Eleusiniis immolabatur porca, & uniuersique iwo se ma. ciabat. Unde Aristophani mysticae porcae (b):

ΔΙ. Τί δὲ εἶπες; ΜΕ. χοίρειν ἐγὼ μὲν μυστικῶς.

ΔΙ. Quid mercurionii igitur fers? ΜΕ. porcas mecum appor-
tissimas;

De Eleusiniis etiam accipiendus est ejusdem Scholiastes ad v. 341. *Ra. nar. παρὸν χοίρειν τῇ Διονύσει & τῇ Διονύσει ἱερόν, ὡς Λουκιανὸς τῇ Στρον. διγνώσκων: quoniam porci & Cereri & Baccho immolabantur, ut corruptores utriusque numinis donorum, segetum scilicet, & vinearum. Eandem rationem asserit Macrobius lib. I. *Saturnalia* cap. XII. Phurutus cap. XXVIII. mavult fies praegnantibus, propter terrae fertilitatem, & facilem conceptum. Vinum insuper libabatur, unde ebrietas, furor, & omnia, quae a temulentis, rectaeque rationis statu deturbatis expectari possunt. Contra à Theophrastis, quae Cereri tantum sacra, accebantur porci: & τοῖς Θερμοφωρίαις (ait Clemens (c)) Alexandrinus μυστικῶς, & χοίρειν ἐκβάλλων. In Theophrastis Megarensium mare porcos expellunt. Non vino, sed mulso libabatur; unde Plautus in *Aulularia* (d), citatus etiam à Macrobio (e):*

Sta. Cererim, mi Strobile, hi sunt sacri nuptias?

Str. Quae? St. quia tibi nihil allatum intellego.

Eleusinia proprie dicta nunquam fuisse publicè, aut privatim Romae celebrata, satis declarat Tullius II. de *Legibus*, ubi se, & Pomponium Atticum Athenis initiatos haud obscure significat: Quid ergo, inquit, aget Iacchus, Eumolpidaeque vestri, & angusta illa mystria, siquidem sacra nocturna tollimus? Non enim Populo Romano, sed omnibus bonis firmisque populis leges domus? A. Excipit, credo, illa, quibus ipsi initiati sumus. M. Ego verò excipiam. Nam mihi quum multa eximia, divinaque videntur Athenae tuae peperisse, atque in vita hominum attulisse, tum nihil melius illis mysteriis, quibus ex agrestis immanique vitae exculiti ad humanitatem, & mitigati sumus; initiaque, ut appellatur, ita revera principia vitae cognovimus; neque solum cum laetitia vivendi rationem accepimus, sed etiam cum spe anchorae moriendi. Hoc est illud carmen apud Demosthenem de corona: ἐποτρυνύειν, ἕλκον αὐτοὺς: mala effugi, reperi meliora: hoc idem est quod ait Plato in Phaedone: quicunque non expiatus, neque initiatus migrabit ad inferos in coeno jacit. Quicunque verò purgatus atque initiatus illuc accessit, cum Diis habitabit. Sunt enim, ut vulgo ajunt, qui in mysteriis versantur thyrifigeri quidem multi, pauci verò Bacchi (f). Mox subdit Tullius, rem fore periculi plenissimam, si nocturna Athenienium sacra Romae mulieres viris permiscerent: itaque ab antiquissimo ritu

non

(a) Celsus, *de vita*. (b) *Athenae* ad III. 6. III. v. 341. (c) *Protoph.* (d) *Ad II. 6. III.*
(e) *Ad III. Saturnalia* cap. XI. (f) *Vide Lactantium in *de divinis*.*

non esse discendum: Diligentissimè sancendum est (inquit) ut mulierum famam multorum oculis laxa clara custodiat, initienturque eo ritu Cereri, quo Romae initiantur. Quo in genere severitatem majorem Senatus vetus auctoritas de Bacchanalibus, & Consulum exercitu adhibito, quaestio, animadversioque declarat. Opponit Eleusiniis Atticis Romanorum Cerealia, hisque nocturna Bacchanalia, quae nostro Senatui consilio vetita fuere. Augustus quoque Athenis initiatus est. Svetonius (a): Namque Athenis initiatus, quum postea Romae pro tribunali de privilegio sacerdotum Atticae Cereris cognosceret, & quaedam secretiora proponerentur, dimisso concilio, & coronâ circumstantium, solus audiit discipulantes. Immo Cereri, & Baccho: ut satis aperte indicant illa Dionis (b): τὰς δὲ τῇ Ἑλλάδι διαφέρει, & τῇ τῇ Στρον. μυστικῶς μυστικῶς rei Graeciae constituit, ac duorum Divorum sacris initiatus est. Conatus est Claudius Imperator Eleusinia sacra Romam ex Attica transferre, sed nihil profecit, teste eodem Svetonio (c): Contra, sacra Eleusinia etiam transferre ex Attica Romam conatus est. Hadrianus lapidem movere non est ausus; itaque Athenis est initiatus: Eleusinia sacra (inquit) Capitolinus in ejus vita exemplo Herculis, Philippique suscepit (d). Quamobrem privatim ea sacra Romae excoluit: neque aliter accipiendus est Aurelius Victor: atque initia Cereris, Liberaeque, quae Eleusinia dicitur, Athenienium modo Romae percoleret. Nam de M. Aurelio etiam legitur, Athenis fuisse initiatum. Apponam haec monumentum Fabiae Aconiae, quae Eleusinae initia suscepit (e).

FABIAE. ACONIAE. PAVLINAE. C. F.
FIDIAE. ACONII. CATVLINI. V. C.
EX PRAEF. ET. CONSVLE. ORD.
VXORI. VETTI. PRAETEXTATI. V. C.
PRAEF. ET. CONSVLS. DESIGNATI.
SACRATAE. APVD. ELEVSINAM
DEO BACCHO. CERERI. ET. CORAE.
SACRATAE. APVD. AEGINAM.
DEAEVS. TAVROBOLITAE. ISACIAE.
HIEROPHANTRIAE. DEAE. HECATE
GRAECO. SACRATAE. DEAE
CERERIS

ubi etiam vides, Eleusinia sacra esse promiscua Baccho, Cereri, & Corae sive Proserpinae. Hinc illa Claudiani (f):

Ecce procal ternis Hecate variata figuris
Exoritur, laetisque simul procedit Iacchus,
Cernali florens bederâ, quem Parthica velat
Tigris, & auratos in nodum colligit angues,
Ebria Moenii sulcit vestigia thyrifi.

K 2

Nam

(a) in *Augusto* cap. XXIII. (b) *Ad II. 1. pag. 109.* (c) in *Claudius* cap. XXV. (d) *Idem* tradit
à D. Hieronymo de *Vitis* illis, citatis à Tullio in *de Vita*. in *Hadrianum*. (e) *Gruter*, pag. CCCIX. 1.
(f) *De regis* *Proserp.* III. l. 1. = 19.

Nam omnes in numero Deorum inferorum, teste Arthemidoro (a), Pluto, Proserpina, Ceres, Core, Jacchus, Isis, Anubis, Harpocrates, Hecate subterranea, Erynnis, & daemones alii. Unde Macrobius (b) in sacris enim haec religiosi arcani observatio tenetur, ut Sol, quum in sapero, idest in diurno hemisphaerio est, Apollo vocetur; quum in infero, idest nocturno, Dionysus, qui est Liber pater, habeatur.

Cerealia Romae, in memoriam frugum à Cerere repertarum, The-
sinophoriis, non Eleusiniis respondebant: & ab Evandro, cum Hercules
& Fauni ceremoniis, instituta feruntur, & abs Romulo adscita. Dio-
nysius libro 1. de sacris, quae Arcades invexerunt, verba faciens: ἱερὰ
τοῦτο δὲ τὸ Διονυσίου ἱερὸν, ἐκ τῆς δούρας αὐτῆς καὶ πινυμένων τιν ἐκ τοῦ
Νέως ἑδωκό, ὡς Ἐνδορί ἰσχυρό, ὡς ἑδωκό καὶ Νέας ἰσχυρὸς καὶ ἑδωκό. Cere-
ri quoque templum extruxerunt, & per feminas sacerdotes sacra ei fe-
cerunt absentia, more Graeco, quorum nihil mutatum est nostro tem-
pore. Quamobrem longe ante adventum Matris Magnae, nimirum anno
Urbis CCIV. Coss. P. Veturio Gemino, T. Aebutio Elva, A. Postu-
mius dictator aedem vocit, locavitque Libero, Liberaeque, & Cereri
ex Latinorum spoliis: quae triennio post à Sp. Cassio dedicata est (ac
tandem restituta à Tiberio juxta Circum maximum), si Tacito, & Dio-
nyso fides (c): nam Livius, quem testem advocat Lipsius, dissentit
inquit (d), aedem à Postumio, quum adversus Latinos ad lacum Re-
gillum ferveret pugna, votam Cusitori; dedicatamque demum Coss.
Q. Fabio Vibulano, Ser. Cornelio Maluginensi (e), nempe A. U.
CCLXVIII. Id tantum eodem libro narrat, ex peculio Sp. Cassii, dam-
nati ob suspicionem tyrannidis, signum Cereris factum, & inscriptum
ex Cassia familia datum. Tameñ libro III. aedem Cereris, Liberi,
Liberaeque, veluti jamdiu dedicatam memorat: postremo enim capite
legis, adversus Decemvros latae, habet: Familia ad aedem Cereris,
Liberi, Liberaeque venum itet.

Praeterea P. Decium Decii F. Mas (A. U. CCCXXI.) consulatu
primo de Samnitibus triumphans spolia ex his Cereri consecravisse, in-
quit Aurelius Victor (f), totidemque fere verbis Inscripção apud
Gruterum (g)

P. DECIVS, DECII F.
PRIMVM. COS.
DE SAMNITIBVS,
TRIVMPHANS,
SPOLIA, EX, TEIS
CERERI. CONSECRAVIT.
INTERVM. ET. TERTIVM
CONSVL.

Quem tamen lapidem si quis contendat suppositum esse, & ex verbis
Aurelii Victoris confectum, lubens dabo manus. Non enim scripsisse
oportuit Dec. F. (quod Decii aevo omnino praeter morem) sed ante F.
adscribenda tantum erat praenominis paterni nota, nempe P., Publii filius;
aut

(a) Orosius, lib. II, cap. XXXV. (b) Saturnal. lib. I, cap. XVIII. (c) Tacit. II. Annal. Dissert. lib. VI.
(d) Lib. II. (e) lib. III. (f) De Viris Illust. (g) pag. XXVI. 11.

aut praenominis loco ipsum cognomen, Muris, ut fere semper in vete-
rum monumentis: nec ullus dubito quin gesta secundo & tertio Decii
consulatu in Inscripção haberemus, nisi ejus auctor altum de iis apud
Victorem silentium invenisset. Bello Punico II., & post Cannen-
sem cladem, A. U. DXXXVII., Romae Cerealia fuisse celebrata,
docet Livius (a). De istidem Valerius inquit (b): Quanto nostrae
civitatis Senatus venerabilior in Deo, qui post Cannensem cladem de-
crevit, ne matronae altera triginta diem luctus suos extendere-
nt, ut ab his sacra Cereris peragi possent? quia majore pene Romano-
rum virorum parte in execrabili ac diro solo jacente, nullius Pena-
tes moeroris expertes erant. Itaque matres ac filiae, conjugisque
ac sorores nuper interfectorum, abstersis lacrymis, depositisque doloris
insignibus, candidam induere vestem, & aris dare thura coactae
sunt. Factum id imitatione quadam Lycurgi, qui, teste Plutarcho
in ejus vita, luctum modico definivit tempore, undecim diebus, duo-
decimo sacrificare oportebat Cereri, & desinere luctum. Post idem bel-
lum, quum Romae Comitiorum habendorum causa creatus esset Di-
ctator Cn. Servilius Pulex Geminus, à quo Magister equitum dictus
est P. Aelius Paetus, Cerealia ludos Dictator, & Magister equitum ex
S. C. fecerant, inquit Livius (c): quod accidit circa An. Urb. DLI.

Antiquissima igitur Romae Cerealia; & falguntur quotquot à Julio
Caesare Dictatore instituta existimarunt, argumento argentei nummi,
de quo Politianus (d), habentis ex una parte caput Quirini barba-
ti, cum Inscripção, C. MEMMI C. F.; alitersus vero Cererem, dra-
conibus vectam, cum hac Epigrapha (e): MEMMIVS AED. CERIALIA
PRAEIVS FECIT. Fulvius Ursinus putat, C. hunc Memmium anti-
quiorem fuisse C. Memmio Imperatore, qui Coss. suffectus fuit ex
Cal. Julii A. U. DCCXIX.; sed nihil certi in medium adfert. Ac
rem tetigit Christophorus Adamus Rupertus (f), qui non eò spectare
inquit nummum, ut significet, sub Julio primum, à quo Memmius Ae-
dilis creatus est, Cerealia fuisse celebrata; sed quòd, institutis à Caesa-
re Aedilibus Cerealiis, ex quorum numero fuit Memmius, is primus
ludos Cereales Populo exhibuit. Equidem hi Aediles ex numero ple-
beiorum: vetus Inscripção apud Gruterum pag. cccxcxii. 9.

III. VIRO. VIARVM. CVRANDARVM
TRIB. MIL. LEG. V. MACED. & VREANO
AEDILI PLEB. CERIA. PRAET. LEGATO
PROVINCIAE. SICILIAE. ET. ASIAE &c.

Item alia pag. CCLXXII. 5.

FVRIAE. SABINAE. TRANQVILLINAE.
SANCTISSIMAE. AVGVSTAE.
CONIVGI. DOMINI. N.
M. ANTONI. GORDIANI.
PII. FELICIS. INVICTI. AVGVSTI.

DE-

(a) lib. XXIII. (b) lib. I, cap. I. (c) lib. XXIII. (d) Mithr. cap. 37. (e) Ugin. in scut.
Memoria. (f) ad Pompei. l. 1. de viis vet. cap. XVIII.

DECURIALES. AEDILIVM. PLEBIS.
CERIALIVM. DEVOTI. NYMINI
MAIESTATIQUE. EORVM

Aediles, inquam, Cereales plebeii post Julium Caesarem; nam antea ad Curules ea cura spectabat. Tullius in Verrem v. *Nunc sum desponsus Aedili: habeo rationem, quid à Pop. Rom. acceperim: mihi ludos sanctissimos, maxima cum ceremonia Cereri, Libero, Liberaeque faciendos.* Dio lib. XLVII. Καὶ οἱ ἀγοράριοι τῶ πλῆθους ὀρθοταξίας ἀγῶνας ἔδειξεν τῆς τετραπολικῆς τῆς Ἀλουργίης ἐκείνης. Aediles Plebis Cereri, loci equestris ludorum, gladiatorios exhibuerunt. Quod accidit post Philippiensem pugnam. Quirini caput, in allato Gentis Memmiae nummo, id mihi significare videtur, quod modo dicebam, Cerealia Romulum à proximis Arcadibus accepisse, primumque Romae celebrasse.

Candidam induere vestem, de matronis lugentibus post cladem ad Cannas acceptam, inquit Valerius loco jam allato; quasi non fuisset satis habere albam (distant enim albus natus color, & candidus sine splendidus (e), qui ab arte) nisi candidam etiam ad constantiae veluti ostentationem habuissent. Matronae namque sacerdotess Cereris in veste alba sacrum facere, viros in toga candida Cerealiis interesse oportuit. Ovidius (b):

*Alba decent Cererem; vestes Cerealiis albas
Sumite: nunc pulli velleris usus abest.*

Sacerdotium fuisse antiquissimum, & matronarum proprium, docet quum Dionysius loco superius allato, tum Cicero pro Balbo: *Sacrae* (inquit) *Cereris, Iudices, summam majores nostri religione confici, ceremoniasque voluerunt: quae quum essent assumpta de Graecia, & per Graecos semper curata sunt sacerdotes, & Graeci omnia nominata. Sed quum illam, quae Graecum illud sacrum monstraret, & faceret, ex Graecia deligerent, tamen sacra pro civibus civem facere voluerunt; ut Deos immortales scientia peregrinam & externam, mente domesticam & civili precarentur. Haec sacerdotes video fere aut Neapolitanas, aut Velientes fuisse, federatarum sine dubio civitatum. Mitto vetera, proxima dico: ante civitatem Velentibus datam, de Senatus sententia C. Valerium Flaccum Praetorem Urbanum nominatum ad Populum de Calliphana Velientem, ut ea civis Romana esset, tulisse. Siculam sacerdotem, quum fuisse Graecae originis, & Cereris initia valde doctam, vix esse ut dubitare possimus, exhibet Gruterus (c)*

CASPOLIA. P. F.
MAXIMA
SACERDOS. CERERIS
PVELICA
POPULI. ROMANI
SICULA

Huc

(a) *Ennius, de re rustica, lib. I, cap. XXI.* (b) *Plinius, lib. IV, cap. 10, de re rustica.* (c) *pag. CCXCVIII.*

Hoc faciunt illa Epitomatoris Festi (a): *Gracca sacra, festa Cereris ex Graecia translata, quae ob inventionem Proserpinae matronae colebantur: quae sacra, dum non essent matronae, quae facerent propter eandem Cannensem, & frequentiam lugentium, instituta sunt ne amplius centum diebus lugeretur. Intactum hunc locum reliquerunt viri docti; tamen nullum inde idoneum eruas sensum. Recte animadvertit Raevardus (b), id non perpetuum fuisse apud Romanos; legitimumque lugendi tempus post Cannensem cladem finitum Senatusconsulto, non mutatum. Sed nec tempus lugendi legitimum dies centum, ut vult Epitomator; immo annus, ut ex Livio discimus lib. II, ubi de Bruti caesi funere inquit: *Sed multo majus morti decus publica fuit hostitio, & ante omnia insignis, quia matronae annam, ut parentem luxerunt.* Saltem decem menses, ut probare conatus est idem Raevardus (c). Noctu etiam celebrata Cerealia: quod non obscure docet Plautus *Prologo Aululariae*:*

Qui illam stupravit noctu, Cereris vigiliis.

Alii, inquit Velleius Paternulus (d), *nocturno aeris sono, qualis Cerealiis sacris cieri solet.* Neque ante noctem fas erat epulari; in memoriam Cereris, quae quum amissam filiam quaereret noctu tandem cibum sumit. Ovidius (e)

*Quae quia principio posuit jejunia noctis
Tempus habent myiae sidera dista cibi.*

A vino abstinebant, uti ex supra allato Plauti loco sit manifestum; itemque à granis mali Punici: vel quod Osiridis sanguine cruentata fuerunt, ut dictum est in superioribus; vel quod Proserpina, quia tria Punica grana apud inferos degustavit, ad superos redire non potuit. Idem Ovidius (f):

*Rapta tribus, dixit, solvit jejunia granis
Punica quae lento cortice poma tegunt.
Haud secus indoluit, quam si modo rapta fuisset,
Mocsta parens*

Servius ad lib. I. Georg. v. 39. *Quum raptam à Platone Proserpinam filiam diu Cereri quaesisset, tandem aliquando eam esse apud inferos compertit; pro qua re quum Jovis implorasset auxilium, ille respondit, posse eam reverti si nil apud inferos gustavisset: illa autem jam Punici mali grana in Elysio gustaverat; quam rem Ascalaphus Stygis filius prodidit; unde Proserpina ad Superos remeare non potuit. Sane Ceres à Jove meruisse postea dicitur, ut Proserpina sex esset cum matre mensibus, sex cum marito. Quinto quoque anno, ex Sibyllinis carminibus, jejuniū fiebat, & myiae calida abluantur: & hoc est quod inquit Clemenens Alexandrinus loco superius allato (g): καὶ τὰς καὶ τοὺς βασιλεῖς*

(a) in *Gracca*. (b) in *II, v. 10, cap. 10, de re rustica*. (c) in *I, cap. 10, de re rustica*. (d) *Ennius, lib. IV, cap. 10, de re rustica*. (e) in *I, cap. 10, de re rustica*. (f) in *I, cap. 10, de re rustica*. (g) in *I, cap. 10, de re rustica*.

τὸ ἄνθρωπος, sicut etiam apud Barbaros lavacrum. Nam ἄνθρωπος esse Galeno calidam lavationem, & Vitruvio frigidam, iamdiu observavit Academiae Neapolitanae lumen Dominicus Aulius opusculo de *Gymnastii constructione*. Quod ad castitatem prodesse dicebant; quae Theophrastorum ritu inter primas curas, ut pluribus veterum locis jam ab aliis probatum est. Nos unius Ovidii testimonio contenti erimus libro III. *Amorum Eleg.* IX.

*Annua venerant Cerealis tempora sacri,
Secubat in vacuo sola puella toro.*

Polluti & immundi è templo Cereris praeconis voce arcebantur (a). Farre, & fave, & thuris granis sacrificabatur, & sus immolabatur; nam boves, propter agricolationis usum, in tutela Cereris. Ovidius ipse *Pastor.* IV. 409.—414.

*Farra Deae, micacque licet salientis honorem
Dedit, & in veteres thurea grana focos.
Et si thura aberunt, uncias accendite tedas.
Parva bonae Cereri, sint modo casta, placent.
A bove succincti cultros removete ministri:
Bos ariet, ignaviam sacrificante suem.*

Hoc tantum ab Eleusiniis mutati sunt Romani, suam Cereri immolare. Adhibitae etiam porca aurea, & altera argentea, licet in hostiarum numero non essent: Porcam (inquit Festus (b)) auream, & argenteam dici ait Capito Attejus, quae est numero hostiarum non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, alteram ex argento factam addidit sacrificio Ceriali. Hinc porca ad pedes Cereris tederat in nummo gentis Vibiae apud Urbinum, qui ad hanc rem adfert Varronis, Catonis, & Gellii loca. Proserpinae quoque maciatam suam, docet Macrobius (c), quod segetes, Cereris donum, depasta est.

Ad v. Eidus Aprilis Deorum simulacra carpentis per Circum trucebantur; incipiebantque Circenses ludi ab equorum cursu, & quidem in honorem Cereris, uti ex superius allato Dionis loco fit manifestum: indeque sequebantur sacra Cerealia XIII. Cal. Maji, idest die Aprilis XIX. Ovidius *vers.* 231.—234.

*Circus erit pompae celebris, numeroque Deorum,
Primaque ventosis palma petetur equis.
Hinc Cerealis ludi: non est opus indice causa.
Sponte Deae munus, promeriturque patent.*

Tacitus (d): atque Circensium Cerealiu ludicrum pluribus equorum cursibus celebraretur. In Circo igitur nubes tostae, cicer, & alia mistilia spargebantur; siquidem vera sit Scaligeri conjectura ex *Sinnio Capitone* apud Festum, cuius lacunas supplere conatur vir doctus (e). De Cerealiis sacrificiis, etiam Paganicis, XIII. Kal. Maji, testem habemus lapidem apud Gruterum (f):

CE-

(a) *Alteus ab Atteus, dicitur, lib. VI. c. VI.* (b) *in Porcum.* (c) *lib. I. Saturni, cap. XII.* (d) *XV. de notis.* (e) *in inscriptionibus pag. CXVII. 31.* (f) *pag. XXXV. 5.*

CERERI. AVGVST MATRI. (a) AGR.

L. BENNIVS. PRIMVS
MAG. PAGI
BENNIA. PRIMIGENIA
MAGISTRA. FECER
GERMANICO. CAESARE. II
L. SEIO TVBERONE COSS
DIES. SACRIFICI. XIII. K. MAI.

Anno nimirum Urbis DCCLXX. Itaque immerito quidam retrahunt Cerealia ad pridie Idus Aprilis, auctoritate, ut ajunt, veterum Urbis Calendariorum. In tabula certe marmorea apud Gruterum (b) legitur pridie Idus, LVDI CERERI: quidni enim fierent ludi per septem praecedentes dies? sed XIII. K. Maji habet literis majoribus CER. N. Cereris, nefastus.

Pridie Eidus incidit tantummodo memoria adventus ex Asia Cybeles, five Matris Magnae Idae: quae licet ipsissima sit Ceres, alia tamen notione, aliisque ritibus ac ceremoniis à Romaniscoli coepta est, nempe *Megalensibus*: quod non mirum. Athenienses enim creditum est pestilentia quondam laborasse (c) propter neglecta Galli, five Attidis sacra; quod ea non putarent esse diversa à sacris Rheae. Sic quamvis Mithra sit Sol, itemque Adonis, Osiris, Attis; diverso nihilominus cultu Mithra apud Persas colebatur, atque apud Aegyptios, aut Graecos Osiris, five Adonis (d). Merito igitur Cereris & Cybeles sacra Romae separata, non modò tempore, verum ritu & ceremoniis: quemadmodum Opi, quae proculdubio fuit Ceres, fiebant Opalia separatim XIV. Cal. Januarii (e); & Bonae Deae, quae item Ceres, fiebat Calendis Maji (f).

Adventum Matris Magnae ad Pridie Idus memoriae prodidit Livius libro XXIX.: *In aedem Victoriae (inquit), quae est in Palatio, pertulere Deam pridie Idus Aprilis, isque dies festus fuit. Populus frequens dona Deae in Palatium tulit, tellusterrumque, & ludi Megalestia appellata.* Ex ejusmodi donis mos fluxit pretiosam suppellectilem Megalensibus ostentandi; de quo Herodianus libro I., citatus à Rosino (g): *Peris initio, stato sollemnique die, pompam Matris Deae Romani celebrant. In ea quae apud quemque sunt divitiarum praecipua, suppellexque plerumque Imperatoria, materiae aut artis spectandae, praefertur ante Deam solent. Passimque omnibus ludendi licentia permissa, sic ut personas induant, quas cuique libitum, nullamque non magistratumque quoque imaginem, prout cuiusque studium, repraesentent, sic ut non teneat à falsis veros dignoscant.* Advenisse Deam, immo lapidem, ajunt plerique (h) A. U. DXLIX., Coss. P. Semonio Tuditano, M. Cornelio Cethego. Atqui Livius lib. XXXVI. disertis ver-

L.

(a) Aldus legit SACR. (b) pag. CXXXIII. (c) *Justin Imper. lib. V.* (d) *Reinf. cl. L. 40.* (e) *Vetus lib. V. de LL. Martii lib. I. Saturni, cap. X.* (f) *lib. I. Saturni, cap. XII.* (g) *Roman. de leg. lib. V. cap. XIII.* (h) *Sigeb. in Fug. & Triumph. Roman.*

bis tradit, Cybele aduocam Coss. P. Cornelio Scipione (qui postea dictus est *Africanus*) & P. Licinio Crasso (qui postea dictus est *divus*) A. U. DXLVIII.; aedemque post annos XIII. (mendum heic in numero cubat, & omnino legendum est XI.) ex quo decreta fuerat dedicata fuisse à M. Junio Bruto, Coss. P. Cornelio Scipione Africano, Tib. Sempronio Longo; ac ludos factos, quos primos scenicos fuisse Valerius Antias est auctor, *Megalisa* appellatos. Haec manifestè à Cerealis separat etiam Arnobius (a) quum inquit: *Quid Phrygiam matrem, cuius esse conditor iudicatur vel Midas, vel Dardanus, non quum Annibal Poenus res Italicas raperet, & terrarum exposceret principatum, & nosse & scire coepisset, & memorabili religione sancire? Sacra Cereris Matris, non quod vobis incognita essent, adscita paulo ante, obtentum est ut Graeca dicantur (nimirum Megalicia), novitatem ipsam testificante cognomine.* Cerealia cognita sub ipsis Romuli, immo Evandri initio; *Megalisa* bello Punico secundo, Cerealia celebrata ex pridie Eidus Aprilis ad XIII. Cal. Maji, *Megalisa* ex pridie Nonas ad v. Eidus Aprilis. *Megalisa* (inquit (b) Varro) à Graecis, quod ex libris Sibyllinis arcessita ab Attalo Rege Pergami prope murum Megalicon, ubi templum ejus Deae, aude aduocata Romam. Integram historiam legis apud Livium libro xxxvi. Sic Ovidius, postquam de Curetibus, Jovis pueri custodibus, & de castrato Attide verba fecit, subdit de adventu Matris Magnae (c):

Corminis Euboici fatalia verba sacerdos
Inspicit; inspectum tale fuisse ferunt.
Mater abest, matrem jubeo, Romane, requiras,
Cum veniet, casta est accipienda manu.
Obscurae sortis Patres ambagibus errant,
Quaeque parenti ahsit, quove petenda loco.
Consultur Pacan (d), Divinque arcessite matrem,
Inquit: in Idaco est invenienda jago.
Mittantur proceres. Phrygiae tum sceptrum tenebat
Attalus. Ausonii rem negat ille viri.
Mira canam, longo tremuli cum murmure tellus,
Et sic ex adytis Diva locuta suis.
Ipsa peti volui: ne sit mora; mitte volentem.
Dignus Roma locus, qui Deum omnis erit.
Ille soni terrore parenti, praefissere, dixit.
Nostra eris, in Phrygiis Roma referat avos.

Deinde scribit, navim cum Deae simulacro immobilem ad limosum vadum haesisse; Claudiamque Vestalem Maximam, fusis ad Deam precibus, ut pudicitiam suam testatam facere vellet, quae civibus in suspicionem venerat, navim nullo labore traxisse (e):

Dixit, & exiguo funem conamine traxit.

Mira, sed & scenâ testificata loquor.

Mota Dea est, sequiturque ducem, laudatque sequendo,

fr.

(a) & Propertius lib. III. eleg. III. (b) lib. II. cap. VIII. (c) Ovid. V. (d) & lib. II. cap. VIII. (e) Ovid. V. (f) lib. II. cap. VIII. (g) lib. II. cap. VIII. (h) lib. II. cap. VIII. (i) lib. II. cap. VIII. (j) lib. II. cap. VIII. (k) lib. II. cap. VIII. (l) lib. II. cap. VIII. (m) lib. II. cap. VIII. (n) lib. II. cap. VIII. (o) lib. II. cap. VIII. (p) lib. II. cap. VIII. (q) lib. II. cap. VIII. (r) lib. II. cap. VIII. (s) lib. II. cap. VIII. (t) lib. II. cap. VIII. (u) lib. II. cap. VIII. (v) lib. II. cap. VIII. (w) lib. II. cap. VIII. (x) lib. II. cap. VIII. (y) lib. II. cap. VIII. (z) lib. II. cap. VIII. (aa) lib. II. cap. VIII. (ab) lib. II. cap. VIII. (ac) lib. II. cap. VIII. (ad) lib. II. cap. VIII. (ae) lib. II. cap. VIII. (af) lib. II. cap. VIII. (ag) lib. II. cap. VIII. (ah) lib. II. cap. VIII. (ai) lib. II. cap. VIII. (aj) lib. II. cap. VIII. (ak) lib. II. cap. VIII. (al) lib. II. cap. VIII. (am) lib. II. cap. VIII. (an) lib. II. cap. VIII. (ao) lib. II. cap. VIII. (ap) lib. II. cap. VIII. (aq) lib. II. cap. VIII. (ar) lib. II. cap. VIII. (as) lib. II. cap. VIII. (at) lib. II. cap. VIII. (au) lib. II. cap. VIII. (av) lib. II. cap. VIII. (aw) lib. II. cap. VIII. (ax) lib. II. cap. VIII. (ay) lib. II. cap. VIII. (az) lib. II. cap. VIII. (ba) lib. II. cap. VIII. (bb) lib. II. cap. VIII. (bc) lib. II. cap. VIII. (bd) lib. II. cap. VIII. (be) lib. II. cap. VIII. (bf) lib. II. cap. VIII. (bg) lib. II. cap. VIII. (bh) lib. II. cap. VIII. (bi) lib. II. cap. VIII. (bj) lib. II. cap. VIII. (bk) lib. II. cap. VIII. (bl) lib. II. cap. VIII. (bm) lib. II. cap. VIII. (bn) lib. II. cap. VIII. (bo) lib. II. cap. VIII. (bp) lib. II. cap. VIII. (bq) lib. II. cap. VIII. (br) lib. II. cap. VIII. (bs) lib. II. cap. VIII. (bt) lib. II. cap. VIII. (bu) lib. II. cap. VIII. (bv) lib. II. cap. VIII. (bw) lib. II. cap. VIII. (bx) lib. II. cap. VIII. (by) lib. II. cap. VIII. (bz) lib. II. cap. VIII. (ca) lib. II. cap. VIII. (cb) lib. II. cap. VIII. (cc) lib. II. cap. VIII. (cd) lib. II. cap. VIII. (ce) lib. II. cap. VIII. (cf) lib. II. cap. VIII. (cg) lib. II. cap. VIII. (ch) lib. II. cap. VIII. (ci) lib. II. cap. VIII. (cj) lib. II. cap. VIII. (ck) lib. II. cap. VIII. (cl) lib. II. cap. VIII. (cm) lib. II. cap. VIII. (cn) lib. II. cap. VIII. (co) lib. II. cap. VIII. (cp) lib. II. cap. VIII. (cq) lib. II. cap. VIII. (cr) lib. II. cap. VIII. (cs) lib. II. cap. VIII. (ct) lib. II. cap. VIII. (cu) lib. II. cap. VIII. (cv) lib. II. cap. VIII. (cw) lib. II. cap. VIII. (cx) lib. II. cap. VIII. (cy) lib. II. cap. VIII. (cz) lib. II. cap. VIII. (da) lib. II. cap. VIII. (db) lib. II. cap. VIII. (dc) lib. II. cap. VIII. (dd) lib. II. cap. VIII. (de) lib. II. cap. VIII. (df) lib. II. cap. VIII. (dg) lib. II. cap. VIII. (dh) lib. II. cap. VIII. (di) lib. II. cap. VIII. (dj) lib. II. cap. VIII. (dk) lib. II. cap. VIII. (dl) lib. II. cap. VIII. (dm) lib. II. cap. VIII. (dn) lib. II. cap. VIII. (do) lib. II. cap. VIII. (dp) lib. II. cap. VIII. (dq) lib. II. cap. VIII. (dr) lib. II. cap. VIII. (ds) lib. II. cap. VIII. (dt) lib. II. cap. VIII. (du) lib. II. cap. VIII. (dv) lib. II. cap. VIII. (dw) lib. II. cap. VIII. (dx) lib. II. cap. VIII. (dy) lib. II. cap. VIII. (dz) lib. II. cap. VIII. (ea) lib. II. cap. VIII. (eb) lib. II. cap. VIII. (ec) lib. II. cap. VIII. (ed) lib. II. cap. VIII. (ee) lib. II. cap. VIII. (ef) lib. II. cap. VIII. (eg) lib. II. cap. VIII. (eh) lib. II. cap. VIII. (ei) lib. II. cap. VIII. (ej) lib. II. cap. VIII. (ek) lib. II. cap. VIII. (el) lib. II. cap. VIII. (em) lib. II. cap. VIII. (en) lib. II. cap. VIII. (eo) lib. II. cap. VIII. (ep) lib. II. cap. VIII. (eq) lib. II. cap. VIII. (er) lib. II. cap. VIII. (es) lib. II. cap. VIII. (et) lib. II. cap. VIII. (eu) lib. II. cap. VIII. (ev) lib. II. cap. VIII. (ew) lib. II. cap. VIII. (ex) lib. II. cap. VIII. (ey) lib. II. cap. VIII. (ez) lib. II. cap. VIII. (fa) lib. II. cap. VIII. (fb) lib. II. cap. VIII. (fc) lib. II. cap. VIII. (fd) lib. II. cap. VIII. (fe) lib. II. cap. VIII. (ff) lib. II. cap. VIII. (fg) lib. II. cap. VIII. (fh) lib. II. cap. VIII. (fi) lib. II. cap. VIII. (fj) lib. II. cap. VIII. (fk) lib. II. cap. VIII. (fl) lib. II. cap. VIII. (fm) lib. II. cap. VIII. (fn) lib. II. cap. VIII. (fo) lib. II. cap. VIII. (fp) lib. II. cap. VIII. (fq) lib. II. cap. VIII. (fr) lib. II. cap. VIII. (fs) lib. II. cap. VIII. (ft) lib. II. cap. VIII. (fu) lib. II. cap. VIII. (fv) lib. II. cap. VIII. (fw) lib. II. cap. VIII. (fx) lib. II. cap. VIII. (fy) lib. II. cap. VIII. (fz) lib. II. cap. VIII. (ga) lib. II. cap. VIII. (gb) lib. II. cap. VIII. (gc) lib. II. cap. VIII. (gd) lib. II. cap. VIII. (ge) lib. II. cap. VIII. (gf) lib. II. cap. VIII. (gg) lib. II. cap. VIII. (gh) lib. II. cap. VIII. (gi) lib. II. cap. VIII. (gj) lib. II. cap. VIII. (gk) lib. II. cap. VIII. (gl) lib. II. cap. VIII. (gm) lib. II. cap. VIII. (gn) lib. II. cap. VIII. (go) lib. II. cap. VIII. (gp) lib. II. cap. VIII. (gq) lib. II. cap. VIII. (gr) lib. II. cap. VIII. (gs) lib. II. cap. VIII. (gt) lib. II. cap. VIII. (gu) lib. II. cap. VIII. (gv) lib. II. cap. VIII. (gw) lib. II. cap. VIII. (gx) lib. II. cap. VIII. (gy) lib. II. cap. VIII. (gz) lib. II. cap. VIII. (ha) lib. II. cap. VIII. (hb) lib. II. cap. VIII. (hc) lib. II. cap. VIII. (hd) lib. II. cap. VIII. (he) lib. II. cap. VIII. (hf) lib. II. cap. VIII. (hg) lib. II. cap. VIII. (hi) lib. II. cap. VIII. (hj) lib. II. cap. VIII. (hk) lib. II. cap. VIII. (hl) lib. II. cap. VIII. (hm) lib. II. cap. VIII. (hn) lib. II. cap. VIII. (ho) lib. II. cap. VIII. (hp) lib. II. cap. VIII. (hq) lib. II. cap. VIII. (hr) lib. II. cap. VIII. (hs) lib. II. cap. VIII. (ht) lib. II. cap. VIII. (hu) lib. II. cap. VIII. (hv) lib. II. cap. VIII. (hw) lib. II. cap. VIII. (hx) lib. II. cap. VIII. (hy) lib. II. cap. VIII. (hz) lib. II. cap. VIII. (ia) lib. II. cap. VIII. (ib) lib. II. cap. VIII. (ic) lib. II. cap. VIII. (id) lib. II. cap. VIII. (ie) lib. II. cap. VIII. (if) lib. II. cap. VIII. (ig) lib. II. cap. VIII. (ih) lib. II. cap. VIII. (ii) lib. II. cap. VIII. (ij) lib. II. cap. VIII. (ik) lib. II. cap. VIII. (il) lib. II. cap. VIII. (im) lib. II. cap. VIII. (in) lib. II. cap. VIII. (io) lib. II. cap. VIII. (ip) lib. II. cap. VIII. (iq) lib. II. cap. VIII. (ir) lib. II. cap. VIII. (is) lib. II. cap. VIII. (it) lib. II. cap. VIII. (iu) lib. II. cap. VIII. (iv) lib. II. cap. VIII. (iw) lib. II. cap. VIII. (ix) lib. II. cap. VIII. (iy) lib. II. cap. VIII. (iz) lib. II. cap. VIII. (ja) lib. II. cap. VIII. (jb) lib. II. cap. VIII. (jc) lib. II. cap. VIII. (jd) lib. II. cap. VIII. (je) lib. II. cap. VIII. (jf) lib. II. cap. VIII. (jg) lib. II. cap. VIII. (jh) lib. II. cap. VIII. (ji) lib. II. cap. VIII. (jj) lib. II. cap. VIII. (jk) lib. II. cap. VIII. (jl) lib. II. cap. VIII. (jm) lib. II. cap. VIII. (jn) lib. II. cap. VIII. (jo) lib. II. cap. VIII. (jp) lib. II. cap. VIII. (jq) lib. II. cap. VIII. (jr) lib. II. cap. VIII. (js) lib. II. cap. VIII. (jt) lib. II. cap. VIII. (ju) lib. II. cap. VIII. (jv) lib. II. cap. VIII. (jw) lib. II. cap. VIII. (jx) lib. II. cap. VIII. (jy) lib. II. cap. VIII. (jz) lib. II. cap. VIII. (ka) lib. II. cap. VIII. (kb) lib. II. cap. VIII. (kc) lib. II. cap. VIII. (kd) lib. II. cap. VIII. (ke) lib. II. cap. VIII. (kf) lib. II. cap. VIII. (kg) lib. II. cap. VIII. (kh) lib. II. cap. VIII. (ki) lib. II. cap. VIII. (kj) lib. II. cap. VIII. (kl) lib. II. cap. VIII. (km) lib. II. cap. VIII. (kn) lib. II. cap. VIII. (ko) lib. II. cap. VIII. (kp) lib. II. cap. VIII. (kq) lib. II. cap. VIII. (kr) lib. II. cap. VIII. (ks) lib. II. cap. VIII. (kt) lib. II. cap. VIII. (ku) lib. II. cap. VIII. (kv) lib. II. cap. VIII. (kw) lib. II. cap. VIII. (kx) lib. II. cap. VIII. (ky) lib. II. cap. VIII. (kz) lib. II. cap. VIII. (la) lib. II. cap. VIII. (lb) lib. II. cap. VIII. (lc) lib. II. cap. VIII. (ld) lib. II. cap. VIII. (le) lib. II. cap. VIII. (lf) lib. II. cap. VIII. (lg) lib. II. cap. VIII. (lh) lib. II. cap. VIII. (li) lib. II. cap. VIII. (lj) lib. II. cap. VIII. (lk) lib. II. cap. VIII. (ll) lib. II. cap. VIII. (lm) lib. II. cap. VIII. (ln) lib. II. cap. VIII. (lo) lib. II. cap. VIII. (lp) lib. II. cap. VIII. (lq) lib. II. cap. VIII. (lr) lib. II. cap. VIII. (ls) lib. II. cap. VIII. (lt) lib. II. cap. VIII. (lu) lib. II. cap. VIII. (lv) lib. II. cap. VIII. (lw) lib. II. cap. VIII. (lx) lib. II. cap. VIII. (ly) lib. II. cap. VIII. (lz) lib. II. cap. VIII. (ma) lib. II. cap. VIII. (mb) lib. II. cap. VIII. (mc) lib. II. cap. VIII. (md) lib. II. cap. VIII. (me) lib. II. cap. VIII. (mf) lib. II. cap. VIII. (mg) lib. II. cap. VIII. (mh) lib. II. cap. VIII. (mi) lib. II. cap. VIII. (mj) lib. II. cap. VIII. (mk) lib. II. cap. VIII. (ml) lib. II. cap. VIII. (mm) lib. II. cap. VIII. (mn) lib. II. cap. VIII. (mo) lib. II. cap. VIII. (mp) lib. II. cap. VIII. (mq) lib. II. cap. VIII. (mr) lib. II. cap. VIII. (ms) lib. II. cap. VIII. (mt) lib. II. cap. VIII. (mu) lib. II. cap. VIII. (mv) lib. II. cap. VIII. (mw) lib. II. cap. VIII. (mx) lib. II. cap. VIII. (my) lib. II. cap. VIII. (mz) lib. II. cap. VIII. (na) lib. II. cap. VIII. (nb) lib. II. cap. VIII. (nc) lib. II. cap. VIII. (nd) lib. II. cap. VIII. (ne) lib. II. cap. VIII. (nf) lib. II. cap. VIII. (ng) lib. II. cap. VIII. (nh) lib. II. cap. VIII. (ni) lib. II. cap. VIII. (nj) lib. II. cap. VIII. (nk) lib. II. cap. VIII. (nl) lib. II. cap. VIII. (nm) lib. II. cap. VIII. (nn) lib. II. cap. VIII. (no) lib. II. cap. VIII. (np) lib. II. cap. VIII. (nq) lib. II. cap. VIII. (nr) lib. II. cap. VIII. (ns) lib. II. cap. VIII. (nt) lib. II. cap. VIII. (nu) lib. II. cap. VIII. (nv) lib. II. cap. VIII. (nw) lib. II. cap. VIII. (nx) lib. II. cap. VIII. (ny) lib. II. cap. VIII. (nz) lib. II. cap. VIII. (oa) lib. II. cap. VIII. (ob) lib. II. cap. VIII. (oc) lib. II. cap. VIII. (od) lib. II. cap. VIII. (oe) lib. II. cap. VIII. (of) lib. II. cap. VIII. (og) lib. II. cap. VIII. (oh) lib. II. cap. VIII. (oi) lib. II. cap. VIII. (oj) lib. II. cap. VIII. (ok) lib. II. cap. VIII. (ol) lib. II. cap. VIII. (om) lib. II. cap. VIII. (on) lib. II. cap. VIII. (oo) lib. II. cap. VIII. (op) lib. II. cap. VIII. (oq) lib. II. cap. VIII. (or) lib. II. cap. VIII. (os) lib. II. cap. VIII. (ot) lib. II. cap. VIII. (ou) lib. II. cap. VIII. (ov) lib. II. cap. VIII. (ow) lib. II. cap. VIII. (ox) lib. II. cap. VIII. (oy) lib. II. cap. VIII. (oz) lib. II. cap. VIII. (pa) lib. II. cap. VIII. (pb) lib. II. cap. VIII. (pc) lib. II. cap. VIII. (pd) lib. II. cap. VIII. (pe) lib. II. cap. VIII. (pf) lib. II. cap. VIII. (pg) lib. II. cap. VIII. (ph) lib. II. cap. VIII. (pi) lib. II. cap. VIII. (pj) lib. II. cap. VIII. (pk) lib. II. cap. VIII. (pl) lib. II. cap. VIII. (pm) lib. II. cap. VIII. (pn) lib. II. cap. VIII. (po) lib. II. cap. VIII. (pp) lib. II. cap. VIII. (pq) lib. II. cap. VIII. (pr) lib. II. cap. VIII. (ps) lib. II. cap. VIII. (pt) lib. II. cap. VIII. (pu) lib. II. cap. VIII. (pv) lib. II. cap. VIII. (pw) lib. II. cap. VIII. (px) lib. II. cap. VIII. (py) lib. II. cap. VIII. (pz) lib. II. cap. VIII. (qa) lib. II. cap. VIII. (qb) lib. II. cap. VIII. (qc) lib. II. cap. VIII. (qd) lib. II. cap. VIII. (qe) lib. II. cap. VIII. (qf) lib. II. cap. VIII. (qg) lib. II. cap. VIII. (qh) lib. II. cap. VIII. (qi) lib. II. cap. VIII. (qj) lib. II. cap. VIII. (qk) lib. II. cap. VIII. (ql) lib. II. cap. VIII. (qm) lib. II. cap. VIII. (qn) lib. II. cap. VIII. (qo) lib. II. cap. VIII. (qp) lib. II. cap. VIII. (qq) lib. II. cap. VIII. (qr) lib. II. cap. VIII. (qs) lib. II. cap. VIII. (qt) lib. II. cap. VIII. (qu) lib. II. cap. VIII. (qv) lib. II. cap. VIII. (qw) lib. II. cap. VIII. (qx) lib. II. cap. VIII. (qy) lib. II. cap. VIII. (qz) lib. II. cap. VIII. (ra) lib. II. cap. VIII. (rb) lib. II. cap. VIII. (rc) lib. II. cap. VIII. (rd) lib. II. cap. VIII. (re) lib. II. cap. VIII. (rf) lib. II. cap. VIII. (rg) lib. II. cap. VIII. (rh) lib. II. cap. VIII. (ri) lib. II. cap. VIII. (rj) lib. II. cap. VIII. (rk) lib. II. cap. VIII. (rl) lib. II. cap. VIII. (rm) lib. II. cap. VIII. (rn) lib. II. cap. VIII. (ro) lib. II. cap. VIII. (rp) lib. II. cap. VIII. (rq) lib. II. cap. VIII. (rr) lib. II. cap. VIII. (rs) lib. II. cap. VIII. (rt) lib. II. cap. VIII. (ru) lib. II. cap. VIII. (rv) lib. II. cap. VIII. (rw) lib. II. cap. VIII. (rx) lib. II. cap. VIII. (ry) lib. II. cap. VIII. (rz) lib. II. cap. VIII. (sa) lib. II. cap. VIII. (sb) lib. II. cap. VIII. (sc) lib. II. cap. VIII. (sd) lib. II. cap. VIII. (se) lib. II. cap. VIII. (sf) lib. II. cap. VIII. (sg) lib. II. cap. VIII. (sh) lib. II. cap. VIII. (si) lib. II. cap. VIII. (sj) lib. II. cap. VIII. (sk) lib. II. cap. VIII. (sl) lib. II. cap. VIII. (sm) lib. II. cap. VIII. (sn) lib. II. cap. VIII. (so) lib. II. cap. VIII. (sp) lib. II. cap. VIII. (sq) lib. II. cap. VIII. (sr) lib. II. cap. VIII. (ss) lib. II. cap. VIII. (st) lib. II. cap. VIII. (su) lib. II. cap. VIII. (sv) lib. II. cap. VIII. (sw) lib. II. cap. VIII. (sx) lib. II. cap. VIII. (sy) lib. II. cap. VIII. (sz) lib. II. cap. VIII. (ta) lib. II. cap. VIII. (tb) lib. II. cap. VIII. (tc) lib. II. cap. VIII. (td) lib. II. cap. VIII. (te) lib. II. cap. VIII. (tf) lib. II. cap. VIII. (tg) lib. II. cap. VIII. (th) lib. II. cap. VIII. (ti) lib. II. cap. VIII. (tj) lib. II. cap. VIII. (tk) lib. II. cap. VIII. (tl) lib. II. cap. VIII. (tm) lib. II. cap. VIII. (tn) lib. II. cap. VIII. (to) lib. II. cap. VIII. (tp) lib. II. cap. VIII. (tq) lib. II. cap. VIII. (tr) lib. II. cap. VIII. (ts) lib. II. cap. VIII. (tt) lib. II. cap. VIII. (tu) lib. II. cap. VIII. (tv) lib. II. cap. VIII. (tw) lib. II. cap. VIII. (tx) lib. II. cap. VIII. (ty) lib. II. cap. VIII. (tz) lib. II. cap. VIII. (ua) lib. II. cap. VIII. (ub) lib. II. cap. VIII. (uc) lib. II. cap. VIII. (ud) lib. II. cap. VIII. (ue) lib. II. cap. VIII. (uf) lib. II. cap. VIII. (ug) lib. II. cap. VIII. (uh) lib. II. cap. VIII. (ui) lib. II. cap. VIII. (uj) lib. II. cap. VIII. (uk) lib. II. cap. VIII. (ul) lib. II. cap. VIII. (um) lib. II. cap. VIII. (un) lib. II. cap. VIII. (uo) lib. II. cap. VIII. (up) lib. II. cap. VIII. (uq) lib. II. cap. VIII. (ur) lib. II. cap. VIII. (us) lib. II. cap. VIII. (ut) lib. II. cap. VIII. (uu) lib. II. cap. VIII. (uv) lib. II. cap. VIII. (uw) lib. II. cap. VIII. (ux) lib. II. cap. VIII. (uy) lib. II. cap. VIII. (uz) lib. II. cap. VIII. (va) lib. II. cap. VIII. (vb) lib. II. cap. VIII. (vc) lib. II. cap. VIII. (vd) lib. II. cap. VIII. (ve) lib. II. cap. VIII. (vf) lib. II. cap. VIII. (vg) lib. II. cap. VIII. (vh) lib. II. cap. VIII. (vi) lib. II. cap. VIII. (vj) lib. II. cap. VIII. (vk) lib. II. cap. VIII. (vl) lib. II. cap. VIII. (vm) lib. II. cap. VIII. (vn) lib. II. cap. VIII. (vo) lib. II. cap. VIII. (vp) lib. II. cap. VIII. (vq) lib. II. cap. VIII. (vr) lib. II. cap. VIII. (vs) lib. II. cap. VIII. (vt) lib. II. cap. VIII. (vu) lib. II. cap. VIII. (vv) lib. II. cap. VIII. (vw) lib. II. cap. VIII. (vx) lib. II. cap. VIII. (vy) lib. II. cap. VIII. (vz) lib. II. cap. VIII. (wa) lib. II. cap. VIII. (wb) lib. II. cap. VIII. (wc) lib. II. cap. VIII. (wd) lib. II. cap. VIII. (we) lib. II. cap. VIII. (wf) lib. II. cap. VIII. (wg) lib. II. cap. VIII. (wh) lib. II. cap. VIII. (wi) lib. II. cap. VIII. (wj) lib. II. cap. VIII. (wk) lib. II. cap. VIII. (wl) lib. II. cap. VIII. (wm) lib. II. cap. VIII. (wn) lib. II. cap. VIII. (wo) lib. II. cap. VIII. (wp) lib. II. cap. VIII. (wq) lib. II. cap. VIII. (wr) lib. II. cap. VIII. (ws) lib. II. cap. VIII. (wt) lib. II. cap. VIII. (wu) lib. II. cap. VIII. (wv) lib. II. cap. VIII. (ww) lib. II. cap. VIII. (wx) lib. II. cap. VIII. (wy) lib. II. cap. VIII. (wz) lib. II. cap. VIII. (xa) lib. II. cap. VIII. (xb) lib. II. cap. VIII. (xc) lib. II. cap. VIII. (xd) lib. II. cap. VIII. (xe) lib. II. cap. VIII. (xf) lib. II. cap. VIII. (xg) lib. II. cap. VIII. (xh) lib. II. cap. VIII. (xi) lib. II. cap. VIII. (xj) lib. II. cap. VIII. (xk) lib. II. cap. VIII. (xl) lib. II. cap. VIII. (xm) lib. II. cap. VIII. (xn) lib. II. cap. VIII. (xo) lib. II. cap. VIII. (xp) lib. II. cap. VIII. (xq) lib. II. cap. VIII. (xr) lib. II. cap. VIII. (xs) lib. II. cap. VIII. (xt) lib. II. cap. VIII. (xu) lib. II. cap. VIII. (xv) lib. II. cap. VIII. (xw) lib. II. cap. VIII. (xx) lib. II. cap. VIII. (xy) lib. II. cap. VIII. (xz) lib. II. cap. VIII. (ya) lib. II. cap. VIII. (yb) lib. II. cap. VIII. (yc) lib. II. cap. VIII. (yd) lib. II. cap. VIII. (ye) lib. II. cap. VIII. (yf) lib. II. cap. VIII. (yg) lib. II. cap. VIII. (yh) lib. II. cap. VIII. (yi) lib. II. cap. VIII. (yj) lib. II. cap. VIII. (yk) lib. II. cap. VIII. (yl) lib. II. cap. VIII. (ym) lib. II. cap. VIII. (yn) lib. II. cap. VIII. (yo) lib. II. cap. VIII. (yp) lib. II. cap. VIII. (yq) lib. II. cap. VIII. (yr) lib. II. cap. VIII. (ys) lib. II. cap. VIII. (yt) lib. II. cap. VIII. (yu) lib. II. cap. VIII. (yv) lib. II. cap. VIII. (yw) lib. II. cap. VIII. (yx) lib. II. cap. VIII. (yy) lib. II. cap. VIII. (yz) lib. II. cap. VIII. (za) lib. II. cap. VIII. (zb) lib. II. cap. VIII. (zc) lib. II. cap. VIII. (zd) lib. II. cap. VIII. (ze) lib. II. cap. VIII. (zf) lib. II. cap. VIII. (zg) lib. II. cap. VIII. (zh) lib. II. cap. VIII. (zi) lib. II. cap. VIII. (zj) lib. II. cap. VIII. (zk) lib. II. cap. VIII. (zl) lib. II. cap. VIII. (zm) lib. II. cap. VIII. (zn) lib. II. cap. VIII. (zo) lib. II. cap. VIII. (zp) lib. II. cap. VIII. (zq) lib. II. cap. VIII. (zr) lib. II. cap. VIII. (zs) lib. II. cap. VIII. (zt) lib. II. cap. VIII. (zu) lib. II. cap. VIII. (zv) lib. II. cap. VIII. (zw) lib. II. cap. VIII. (zx) lib. II. cap. VIII. (zy) lib. II. cap. VIII. (zz) lib. II. cap. VIII.

Index laetitiae fertur in astra sonus.

Flaminis ad sexum veniunt: Tiberinae priores

Ostia dixerunt, unde fuisset abis.

Nox aderat: querno religant à stipite funem,

Dantque levi sonno corpora funela cibo.

Quem funem heic dicit Ovidius (a), cingulum per cavillationem vocat Lactantius (b); zonam Julianus Imp. (c), ut majorem quandam admirationem in animis legentium excitaret. Mox Ovidius (d):

Ante coronatâ puppi sine labe juvencam

Mallarunt, operum, conjugumque radem.

In ejus sacrificii memoriam bovis caput visitur in nummo Scipionis illius Nasicae, qui omnium consensu Romae optimus iudicatus est, ut Deam advententem exciperet: quem nummum renovarunt Aediles municipii Calaguritani in Hispania Tarraconensi, L. VAL. FLAVVS. T. VAL. MERVLA, apud Vaillantium (e). Idem Ovidius v. 345. — 352.

Ipsa sedens plausiro portâ est invecia Capenâ,

Spargantur junctae flore recente boves.

Nasica accepit. templi tunc extitit auctor.

Augustus nunc est, ante Metellus erat.

Substitit hic Erato: mora sit si cetera quaeram.

Dic, inquam, parvâ cur stipe quaerat opes?

Contulit aei populus; de quo delubra Metellus

Fecit, ait; dandae mos stipis inde manet.

Primus igitur aedis faciendae auctor Nasica, quam dedicavit M. Junius Brutus A. U. DIIIX, Coss. P. Cornelio Scipione Africano II., Tib. Sempronio Longo: deinde Q. Caecilius Metellus stipe collectâ instauravit. Equidem Rheae sacerdotes apud Graecos, cum simulacro Deae in aedicula asino imposita, stipem menstruum emendicabant: qui mos manet apud Romanos: unde Ovidius (f):

Ante Deam matrem cornu tibicen adunco

Cum canit, exiguae quis stipis aera neget?

quod faciunt illa Apuleji (g): Deamque Syriam circumferentes mendicare compellant; & infra: Deamque serico cothurno amiculo mihi gerendum imponunt, se, asino. Deinde paucis interfectis: Stipes aereas, immo verò & argenteas, multis certatim offerentibus, stipe receperat patulo. Tertullianus Apologetico (h): Majestas quaestuaris efficitur: circue cauponas religio mendicant. . . & Non sufficimus & hominibus & Diis vestris mendicantibus opem ferre. Ideo Phrygii sacerdotes appellati mendicantes (i). Tandem Magnae Matris templum Augustus restituit, forsitan ex stipe, quam ex nocturno, ut aiebat, visu quotannis certo die à populo emendicabat (k). Certè ex strenua

L. 2

quae

(a) & Propertius lib. III. eleg. III. (b) lib. II. cap. VIII. (c) Ovid. V. (d) & lib. II. cap. VIII. (e) Ovid. V. (f) lib. II. cap. VIII. (g) lib. II. cap. VIII. (h) lib. II. cap. VIII. (i) lib. II. cap. VIII. (j) lib. II. cap. VIII. (k) lib. II. cap. VIII. (l) lib. II. cap. VIII. (m) lib. II. cap. VIII. (n) lib. II. cap. VIII. (o) lib. II. cap. VIII. (p) lib. II. cap. VIII. (q) lib. II. cap. VIII. (r) lib. II. cap. VIII. (s) lib. II. cap. VIII. (t) lib. II. cap. VIII. (u) lib. II. cap. VIII. (v) lib. II. cap. VIII. (w) lib. II. cap. VIII. (x) lib. II. cap. VIII. (y) lib. II. cap. VIII. (z) lib. II. cap. VIII. (aa) lib. II. cap. VIII. (ab) lib. II. cap. VIII. (ac) lib. II. cap. VIII. (ad) lib. II. cap. VIII. (ae) lib. II. cap. VIII. (af) lib. II. cap. VIII. (ag) lib. II. cap. VIII. (ah) lib. II. cap. VIII. (ai) lib. II. cap. VIII. (aj) lib. II. cap. VIII. (ak) lib. II. cap. VIII. (al) lib. II. cap. VIII. (am) lib. II. cap. VIII. (an) lib. II. cap. VIII. (ao) lib. II. cap. VIII. (ap) lib. II. cap. VIII. (aq) lib. II. cap. VIII. (ar) lib. II. cap. VIII. (as) lib. II. cap. VIII. (at) lib. II. cap. VIII. (au) lib. II. cap. VIII. (av) lib. II. cap. VIII. (aw) lib. II. cap. VIII. (ax) lib. II. cap. VIII. (ay) lib. II. cap. VIII. (az) lib. II. cap. VIII. (ba) lib. II. cap. VIII. (bb) lib. II. cap. VIII. (bc) lib. II. cap. VIII. (bd) lib. II. cap. VIII. (be) lib. II. cap. VIII. (bf) lib. II. cap. VIII. (bg) lib. II. cap. VIII. (bh) lib. II. cap. VIII. (bi) lib. II. cap. VIII. (bj) lib. II. cap. VIII. (bk) lib. II. cap. VIII. (bl) lib. II. cap. VIII. (bm) lib. II. cap. VIII. (bn) lib. II. cap. VIII. (bo) lib. II. cap. VIII. (bp) lib. II. cap. VIII. (bq) lib. II. cap. VIII. (br) lib. II. cap. VIII. (bs) lib. II. cap. VIII. (bt) lib. II. cap. VIII. (bu) lib. II. cap. VIII. (bv) lib. II. cap. VIII. (bw) lib. II. cap. VIII. (bx) lib. II. cap. VIII. (by) lib. II. cap. VIII. (bz) lib. II. cap. VIII. (ca) lib. II. cap. VIII. (cb) lib. II. cap. VIII. (cc) lib. II. cap. VIII. (cd) lib. II. cap. VIII. (ce) lib. II. cap. VIII. (cf) lib. II. cap. VIII. (cg) lib. II. cap. VIII. (ch) lib. II. cap. VIII. (ci) lib. II. cap. VIII. (cj) lib. II. cap. VIII. (ck) lib. II. cap. VIII. (cl) lib. II. cap. VIII. (cm) lib. II. cap. VIII. (cn) lib. II. cap. VIII. (co) lib. II. cap. VIII. (cp) lib. II. cap. VIII. (cq) lib. II. cap. VIII. (cr) lib. II. cap. VIII. (cs) lib. II. cap. VIII. (ct) lib. II. cap. VIII. (cu) lib. II. cap. VIII. (cv) lib. II. cap. VIII. (cw) lib. II. cap. VIII. (cx) lib. II. cap. VIII. (cy) lib. II. cap. VIII. (cz) lib. II. cap. VIII. (da) lib. II. cap. VIII. (db) lib. II. cap. VIII. (dc) lib. II. cap. VIII. (dd) lib. II. cap. VIII. (de) lib. II. cap. VIII. (df) lib. II. cap. VIII. (dg) lib. II. cap. VIII. (dh) lib. II. cap. VIII. (di) lib. II. cap. VIII. (dj) lib. II. cap. VIII. (dk) lib. II. cap. VIII. (dl) lib. II. cap. VIII. (dm) lib. II. cap. VIII. (dn) lib. II. cap. VIII. (do) lib. II. cap. VIII. (dp) lib. II. cap. VIII. (dq) lib. II. cap. VIII. (dr) lib. II. cap. VIII. (ds) lib. II. cap. VIII. (dt) lib. II. cap. VIII. (du) lib. II. cap. VIII. (dv) lib. II. cap. VIII. (dw) lib. II. cap. VIII. (dx) lib. II. cap. VIII. (dy) lib. II. cap. VIII. (dz) lib. II. cap. VIII. (ea) lib. II. cap. VIII. (eb) lib. II. cap. VIII. (ec) lib. II. cap. VIII. (ed) lib. II. cap. VIII. (ee) lib. II. cap. VIII. (ef) lib. II. cap. VIII. (eg) lib. II. cap. VIII. (eh) lib. II. cap. VIII. (ei) lib. II. cap. VIII. (ej) lib. II. cap. VIII. (ek) lib. II. cap. VIII. (el) lib. II. cap. VIII. (em) lib. II. cap. VIII. (en) lib. II. cap. VIII. (eo) lib. II. cap. VIII. (ep) lib. II. cap. VIII. (eq) lib. II. cap. VIII. (er) lib. II. cap. VIII. (es) lib. II. cap. VIII. (et) lib. II.

quae Cal. Januarii etiam absenti consuevit, pretiosissima Deorum signa mercatus est, eademque vicatim dedicavit (a); ut Apollinem Sandaliarium, Jovem trogoedum, & alia hujusmodi. Vetus lapis, Romae effusus ad aedem Saturni An. MDXLVIII. (b)

IMP. CAESAR. DIVI. F. AVGVSTVS
PONTIFEX. MAXIMVS
IMP. XIII. COS. IX. TRIB. POTEST. XV.
EX STIPE QVAM POPVLVS. ROMANVS
ANNO. NOVO. APSENTI. CONTVLIT
NERONE CLAVDIO DEVSIO
T. QVINCTIO CRISPINO COS.
VOLCANO.

Unde facile fuit Goltzio (c) supplere similem Inscriptionem, ibidem repertam An. MDLIV.

Imp. Caesar. Divi F. Augustus
Pontifex. Maximus.
Imp. XIII. COS. XI. Trib. potest. XV.
EX STIPE QVAM POPVLVS. ROMANVS
CALENDIS IANVARII CONTVLIT
C. MARCIO CENSORINO. C. ASINIO GALLO COS.

Nec tamen pridie Eidus incipiebant Megalesia ludi, sed Pridie Nonas, & ante ipsa Cerealia, ut habet vetus Calendarium, quo usus est Gyrardus, aliudque à Lipsio citatum (d): LVD. MAT. MAG.: durabantque per sex dies, usque ad v. Eidus. Unde intelligas illa Spartiani in Caracalla: Deinde, quum iterum vellet Parthis bellum inferre, atque hybernare Edessae, atque inde Carras Luni Dei gratia venisset; die natalis sui VIII. Idus Aprilis, ipsi MEGALENSIBUS, quum ad requisita naturae discessisset, insidiis à Macrinio Praefecto praet. postis, qui post eum invase imperium, interemptus est. Mense tamen Martio, VI. Cal. Aprilis, Mater Deum lavabatur in flumine Almonem. Officitanter Rosinus scripsit Pridie Cal. (e). Diserte enim Ammianus Marcellinus lib. XXIII. inquit: Ubi diem VI. Cal., quo Romae Matri Deum & carpentum, quo debitor simulacrum, Almonis undis ablui perhibetur. Almonem (verba sunt Vibii Sequestri de fluminibus) Romae, ubi Mater Deum VI. Cal. Aprilis lavatur (f). De qua Ovidius IV. Fastorum v. 317. — 320.

Est locus in Tiberim qua labricus influit Almo,
Et nomen magno perdit ab anne minor.
Illic purpurea canis cum veste sacerdos
Almonis dominam, sacraque lavit aquis.

Igitur prid. Nonas Aprilis pinum, radicitus excisam, per urbem gestabant Graecanico ritu in memoriam Attidis, de quo Arnobius supra relat (g): Quid enim vult illa pinus, quam semper statis diebus in Deum

(a) Sueton. in Aug. cap. LVII. (b) Gruterus pag. LXL. (c) In Augusti. (d) ad III. Annal. Tacit. (e) Aelianus, Roman. cap. VII. (f) Vide Augustinus de Civitate Dei lib. III. cap. IV., et ibi, lib. VII. (g) ibi. V.

Deum Matris intromittitis sanctuario? nonne illius similitudo est arboris, sub qua sibi furens manus & infelix adolescentulus intulit, & genitrix Deum in solatium sui vulneris consecravit. Et in fine eiusdem libri: Pinus illa solenniter, quae in Matris inferitur sanctum Deae (legendum Idaeae) nonne illius imago est arboris, sub qua sibi Aegyptium, demissis genitalibus, abtulit? & quam memorant Divam in solatium sui consecrassisse uxoribus. Firmicus etiam Maternus de errore profan. relig.: In sacra Phrygiis, quae Matris Deum dicant, per annos singulos arbor pinus caeditur, & in media arbore simulacrum juvenis subligatur.

Separandi tamen sunt hi Dendrophori, eorumque collegium ipsarum à Dendrophoris illis, quorum est frequens mentio cum fabris & centonariis in veterum monumentis (a). Siliyanum Dendrophorum habet lapis apud Gruterum (b), & ultima linea Dendrophoris Matris Deum Magnae. MAGNO. ET. HERMOGENIANO DENDROPHORIS M. D. M. &c. Item alius lapis Puteoli (c) plurimum Dendrophorum habet nomina sub cura xv. virorum sacris faciendis. Ad eisdem spectat locus Arthemidori in Oneirocriticis à Sponio allatus, & forsitan l. xx. Cod. Theod. De Paganis Sacrificiis & Templis: Omnique loca, quae Frediani, quae Dendrophori, quae singula quaeque nomina, & professiones gentilitiae tenuerunt, epulis, vel sumptibus deputata, fas est, hoc errore submoto, compendia domus nostrae sublevere. Neque tamen hi ex numero imberbium, exsecutorumque; sed ex reliqua turba initiatorum Cereri & Baccho, qui in Collegium cooptabantur. Quod forte respiciunt illa Ciceronis de senectute cap. III. Sodalitates, me Quaestore, constitutae sunt, sacris Idaeis Magnae Matris acceptis. epulabor igitur cum sodalibus. Hi omnes nudis pedibus Almonem usque Deam comitabantur: unde Prudentius (d)

Nudare plantas ante carpentum scio
Proceres togatos, matris Idaeae sacris.
Lapis nigellus evebendus effuso,
Multebus oris clausus argento sedet:
Quem dum ad lavacrum praecundo ducitis
Pedes remoti atterentes calcetis,
Almonis usque pervenitis rivulum.

A VI. igitur Calendas ad Pridie Nonas Aprilis novem fuere dies cum aliqua religione transacti, & veluti praeparatorii ad Megalesia, quae celebrata à pridie Nonas Aprilis ad v. Eidus.

Quum verò Megalesia ludi dignitate ceteris antecirent (e), procurati sunt ab Aedilibus, non plebeis, sed curulibus. Megalesia (inquit (f) Livius) ludos scenicos Atilius Serranus, L. Scribonius Libo Aediles Curules primi fecerunt. Aedilium item Curulium nomina in fronte gerunt tres P. Terentii comoediae, ludis Megalensibus actae; Andria, Eunuchus, Hecatomitimus. Semel tantum extra ordinem, & ex

(a) in VIII. Cod. Theod. lib. XIV. (b) pag. LXIV. (c) Ex Capitiis 19. Naxos, Sponio M. (d) Aelianus, Roman. lib. VII. cap. XI. (e) Aelianus X. v. 114. — 115. (f) Ovid. v. Fast. v. 317. (g) ibi. XXIV.

Senatusconsulto fecerunt Aediles plebeji apud Dionem (a); nondum creatis eo anno Curulibus; quum Caesar Dictator, bellis extra Italiam impeditis, comitia Tribunorum, & Aedilium Plebis tantum habuisset, ut eruditè, pro more, animadvertit eximius Spanhemius (b).

Megalensium licentia in eo erat, ut omnium aetatum atque ordinum mores gestu atque oratione juvenes larvati effingerent, ut ex Herodiano supra vidimus: quae pars fuit proculdubio ludorum scenico- rum. Principes etiam civitatis mutui se conviviis excipiebant: quod mutitare dicebatur. In quo jubentur (c) Gellius) principes civitatis, qui ludis Megalensibus antiquo ritu mutitarent, id est mutua inter se convivia agerent, jurare &c. & alibi (d): Quam ob causam Patritii Megalensibus mutitare soliti sint, plebs Cerealis? Ovidius (e):

Cur vicibus sacris inaeant convivia, quaero,
Tum magis, indicibus concelebrentque dapes?
Quod bene mutavit sedem Berecynthia, dixit,
Captant, mutatis sedibus, omen idem.

Ante Deae signum matronae spectatae pudicitiae pfallere consueverunt: (f) Ambubajae, si Acronem audimus ad illud Horatii Ambubajaram col. Regia &c. (g) Ambubajae (inquit) dicuntur mulieres tibicinae lingua Syrorum; etenim Syris tibia, vel symphonia dicitur Ambubaja, de quibus accipiendum esse Juvenalem Satyra III. monet Kippingius (h):

Jamdudum Syrus Tiberim deflexit Orontes,
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, nec non gentilia tympana secum
Vexit

In feriis & ministerio quidem Cereris feminae tantum; in Matris vero Magnae quum feminae, tum viri, evirati, & imberbium grex sub Archigallo; de cujus infania Tertullianus (i) Apologetico, ubi Cybeles sacra ridet, inquit: Itaque majestatis suae, in Urbem collatae, grande documentum nostra etiam aetate proposuit, quum M. Aurelio apud Serniliam Reip. exemplo, die XVI. Calendarum Aprilium, Archigallus ille sanctissimus die IX. Calendarum earundem, quo sanguinem impurum laetor quoque castrando libabat, pro salute Marti jam intercepti, solita aequae imperia mandavit. Ex iis quae superius adnotavimus vides, pro die IX. Cal. legendum esse saltem VI. Cal.; pariterque VI. Cal. pro VIII. Cal. reponendum Macrobi cap. XXI. libro I. Saturnalium: Celebratur laetitiae exordium ad VI. Cal. Aprilis, quem diem HILARIA appellant: & sic magis constabit Auctoris sententia, de Aprilis, non de Martio mense differens. Quum viros, tum mulieres fecisse Matri Magnae, vetera testantur epigrammata apud Gruterum pag. CCCVIII. ubi habetur C. CAMERIVS CRESCENS ARCHIGAL-

LVS,

(a) ib. XLIII. (b) De Ufu & Praeceptis Differt. X. (c) ib. II. cap. XXIV. (d) ib. XVIII. cap. II. (e) Pagan. 170-171-172. (f) Sculp. Petr. lib. I. cap. XXIX. (g) ib. I. cap. II. (h) Antiqu. Rom. lib. I. cap. II. (i) cap. XXV.

LVS, L. VETTIVS SYNTROPHVS RELIGIOSVS A MATRE MAGNA: M. PLE- TORIVS HERCVLIANVS SACERDOS M. D. M. I. Itemque CLAVDIA ACRO- POLIS, & SALONIA EVTERPE sacerdotes. Confer quae ex Marino Nea- politano & Epiphania habet Reinesius class. 140. pag. 74.

Cum pompa & simulacro Deae Urbem circumbant, fistris tinnien- tes. Ovidius IV. Fustorum vers. 183. — 188.

Ibunt seminares, & inania tympana tudent,
Aeraque tinnitus aere repulsa dabant.
Ipsa sedens molli conitum cervicis feretur
Urbis per medias exulata vias.
Scena sonas, ludique vocant: spectate Quirites,
Et fora Morte suo litigiosa vacent.

Et huc faciunt quae de Corybantibus, Gallis, & fanaticis supra diximus. Addamus Apuleji verba: ab ingressu primo (a) statim absonis ululatus constrepentes fanatici pervolant. Denique capite demisso, cervicibus lubricis intorquentes motibus, crinesque pendulos in circulum rotantes, & nonnunquam morsibus suos incurstantes musculos, ad postremum ancipiti ferro, quod gerebant, sua quisque brachia difficant. Item Prudentii, citato hymno in Romanum circa finem:

Caltram in laertos exivit fanaticus,
Scissisque Matrem brachii placat Deum.
Furere, ac rotari juxta putatur mysticum:
Parta ad secandum dextra fertur inopia:
Caclum meretor vulnere crudelitas.
At hic metenda dedicat genitalia,
Numen reciso mitigari ab inguine:
Offert pudendam semivir donum Deae:
Illam revulsa masculini germinis
Vena, effluenti poscit auxilium sanguine.

Ex veterum testimonio liquet, Iliaca etiam sacra Phrygiis valde affinia Romae celebrata fuisse. Valerius tamen tradit (b), Senatus decreto Idis & Serapidis sacra diruta, primumque arripuisse securim Consullem L. Aemilium Paulum. Equidem hujus nominis tres invenio in Fastis. Unum A. U. DXXXIV., iterumque A. U. DXXXVII., & in proelio occisum; qui securim arripere ad Idis delubrum drudendum meo iudicio non potuit, quando ea sacra nondum Romae fuerant recepta. Neque enim de re admodum antiqua loqui videtur Propertius (c), quum inquit:

Atque utinam Nilo pereat quae sacra repente
Misit matronis Inachus Ausonii.

Neque Lucanus libro VIII.

Nos

(a) ib. VIII. Metamorph. (b) ib. I. cap. III. (c) ib. II. Eleg. II.

cui qui tauro faciebant *taurobolati*, qui ariete *cribolini* dicebantur, ut pluribus docet Reinesius (a). *Taurobolis* ritum ex Prudentio (b) describit Kippingius (c) his verbis: *Homo consecrandus in scrobe profunda defossus, tauroarum, arietumque, super strato multifloro mactatorum, sanguine prolucebatur; coque capite, ore, auribus, oculis, naribus, totaque adeo corpore excepto, purus semper esse censebatur. Fiebat hoc extra Urbem in Circo Flaminio: itaque et Circa ista vocat Aristides. Inscriptio Romana (d)*

DIS MAGNIS

MATRI. DEVM. ET. ATTIDI. SE
XTILIVS AGESILAVS. AEDSIVS
V. C. CAVSARVM. NON. IGNOBI
LIS. AFRICANI. TRIBVNALIS. ORA
TOR. ET. IN. CONSISTORIO
PRINCIPVM. ITEM. MAGISTE
R. LIBELLORVM. ET. COGNITION.
SACRARVM. MAGISTER. EPISTV
LAR. MAGISTER. MEMORIAE
VICARIVS. PRAEFECTOR. PER.
HISPANIAS. VICE. S. I. C. PA
TER. PATRYM. DEI. SOLIS. INVI
CTI. MITHRAE. HIEROPHANTA
HECATE. DEI. LIBERI. ARCHI
EVCOLVS. TAUROBOLIO.
CRIBOLIOQVE. IN. AETER
NYM. RENATVS. ARAM. SACRA.
VIT. D. D. N. N. VALEN
TIN. V. ET. VALENTINIANO
IVN. AVGG. CONSS. IDIVS
AVGVSTVS

Haec ille. Pertinet Inscriptio ad Annum Urbis MCXXXVIII, Christi CCLXXVI: eamque nos, uti quidem extat in Theauro Gruteriano, totidemque lineis distinctam dedimus. Praestat etiam horridula ipsius Prudentii carmina haec afferre; unde colligas, sacerdotem dumtaxat sanguine perfusum:

*Summus sacerdos nempe sub terram scrobe
Atta in profundum consecrandus mergitur,
Mire insulatus, festa vittis tempora
Nesciens, coronam cum repetam auream,
Cinctu Gabino rassistam (e) sultus togam.
Tabulis superne strata texunt pulpara,
Rimosa vari pegnatis compagibus:*

Scin-

(a) Celsi l. 40. (b) Citoz. Ippoc. in Remanum. (c) TB. I. Antiqu. cap. XV. (d) Excer. apud Gruterum pag. XXVIII. l. 1. (e) Paraphrasis velle velle fuisse Thymus deinde, inquit Ovidius loco supra citato. pag. Injuncti libri in fine.

*Scindant subinde vel terebrant aream,
Crebroque lignum perforant acumine,
Pateat minutis ut frequens hiatus.*

*Huc taurus ingens fronte torva & hispida,
Sertis revinctus, aut per armoi floreis,
Aut impeditus cornibus deducitur:
Nec non & auro fronti cornuscat hostiae,
Setasque fulgor bractealis inficit.*

*Heic, ut statuta est immolanda bellua,
Pellus sacro dividunt venabulo,
Eructat amplum vulnus undam sanguinis
Ferventis, inque texta pontis subditi
Fundit vaporum flumen, & late aestuat.*

*Tum per frequentes mille rimarum vias
Illapsus imber tabidum rorem pluit:
Defossus intus quem sacerdos excipit,
Guttas ad omnes turpe subiectans caput,
Et veste, & omni putrefactus corpore.*

*Quin oī supinat, obdormit offert genas,
Supponit aureis, labra, nareis objicit,
Oculos & ipsos perluit liquoribus:
Nec jam palato parcit, & linguam rigat,
Donec cruorem totus atrum combibat.*

*Postquam cadaver sanguine egesto rigens
Compage ab illa flammis retraxerint,
Procedit inde Pontifex, visu horridus,
Ostendit adam verticem, barbam gravem,
Vittas madentes, atque amictus ebrios.*

*Hunc inquinatum talibus contagiis,
Tubo recentis sordidum piaculi,
Omnes salutant, atque adorant eminus:
Vili quod illum sanguis, & hoc mortuus
Foedis latentem sub cavernis laverint.*

Sanguinis expressa mentio fit in Inscriptio Graeca, quae corrupta legitur (neque felicitior versio Latina) apud Fabretum cap. IX. n. 523. & aliquanto corruptior, immo mutila apud Reines. elasi. 1. 41.; ubi Taurobolio Criobolique Crescens & Leontius dicuntur initiati. Mox subditi idem Kippingius: *Taurobolio facto cornu tauri inaurata, quo fecerant, consecrabant, & dedicabant.* Hinc intelligi debet Inscriptio Lectoratenfis apud Gruterum (a):

VIATOR. SABINI. FIL. VIKES
TAVRI. QVO. PROPRIE. PER
TAVROPOLIVM. PVBLICE
M 2

FA-

(a) pag. XXX. 1.

que complures Bacchantum instar mulieres vidimus, quae in manu dextra priapios salsucinos gestabant. Plus videre non licuit; nam, ut nos animadverterunt, tam magnam clamorem sustulere, ut intrinsece templi camera, & nos corripere conatae sunt. Pausanias in Phocis Thydas feminas memorat, quae in Parnassum quotannis venientes, unâ cum Delphicis mulieribus arcana Libero Patri agitabant sacra. Nam Parnassus mons Baccho & Apollini sacer, Euripides Iphigeniâ in Tauris (a):

Τὰς Βακχιστὰς Διονύσου

Παρίας κορυφῆς

Ὅς ποικιλόχως οἰκτὸς ἐπέ-

ων, ταῖς κατὰ χάριν

Εὐρύκλῳ δόξας ἦν

Πηλεΐον ἴσας, δι-

οῖται μάλιστα χθονίαν.

Εἰ μιν, εἰσι βίβω, εἰσι φίλας

Ἐπὶ μάλιστα ἀνέδωκεν ἑσπέρων,

Ἐκαστὴν Φοῖβε μαντῆος δ' ἑσπέρων

Βασίλειον, τρίτοδ' ἑσπέρων

Ὀσπρεῖ, ὅς ἐκ δόξας ἦν

Μυρτιάς ἑσπέρων ἀνέδωκεν.

Ad consecratum Baccho

Parnassum cacumen,

Ubi maculosum tergum habent, & cruentam faciem draco,

Sub opaca aereus (i. dentibus aeris minax)

Frondeola lauro, telluris

Immane monstrum, cu-

sprodit oraculum subterraneum,

Adhuc ipsum, adhuc insans, adhuc carae

In matris ubi salien

Interfessit, à Phoebe; oracula verâ int-

isti divina, tripodeque in aureo

Seder, in mentiri nescio throno,

Oracula mortalibus edoni.

Lucanus Pharsal. lib. v. v. 73. — 74.

Mons Phoebo, Bromioque sacer, cui numine missa
Delphica Thebanae reserunt Trieterica Baccae.

Et fontem Dircaeum natum esse perhibet Hyginus (b) Bacchi beneficio ex corpore Dirces uxoris Lyci, quae Baccha fuerat. Quinimo in ipso Parnasso fiebant bacchationes, quarum caussa eò se contulit Ino, Athamantis Thestidae Regis uxor (c). Nam revera Apollo, & Bacchus idem: unde in Bacchicis certaminibus praemium tripus. Auctor Argumenti in Demosthenis Orationem contra Midiam: ἐπιστάτης δὲ τῆς ἐστῆς, ἀγῶνιστοῦ πρὸς ἀλλήλους οἱ χορηγοὶ καὶ ἡγεῖται, ἡμῶν ἐς τὸν Διόν.

(a) v. 1242. — 1255. (b) Fabula VII. (c) Fabula IV.

Διόνυσον ἀδόντας· & τὸ νικᾶντι, τρίτας τὸ ἔθλο ὡς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἡλίου καὶ Ἀπόλλωνα, καὶ Διόνυσον ὁμοῦ. Festo autem jam instante, certabant, & contendebant inter se aediles carminibus in Bacchi laudem cantandis. Victori tripus praemium erat. Nam eundem & Solem, & Apollinem, & Bacchum putabant.

Sed redeamus ad sacra Bacchi, feminis tantum commendata. Pausanias in Corinthiacis inquit: A Sicyone velâ Phliuntum contenditibus in diverticulo, quod à via stadia ad summam decem abest, locus occurrit, cui Pyrae nomen, sacrum id praestiti Cereri, & Proserpinae. Ac in eo viri scorsim à feminis festorillius agitant dies: nam aedem nympharum, Nymphonem ipsi appellant, feminis ubi sacra facerent concesserunt: suntque in eo Liberi patris, Cereris, & Proserpinae signa, os tantum ostendentia. Solas item mulieres occulta sacra Baccho facere in Brytea, procul semotis viris, tradit idem auctor in Laconicis: Καὶ Διόνυσος ναὸς ἐκλυθεῖν ἐπὶ λίσσῃ, καὶ ἀγῶνισμα ἐν ἑσπέρῳ. τὸ δὲ ἐν τῇ νῆσῳ, μόνους γυναικῶν ὄντων. γυναικὶς γὰρ δὴ μόναι καὶ τὴν ἑσπέρῳ δὲ τὸν ἐσπέρῳ. Ibi etiamnum extat Bacchi templum, & sub dio signa quaedam. nam quod in templo est solis mulieribus licet intueri. Sanè & mulieres solae sacra in arcano faciunt. De Lacenis etiam feminis, & Chiis Aelianus (a): Ἀέτω δὲ οἱ καὶ τὰς Λακεδαιμονίων γυναικῶν ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ οἰστρον βακχικῶν, καὶ τὰς αἰ τῶν βοιωτῶν δὲ ὡς ἐδιδόμην ἐκλυθεῖν, καὶ ἡ τραγῳδία βακχ. Audio etiam Lacedaemoniorum feminas oestro Bacchico percitas fuisse, & Chiorum; item Boeotorum mulieres quasi divino furore concitatas insanierunt: idque in tragedia vociferatur. Illud etiam à Pausania discimus (b), à Baccho Colonatae à duabus feminis, quae Leucippides dicebantur, sacra fieri consuevisse; & ab undecim aliis, quae Dionysiades, oraculi Delphici iussu cursus certamen celebratum. Equidem virginibus, auctore Hesychio. Διονυσιάδες, ἐν ἑσπέρῳ παραδίδοι, αἱ ἐν τῇ Διονυσίᾳ δὲ τῶν ἀγῶνιστῶν. Dionysiades, virginis Spartae, quae Dionysii cursu certabant (c).

Neque id mirum. Nam Liberi, sive Bacchi comites Baccae, ut ait Varro (d). Eundem peregrinantem Musae sunt comitatas, teste Diodoro libro III. οὗτοι δὲ καὶ τὰς μύθους αὐτῶν συναποδιδύναι. & libro IV. cap. v. tradit, Bacchum seminarum exercitu, quas thyris armaverat, terrarum orbem peragrassè. Cujus fabulae originem aperit Hyginus (e): ait enim, Liberum, quum exercitum in Indiam esset ducturus, Nyso nutricio suo Thebanum regnum administrandum tradidisse: immemorem fidei Nysum redeunti Libero negasse regnum se restitutum: sed quum post annum tertium Liber simulasset non ultra fidei esse in animo Nysum regno ejicere, sed Thebis Trieterica celebrare sacra; introductis muliebri ornatu militibus thyrisigeris, Nysum nihil tale metuendum cepisse, regnumque recuperasse. Inde creditum vulgo, Bacchum cum mulierum exercitu expeditiones suscepisse. Similia habet Plutarchus libro de Flaminibus, in Helio; & Polyaeus (f), ubi de Bacchi expeditione adversus Indos. Idem tamen Pollaenus auctor est (g), Argaeo Macedonum Regi (Calandrum vocat Pseudo-Cornutus in A.

N

Per-

(a) Paus. lib. III. cap. XLII. (b) In Epitaphio. (c) Strabo, Hist. Geogr. lib. II. cap. XIII. & XIV. (d) lib. VI. de LL. (e) Fabula XXXI. (f) Strabo, cap. I. (g) lib. IV. cap. I.

Perſii *Satyræ* 1. v. 99.) bellum gerenti cum Galauro Taulantiorum Rege, virgines virili habitu, & thyrsis pro hastis utentes victoriam peperisse; quae postea dictae Minaliones, *ἡ δὲ τῶν μινυάδων ἑστὶν ἀπόδος, ἡ μινυάδων*. Ab Argæo deinde dicatur sacellum Baccho *ἱερὸν Ἀργαίου*.

Præterea Baccho tribuuntur comites sorores quatuor, Ino, Avtonoe, Semele, Agave (a), ad significanda quatuor ebrietatis genera, five gradus. Vinolentiam primum, deinde rerum oblivionem, tandem libidinem, postremo insaniam (b). Ino ὁ οἶνος est vinolentia, Ἀυτονόη ironice obliuio; Semele quasi *σπυγδαῖος*, corpus dissolutum; unde genuisse Liberum dicitur, quod ex libidine oritur ebrietas, & vicissim. Agave comparatur insaniae; quod caput Penthei filii, quasi esset vituli, furore percita, & de rectae rationis statu deturbata absciderit: de qua re Euripides egit integrâ tragiadiâ, cui titulus *Bacchæ*; ubi *vers.* 1112.

Πρῶτὴ δὲ μῆτις ἤρξεν ἱερὰν πόσιν.

Prima vero mater ut sacerdos fecit initium caedis.

Ovidius *Metamorph.* III. v. 712. 713.

Prima suum misso violavit Penthea thyrsos

Mater, & ὅδε geminae, clamavit, adeste sorores (c).

Similis est historia Minyadum apud Aelianum (d): tradit enim Leucippem, Aristippem, & Alcaethoam Bacchi choreas neglexisse, quod suos maritos adamabant; & quum adhuc post sequuta prodigia in proposito perstarent, tandem furore fuisse adeo correptas, ut Leucippes sororis filium (Hippasum appellat (e) Plutarchus) hinnulum putantes discerperent. Mutatas tandem in cornicem, vespertilionem, & noctuam, & ἡ δὲ πρῶτη τῶν τριῶν εἰς κορνικῶν, ἡ δὲ εἰς νυκτιδῶν, ἡ δὲ εἰς γλαυκά: & una assumpsit formam cornicis, altera vespertilionis, tertia noctuæ. Illud etiam memini aliquando me legisse, noctuam invisam Baccho tanquam viri hostem; quibus igitur infantibus noctuæ ova in cibum data sunt, vinum & vinosos odisse. Diodoro (f) auctore, quinque fuisse Bacchi comites, Cadmo & Hermione Veneris filia natae, Semele, Ino, Autonoe, Agave, & Polydora.

His affine est quod de Lycurgo, Dryantis Thraciae Regis filio, narrat Hyginus (g): eum, quum negasset Liberum esse deum, vino semel calentem matri suae vim inferre voluisse. Itaque compotem mentis factum, vites excidere conatum; quod diceret, malum esse medicamentum, quod mentes hominum immutaret: sed pro vite alterum sibi pedem excidisse: deinde, insanîa abs Libero immisâ, uxorem & filium bipenni cruciâsse: ac tandem in Rhodope, Thraciae monte, pantheris ab eodem obiectum perussis. Hinc Propertius (h):

Vespertilionemque noctu nequiquam in vite Lycurgum.

Et Ovidius IV. *Metamorphoseos* (i):

(a) Euripides *Bacchæ* v. 1129. (b) Fulgent. *Mythol.* lib. II. cap. XV. (c) De eodem argumento fuit Strabo *Thraciæ*. (d) *Pop.* lib. III. cap. XXII. Vnde Lucianus *Dialogi* *Imagines* & *Trist.* (e) *apud* Ovid. XXXVIII. (f) *Id.* lib. IV. cap. II. (g) *Id.* lib. III. cap. XXII. (h) *Id.* lib. II. cap. XXII. (i) *Id.* lib. IV. cap. XXII.

*Pentheæ tu, venerande, bipenniservumque Lycurgum
Sacrilegos matris*

& Trifianum lib. v. *Eleg.* III. (a)

*Offa bipenniservi sic sint male pressa Lycurgi,
Impia nec poenâ Pentheos umbra vacet.*

Homerus tamen *Iliadis* Z (b) inquit, Bacchum quidem perterritum, postquam suas nutrices Lycurgus securi percussit, ad mare confugisse, & trepidantem abs Thetide exceptum: Lycurgum verò à Jove luminibus orbatum non diu vixisse. De Cyanippo Syracusano Plutarchus memoriae prodidit (c), furore correptum, quod Bacchum inter sacrificandum præterisset: itaque filiam Cyanem compressisse: deinde, quum pestis esset oborta, Pythio monente ut incestus macaretur, ipsaque filia indicium faciente, Diis averruncis immolatum. Simile quid narrat de Aruntio Romano, qui ad aram Fulminis à filia Medullina maciatus est; Hinc Dionysio *Omosio*, five crudeli, apud Chios appellato, homo crudeliter discerptus sacrificabatur, teste Eusebio (d). *Omeften* dicit Plutarchus (e): ὁ γὰρ τοῦ θεοῦ παῖς ἐκείνους καλεῖται τοὺς μεθύοντες, ἃν μὴ ἀπορροήσιν οὐδὲν οὐδὲν ὁμοίαν τῇ κατὰ φύσιν καὶ ἡρώδης ἀπορροήσιν τοῦ κατὰ φύσιν: ferula enim Dei ipsius sufficit ad puniendum ebrium, nisi ubi irâ accendente pro Lyaco, & choreo, idest animum laxante, & choreas suadente, crudelem (omeften) & furiosum Bacchum facimus. Quamobrem Liberum *Enyalium* appellavere, quod cognomentum fuit proprium Martis (f); qui conversâ ratione Adonis quibuscum dictus est (g), nempe Osiris, Bacchus. Et Lacedæmonii sanè Bacchum coluerunt hasta insignem, non thyrsos (h).

Equidem ebrietatem, quam *παρὰ* quandam esse notavit Macrobius (i), tum furor, tum *μωρολογία*, five *vaniloquia* (k), tum sexcenta alia mala subsequuntur (l), quae pluribus recentent Athenæus, & Plutarchus, cujus scriinia sæpius complavit Macrobius. Hinc *pallos* inquit (m) Plinius & genae pendulae, oculorum ulcera, tremulae manus, effundentes plena vasa (quae sit poena praesentis) furiales somni, & iniquis nocturna: praesentiumque summum ebrietatis libida portentoſa, ac jucundum nefas. Graphice Ovidius (n):

*Nam tibi sacrorum saevissime Centaurorum
Eryte, quam vino pectus, tam virgine visâ
Ardet, & ebrietas geminata libidine regnat,
Protinus eversae turbant convivio mensae,
Raptaturque comit per vim nova nupta prebentis.*

Silius Italicus lib. xv. *Belii Punici*:

Ebrietas tibi fida comes, tibi latus, & atris

Cr.

(a) *Id.* lib. V. cap. 11. (b) *Id.* lib. II. cap. 11. (c) *Id.* lib. II. cap. 11. (d) *Id.* lib. II. cap. 11. (e) *Id.* lib. II. cap. 11. (f) *Id.* lib. II. cap. 11. (g) *Id.* lib. II. cap. 11. (h) *Id.* lib. II. cap. 11. (i) *Id.* lib. II. cap. 11. (j) *Id.* lib. II. cap. 11. (k) *Id.* lib. II. cap. 11. (l) *Id.* lib. II. cap. 11. (m) *Id.* lib. II. cap. 11. (n) *Id.* lib. II. cap. 11.

Circa te semper volitans infamia pennis.

Hinc natus ex Diofco & Venere dicitur in fabulis Priapus (a); immo est ipse Bacchus (b) à Lampsacenis cultus. Et ratio physica adduci potest, quòd Priapus est hortorum cultus, Bacchus arborum fructuum da-
tor, & conservator, & veluti ipse vis fructuum $\alpha\lambda\epsilon\upsilon\sigma\iota\sigma\iota\varsigma$ $\epsilon\upsilon\delta\iota\alpha\iota\tau\iota\varsigma$ $\kappa\alpha\pi\alpha\omega\iota\varsigma$, ut cum Athenaeo loquar (c), ac plantarum procerarum. Eusebius Praeparat. Evangel. lib. III. $\alpha\lambda\epsilon\upsilon\sigma\iota\sigma\iota\varsigma$ $\epsilon\upsilon\delta\iota\alpha\iota\tau\iota\varsigma$ $\kappa\alpha\pi\alpha\omega\iota\varsigma$ $\delta\epsilon\iota\kappa\nu\alpha\iota$ $\Delta\iota\omega\tau\iota\varsigma$ $\delta\epsilon$ $\delta\iota\omega\tau\iota\varsigma$. Hinc apud Scholiastam Aristophanem Acharen-
nensis, Athenis nobiles & primarias virgines Dionysiacis canistra tu-
lisse aurea, primitiis omnis generis fructuum referta. Canephoreae illae dicebantur, quae Eleusiniis flores & spicas in cistis gestabant (d). Philo-
chorus apud Harpocrationem in ΚΑΝΗΦΟΡΑΙ, ab Erichonio Rege, inquit, lectas primum fuisse virgines nobiles, quae in Panathenaeis, aliisque pompis canistra, cum rebus ad sacrificium pertinentibus, ad Deam ferrent.

Sapienter itaque apud Romanos feminis vini potus interdictus. Dionysius lib. 11., de criminibus mulierum Romanorum, in quae mariti cum propinquis animadvertant, verba faciens, inquit: *κτ' οἱ τ' ὀδοῦς ἐμψυχοῦν, ἔδ' ἄνδρας ἐλκυστὶν ἀμειψόμενοι*. Εἰ μὴν δόξαν ἐν τῷ νόμῳ, ἡ τὴν οἰοῦ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ. ἀμειψοῖν τ' ἄνδρας ἐκ τῆς ἐκείνης κατὰ τὸ πᾶσι, ὡς ἀμειψόμενοι γυναικῶν ἐγχεῖν. ὀδοῦς μὲν, ἀπολλοὺς ἀπὸ τοῦ νόμου: μὴ δὲ οἱ, ὀδοῦς. In quibus erat violata pudicitia, & quod apud Graecos videretur *κρίσιμῳ*, si deprehensus esset vinum bibisse mulier, non utrumque damnandi Romulus, ut delictorum multibrium maxima; raptus stuprum deperatue audacia principum esse, remanentiam stupri. Plinius (c): Invenimus inter exempla, Egnatii Metellii uxorem, quod vinum bibisset & dolo, interfectam fuisse à marito, eunque caecidit à Romulo absolutam. Fabius Pictor in Annalibus suis scripsit, matronam, quod loculos in quibus erant claves vinariae cellae resignasset, à suis inedia mortuam. Cato, idem propinquo feminis osculum dare, ut sicerent an temetum olerent (f). Hoc tum nomen vino erat; unde & remulencia appellata. Cn. Domitius jure pronunciauit, mulierem pluri bibisse quam valetudini confia, vero insulente, & dote multatiorie. Sic Valerius: *Vini usus* (inquit) olim Romanis feminis ignotus fuit, ne scilicet in aliquod dedecus prolaberetur: quia proximus à Libero patre intemperantiae gradus ad inceffum venerere esse consuevit (g). Merito Pentheus apud Euripidem (h) de Baccho ait:

Tὸν Ἰνδιάνοντον ἔλεον, δι' εἰσφέρει νότον
καὶ καὶ γυναῖκα καὶ λέγει λυσιτελεῖν.
Illam effeminatam hospitem, qui introducit morbum
Notum mulieribus, & connubia labefactat.

Id tantum permiffum Romanis feminis, loram, paffum, murinam bibe-
re.

se, & quae id genus optant potu dulcia, ut Gellius scribit (a), & confirmat Polybius lib. vi. *Hijtoriarum*, allatus à Casaubono (b). Fiebæ pappum ex uvis fessit ad Solem arefactis, deinde aqua caelestis madefactis, atque praelo subiectis, *Lora*, in vinaceis unius dici tantum aquae ponendo, quantum fessum decimit pars multæ. Pedibus iterum calcabatur, & praelo subijciiebatur reliquum. In Italia lora etiamnum pro vino operarilis datur hyeme (c). Rectè Plinius: *Non possunt jure dici vina, quae Graeci dewsteria appellant* (secundaria Latine dici possunt). *Cato*, & nos: *loram*, maceratis in aqua vinaceis. *Sed tamen inter vina operaria numerantur*. Tria eorum genera &c.

VI. Pacullam Miniam Campanam primam suos filios initiaſſe, & nocturnum ſacrum ex diurno, & pro tribus in anno diebus quinos ſingulis menſibus dies initiorum feciſſe; ex quo in promiſſu ſacra ſint, & permiſti viri feminis, & noctis licentia acceſſerit.

Haud mirum . Principium & fons superstitutionis ut plurimum mulieres, aut quibus cordi est mulieribus inescare . Insignis est locus Strabonis , à Lipfio allatus in *Commentariis ad Tacitum* (*d.*) : αἰσχυρὸν γὰρ ὡς ἀποκαταστατικὰς ἀπεχθάνει οἱ λόγοι τῶν γυναίκων· καὶ ἐπὶ ταῖς νόστιμας ἀποκαταστάσεσι τοῖς θεοῖς τὴν ἐξέστητον διατάττει τὸ ἄθος, & πόρος, & ἀνομιαν ποιεῖται· καθόλου δ' ἐπὶ τῆς νύμφης αὐτοῦ (ἐπὶ τῇδε λέγουσι) πολλοὺς . Superstitutionis enim auctores esse mulieres nemo non existimat : eoque viros evitantes ad carolosque cultus Deorum, festos dies, ac supplicationes : raro viri forsam dicens qui ista curae invenerunt . Sic Bacchanaliorum ritus Romae viri à feminis accipere, cum nocturna licentia, & omnis generis stupris . Permissi erant viri feminis, ut in Triceterici Thebanis, Ovidius (*e.*) :

*Liber adest, festisque fremunt ululatibus agri.
Turba ruunt, mistaeque viris matresque nurusque,
Valgusque, procresque ignota ad sacra ferantur.*

Equidem noctu, Papinio teste (f) :

Non haec Trieterea vobis
Nox patria de more venit: non orgia Cadmi
Cernitis

Et Virgilio iv. *Aeneid*, (2)
 Ubi audito stimulant Trieterica Baccho
 Orgia, nocturnusque vocat clamore Cytberon.

ubi Servius Honoratus adnotavit: *Liberi sacra tertio quoque anno in-*

(a) *Diader.* *ib.* IV. *cap.* VI. (b) *Asken.* *ib.* I. *cap.* XXIII. (c) *ib.* III. *cap.* V. (d) *Alexander Epiph.*
tel. *Soll.* *pag.* 75. (e) *ib.* XIV. *cap.* XIII. *pag.* 96. (f) *Sic Plutarchus qu. Rom.* VI. (g) *ib.* II. *cap.* 3.
7. *Vide* *Gellium ib.* X. *cap.* XXIII. *Diogen. Laertius. ib.* II. (h) *Barbatus.* v. 351. 352.

(a) *Inf. III.* (b) *Ad Acton. lib. X. cap. XI.* (c) *Vide Varroonem de Re vulg. lib. I. cap. LIV., Gulumell. lib. XII. cap. XL.* *Pile. lib. XIV. cap. X.* (d) *Syned. lib. VII. Ep. pag. 107. ad ill. annal.* (e) *Mittem. lib. III. v. 528. = 510.* (f) *Thebaid. lib. II. v. 661. = 663.* (g) *v. 101. = 101.*

transformasse fertur (a); eundem tamen invenias apud Lucianum (b) Apollini narrante, sese ad stuprum fuisse à Priapo sollicitatum, & risisse: τὴν δὲ ἄλλο, ἢ ἐπιδρα; quid enim aliud, quam risi? Verum abjecto omni pudore patricium se fatetur cum Hercule verba faciens apud Aristophanem in *Ran*i (c). Justinus etiam Martyr (d) inquit: δὲ Διὸς δέ, οὐτὶς ἐκ πατρὸς ἵδμεν ἰσθμῶν οἱ πατρῶν τοῖσι θεοῖσι τοῖσι θεοῖσι, ἢ Ἀπόλλων τοῖσι Ἀντιόχῳ, οἱ δὲ ἱερὰς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, αἰὲρ & ἔρως.... Secundo quum ex omni hominum genere prisci Bacchum Semeli, & Apollinem Latone filios, qui praenescendi in masculos amoris infantia, quantae flagitia fecerint, dicere quoque probrum est &c. Et Patraenensis II. muliebri ei vitae genus tribuit: & Διὸς τὸ Ἰνδύκον. Aperit Aristides oratione in Bacchum: & ἀπὸ τῆς ἑσθλῆς οὐδὲν, ὡς φασιν. Deus & masculus, & semina, ut ajunt (e) & inf. Nam inter juvenes est puellus, & inter puellas juvenis, & inter viros imberbis, atque Erysus. Respexit proculdubio ad foedissimam illam fabulam, quam Arnobii verbis (f), nec integram recitabo: Quum inter homines, inquit, esse addebat Nysus, & Semelius Liber, nosse inferos expectavit, & sub Tartaro quidnam rerum ageretur, inquirere. Sed cupiditas haec ejus nonnullis difficultatibus impidebatur: quid quā ires, & pergeret inscitia itineris nesciebat. Prosummus (Prosymnus Clementi Alexandrino (g)), Polypnos Gregorio Nazianzeno (h), Hypollinus, vel Hypollipnos, nam variant codices, Hygino, ubi de coma Ariadne (i) quidam exoritur ignominiosus amator Dei, atque in nefarias libidines satis pronus, qui se jannam Ditis, atque Acherusios aditus pollicetur indicaturum, si sibi reveret morem Deas, atque uxoris voluptates pateretur ex se carpi. Deus facilius jurat, potestatis futurum ac voluntatis se ejus; sed quum primum ab inferis compor voti, atque expeditionis redisset. Viam comiter Prosummus edisserit, atque in limine ipso prostituit inferoram. Interca dum Liber Stygem, Cerberum, Furiar, atque alias rei omnes curiosa inquisitione collustrat, ex divitum numero index ille decedit, atque ex more spectatur humano. Emergit ab inferis Echilius, & recognoscit extinctam ducem; qui ut fidem compleret patris, & jurandis solveret religioni, & juris, locum pergit ad funeris, & hicorum ex arbore rami validissimum praefecit, dolat, runcinat, & humani speciem fabricatur in pennis. Egie super aggerem tumuli &c. Quod monstrum? Et inferius eodem capite: Itephallorum illa, suscinorumque subrepto, quos ritibus annui adorat, & concelebrat Graecia, nonne illius facinoris similitudinem refert, quo se à debito Liber liberavit? Paulo pudentior Ceres: quum enim Baubo ex terrigenarum genere eidem hospitio exceptae, lugentique propter amissam Proserpinam, ciconis poculum obtulisset (potus erat miscellus, qualis Latinorum Cinnus (k), ut ex Arnobio, & Nonio didicimus) & bibere illa prae moerore recuasser, pudenda ostendit, risumque vel ab invita expressit (l). Baubo non viri, sed mulieris est nomen Harporationi in Baubo, quae nupta Dyfauli indigenae Protonoem, & Ny-

(a) Hygin. Fabul. CCCXIV. (b) Dialog. Apollinis & Bacchi. (c) Arnob. I. lib. II. v. 16. — 18. (d) Apollin. II. (e) Vile Scythia in adyphione. (f) Arnob. V. de Unitate. (g) In Prosymno. (h) Arnob. I. cap. V. (i) Arnob. I. lib. II. v. 16. — 18. (j) Arnob. I. lib. II. v. 16. — 18. (k) Arnob. I. lib. II. v. 16. — 18. (l) Arnob. I. lib. II. v. 16. — 18.

fam ei filios peperit; eademque cum Dyfaule viro Cererem hospitio excepit, uti ex Asclepiade, & Palaephato idem Harporation tradit in *Διαιτῶν*. Eadem est Cereris nutrix Hestychio: nam pro Βαυβῶ, ἢ Νύμφῃ Διμυρῶν, legendum esse Βαυβῶ, τ. Δ. recte monuit Maufficus (a), nec displicuit Valefi (b).

X. Hanc summam inter eos religionem esse, viros veluti mente capta cum jactatione fanatica corporis vaticinari.

Hujusmodi homines *lymphotoi* Latinis dicti. Varro (c): In Graecia commota mente, quos λαμπροὶ καλεῖται appellant, ab eo *lymphotoi* dixera nostri. Rationem tradit Festus (d): *Lypho* autem memoriae proditum est, quicumque speciem quandam è fonte, idest effigiem *nymphae* viderint, furendi non fecisse finem, quos Graeci *λυμφοὶ καλεῖται* vocant, Latini *lymphotoi* appellant. Hinc Virgilius VII. *Aeneid.* vers. 377.

— furit *lymphotoi* per urbem.

Hoc faciunt illa Arnobii libro v.: *Bacchanalia* etiam praetermittimus inania, quibus nomen *Omophagii* Graecia est, in quibus furor mentito, & sequestrata peioris sanitate, circumspicitur vos angustibus, atque ut vos pleni Dei numine ac majestate doceatis, caprorum reclamantium discessa eruentatis oribus dissipatis.

Baccho initiatus vaticinari haud mirum videbatur, quando ipse Bacchus vates, & vatibus praecaret. Macrobius ex Aristotelis theolegumenis scribit (e), in Thracia apud Ligyreos fuisse adytum Libero consecratum, ex quo reddebantur oracula: sed in hoc adyto vaticinatur plurimo mero sumpto, uti apud Clarium aqua potata, essantur oracula. Apud Lacedaemonios etiam in sacris, quae Apollini celebrant Hyacinthia vocantes, bederà coronantur Bacchico ritu. Item Boeotii Parnasum montem Apollini sacratum esse memorantes, simul tamen in eodem & oraculum Delphicum, & speluncas Bacchicae uni Deo consecratae colunt. unde & Apollini, & Libero patri in eodem monte rei divina celebrantur. Et paulo inferius: Euripides in *Lycinio* Apollinem, Liberumque unum eandemque Deum esse significari scribit.

Διαιτῶν πρὸς ἀπὸν, Βάκχῃ, Πλάτῳ, Ἀπόλλωνι (f), & Διὶ.

Immo Jupiter, & Plutus, ut Orpheus apud eundem Macrobius:

Εἰς Ζεὺς, ἔς Αἰὶς, ἔς Ἡλῖον, ἔς Διόνυσον.

Unus idemque Jupiter, Plutus, Sol, Bacchus (g).

Ex Orphicis etiam didicit quisquis lapidem posuit Capuae (h):

O

TE.

(a) ad Harporationem in Baubo. (b) nati ad natus Maufficus. (c) lib. VI. de LL. (d) in *Lypho*. (e) lib. I. Saturn. cap. XVIII. (f) Arnob. I. lib. II. v. 16. — 18. (g) Arnob. I. lib. II. v. 16. — 18. (h) Arnob. I. lib. II. v. 16. — 18.

T. E. TIBI
VNA. QVAE
E. S. OMNIA
DEA. ISIS
ARRIVS. SAL
BIVS. V. C.

Confer quae supra diximus de Parnaso monte, & fonte Dircaeo. Subjiciam heic Athenaei verba (a): Καὶ τὸ νικητὴν ἐς Διονύσιον τρίτον. ἔν τῳ τριπλῷ λέγουσιν παρὰ τοῖς ἀλκιβεύσι. In Bacchi certaminibus victoris praemium est tripus: nam qui vera fantur, illos è tripode loqui dicimus. Nil mirum igitur si apud Euripidem (b) Casandrae, Phoebi sacerdoti, post eversum Ilium furenti, Maenadumque in motem saltanti, ac de Agamemnonis & Ulyssis aerumnis vaticinanti, inquit Hecuba mater.

ὦ πάτερ, τὸ σὺνέχευε Κασάνδρα.
O filia, o Bacchi socia Casandra.

XI. Matronas Baccharum habitu, crinibus passis, cum facibus ardentibus decurrere ad Tiberim.

De Baccharum habitu, deque facibus & tedis jam dictum est. Curvero decurrerant ad Tiberim? Hujusmodi mysteria vulgo persuasum erat ad triplicem animae purgationem pertinere: itaque ex sacrorum disciplina ad aquas sive fluviales, sive marinas decurrendum erat, in quas purgamenta ex lustrationibus abjicere oportebat. Et huc facit quod tradit Pausanias in Boeotici, Tanagracorum primarias matronas, arcanis Liberi patris iniciatas, ad mare, quod expiationis causa lavarent, descendisse: in eas natantes impetum à Tritone factum: implorantibus numinis opem Bacchum praefuisse, Tritonemque in pugna superatum. De lustratione hujusmodi Homerus *Iliad. A. (c)*

ὦ δὲ τιτυμνήστον, ἃ εἰς ἕλκ' ἀνέματ' ἔλκον.
Illi igitur lustrabantur, & in mare sordes abjiciebant.

Ubi Scholiastes: Καὶ εἰς τὴν θάλασσαν τὰ καθάρια ἔβαλλον. Φύσει δὲ τὸ ὕδωρ τὴν θάλασσαν καθαρῶς ἔχει. Et in mare purgamenta abjiciebant. Naturā enim aqua marina purgandi vim habet. Inde Euripides *Iphigenia in Tauris (d)*

Θάλασσα χλύζει πόντον τ' ἠδ' ὕδατων κακά.
Mare abluit omnium hominum mala.

Valerius Flaccus *lib. III. Argonaut.*

lustramina ponto

Po.

(a) *lib. III. cap. I. pag. 12.* (b) *Trach. v. 500.* (c) *lib. III. v. 214.* (d) *v. 1193.*

Pone jacie, rapidis abolerent cetera flammis.

Cicero pro Sex. Roscio Amerino de parricidii poena verba faciens: Noluerunt ferri corpus obicere, ne bestii quoque, quae tantum scelus attingissent, inmanioribus uteremur: non sit nudos in FLUMEN dejicere, ne quam delati essent in MARE, ipsum polluerent, quo cetera quae violata sunt EXPIARI POTANTUR. De aquis fluvialibus Virgilius *Ecl. viii. (a)*

Fer cineres, Amarylli, foras, rivoque fluenti,
Transque caput jace: ne respexeris —

Item Aurelius Nemesianus *Ecl. iv. in fine:*

ter thure vaporo
Lustravis, cineresque averfa effudit in amnem (b).

Purgamenta etiam in trivis abjiciebantur; unde Petronius Satyrico: Quod purgamentum in nocte caleasti in trivio? Harpocration in *ἑρμηνείᾳ*: Διδύμῳ δὲ Ἀντικλιδῶν λέγειν ὅτι ἑρμηνεύειν τὸν ἑρμῆν, ὅθεν Διδύμῳ τὸ καθάρματα λέγειν & καθάρματα. ταῦτα γὰρ δανδίζονται εἰς τὴν τριβὴν, οὗτοι τὰς οὐλὰς καθάρων. ἐν δὲ τῇ ἑρμηνείᾳ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τὴν ἐν τοῖς τριβείοις, οὗτοι ἑρμηνεύονται, τὰ δὲ καθάρματα ἑρμηνεύονται τινεῖς, & ἑρμηνεύονται καθάρματα. Eustathius: Διδύμῳ.

Ὁ (c) λέγει ἐν τοῖς τριβείοις καὶ (d) τοῖς ἑρμηνείοις.
Πρὸς τὸ τριπλῶν τὸ πάλαιον ἑρμηνεύεται ἀπὸ τριπλῶν (e).

Didymus, quam ex Anticlidæ exegetici id vocabulum annotasset, ἑρμηνεύει, inquit, dies purgamenta, & sordes; quae post aedium lustrationes in trivis porriciebantur. Ac commentario in orationem adversus Demadem: In triviis, ait Hecataeus, ubi καθάρματα deferebant, quae ἑρμηνεύονται vocantur. Eupolis Διδύμῳ.

Quem in trivis atque exquilis decebat
Urbis trophaeum circumstridentem cremari.

Vide ad hunc locum notas Henrici Valeii, ejusdemque notas ad notas Philippi Jac. Mauffiaci; item Jo: Woverii ad citatum Petronii locum, Isaac Casauboni commentarium ad Theophrasti characteres, cap. 2. de διαστειλισμός, & Joh: Meursii ad Lycophronis *Cassandram (f)*.

XII. Cum indices ambo in potestate essent, rem ad Senatum Postumius desert.

Nulli tunc erant Senatu cogendo statim dies; sed pro re nata senatores à Consulibus, aliisve Magistratibus, qui cum imperio essent, in curiam vocabantur; tum omnes, quibus in Senatu sententiam dicere jus fuit; nempe curulibus functi magistratibus, quamvis à Censore in Senatum

O 2

(a) *v. 1193. pag. 12.* (b) *Vide Theophrastum *Ep. XXV.** (c) *Valeius *lib. II. cap. I.** (d) *Mauffiaci *lib. II. cap. I.** (e) *Valeius *lib. II. cap. I.** (f) *lib. II. cap. I. pag. 12. lib. II. cap. I.*

lecti non essent. Omnes hi rogati sententiam dicebant; & aliquando pedibus in sententiam ibant; aliquando ne fieret senatusconsultum, longius de republica, ut libuit, differendo, diem extrahebant. Deleta tandem republica, Augustus certos singulis mensibus Senatus habendi dies primus constituit (a), iussitque, Senatores omnes adesse. In speciem quidem ad augendam restituendamve Senatus veterem auctoritatem; re tamen vera ad ejusdem libertatem non minuendam modò, sed penitus opprimendam: ne cuiquam, ut olim sub Appii ceterorumque Decemvirorum tyrannide, otio frui in villa liceret: quod sanè ad invidiam Principi constandam maximum esset pondus allaturum. Tacitus (b): *Inter quos Lucius Piso ambitum fori, corrupta judicia, sacvitiarum oratorum, accusationes minitantium increpans, abire se & cedere Urbi, victurum in aliquo abdito ac longinquo rure testabatur, simul curiam relinquerebat. Commotus est Tiberius, & quamquam mitibus verbis permulisset, propinquos quoque ejus impulsit ut abeuntem auctoritate vel precibus tenerent.* Scientissimus regnandi Augustus Senatum haberi non vult, nisi cum Principi placitum esset: *Saxit* (inquit (c)) Suetonius *ne plus quam bis in mense legitimus Senatus cogeretur, Kalendis, & Idibus.* Mox subdit: *Sibi constituit consilia sortiri semestria, cum quibus de negotiis, ad frequentem Senatum referendis, ante traiceret.* Igitur intra Principis privatos lares re penitit, ac fere constituta, in curia qui poterat libera vox exaudiri, postquam Augustus in hanc vel illam sententiam orationem memoriter, vel ex codicillis recitasset? Arcanum dominationis monarchicæ adversus Aristocratiam. Jure igitur Tacitus (d) senatusconsulta sub Caesaribus facta adulationes vocat: *Supplicationum dies Pompeii Flacci sententiâ consenti, ut dona Jovi, Marti, Concordiæ; neque Idibus Septembriam dies, quo se Libo interfecerat, dies festus haberetur, L. Piso, & Gallus Asinius, & Papius Marcius, & L. Apronius decrevere: quorum auctoritates, adulationesque retuli, ut sciretur, vetus id in republica malum.* Notanda etiam sunt illa XIII. Annal. *Sed Consules relationem incipere non ausi IGNARO PRINCIPLE; perscribere tamen consensum Senatus,*

XIII. Censuit Senatus, gratias Consuli agendas, non modò quòd rem detexissent, verum etiam quòd sine tumultu.

Similis laus Consulum, qui conjunctionem de reducendis Tarquiniiis oppresserunt. Idem Livius libro II: *Consules ad deprehendendos legatos conjuratosque profecti domo, sine tumultu rem omnem oppressere.* Eandem sibi tribuit Cicero prima in Catilinam: *Compressi tuos nefarios conatus amicorum praesidio & copiis, nullo tumultu publicè concitato.* Simulatione & taciturnitate opus fuit, ne conjurati, desperatione adacti, in audacia reponerent spem salutis, ut loquitur Tacitus II, Annalium,

nc-

(a) Du Rø, LV. (b) II. deat. (c) In Augusti cap. XXXV. (d) II. deat.

neque aliam ob causam conjuratis adversus Neronem placitum mature eadem apud Bajas in villa Pisonis (a).

XIV. Quaestionem deinde de Bacchanalibus, sacrisque nocturnis extra ordinem Consulibus mandat.

Praeter stupra & caedes, peccatum erat contra leges nocturnis coitionibus oppositas. *Nocturna sacrificia, pervigiliaque amovendo*, erat in legibus Regiis. Nam ab nullo genere (inquit noster decad. IV. libro IV.) non summum periculum est si coetus, & concilia, & secretas consultationes esse sinat. In XII. cautum fuit (b): *SI QVIN VRBE COETVS NOCTVROS AGITASIT CAPITAL ESTO.* Quod caput ad jus publicum spectabat, tum quia de sacris, tum quia de occultis foederibus conjunctionibusque, quae extremam Reip. perniciem afferre solent: neque enim novum, à perditissimis hominum sub specie religionis occultis agitari consilia, & dum fidem obstringunt suam ipsos superos in partem scelerum advocare. De Alcibiade Cornelius Nepos: *Aspergebatur insaniâ quid in domo sua facere mysteria dicebatur, quod nefas est more Abentensium: id quod non ad religionem, sed ad conjunctionem pertinere arbitrabatur.* Quoniam verò Lex XII. Tabb. capite plestebat eos, qui in Urbe coetus nocturnos agitaissent; & forsitan falsis verbis legis fraus fiebat adversus legis sententiam, nocturnos coetus extra Urbem, idest ultra pomoerium, & in loco Semeles agitando; idcirco cautum nostro Senatusconsulto, ne usquam Bacchanalia peragerentur, neque in publico, neque in privato, neque extra Urbem: quae Livius paucis complexus est: *Edicti praeterea in Urbe Roma, & per totam Italiam Edicta mitti, ne quis Sc. Missum itaque Edictum, inque tabulam ahenam incisum, & fixum in Agro etiam Teurapo.*

Post centum fere annos specie religionis in Sicilia novae exortae turbæ: *Syrus quidam (inquit (c)) fanatico furore simulato, dum Syriæ Deae comas jactas (erinibus passus inquit Livius loco superius allato, XI.) ad libertatem & arma servos, quasi numinum imperio concitavit: idque ut divinitus fieri probaret, in ore abdita nuce, quam sulphure & igne stipaverat, kniter inspirans, flammam inter verba fundebat. Hoc miraculum primum duo milia ex obvii, mox Sc. Sic regnante Claudio sycophanta quidam & magus Aegyptius ad triginta hominum milia contraxit, & Hierosolymam veluti ad regnum capefendum tetendit (d).* Similia quaedam exempla habemus in historia Ecclesiastica, de quibus alibi.

Parum tamen aut nihil severitate nostri Senatusconsulti profectum est: quin novis subinde atque novis legibus opus fuit. De Gabinia meminit Porcius Latro in Catilinam: *Animadvertendum est pariter uno maleficii genere Catilinam non modo Deos, ac patriam, verum etiam mores, leges, consuetudinem Urbis, atque instituta majorem violasse.* Primum XII. Tabulis cautum esse cognoscimus, ne quis in Urbe coetus no-

clur-

(a) Idem Tacitus XV. deat. (b) Tabula IX. cap. VI. (c) Id. III. cap. XIX. (d) Idem Tacitus de bell. Jud. lib. II. cap. XIII.

Imperatoris nomina fummae potestate deinceps esse coepit, unde Graecorum in nummis *αυτοκρατορ*: neque usquam in Romanorum monumentis invenias unum eundemque Praetorem simul appellatum & Confulem, ut neque centurionem & tribunum militum, tribunum & legatum. *Orator* dixit Iosephus omnis generis collegia, quia nullum ferme fuit quin religionem pro fine haberet, & aliquis Deorum cultum; ut recte animadvertit Salmassius (a). Juli vigiliis infestis Augustus, *etiam plurimae factiones titulis collegii novi ad nullum non faciendis societatem coirent, praeter antiqua & legitima, omnia collegia dissoluit*, inquit Svetonius (b) quoniam etiam sacra Aegypti, & Iudaica populi, teste Diono (c). Sub Tiberio item *actum & de sacris Aegyptii Iudaicae pellendis*, ut habet Tacitus (d). Nam nunquam non ab huiusmodi coetibus periculum. Idem Tacitus, ubi de rebellione Galliarum sub Tiberio verba facit, inquit: *igitur per conciliabula & coetus seditiose differabant*. Sic nocturnorum coetuum causa erupit militaris seditio adversus Hordeonion Flaccum (e): *Effusi in luxorem & epulas, & nocturnos coetus, veterem in Hordeonion iram revocant; nec ulla legatorum tribunorumque obsequia, auso quippe omnem pudorem nos ademerat* protrallum est cubili interficiunt.

Huc facit illud Ulpiani (f) : *Sub praetextu religionis, vel sub specie soborandi vel coetus illicitos nec à veteranis tentari oportet.* Item Marciāni (g), ubi vitia ea memorat ab Alexandro Severo : *Sed religionis causa coire non prohibetur: dum tamen per hoc non fiat contra Senatusconsultum, quo illius collegia arceantur.* Et alibi (h) : *In summa autem nisi ex Senatusconsulti auctoritate, vel Caesaris, collegium, vel quodecumque tale corpus coierit, contra Senatusconsultum, & mandata, & constitutiones collegium celebrat.* Suavis homo est Accursius, quum inquit (i) : *Et hoc habet locum in Italia, & in provinciis, non in Urbe Roma : quasi verò diserte non haberet Marciānus : Quod non tantum in Urbe, sed in Italia, & in provinciis locum habere dixit Severus reperiit.* Sed familiare id fuit Accursio interpretationes obtrudere cum ipsi verbis leges pugnantes : unde proverbiū *la Glosse d'Orléans* apud Stephanum Pasquier in suo libro *Recherches de la France*.

Nil igitur mim mi crimini daretur Christianis quod coetus occultos & nocturna pervigilia, & Agapas celebrarent: Nisi forte (inquit *K*) Tertullianus) in *Senatusconsulto*, & in *Principum mandata coitionibus opposita delinquimus*. Onerabatur etiam invidia, quod Deum coererent non publice additum, novum, advenam, peregrinum, neque confuadua à patribus delubra haberent, quod veritum legis Regis, & xii. Tab., & Tullius satis aperte offendit ii. *de legibus*. Lingo quae de capite afinino, & Thyeseis epulis calumniabantur, de quibus copiose disputat Tertullianus in *Apologetico*: sed, quantum ad praefens argumentum attinet, in suspicionem venerant Christiani, Ceteris & Bacchi facris esse initiatos, quod pane & vino sacrificarent. *Nonnulli*, inquit (*L*) Augustinus, *non propter pacem & calicem Cererem ac Liberam colere exultant* (*m*).

Quae-

(a) *Offertorium, ad Ius Attie, Cf Roman, cap. IV.* (b) *In Asp. cap. XXXII.* (c) *Ibid.* LIV. (d) *Ibid.* LXVI. (e) *Ibid.* LV. (f) *Ibid.* L. (g) *Ibid.* L. (h) *Ibid.* L. (i) *Ibid.* L. (j) *Ibid.* L. (k) *Ibid.* L. (l) *Ibid.* L. (m) *Ibid.* L. (n) *Ibid.* L. (o) *Ibid.* L. (p) *Ibid.* L. (q) *Ibid.* L. (r) *Ibid.* L. (s) *Ibid.* L. (t) *Ibid.* L. (u) *Ibid.* L. (v) *Ibid.* L. (w) *Ibid.* L. (x) *Ibid.* L. (y) *Ibid.* L. (z) *Ibid.* L.

Quaestio mandata est Confubili extra ordinem; et quidem duplicem o causam. Prima, quod rei atrocitas fummae auctoritatis quaestorem postulare videbatur: secunda, quod A. U. DCLXVII., quo Bacchanalia detecta sunt, nullae adhuc quaestiones publicae erant perpetuae; sed, quotiescumque res poscebat, Confules, aut Dictator, aut Praetor Senatusconfulto, vel lege quaerere de crimine iubebatur. Primum L. Pifo tri- pleb. *quaestionem de pecuniis repetundis* perpetuam fecit, L. Mario Centurio, M. Manilio Coff., A. U. DCIV., ut docet Cicero in *Bruto* (a); nam in lege, quam de *repetundis* pertulit, cavet ut de ea re Praetoris quaestio effiet. Similes o causas perpetuae deinceps factae sunt quaestiones de *peculatu*, de *majestate*, de *ambibus* (b), de *securis*, *veneficiis*, *paricidio*, *falso*, et aliis: adeo ut opus fuerit praetores plures creare, qui quaestiones inter se fortiterent (c). Quum igitur propter legem *Valerium de provocacione* causa jampriodem effiet, ne Conful de capite civis Romani quaereret injussu Populi; idcirco Senatus auctoritate quaestio Confubilius mandanda fuit. Ceteroquin, si quae in Urbe, sive in univerfa Italia delicta forent publica animadversione digna, ut puta *prodicio*, *conjuratio*, *veneficium*, aut *caedes dolo malo perpetrata*, ad cognitionem *Senatus spectabant* (d). Qui quaestionem habebat *Quaestiores* dicebantur, inquirebantque de criminibus, deque his iudicium exerceri curabant. Ipsi quidem sedebant pro tribunali, iudices vero in fubsellis. Hi principum fuerunt tantummodo Senatores. Anno U. DCXXX. iudicia ad equestrum ordinem translata sunt, *lege Sempronii*. Communicata cum Senatoribus, et equitibus *lege Servilii* A. U. DCLVII.; ita tamen ut minor effiet Senatorum quam equitum numerus. Aequatus hic fuit per *Legem Livianam* A. DCLXII., ac deum *Legem Plautii* admiffi quidam etiam ex plebe A. U. DCLXIV. Ad solos Senatores iudicia rediere per *legem Cornelianam* A. DCLXXXIII.; donec A. DCLXXXIII. caute *lege Aurelia*, ut cum Senatoribus equites, et Tribuni aeriarii iudicarent. Tribunos submovit Julius Caesar. Pompejus A. U. DCXCVIII. *legem Aureliam* reduxit, hoc addito, ut amplissimo censu, et ex centuriis legerentur iudices. Tertia tandem iudicum decuria addita effe centurionibus, antesignanis, alaudis, manipularibus per *legem Antonianam* A. U. DCCIX., de qua meminit Cicero *Philippica* I. & V., et Svetonius in *Augusto*. Has leges accurate notavit *Robertus Antiquit. Roman. lib. viii. cap. xxi.*

XV. Indices praemiis invitare Senatus jussit :

nam cruciati, & praemio cuncta pervia esse sciebant, ut monuit Tacitus xv. *Annal.* Auriculari hujusmodi homines appellari ab auditoribus solent, item *oculi & aures Principis*: *ὁ ὤψων* (e) Heliodorus) βασιλέως οὐδαίς, ὁδολογίαι & ἀνάη, πρὸ ἐλκων γένος. *Perfurnum enim regis aulis oculi sunt & aures eunuchorum genus.* Xenophon (f): κατεμύσθη δὲ ὧς & τὰς βασιλέως χαλκίμους ὁδολογίαις

(a) Cap. XV. (b) *Pompon. l. 2, de orig. jur.* (c) Vide *Rufinum antiquit. Roman. lib. IX, cap. XVIII.*
(d) *Falsy. histor. lib. VI, cap. XI.* (e) *Antiquit. lib. VIII, in fin.* (f) *Cyropæd. lib. VIII.*

in Bacchantibus tunc cum ad eos conlatum est ut diceretur in eorum nomine, Etiam hoc accepimus, Cyrum illos, qui & oculi & aures Regis appellatur, non alia ratione sibi adiunxisse, quam munera largiendo; & ornando praemiis. Id tamen non fit sine invidia, & periculo. Cicero pro Sex. Roscio: Accusatores multos esse in civitate utile est, ut metu contineatur audacia. verumtamen hoc ita est utile, ut ne plane illudamur ab accusatoribus. Tacitus iv. *Annal.* de Tiberio: Sic delatores, genus hominum publico exitio repertum. & poenis quidem nunquam satis coerentibus, per praemia eliciebantur. Inde laudi datum Neroni, quod praemia delatorum Papiae legis ad quartas redegerisset: Tito, Domitiano, ac Traiano, quod eos variis poenis ac suppliciis affecissent (a). Ceterum in libera civitate, ubi seditiosorum hominum consilia, & clandestinae machinationes exitium reip. minantur, necessarij quodammodo sunt, ac praemiis alliciendi. Exemplum est apud Livium (b), ubi de incendio Romae Campanorum fraude orto: Itaque Consul ex auctoritate Senatus pro concione edixit: qui quorum opera id constaret incendium proficeretur, praemium fore libero pecuniam, servum libertatem. Et praemio inducitur Campanorum Calceatorum servus (Mannus ei nomen erat) indicavit, dominos, & quinque praeterea jacentes nobiles Campanos, quorum parentes à Q. Fulvio securi percussi erant, id incendium fecisse &c. Sic Lege Calpurnia de ambitu accusatoribus praemia fuisse constituta, & Lege Cornelia, ad Senatusconsultum Silanianum pertinente, iis, qui servos fuga elapsos ante quaestionem conquisissent, ac renuntiassent.

XVI. Ante omnia, ut quaestio de his habeatur, qui coerint, conjuraverintve, quod stuprum, flagitiumque inferretur.

Hoc caput praetermissum est in nostra tabula. Jure tamen videtur editum, à flagitiosissimis quaestionem incipere: simul ad delinendam plebem; ut pudori ac honestati civium ante omnia à patribus consultum videretur. Summam enim Romae per ea tempora fuisse pudicitiae laudem, docet Livius libro x., ubi sacellum Pudicitiae patriciae memorat, & Virginiae A. F. cum patricijs matronis certamen: Insignem supplicationem fecit certamen in sacello Pudicitiae patriciae, quae in foro boario est ad aedem rotundam Herculis, inter matronas ortum. Virginiam Auli filiam, patriciam plebeio nuptam, L. Volturno Consule, matronae, quod è patribus evanisset, sacris arceverant. Brevi altercatio inde ex iracundia mulierum in contentione animorum exarsit, quam se Virginiam & patriciam & pudicam in patriciae Pudicitiae templum ingressam; & uni nuptam, ad quem virgo deducta sit; nec se viri, honorumque ejus ac rerum gestarum poenitere, verò gloriaretur. Facto deinde egregio magnifico sermo adduxit, in viro longo, ubi ea habitabas, ex parte aedem quod satis esse loci modico sacello exclusit, aramque ibi posuit: & con-

& convocatis plebeis matronis, conquesta injuriam patriciarum, hanc ego aram, inquit, Pudicitiae plebeiae dedico: vosque hortor, ut quod certamen virtutis viros in hac civitate tenet, hoc pudicitiae inter matronas sit, desique operam, ut haec ara, quam illa, si quid potest, sanctetur, & à castioribus coli dicatur. Eodem ferme ritu & haec ara, quo illa antiquior culta est, ut nulla nisi spectatae pudicitiae matrona, & quae uni viro nupta fuisset jus sacrificandi haberet. Vagata dein religio à pollutis, nec matronis solum, sed omnis ordinis feminis, postremo in oblivionem venit. Illustra Romanae pudicitiae ac severitatis exempla habes praesertim apud Valerium libro vi. cap. 1.; sed illud maxime notandum, quod de Cn. Sergio Silo idem memoriae prodidit: Merellus quoque Celer (inquit) stuprosae mentis acer punitor extitit. C. Sergio Silo promissorum matrifamilias nummorum gratia diem ad populum dicendo, eumque hoc uno crimine damnando. Non enim factum tunc, sed animus in quaestionem deductus est: plasque voluisse peccare nocuit, quam non peccasse profuit. Quando igitur, haud secus ac in lege majestatis fieri assidet, affectus quoque peccandi Cn. Sergio crimini fuit; unusquisque satis intelligit, quanta cum cura & solitudine Senatus vindicandis omnis generis stupris incumberet, damnandique principium ab iis potissimum fieri vellet, qui ut stuprum flagitiumque inferretur coisfent. Saltem apud ignaros rerum eam de Senatu opinionem invalescere oportebat: nihil enim aequè plebem ad vindictam accendit, suppliciorumque cupidam facit, quam violatus pudor: quod serò Galli in Sicilia didicerunt. *παρρησια*: heic notabo, Tatianum Assyrium in ea quam adversus Graecos scripsit oratione (a), nimio declamandi studio abreptum, immeritò Romanos veluti puerorum amoribus deditos insectari, scribens, ab iis pueros plurimos tanquam equos gregales colligi, & ali consuevisse. Romanorum enim hac in re continentiae testis est idem Valerius, exemplo Fabii Maximi, Atilii Philisci, C. Scantini Capitolini, T. Veturii, M. Laetorii, & C. Lucii. Nesciebat Tatianus, pueros, idest servos, & plerumque vernas ad domestica officia ali solitos à Romanis, non ad foedam damnatamque libidinem: & Graecè cogitans, ut pueros nominavit, paederastrum sejungere noluit.

XVII. Consules Aedilibus curulibus imperarunt ut sacerdotes ejus sacri omnes conquirerent.

Rectè dictum, & pro Consulibus dignitate, quibus nunquam à Senatu aliquid mandatum, quin adiceretur formula honorifica: *CONSULES ALTER AMBOVE, SI EIS VIDERITVR &c.* (b). Ceteroquin pro mandare Consulibus, *permittere* quandoque dicebatur. Tacitus *Annalium* iii., ubi de legationibus Graecarum civitatum, disceptantium de jure asylorum, inquit: Audiat aliarum quoque civitatum legationes. Quorum copia fessij Patres, & quia studiis certabant, Consulibus permiserunt, ut perspecto jure, & si qua iniquitas innotberetur, rem integram rursus ad

P 2

Se-

(a) *Servius in Aeneid. cap. X.*; in *Tito cap. VIII.*, *Domit. cap. IX.*, *Plin. in Panegy.* (b) *Deat. III. tit. VI.*

(a) *Plin. lib. 10. c. 1.* *Justin. lib. 10. c. 1.* (b) *apud Tacit. Philipp. VIII.*, *Oratio in Adelph. Terent. Act. III. Sc. V.* *Deat. de format. tit. II.*

Senatum referrent. Consules ceteris magistratibus imperabant: Aurelius Victor de vir. illustrib. lxxii. M. Aemilius Scaurus Cos. P. Decium Praetorem, transiente ipso sedentem, iussit assurgere, eique vestimen-
tis, sellam concidit, ne quis ad eum in ius iret eduxit.

Aediles curules dicuntur Aediles maiores à Plutarcho in Mario; propterea quod ex sella eborae ius dicerent, quum plebei Aediles in subsellis sederent. Illum magistratum Patres alternabant cum plebe; hunc plebs sola obtinebat, ut nomen ipsam satis indicat (a). Datum est itaque negotium Aedilibus curulis, ut sacerdotes ejus fieri conquirent: maximè enim idoneus visus est magistratus ille, cuius erat munus ludos sacros & solennes instituere, ac procurare; sacrarum aedium & privatarum curam gerere; templa, theatra, ceteraque publica aedificia reficere, & exornare: nam horum occasione omnes sacrificulos, & aedificum facile norant, & pluribus quam alius quispiam conjecturis & iudiciis ad conjuratos detegendos, sicubi latitarent, atque comprehendendos uti poterant.

XVIII. Aediles plebis videre, ne qua sacra in oper- to fierent.

Erant veluti administri Tribuni plebis, *Juncti* *et* *duces*, ut narrat Dionysius lib. vi. Nam infixa & perpetua ipsis cura aedium sacrarum, locorum publicorum, annonae, mensurarum, rerum venalium. Erant etiam praepositi coercendis contumeliis, foeneratorum avaritiae, stupris, lenonibus, &c. (b). Ex bonis mulctatiis vel ludos, vel dona Deum, vel opera publica faciebant. Praeterea animadvertabant, ne qui nisi Romani Dii, neu quo alio more, quam patrio colerentur (c).

XIX. Triumphiris capitalibus mandatum est ut vi- gilias disponerent per Urbem, &c.

Sic de Augusto Svetonius (d): *Hac nuntiata* (clade Variana) *excubias per Urbem induxit, ne quis tumultus existeret.* Triumphiri capitales inter minores magistratus censebantur; creatique primum M. Curio Dentato, P. Cornelio Rufino Coss. Anno Urbis CCCCLXIII. (e) Hi maleficii suspectos conquirebant, & comprehendebant; carceris latomiarum curam gerebant, ut quum à Praetore damnatos: carnis-
fex necaret, eorum interventu id fieret (f). Ipsimet de furibus, homicidis, servis nequam judicabant, & in eos animadvertabant in foro Romano ad columnam Maeniam, ut habet Aconius (g). Valerius libro viii. cap. iv. 2. *Fanis servus Alexandri, cum in suspicionem C. Fulvii equitis Romani occisi venisset, sexties tortus pernegavit ei se culpae affinem fuisse. Sed perinde atque confessus, & à judici-*

(a) Moxat. de legibus cap. v. (b) Dionys. loc. cit. (c) Juv. Gallus. de Magistratibus. Praet. Praet. cap. vii. Epist. de Magistratibus. P. R. lib. xii. (d) cap. xliii. (e) Epist. de Vir. Illust. lib. xli. (f) Plutarch. lib. vi. de vir. (g) l. i. in Perur.

bus damnatus, & à L. Calpurnio triumphum in crucem altus est. Videntur heic separari Judices à Triumphiris: sed nihil sequitur incommodi, si dicamus, damnatum quidem servum conjunctum à Triumphiris, interven-
tu vero solius Calpurnii in crucem actum (a). In cives tamen Romanos paulò honestiores animadvertere non poterant. Idem Valerius lib. v. cap. iv. *Sanguinis ingenui mulierem, apud tribunum summi capitali crimine damnatam, triumphum in carcere necandam tradidit, qui receptam à qui custodiam praerat, misericordiam motus, non protinus strangulavit.* Triumphir nec mulierem damnaverat, nec erat carceris custos; sed praerat custodi carceris, sive carnisfici. Sic Triumphiris mandatum, ut Bacchanaliorum confcios conquirerent, ac reducerent; non ut de eorum capitibus sententiam ferrent. Ex hoc Livii loco constat, Triumphiros capitales magistratum fuisse ordinarium, longèque diversos à quaestoribus rerum capitalium, qui extra ordinem creabantur, propter legem Valeriam, quae vetabat Consuli, Dictatori &c. de capite civis sententiam ferre, nisi lege, aut Senatusconsulto id jubente. Quaestores adversus conjuratos, qui bacchanalibus coissent, fieri extra ordinem Consules Marcus Philippus, Sp. Postumius, ut ex Livio, & nostra aeneae tabula liquet.

Uno propemodum ore affirmant eruditi, non esse eosdem Triumphiros capitales, & Triumphiros nocturnos, incendiiorum arcendorum & excubiarum agendarum causa (b): itaque Triumphiros, nulla adjecta muneri nota, nec *Exor* intelligi capitales. Sed haec sententia, magnos licet habeat auctores, non est admodum expedita. Valerius enim libro viii. cap. i. Triumphiros sine ullo additamento nominat, & tamen incendiis arcendis praepositos: M. Mulvius, Cn. Lollius, L. Sextilius trium-
viri, quod incendium in sacra via ortum extinguendum tardius venerant, à Tr. pleb. die dicta ad Populum damnati sunt. Hic idem locus Livii, quem tractamus, Triumphiris capitalibus curam vigiliarum disponendarum demandatam esse ostendit. Igitur iidem nocturni ac capitales. Ad capitales pertinere ajunt illa Sosiae servi apud Plautum (c):

Juventutis morei qui sciam, qui hoc noctis solus ambulem?
Quid faciam nunc si tresviri me in carcerem compegerint?

Quis tamen non videt, de eo magistratu sermonem fieri apud Plautum, cuius partes essent noctu pacatam habere civitatem, regiones Urbis cum lictoribus lustrare, & de servis, & deque furibus nocturnis cognoscere? Pronunciandum igitur est, non liquere. Carpit Plautum Salmastius, Epist. ad Menagium, quod in ea comoedia palliata mentionem injecit, Romani magistratus; uti & Daniele Heinsum quod Eumenides Graecas in Herodis infanticidae Hebraeam tragœdiam invenit.

Triumphiris nocturnis successit sub Augusto Praefectus vigilum, qui ius habebat cognoscendi de incendiariis, effractoribus, furibus, raptoribus, & receptoribus (d): quem magistratum gessit C. Cilnius Maecenas, teste Paedone Albinovano Elegia de ejus obitu.

Romanæ tu vigil urbis eras.

XIX. Ad-

(a) Juv. Gallus. P. R. lib. xii. cap. xliii. (b) Gracilius de Censorio lib. ii. Regis. Aedil. Roman. lib. vii. cap. xxvii. xxviii. (c) Amphitruon. lib. i. (d) l. i. D. de Vig. Praef. Vigil.

XX. Adjuutores Triumviri Quinquéviri, uti cis Tiberim suae quisque regionis aedificiis praesent.

Hoc tantummodo Livii loco fit mentio Quinquéviri *nostrorum*, quos capitales etiam appellare nihil vetat. Pomponius certe J. C. in l. 2. D. de orig. Jur. §. 31. post memoratos Triumviros capitales, inquit: *Et quia magistratibus Vespertinis temporibus in publicum esse inconveniens erat, Quinquéviri constituti sunt cis Tiberim & ultra Tiberim* (malunt quidam *etiam Tiberim*) *qui possent pro magistratibus fungere*. Forte legendum etiam in Livio: *uti cis & ultra* (live *ultra*) *Tiberim suae quisque regionis aedificiis praesent*. Ceterum longe alia est nostri sententia. *Adjuutores* enim, non *vicarii* Triumvirorum facit Quinquéviri, ut communi ope atque consilio praesenti malo occurrerent, vigiliisque disponerent per Urbem: nam quantum attinet ad incendia arcedenda, non videtur id fuisse novum, *suae* quemque *regionis aedificiis* praesent, si attendamus. Historici verba; tamen aliquanto majore cum cura obviari ire incendiis oportuit, quae a conjuratis, effugia quoquo modo captantibus, constari poterant. Ceterum Pomponii ratio non satis ardet: neque enim adversus legem xii. Tabularum Triumviri facere videbantur, post Solis occasum prodeuntes in publicum, non ad jus dicendum, sed ad incendia per suo munere restituenda, fontes conquirendos, comprehendendosque fures, effractores, servosque fugitivos. Et sane Plautinus Sosa, noctu Vulcanum inclusum in cornu gerens, à Triumviris sibi metuebat, ne in carcerem compingeretur; non à Quinquéviris Pomponianis, vicariam Capitalibus operam praestantibus. Illud etiam notandum, aut v., aut viii. fuisse ea tempestate Urbis regiones; nisi quis probet mendosum esse hunc Livii locum.

XXI. Consules in Rostra ascenderunt, & concione advocata &c.

Rostra templum erat ante curiam Hostiliam, in quo suggestum ex rostris navium Antiatium (a). Illud conscendebant magistratus, oratorese verba facturi ad populum, vultu ad capitolium & forum converso (b). Consules itaque Marcius & Postumius, postquam in eorum sententiam factum esset Senatusconsultum, concionem populi advocarunt, ejus consensus ad perpetuam Senatusconsulto auctoritatem conciliandam necessarius esse videbatur. Nam sine jussu populi per ea tempora uno tantum anno Senatusconsulta magistratum tenebant; uti ex Dionysio fit manifestum. Is enim libro ix. ubi Consules L. Aemilius Mamercus (vel Mamercinus) III., Vopiscus Julius Julius (c) obtulisse dicuntur Cn. Genutio Trib. pleb., postulant ut Senatusconsultum de agris dividendis tandem exequerentur, inquit: *οἱ δὲ οὐχ ὀκνήσαντες, ἀλλὰ τὸ ἐκείνου ἀρχὴν ἡγήσαντες πείθεσθαι τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, ἀλλὰ τοῖς μὴ Κόσκιον ἐὼς Οὐρεπίωνος Σαδρόν, καὶ ἐς τὸ ἀποβιβάζειν ἐξ ὧν ἐξ ἡμῶν ὁ νόμος εἰς αὐτοὺς ἀποβιβάζει τὸ συμβόλιον, ἀλλὰ ποταμὸν ἡμῶν*

(a) Livius lib. VIII. est apud Livium Opiter Virginius.

(b) Vile Lipsiam de magistratibus Romanis.

(c) A. U. CCLXXX. Pro Papilio

Σαδρόν ἐξ ὧν ἐξ ἡμῶν. Hi negabant ad se pertinere quod alieno consensu decretum esset, & Cassii Virginitique successoribus demandatum; ad eos enim id Senatusconsultum pertinere: nec Senatus decreta perpetuae legis vim habere, sed esse instituta unius anni. Itaque tunc demum perpetuae legis vim habebat Senatusconsultum, quum suffragiis populi roboratum esset. Idem lib. xi. ait, olim quod pluribus Curii visum fuisset, id ad Senatum referri solitum, sed postea contrarium obtinuisse: *ἐπὶ ἧμῶν δὲ μὴ καὶ τὸν ἑαυτοῦ πατέρα* (i) *ἀλλὰ τοῖς μὴ Κόσκιον ἐὼς Οὐρεπίωνος Σαδρόν, καὶ ἐς τὸ ἀποβιβάζειν ἐξ ὧν ἐξ ἡμῶν ὁ νόμος εἰς αὐτοὺς ἀποβιβάζει τὸ συμβόλιον*. Exempla habes plura apud eundem Dionysium: ut lib. viii. de conditionibus foederis cum Volscis, Senatusconsultum fieri oportere, inquit, & *τὰ ἐκείνου εἰς τὸν δῆμον ἐκτελεσθῶν* ac decretum referri ad populum. Et libro x. *καὶ τὸν ἀποβιβάζειν ἐξ ὧν ἐξ ἡμῶν ὁ νόμος εἰς αὐτοὺς ἀποβιβάζει τὸ συμβόλιον*. Et *μὴ τὰ ἐκείνου εἰς τὸν δῆμον*. Senatusconsulto factio, & per plebiscitum confirmato. Sic libro xi. circa finem narrat, Senatusconsultum de communicandis cum plebe magistratibus curulibus in tabulas relatum à Consulibus L. Papirio Mugillano, L. Sempronio Atratino; moxque Tribunum Pl. eo accepto, magno cum gaudio in forum prodixisse, & advocato in concionem populo, post prolixam Senatus laudationem, jussisse, plebejos, si qui vellent, cum patriciis ambire magistratum. Libro etiam ix. docet, curiata comitia tunc demum rata fuisse, si praecessisset Senatusconsultum, ac deinde populi calculo per Curias approbata esset lex, & tandem auspicia addixissent. Simile exemplum extat libro v. ubi de conjuratione Tarquinienfium oppressa: & *καὶ τὸν ἑαυτοῦ πατέρα* (i) *ἀλλὰ τοῖς μὴ Κόσκιον ἐὼς Οὐρεπίωνος Σαδρόν, καὶ ἐς τὸ ἀποβιβάζειν ἐξ ὧν ἐξ ἡμῶν ὁ νόμος εἰς αὐτοὺς ἀποβιβάζει τὸ συμβόλιον*. Cumque Senatusconsultum in tabulas retulissent, reversi in concionem populo recitaverunt. Si fieri in Republica democratica oportuit: unde notum illud: *Senatus censuit, Populus jussit*. Peracto igitur nostro Senatusconsulto, Consules in rostra ascenderunt, & concione advocata retulerunt ad Populum, tum ut perpetuam legis vim obtineret, tum quia de gravissimo agebatur judicio. Inquit enim de Romanis Polybius (a): *τὴν δὲ ὁδοῦμεν ἐκ τῆς μυστικῆς καὶ τῆς δημοτικῆς ἀποβιβάζειν ἐξ ὧν ἐξ ἡμῶν ὁ νόμος εἰς αὐτοὺς ἀποβιβάζει τὸ συμβόλιον*. Gravissima vero quaeque judicia & maxima peragere non potest (id est Senatus) neque publica delicta quae capite launtur punire, nisi ipsius auctoritatem populus comprobaret.

XXII. Quum solemne carmen precationis, quod praefari, priusquam populum alloquantur, magistratus solent &c.

Dimittendae concionis formulam, qua Tribunus plebis utebatur, habet.

(a) Polyb. lib. VI. cap. XIV.

bemus apud Livium (a) : si vobis videtur, discedite virites; ut dimittendi Senatus apud Donatum ad illud Terentii: *Bono animo fac sit Sofrasta* (b), formula fuit: NIHIL VOS MORAMVR P. C. Formulam tamen precationis, qua magistratus uti solebant antequam populum alloquerentur, nec Livius, nec alius quisquam veterum, quod ego sciam, nobis reliquerunt. Si divinare, aut hariolari liceat, suspicio in hac fere verba conceptam:

JUPPITER OPTIME MAXIME TUQUE JUNO REGINA ET CRADIVE MAES VOSQUE DII DEAEQUE OMNES QUORUM NUTU ET IMPERIO NATA ET AUCTA EST RES ROMANA VOS PRECOR QUAESQUE UTI HIC DIES BONUS FELIX FORTUNATUSQUE SIET POP. ROM. QUIRITIUM REIP. POP. ROM. QUIRITIUM SOCIIS NOMINIQUE LATINO MIHIQUE COLLEGAEQVE MEO FIDEIQVE MAGISTRATUQUE NOSTRO, UT QUANDO VESTRO DUCTU OPE ATQUE AUXILIO NEFARIA CONJURATIO DETECTA ATQUE OPPRESSA EST PEREGRINA FOEDAQUE SACRA NEC MORE MAJORUM PUBLICE ADSICITA EX URBE ITALIAQUE UNIVERSA EXACTA SUNT POPULUM PLEBEMQUE ROMANAM BENE JUVETIS. BONIS AUCTIBUS AUXITIS MALA AVERRUNCETIS DEQUE IIS QUI COERUNT CONSPONDERUNT CONJURAVERUNT SUPPLICIUM SUMERE SALVA ATQUE INCOLUMI REPUBLICA POPULI ROMANI QUIRITIUM COPIAM FAXITIS.

XXIII. Hos esse Deos, quos colere, venerari, precarique majores vestri instituerunt; non illos, qui pravis & externis religionibus captas mentes, velut furialibus stimulis ad omne scelus, & ad omnem libidinem agerent.

Paucis Livius, quod pluribus Tertullianus, Arnobius, Lactantius, Justinus Martyr, Clemens Alexandrinus, Firmicus Maternus, & quotquot defensionem Christianorum adversus Ethnicos susceperunt. Nam quid magis alienum a beata Deorum immortalium natura, quam captas mentes ad omne scelus, & ad omnem libidinem vertere? Sapienter Scythae (c) vitio vertebant Graecis quod sacra Bacchanaliorum celebrarent; negantes rationi consentaneum esse, excogitare Deum qui homines adigat ad insaniam. Ab Anacharsi, eorum Rege, tradit Clemens Alexandrinus (d), fagittis hominem fuisse confossum, qui Matris Deum sacra, quae apud Cyzicenos fiebant, imitabatur. Aliquanto rectius Romani, qui religionem Graecanicam puriorem profitebantur, ut docet Dionysius libro ii, cujus verba, siue interpretis heic afferre lubet, nostrum argumentum mirifice illustrantia: *Hic itaque rebus plurimum curae impendit (Romulus) ad Deorum cultu exorsus: proinde templa & aras sacras, arasque, ac signorum aedicular, tum eorumdem simulacrorum effigies, & insignia, praeter vires & dona, quibus de no-*

stro genere bene sunt meriti; festa item quae cuique Deorum, daemones celebrari convenit, & sacrificia, quibus apud homines coli exarant; ad hanc rationem induciarum, celebritatum, vacationum a laboribus, ceteraque hujusmodi omnia iuxta optimos quosque Graecorum ritus instituit. Ceterum fabulas de istis a maioribus traditis, probra eorum continentes ac crimina, improbas censuit, inutilisque ac indecentes, & ne probis quidem viris dignas, nedom Diis superis: repudiatisque his omnibus, ad bene ac praecare de Diis sentiendum & loquendum ceteros suos indaxit, nihil eis affingi passus quod beatae illi naturae parum esset consentaneum. Neque enim Caelas a suis liberis exsecutus apud Romanos traditor; neque Saturnus proprios natos aboleret, metuentisque ne ipsorum apparetur insidii; non Juppiter Saturnum patrem regno dejectum Tartareo includens carceri; nec item Deorum bella, videra, vincula, servitutisque apud homines. Nullam apud eos festum atratum, aut lugubre agitur, in quo mulieres sublato e medio Deos plantibus, & lamentis prosequantur; qualia sacra Graeci faciunt, rapram Proserpinam, casusque Bacchi referentia, & id generis alia, ac ne corruptis quidem his temporibus apud eos videas arreptos numine, aut ferocem Corybanticum, non agyrtarum circuitionem, non bacchantes & Ceretos mysteriorum ritus, non virorum cum feminis in templis pervigilia, non alia his similia prodigia: sed omnia quae ad Deos attinent religiosius agantur ac dicuntur quam vel apud Graecos, vel apud Barbaros. & quod omnium maxime miratus sum, quatuordecim innumerae nationes in eam Urbem conveniunt, quibus necesse sit patrios Deos domestico ritu colere; nulla tamen peregrina sacra sunt recepta publice, quod multis jam urbibus accidit: sed etiam si aliqua oraculorum iussa aliunde introducta sint sacra, suo tamen ritu peraguntur a civibus, abdicatis omnium fabularum portentis; sicut in Matris Idaeae sacris fit. huic enim Imperatores quotannis Romano ritu viclimas caedunt, & ludos faciunt: sacerdotio vero ejus funguntur Phrygii generis vir & mulier, eamque per Urbem circumferunt, circulatorio ritu stipem Matris colligentes, & petiora plangentes, prosequantibus eor. cum Matro carne tibiis, & tympanorum passu: sed e Romanis indigenis nemo cum Matricis vicatim stipem colligit, nec ad Phrygiorum ritibus modos per Urbem incedit variis indutus stola, nec ex decreto Senatus Phrygiae matris orgia celebrat. Tanta est religio erga ritus externos, omnisque indecora vesania reformidat. Hinc intelligas illa Tullii ii. de legibus: Nocturna mulierum sacrificia ne sunt, praeter olla, quae pro populo rita fiant. Neve quem inlatant, nisi ut asslet Cereri, Graeco sacro. Item illa: Ex patris ritibus optima colunt, praeter Idaeae matris famulus, eosque iustis diebus, ne quis stipem cogito. Et aliquanto inferius: Stipem sustulimus, nisi eum, quam ad paucos dies propriam Idaeae Matris exceperimus: implet enim superstitione animos, & exhaurit domos. Et de sacris Bacchi docet ii. de natura Deorum, non fieri Semel filio, siue daemone, siue heroi, sed longe majori Divinae menti: sic enim accipienda videntur illa: Suscepit autem hominum consuetudine communis, ut beneficiis excellentibus viros in caelum jam de voluntate tollerent. Hinc Bacchus, hinc Castor & Pollux, hinc Aesculapius.

(a) Liv. ii. (b) *Adelphi* di. iii. sc. v. (c) *Strabo* in *Megasthenes*. (d) *Prolog.* p. 4. 14.

XXV. Majores vestri ne vos quidem, nisi quum aut vexillo in arce posito comitiorum causâ exercitus editus esset, aut plebi concilium Tribuni edixissent, aut aliquis ex magistratibus ad concionem vocasset, forte temerè coire voluerunt.

Concilium à comitiis accuratè separat Livius: concilium enim ad partem populi spectat, comitia ad universum. Exercitum edere heic est classes & centurias in campum Martium ad ferenda suffragia de rebus maximis educere, veluti ad magistratus majores creandos, leges ferendas, judicia exercenda, bellum decernendum. Centurias autem cum armis unicuique classi propriis adfuisse oportuit. Dionysius lib. VII. (a) τῶν τε δὲ τῶν ἀλλήλων τῶν τε τῶν ἀλλήλων ἀπὸ τῶν ἀλλήλων ἐκ τῶν ἀλλήλων πταρῖσθαι, ὡς τῶν ἀπὸ τῶν ἀλλήλων. Conveniebaturque multitudo ante Urbem in campum Martium sub signis cum suis centurionibus, non secus ac in militia. Itaque, ut militari ratione omnia fierent, vexillum in arce Capitolina ponebatur: & forsitan ut curiatis comitiis per triginta lictores curiae vocabantur, ita centuriatis centuriae & classes per vexillum ex arce conficiuntur; maximè si propter magnitudinem rerum, aut periculi, post Senatus auctoritatem, non satis temporis ad edictum Consulis aut Dictatoris proponendum suppetere; neque trinundinum expectandum è republica videretur.

Haec concio, de qua agimus, videri potest ad populum habita, tanquam comitiis centuriatis, si attendas Tullii verba, superius allata ex libro II. de Legibus: *Quo in genere severitatem majorem Senatui vetus auctoritas de Bacchanalibus, & consilium exercitus adhibito quaestio animadversioque declarat.* Verùm Livius apertè inquit, Consules verba fecisse pro Rostri, & in foro: ex allato autem Dionysii loco satis constat, centuriata comitia in campo Martio extra pomerium semper habita; quod pluribus probant Nic. Gruchius (b), & Joh. Rosinus (c), Gellii praefertim verbis (d) ex libro Laelii Felicis ad Q. Mutium: *Centuriata autem comitia (inquit) intra pomerium fieri nefas esse, quia exercitum extra Urbem imperari oporteat, intra Urbem imperari juri non sit; propterea centuriata in campo Martio haberi, exercitumque imperari praefecti causâ solitum: quoniam populus esset in suffragiis ferendis occupatus.* Sed haec postrema profus incepta sunt. Nam ipse populus, qui suffragia centuriatis comitiis in campo Martio, & sub signis ferebant (ut ex Dionysio didicimus) exercitus erat, collectus ex classibus, centuriisque majorem natu, qui Romae remanebant ad Urbis custodiam; ut fuscè idem Dionysius ostendit libro IV. (e), tibi de Ser. Tullii prudentibus institutis verba facit. Non erat igitur opus alio exercitu praefecti causâ extra pomerium: nam qui metus esse poterat, nisi ab ipso milite? Immo quanam liberae liberi populi voces inter horrentia pila, ferocientisque milites, & sub Consulis imperio, minitantis potius quàm suadentis, exaudiri potuissent? Ipse, in-

(a) pag. 464. (b) De comitiis lib. I. cap. V. (c) Antiq. lib. VI. cap. XI. (d) lib. XV. cap. XXVII. (e) pag. 155, Edit. Hoffm.

inquam; populus satis validum praesidium centuriatis comitiis sibi erat. Quomodo igitur constabit Ciceronis *EXERCITUM ADHIBITO*? quando de comitiis centuriatis post Senatusconsultum de Bacchanalibus nulla sit mentio apud Livium? neque exercitus Consulis praefecti causâ centuriatis comitiis adesse consuevit? Dixerim, de eo exercitu accipiendum esse Tullium, qui mox in Ligures ab altero Consulum Q. Marcio ducendus erat: vero est enim per quam simillimum, in magna Urbis trepidatione exercitum ad subitos rerum eventus in armis extra pomerium stare jussim; ejusque traditam Consuli Postumio traditam, donec quaestiones perficerentur, & Bacchanalia per totam Italiam diruerentur.

XXVI. Hoc sacramento initiatos juvenes milites faciendos censetis, Quirites? iis ex obsceno sacratio deductis arma committenda?

Nempe quanam semiviris, & omnis turpitudinis genere inquinatis curâ esse potest virtutis ac decoris? Probatae enim famae militibus uti consueverunt Romani. Polybius fragmento de militia Romana (a): *ἐνδοξοῦσι δὲ ἐκ τῶν ἀλλήλων τῶν τε τῶν ἀλλήλων ἀπὸ τῶν ἀλλήλων πταρῖσθαι, ὡς τῶν ἀπὸ τῶν ἀλλήλων. Euste caeditur etiam qui furto sustulerit quippiam è castris, nec non qui falsum testimonium dederit; & si quis flore detrahi abutens deprehendatur.* Insigne apud Valerium extat exemplum C. Pescennii Triumviri capitalis (b): *Qui Cornelium fortissimè militiae stipendia emeritum, virtutisque nomine quater honore principis ab imperatoribus donatum, quid cum ingenuo adolescentulo stupri commercium habuisset, publicis vinculis oneravit.* Item Cominii Tribuni plebis, qui diem ad populum dixit M. Laetorio Mergo tribuno militari, quid cornicularium suum stupri causâ appellasset... *Signa illam militaria, sacrae aquilae & certissima Romani Imperii castos severa costrictorum disciplina, usque ad inferos persecuta est. quoniam cujas MAGISTER ESSÉ DEVERBAT, junctiati corruptor tentabat existere.* Equidem hostes ferire, praesidia agitare, nihil metueret nisi turpem famam, hyemem & aestatem juxta pati, humi requiescere, eodem tempore inopiam, & laborum tolerare si sciant milites, uti C. Marius de se praedicabat, apud Sallustium (c); hi demum Reip. ex usu erunt. Quamobrem nunquam à me impetrare potui ut laudarem vetustum in civitate nostra iudicium rerum capitalium morem, qui non ad opus & metalla, non ad transita & remos damnare purgamenta & faciem vulgi quandoque consueverunt, sed ad militiam & bellicos labores in arcibus subeundos: quasi vero pudenda res esset militia, aut viri fortis officium à pessimis hominum expectari posset. Itaque honesti cives probro sibi ducunt inter gregarios milites nomen dare, vulgoque pessimo cuique pro *abi in malam crancem* dicimus, *abi & milita.* Con-

(a) ex lib. VI. (b) lib. VI. cap. I. item X. XI. (c) De Bell. Jugurth.

Contra, longa plurium annorum experientia compertum est, non praesidiarios arcibus imponi, non milites castris contineri, non bellatores adversus hostem duci, gloriae & laudis cupidos; sed ignavos inerteque, honestum in pectore vulnus metuentes, & saepenumero nefarios proditores, aut transfugas. Haec omnia docet magistra flagitiorum voluptas. Rectissime Tarentinus Architas apud Tullium (a): Hinc patriae proditores, hinc verumpublicarum everfiones, hinc cum hostibus clandestina colloquia nasci: nullam denique sectam, nullum malum facinorae esse, ad quod suscipiendum non libido voluptatis impelleret.

XXVII. Nunc illi vos singuli universos concionantes timent: jam, ubi vos dilapsi domos & in rura vestra eritis, illi coierint, consultabunt de sua salute simul ac vestra perniciem; tum singulis vobis universi timendi erunt.

Danda est opera, ne faciosis ex numero crescat audacia: ut enim Lucanus inquit (b):

Non pavidi jam murmur erat, nec pectore caeco
Ira latens: nam quae dubias constringere mentes
Causa flet, dum quisque potest, quibus ipse timori est,
Seque putat solum regnorum iniusta gravari,
Haud retinet, quippe ipsa metas exoleverat audax
Turba fas, quidquid multis peccatur inultum est.

Inde majus periculum in militaribus seditionibus. Paterculus (c): Sabina deinde exercitu seditione, qui plerumque contemptus frequentiam suam a disciplina desecit; & quod cogere se putat posse rogare non subinet, partim severitate, partim liberalitate discessit Principis. Tacitus quoque i. Annal. lili quoties oculos ad multitudinem retulerunt, vocibus truculentis ferebat. Contra pauci nihil agere vel audere, vel possunt. Livius (d): Deinde paucitate parum freti, quae celandae rei quam agendae aptior, erat &c.

Jam, ubi dilapsi domos & in rura vestra eritis, inquit, noster. Nam honestissimi, praestantissimi Romanorum rure debebant, ut nunc Galli faciunt. Varro initio lib. ii. de Re rustica: Viri magni nostri maiores non sine causa praeponebant (e) rusticos Romanos urbanos; ut ruri enim qui in villa quiescunt ignaviores, quam qui in agro versantur in aliquo opere faciundo, sic qui in oppidis sedent, quam qui rura coerent. desidiores putabant. Fere eadem habet Columella libro i., ubi inquit etiam: Illi enim temporibus (ut ante jam diximus) proceres civitatis in agris morabantur, & cum consilium publicum desiderabatur, a villis arcescebantur in Senatum, ex quo qui eos vocabant, viatores nominati sunt (f). Cicero de Senectute: In agris erant, tum se-

natores, id est senes. Siquidem avanti L. Quinctio Cincinnato nuntiatum est, cum Dissatorem esse scilicet: caji Dissatorem iussu Magister equitum C. Servilius Ahala Sp. Melium, regnum appetentem, occupatum interemit. a villa in Senatum arcescebantur & Curia, & ceteri senes ex quo qui eos arcescebant, viatores nominati sunt (a). Inde disscit Appio Claudio cogendi Senatum ad compescendam plebem, & incepta Icili & Virginii, apud Livium libro iii.

XXVIII. Nihil enim in speciem fallacius, quam prava religio.

Quam flagitiosa ac propudiosa fuerint sacra Dionysia, & Bacchanalia, jam diximus; quam inquinati corruptique mores sacerdotum Deae Syriae, nullis non fallacis ac technis plebeculam ludificantium, dum per compita & villas Deam mendicare cogent, offendit graphicè Apulejus (b), aliique. De istis accipiendus Valerius, quum de Massiliensium civitate (c) inquit: Omnibus autem, qui per aliquam religionis simulationem alimenta inertiae quaerunt, clavis portas habet, & mendosam & fucosam superstitionem submovendam esse existimant. Nullum non malum suadet prava religio: Tacitus uti. Annalium: Nec ultum satis validum imperium erat coerendis seditionibus populi, flagitia hominum, ut ceremonias Deum protegentis. Sapienter Plutarchus in eo quem de superstitione scripsit libro, circa finem, inquit, homines in impietatem non idcirco delapsos quod in rerum hac universitate culpandum aliquid inordinatumque videretur: ἀλλὰ τὸ δεισιδαιμονίας ἔργα & ἀδὴν κατὰ δῆλα, & φηῖα, & κρηῖα, & γονταί, & μαγῆαι, & ἀειδόμεναι, & τυτανισμοί. & ἀδαπτοὶ ἰσοῦ καδαρτοί, ὑπάρει δὲ ἀρῆαι, ἑαῖ- Capri δὲ & παρῆτοι ἀπὸς ἰσοῦ καδαρτοί & ἀποσπῆδατοι. Ταῦτα δὲ ἰσοῦ ἀπὸς ἀρῆαι ὡς μὴ ἵ) δεισιδαιμονίας, ἢ ἵ), τοῖατα ἰσοῦ δεισιδαιμονίας, τοῖατα ἵ) καδαρτοί, οἷον ἵ) ὑπάρει, οἷον ἵ) μικρολόγος, & μικρολόγος. ἑαῖ αὐτοὶ οὗτ' ἰσοῦ καδαρτοί δεισιδαιμονίας & ἀδαρτοί τοῖατατα μὴ ἰσοῦ ἰσοῦ δεισιδαιμονίας, οἷον ἰσοῦτα, ἢ δεισιδαιμονίας ἰσοῦτα καδαρτοί ἀπὸς ἀρῆαι καδαρτοί ἀπὸς ἰσοῦτα & ἀδαρτοί ἰσοῦτα ἰσοῦτα ἰσοῦτα, sed ridicula superstitionis opera atque affectus, verba, motus, praestigiae, incantationes, circumversutiones, tynapanorum pulsationes, lustrationes impurae, sordidae castimoniae, barbarica & iniusta in templis supplicia, ac contumeliae occasione exhibuerunt nonnulli dicendi, praestare nullis esse Deos, quam qui talia probent, istiusque delibenter, adeoque sine contumeliis, sordidi, & morosi. Nonne enim magis expectabat Gallis istis & Scythis nunquam in mentem venisse aliquid de Diis, nihilque eos de ullo numine imaginatos fuisse, aut audita percipisse, quam opinari Deos esse, qui sanguine jugulatorum hominum gau- deant, idque esse perfectissimum sacrificium stantur? Hinc Tullius occasione pro Cluentio circa finem: Quin etiam nocturna sacrificia, quae putant occultiora esse, sceleratasque ejus preces, & nefaria vota cognovi-

(a) de Senectute. (b) Apuleius, lib. V. cap. 11. (c) de Re rustica. (d) de Senectute. (e) de Re rustica. (f) de Senectute.

(a) Vide Rudin. lib. VI. cap. XV. (b) lib. VIII. Metem. (c) lib. II. cap. VI. comment. VII.

mus : quibus illa etiam Deos immortales de suo scelere testatur; neque intelligit pietate, & religione, & iustis precibus Deorum mentis, non contaminata superstitione, neque ad scelus perficiendum castis hostiis posse placari. cuius ego furorem atque crudelitatem Deos immortales de suis aris atque templis aspernatos esse confido.

XXIX. Hac vos religione innumerabilia decreta pontificum, Senatusque consulta, aruspicum denique responsa liberant. Quoties hoc patrum avorumque aetate negotium est magistratibus datum, ut sacra externa fieri vetarent?

Nemini ultionem divinam pertimescendam esse, quod arcana implaque sacra detegeret; quum iure publico Pop. Rom. nefas esset Deos alienos, advenas, nec publice adscitos colere (a). Revocanda in memoriam esse decreta pontificum, aruspicum responsa, divini juris interpretum, & Senatusconsulta de Diis peregrinis arcendis. In legibus Regis scriptum erat, ut ex antiquissima tabula descripsisse Balduinus affirmat (b): DEORVM FAEVLAS NE CREDVNT, DEOS PEREGRINOS PRAETER EAVNYM NE COLVNT. NOCTVRNAS IN TEMPIO VIGILIAS NE HABENT, Unde Tullius (c): SEPARATIM NEMO HABESSIT DEOS, NEVE NOVOS, SED NE ADVENAS, NISI FVBLICE ADSITOS, PRIVATIM COLVNT. CONSTRVCTA A PATRIBVS DELVERA HABENTQ.

Senatus A. U. CCCXXXV. dederat negotium Aedilibus, ut animadvertenter, ne qui nisi Romani Dii, neu quo alio more quam patrio colerentur, ut habet Livius (d). Item A. U. DXL. Coll. Q. Fabio Max., Tib. Sempronio Graccho II. quam maxima in Urbe mulierum turba esset nec sacrificantium, nec precantium Deos patrio more, M. Atilio Praetori Urbis negotium ab Senatu datum est, ut his religionibus populum liberaret. Atilius pro concione Senatusconsultum recitavit, & edixit: Ut quicumque libros Vatinios, precationesque, aut artem sacrificandi scriptam haberet, eos libros omnes, literasque ad se ante Calend. Aprilis deferret: neu quis in publico, sacrove loco, NOVO, AVT EXTERNO RITV SACRIFICARET (e). Hinc Tullius (f): Publicus autem sacerdos imprudentiam consilio expiari metu liberet, audaciam in admittendis religionibus foedis damnet atque impiam iudicet.

(a) Confer Dionysii locum supra allatum, pag. huius operis 116. 117. (b) apud Rolin. lib. VIII. cap. V. quod ex Dionysio videtur delatum. (c) lib. de Legibus. (d) lib. IV. (e) Item Livius lib. XXV. (f) lib. II. de Legibus.

XXX. Vatinios libros conquirent; comburentque: omnem disciplinam sacrificandi, praeterquam more Romano, abolerent.

Sacrificandi disciplinam ut plurimum à Graecis (a), sed hauscipiam & ostentorum procuratorem maximè ab Etruscis Romanis accipere. Etruria autem (inquit Tullius 1. de Divinatione) de caelo tanta scientissimè animadvertit eademque interpretatur quid quibusque ostendatur monstris, atque portentis. Quo circa bene apud maiores nostrorum Senatus, cum florebat imperium, decrevit ut de principum filii sex singulis Etruriae populi in disciplinam traderentur, ne aris tanta propter temeritatem hominum à religionis auctoritate abduceretur ad mercedem, atque quaestum. Cuius rei rationem tradit pauli inferius: Etrusci autem quid religione imbuti studiosius & crebrius hostias immolabant, extorum cognitioni se maximè dederunt: quidque propter aeris crassitudinem de caelo apud eos multa fiebant, & quid ob eandem causam multa inastata partim de caelo, alia ex terra oriebantur, quaedam etiam ex hominum pecudumve conceptu & satum, ostentorum exercitissimè interpretes existerunt; quorum quidem vim, ut tu soles dicere, verba ista prudenter à maioribus posita declarant. quia enim ostendunt, portendunt, monstrant, praedicant, ostenta, portenta, monstra, prodigia dicuntur. Locus Tullii, de principum filii sex singulis Etruriae populi, criticorum ingenia mirum in modum torquet: nam decem, non sex habet Valerius lib. 1. cap. 1: Tantum autem studium antiquis non solum observandae, sed etiam amplificandae religionis fuit, ut florentissimam tam & opulentissimam civitatem decem principum filii Senatusconsulto singulis Etruriae populi, percipiendae sacrorum disciplinae gratia, traderentur. Itemque decem videtur in Cicerone legisse Lipsius notis ad Valerium. Dubitandi causam praebet Dionysius Halicarnassaeus, qui lib. VI. & IX. duodecim fuisse inquit Etruriae populos, sive civitates. Si igitur in singulas Etruriae civitates missi singuli principum Romanorum filii, jam constat numero fuisse XII., non VI., non X.; itaque tam apud Ciceronem, quam apud Valerium erit numerus corrigendus. Si sex in singulas civitates, uti sonant Tullii verba, emerget numerus LXXII.; & Valerius omnino corrigendus, ne fiat nimis adolescentium Romanorum numerus, CXX. Sex enim singulis Etruriae populi, vel decem singulis Etruriae populi, nemo Latine doctus (aut ego valde fallor) ita accipiet, ut sex, aut decem in universum adolescentes, traditi fuerint Etruriae quotquot erant civitatibus; ut accipere videtur Th. Dempsterus (b), quum inquit: Quam ego gravem controversiam ita componendam censo, ut è duodecim illis primariis civitatibus sex fuerint dignitate eminentiores, ac praerogativa quadam ceteris praelatae; quare Cicerō sex optimatum filios in sex praecipuas è duodecim Tusciae civitates amandatos scribit. Conjecturam de sex praecipuis civitatibus laudo. Verum non hoc inquit Cicerō, sex in totum optimatum filios Etruriae civitatibus in disciplinam traditos, sed sex singulis Etruriae populi;

(a) Dionys. lib. VII. pag. 498. (b) Etruriae Regalis lib. IV. cap. VIII.

pali; ut numerus necessarius fuerit LXXII, si XII dicantur fuisse Etruscorum populi. Quod nec mirum: neque enim quotannis mittendi erant; neque senarius haruspicum numerus sufficere poterat Romanis, Urbe, rurē, in coloniis, in municipiis, in provinciis, in castris, apud signa, & ubique offensa & prodigia procurantibus. Longē aliae fuere XII Urbis cistibernae à Tyrrhenis habitatae, quarum caput fuit Capua, de quibus meminit Strabo libro V.

Ceterum disciplina sacrificandi continebatur libris Pontificum ex Instituto Numae Pompilii: de quo Livius lib. I.: Pontificem deinde Numa Marcium Marci filium ex patribus legit: eique omnia exscripta exsignataque attribuit: quibus hostiis, quibus diebus, ad quae templa sacra fierent: atque unde in eos sumptus pecunia erogaretur. Cetera quoque omnia publica privatque sacra pontificis scitis subiecit: ut esset quod consultum plebi veniret; ne quid divini juris, negligendo patrios ritus, peregrinisque adiscendo, turbaretur. Dionysius (a) tradit, Numam omnia, quae ad religionem pertinebant, octo libris fuisse complexum, juxta totidem sacrorum classes. Itaque primam sacrorum munus institutionem tradidisse triginta Curionibus, qui publica pro suis curialibus sacra faciebant. Secundam Flaminibus (quos Graeci *ῥαμνίους* vocabant) à pileorum & coronamentorum gestatione dictos, quae flamina à Romanis dicebantur. Tertiam Tribunis celerum, regii corporis stipatoribus, qui pecularia quaedam ac solemnia peragebant sacra. Quartam Auguribus, quorum erat signa divinitus edita interpretari, ac enarrare quid ea publice privatimve indicarent. Quintam Virginibus Vestalibus, quibus sacrum perpetuumque ignem custodiendum tradidit, Albano instituto, quum templum Vestae aedificasset. Sextam Salis XII, à se institutis, delectisque è juvenum patriciorum numero, qui sacra in Palatio peragebant, armatique choreas per urbem ducebant; & si Graeco nomine interpretari velis, sunt *ῥήτορες* (b). Septimam sacrarum legum partem dedidit *fecialibus*, quos Graeci *ἐπιποδίας* dicebant, pariter ab ipso Numa institutis. Spectabant potissimum hae leges ad *jus Gentium* sanctissime colendum: nam quid fas, quidve nefas esset in bello decernendo, indicendoque, quid in pace servanda, omnique conatu custodienda, complectebantur. Octavam tandem Pontificum collegio: quorum erat omnes lites de re sacra judicare; uti & inter privatos, & magistratus, & sacrorum ministros; sancire de sacris, quae nondum usu recepta fuissent; inquire in omnes magistratus, quibus sacrificia, & Deorum cultus erat commissus; sacrorum ministros in officio continere, ne quid contra sacras leges delinquerent; Deorum cultum rudi vulgo praemonstrare, & interpretari; animadvertere pro delicti magnitudine in eos, qui sua praescripta contemnerent. Ipsi contra, à judiciis & multis immunēs, nec Senatui, nec populo rationem reddere tenebatur. In defuncti autem locum alius ab ipso collegio, ex omni civium numero maximē idoneus judicatus, non populi suffragiis eligebatur. Horum omnium auctor Numa: & nihilominus Ann. Urbis DLXXXIII M. Baebio Tamphilo, P. Cornelio Cethego Coss. reperti Numae libri de jure

jure sacrorum, quia ad solvendam religionem facere videbantur, cremati sunt. Livius libro XI. Eodem anno in agro L. Petilii scribae sub Janiculo, dum cultores agri alius moluntur terram, duae lapideae arcae, octonon ferreae pedes longae, quaternos latae inventae sunt, operculis plumbo devinctis. Literis Latinis Graecisque utraque arca inscripta erat. in altera Numam Pompiliam, Pompeius filium regem Romanorum sepultum esse, in altera libros Numae Pompilii inesse. Eas arcae quum ex amicorum sententia dominus aperuisset, quae titulum sepulchri regis habuerat inanis inventa, sine ulla vestigio corporis humani, aut ullius rei, per tabem tot annorum omnibus absuntis. In altera duo fasces, candelis involuti, septenos habuere libros, non integros modo, sed recentissima specie: septem Latini de jure Pontificio erant, septem Graeci de disciplina sapientiae, quae illius aetatis esse potuit. Adjicit Antias Valerius, Pythagoricos fuisse, vulgatae opinioni, quae creditur Pythagorae auditorem fuisse Numam, mendacio probabiliter accommodata fide. Primis ab amicis, qui in re praesenti fuerant, libri scilicet; mox pluribus legentibus quum vulgarentur, Q. Petilio Praetor Urbanus, studiosus legendi eos libros, à L. Petilio sumpsit. Et erat familiaris usus, quid scribam cum quaevis Q. Petilius in decarium legerat. Ipsi rerum summis, quum animadvertisset pleraque dissolvendarum religionum esse, L. Petilio dixit, sese eos libros in ignem conjeciturum esse. Prius quam id faceret se ei permittere, uti, si quod seu jus, seu auxilium se habere ad eos libros repetendos existimaret, experiretur; id integram suam gratiam cum sacrum. Scriba Tribunos plebis adit, ab Tribunis ad Senatum rei est rejecta. Praetor se jusjurandum dare paratum esse agebat, libros eos legi servarique non oportere. Senatus censuit, satis habendum quid praetor jusjurandum polliceretur. Libros primo quoque tempore in comitio cremandos esse, pretium pro libris quantum Q. Petilio praetori, majorique parti tribunorum plebis videretur, domino esse solvendum. Id scriba non accepit. Libri in comitio, igne à vicinariis facto, in conspectu populi cremati sunt (a). Scriba Cu. Terentius est Plinio (b), qui paulo aliter rem narrat ex Annalibus Cassii Heminae, & Commentariis C. Pisonis. Plutarchus (c) ex Valerio Antiate scribit, duodecim latinos repertos de rebus sacris, totidemque Graecos de studio sapientiae. Tumulum perruptum magnis imbibus, arcaque elavie erutas, quarum opercula vetustate deflexerant: libros tamen ex Petilii Praetoris sententia crematos: *δὲ οὗτοι κοινὸν δόξαν οὐκ ἔχοντες τὸς ἑκάστων κταμένας. Quare delati in comitium libri cremati sunt.* Sic Augustus: Quiddam satidicorum librorum Graeci, Latiniq; generis, nullis, vel parum idoneis auctoribus, vulgo ferebatur, supra duo millia contracta undique cremavit, ac soli retinuit Sibyllinos, hos quoque delectu habito: condiditque duobus foralibus auratis sub Palatini Apollinis basi (d).

(a) lib. II. pag. 124 = 111. (b) Plin. lib. XIII. cap. XIII. (c) in Numa pag. 74. (d) Sueton. lib. Aug. cap. XXXI.

XXXI. Ne quid fraude noxiorum periculi ac tumultus oriatur.

Magnum imminet periculum, ubi metus poenae noxios ad desperationem adegit: nam, ut inquit Seneca in Hercule Oetaeo, v. 443.

Contempsit omnes ille, qui mortem prius.

Et Juvenalis Satyrâ vi. v. 284.—285,

nil est audacius illis

Deprensâ; iram atque animos à crimine sumunt.

Huc faciunt illa Taciti 1. *Annal.*: Nihil in vulgo modicum: terrere non pareant: ubi pertinuerint, impune contemni: & infra de Maenio castrorum Praefecto: postquam intus latebrae, praesidium ab audacia mutatur. Nam quum desperatio, auctore Tullio (a), sit aegritudo sine ulla rerum expectatione meliorum, omnia audere, ac pati, ut ad salutem aliquo modo evadantur, desperati solent; saltem ut cum aliqua fama fortitudinis haud inulti mortem oppetere videantur; & si fors tulerit, etiam evadant.

XXXII. Capita autem conjurationis constabat esse M. & L. Catinius de plebe Romana, & Faliscum L. O. piternum, & Minium Cerrinium Campanum. ab his omnia facinora, & flagitia orta; eos maximos sacerdotes, conditoresque ejus sacri esse: data opera est ut primo quoque tempore comprehenderentur.

Et Falisci (b), & Campani erant Etruscae originis: idcirco Bacchanaliorum studiosi, quae Graecus ignobilis in Etruriam invexerat. Hi Romae sacerdotes & conditores turpis sacri. Hi merito poenas dederunt unâ cum Romanis Catiniis. Nec tamen à suppliciis cessatum, sed ultra fecit. Sic detectâ Tarquinienfium conjuratione summam severitatem inter tutiora consilia habuere Romani. Dionysius libro v.: Tarquinii conjurationis indicibus dari jus civitatis, & utrique argenti decies millenas drachmas, & agri ex publico vicena jugera: socios autem conjurationis comprehendere & necari, si idem videretur populo. Quumque collecta multitudo ratum faceret Senatus decretum, iusserunt è foro secedere qui ad concionem convenerant; deinde ministros cum gladiis accesserunt, totamque conjuratorum turbam trucidare iusserunt. qui fontes, quo loco circumclasi erant, undique cincti omnes ad unum conspicerent. Quo facto, consules contra neminem amplius admitterent judicium: sed quotquot è conspiratis praesentem poenam effu-

29-

issent, omnes absolverunt à crimine, ut omnis turbarum materia aboleretur. Livius, cui major in hac re adhibenda fides, haud conclusam turbam, & trucidatam scribit, sed ita rem gestam narrat, ut facile intelligas, conjuratos in vincula coniectos, demum damnatos & securi percussos fuisse. Sic enim ait lib. II.: Consules ad deprehendendos legatos, conjuratores profecti domo, sine tumultu rem omnem opprresse. Et infra: Divitiis bonis regum, damnati proditores, sumtumque supplicium.... Tandem Consules in sedem processere suam: missique lictores ad sumendum supplicium, nudatos virgines caedunt, securique feriunt. Sic libro XXII. de conjuratione Carthaginiensium servili: Haud ita multo post ex ejusdem conjurationis reliquiis nuntiaturum est servitia Praeense occupatura. Et L. Cornelius Praetor profectus de quingentis fere hominibus, qui in ea noxa erant, supplicium sumit. Est tamen ubi mitius agendum pro temporum ratione, & magnitudine periculi. Idem Livius (a): Consules per paucorum supplicium, quos sibi ipso conficivisse mortem satis creditum est, transacta re, nequere tamcū consequi ut non aegerrime id plebs ferret. Quod an è republica fuerit, serio animadvertant politici: ut enim inquit Sallustius ad Caesarem de rep. ordinanda: Cuncta imperia crudelia magis acerba quam diuturna arbitror: neque quumquam in multis metuendum esse, quin ad eum ex multis formido recedat. & infra: neque quisquam te ad crudeles poenas, aut acerba iudicia invocet, quibus civitas vastatur magis quam corrigitur. Quod spectant illa Augustini (b): Magis monendo, quam minando. Sic enim agendum cum multitudine peccantium. Severitas autem exercenda est in peccata paucorum. Itaque sortitionem excogitant viri prudentes, ut unus è multis, aut decimus quisque, vel vicimus peccantium poenas lueret. Cicero pro Cluentio: Ne nimium multi poenam subirent, sortitio comparata est: quae tamen Tiberii aeo fere obsoleverat, ut ex Tacito liquet (c): Quae postquam L. Apronio (nam Camillo successerat) compta, magis dedecore suorum quam gloria hostis anxius, raro ea tempestate, et e veteri memoria facinore, decimum quemque ignominiosae cohortis sorte ductos fuisse necat. quod genus fuisse militaris animadversionis supra ex Polybio vidimus. Decimationis exempla habes apud P. Fabrum *Jensenium* lib. 1. cap. XVIII. (d)

Illud in allatis exemplis notatu dignum est, neminem conjuratorum ad sana & aras Deorum confugisse. Insuper igitur sceleris ne Romuli quidem asylum patebat, contra quam vulgus tradunt (e). Nec silentio praetereundum quod tametsi ex solo consensu nemo poenae subijci consuevit (f), in principatu tamen conjurationis consilii puniuntur (g); si quidem facti initium conjunctum fuerit cum voluntate peccandi (h).

XXXIII. Ad

(a) Tacitus, quæst. III. IV. (b) Dionysius, Etrus. Rep. lib. IV. cap. XII.

(c) lib. IV. (d) Epist. LXIV. (e) III. *Annal.* (f) Vide Græc. de Jur. Bell. Et per. lib. III. cap. XI. §. XVII. (g) Vide Consilium lib. V. cap. XXIII. (h) L. I. D. de parit. (i) L. I. C. de leg. Jul. majest. (k) Consil. ad l. 1. §. 2. de P. S.

XXXIII. Adducti ad Consules, fassique de se nullam moram judicio fecerunt.

Juvenalis *Satyra* XIII.

*Exemplo quodcumque malo committitur, ipsi
Displect auctori. prima est haec alio, quid se
Judice nemo nocens absolvitur, improba quamvis
Gratia fallacis Praetoris dixerit urnam.*

& infra v. 193. — 198.

quos divi conscia fassii
Mens habet attonitos, & surdo verberare caedit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Poena autem vehemens, ac multis saevior illis,
Quas & Ceditius gravis invenit, aut Rhadamantus,
Nocte dieque suum gestare in pectore testem.

Quae desumpta videntur ex Lucretii libro III. v. 1031. — 1032.

at mens sibi conscia fassii
Praemetuens adhibet stimulos, torretque flagellis.

Redè Petronius: *Dii, Deaque! quàm malè est extra legem viventibus
quidquid meruerant semper expectant.* De Cornelio Cethego Cicero 1.
in *Catilinam*: *Tum ille, subito scelere demens, quanta conscientiae vis
esset, ostendit. Nam quum id posset inficiari, praeter opinionem omnium
confessus est. Et pro Milone: Magna vis est conscientiae, Judices, &
magna in utramque partem: ut neque timeant qui nihil commiserint,
& poenam semper ante oculos variari putent qui peccavint.* Item pro
L. Calpurnio Pisone: *Sua quemque frangi, suum facinus, suum scelus,
sua audacia de sanitate ac mente deturbat. haec sane sunt impiorum
furiae, haec flammae, haec facies.* Hinc Plautus *Mossellaria* Actu III. sc. 1.

at quàm timeo miser!
Nihil est miserius quàm animus hominis conscius.

XXXIV. Quia multis actiones & res peribant, cogentur praetores T. Maenius, & M. Licinius per Senatum res in diem tricesimum differre, donec quaestiones à Consulibus perficerentur.

Perire pro exingui, evanescere de rebus etiam inanimatis frequentissimè usurpatur; ut *perire tabellae* apud Propertium (a).

Ergo tam doctae nobis perire tabellae?

Scripta

(a) lib. III. Eleg. 12.

Scripta quibus pariter tot perire bona.

Et alibi apud eundem dicitur *hora perire* (a):

Hic ubi Tartareae non perit hora morae.

Et *perire noctes* lib. II. El. 21. Sic Lucretius (b):

*Sin ea, quae fructus cumque ei, perire profusa,
Vitaque in offensa est, cur amplius addere quaeris
Rursum quod pereat male, & ingratum accidat omne?*

Hinc commodissimè Ulpiano Jurisconsulto (c) dicitur *argentum perire*: Si cum emere argentum velles, vascularius ad te detulerit, & reliquerit; & cum displicuisset tibi, seruo tuo referendum dedisti, & si ne dolo malo & culpa tua perierit, vascularius esse detrimentum. Sic patrono dicuntur *perire dies* apud Paulum lib. XI. ad *Edictum* (d): Sed qui dies interea cesserint, dum Romanus venit, patrono perire. Et actiones Cajo, libro ad *Edictum Praetoris Urbani* (e): Omnes actiones, quae morte, aut tempore percunt, semel inclusae iudicio salvae permanent.

Dum itaque quaestiones haberentur à Consulibus, multis peribant actiones; non inquam actiones perpetuae civiles, quae ex legibus, & Senatusconsultis descendebant, sed temporales ex *Edicto Praetoris*; & maxime poenales, ut *furti, damni injuriae, injuriarum atrocium, de incendio, ruina, naufragio, rate nave expugnata*, de quibus Ulpianus lib. II. ad *Edictum* (f). Temporalis, & tantum per sex menses utiles, inter *Aedilicias actio redhibitoria*, ut tradit Ulpianus ad *Edictum Aedilium Curulium* (g), & Papinianus libro XII. *Responsorum* (h). Item *recessoria*, quae datur contra jus civile (i). Hinc frequens disceptatio, an ejus temporis postremum diem sufficiat coeptum esse, an oporteat esse finitum, ut actio dicatur extincta (k).

Quum igitur non esset experiundi potestas adversus fugam dilapsos, vel quaestionibus capitalibus implicitos; quidam etiam accepta occasione turbatae civitatis latitarent, sed revera iudicii vitandi causa (l); necessarii plerisque actiones temporales, & in personam peribant: dilabantur enim certi legitimique dies vocandi in jus, & contestandi litem, quod est Cajo *actionem iudicio includere*: nam lite contestata temporales actiones fiebant perpetuae. Et hoc est, quod inquit Paulus libro XXIV. *quaestionum* (m): Neque enim deteriorem causam nostram facimus actionem exercecentes, sed meliorem, ut solet dici, in his actionibus, quae tempore, vel morte finire possunt.

Peribant etiam res, puta si essent ex earum genere, quae servando non servantur; & plurimae earum, quas actionibus depositi, commodati, ex empto, ex donato repetere oportebat; maxime si pactum speciale intercessisset, eas periculo emptoris, vel venditoris per aliquot dies fore. Unde Ulpianus (n): Item si res tempore periturae sunt, aut actionis dies

(a) lib. IV. Eleg. 1. (b) lib. II. v. 213. — 215. (c) l. 20. §. ult. D. de praescriptis, verbi.
(d) l. 20. §. 1. D. de oper. liberis. (e) l. 219. D. de rebus, fin. (f) l. 9. de furtis. (g) l. 19. §. 1.
ult. D. de aedilicia Edicta. (h) l. 25. vel. ult. (i) §. velis est iudici, de actione. (k) Diocletianus, ad tit.
de allegat. & action. resp. VIII. (l) Ut l. 3. D. de iudicio. (m) l. 20. D. de manumissis. (n) ult. l. 3. D. de furtis.

dies exiturus est. De his sane rebus ius dici posse, inquit, etiam me-
sis, & vindemiarum tempore, ne propter huiusmodi serias pereant
actiones.

XXXV. Mulieres damnatas cognatis, aut quorum in manu essent, tradebant.

Sic Valerius (a) : *Constituta severitate Senatus postea usus, Sp. Postu-
mio Albino, & Q. Marcio Philippo Coss. mandavit, ut de his, quae sa-
eris Bacchanalibus incestu usae fuerant (incestu, coitu non legitimo, sine
cestu. Alii legunt incestae Iisae. Forsan legendum incestuosae fuerant)
inquirent. A quibus cum multae essent damnatae, in omnes cognati
intra domos animadverterunt. Et commate sequenti de Publicia & Li-
cincia inquit quae Postumiam Albinam Consulem, item
Liciniam quae Claudium Asellum, viros suos, veneno necaverant, propin-
quorum decreto strangulatae sunt. Recte, quantum ad historicam veri-
tatem attinet; quam tamen Valerius, dum argutias pro suo ingenio sa-
ciatur, corrumpit, subdens: non enim putaverunt severissimi viri in tam
evidenti scelere longum publicae quaestioni tempus expectandum. Atqui
nemo veneficium evidenti scelus appellaverit; nec nisi more & instituto
majorum mulieres iudicio propinquorum permittit: immo ex lege Ro-
muli Dionysius lib. II. (b) *ἀποκρίματα δὲ τῶν ἀδικημάτων ἐλά-
ττω, & τὸν μὲν τῶν τῶν τιμωρίας ὑπόκειν. τὰ δὲ οἱ ἐκείνους μὲν τὸν
ἀποδοῦν ἐδίδουσαν. Si autem aliquid peccasset, poenam luebat ex mari-
ti lues arbitrio. De huiusmodi criminibus cognati cum ipso cogno-
scebant. Idcirco Tacitus (c) : Et Pomponia Graecina, insignis femi-
na, Plautio, qui vixit se de Britannis retulit, nupta, ac superstitionis
externae rea, mariti iudicio permissa, & insentem
nuntiavit. Accusatam Christianissimi Pomponiam suspicatur Tillemon-
tius in Nerone, quod a Lipto accepit commentarius ad Tacitum: sed
nullo exemplo id probes. Palam ad sacrificandum Diis patriis, imagi-
nibusque Principum (d) adhibebantur qui in Christianissimi suspicionem
venerant; ut re ipsa dignoscatur, an Christo nomen dedissent; & ni-
mia fuisset Neronis persecutoris erga Graecinam clementia, si de eius
crimine (ut putabatur) iudicium Plautio permisisset. Quamobrem ve-
rius puto, delatam Pomponiam quasi sacris Isaacorum iniciatam, quae
sub Tiberio eliminata fuerant, uti supra dictum est.**

Haec tamen mulieres damnatae a iudicibus traditae dicuntur co-
gnatis, aut quorum in manu essent; nempe vel parentibus, vel mari-
tis, quibus essent matresfamilias, quorumque in manus iustis nuptiis
convenissent: nec mirum, quando, detecta olim Tarquiniensium consu-
ratione, datum fuit a Consulibus patri ministerium poenam coram uni-
verso populo fumendi de liberis: *Dirēptis bonis Regum (inquit Livius
lib. II.) damnati proditores, suntumque supplicium; conspectus eo quid*

(a) lib. VI. cap. III. com. VII. (b) P. 21. (c) XIII. Aug. (d) Tit. 23. XVII. lib. X.

poenae capiendae ministerium patri de liberis Consulatus imposuit; &
qui spectator erat amovendus, cum ipsam fortuna exaltorem supplicii
dedit. Adeo sanctum fuit ius potestasque parentum in vitam libero-
rum, ut ne quidem in perduellionis crimine violatum aut deminutum
fuerit.

Quibus mulieribus nec parentes, nec mariti fuere, traditae sunt
cognatis: nempe quia in perpetua erant tutela, non utique pupillari,
sed muliebri. Idem Livius (a) : *Maiores nostri nullam ne privatam
quidem rem agere feminas sine auctore voluerunt, in manu esse PAREN-
TUM, FRATRUM, VIRORUM. Quod tutelae genus confirmatum fuit le-
ge Claudia (b). Intra domesticos parietes in mulieres, bacchanalibus
sacris pollutas, animadversum est, quum ut consularetur pudori, tum ne
pluribus caedibus supplicii facies Urbis dehonestaretur, neve plebs
haeretur ad misericordiam. Sic de Tiberio Tacitus (c) : Nec Tibe-
rius poenam ejus palam ausus, in secreta palatii parte interfici jussit,
corpisque clam auferri.*

XXXVI. Datum deinde Consulibus negotium est ut omnia Bacchanalia Romae primum, deinde per to- tam Italiam diruerent.

Bacchanalia, loca ubi fiebant bacchationes. Ea diruenda censuit Sena-
tus, praeter quam si quid ibi sacri esset, ut docet nostra tabula: idest,
interprete Livio, si qua ibi vetusta ara, aut signum consecratum esset,
rite per Pontifices, & more majorum. Placuit itaque Consulibus Edi-
cta mittere per universam Italiam uno exemplo, quod Senatus sententia
in notitiam hominum perveniret. Et nihilominus A. U. DLXXI. Bac-
chanalia vires resumere in Apulia coeperunt. Livius libro XI. : *L. Du-
ronio Praetori, cui provincia Apulia evenerat, adiecta de Bacchanali-
bus quaestio est, cujus residua quaedam veluti semina ex prioribus ma-
his jam priore anno appaeruerant. Quae verba mirum quantum no-
stram conjecturam illustrant de Bacchanaliorum origine ab Etruscis si-
ve Tyrrhenis, accolis Jonii, & Tarentini sinus.*

Reliqua Livii verba, paucis admodum mutatis, ex ipso Senatuscon-
sulto descripta videntur.

XXXVII. Quum in Senatu centum non minus essent. Malim cum nostra tabula: dum in Senatu. Legitimus ad S.C. facien- dum numerus haud puto semper idem; sed pro aucto Senatorum numero major. Principio Romulus centum et praefantioribus viris elegit ipse, vel ut Tribus legerent curavit. Totidem additi post confectum bellum Sa- binum, Tatiumque in societatem regni Romani adscitum (d). Tar- qui-

S

qui-

(a) lib. XXXV. (b) Rurard. lib. I. cap. X. (c) II. Aug. (d) Dion. 19. II.

quinus Priscus ad firmandam vim principatus alios centum addidit, ut fierent omnino ccc.: quem numerum, à Tarquinio Superbo caedibus & expulsiōibus imminutus, eiecit tandem regibus. I. Junius Brutus, P. Valerius Poplicola supplere. Circa A. U. DCXXXII. C. Sempromius Gracchus Tribunus plebis totidem ex equestri ordine adiecit, & sic lege DC. Senatores facti sunt, quae, brevi aut antiquata, aut abrogata, à M. Livio Druso relata est, teste Appiano (a). Lege quoque Plotia Senatorum numerus nimium auctus est; quum M. Plautius Sylvanus Trib. pl. fecisset ut equites & plebs novo exemplo cum Senatoribus judicaret, A. U. DCLXIV. Inquit enim Aconius in Orat. pro Cornelio: M. Plautius Sylvanus Tr. pl. Cn. Pompejo Strabone, L. Porcio Catone Coss., secundo anno belli Italici, cum equester ordo in iudiciis dominaretur, legem tulit adjuvantibus nobilibus, quae lex vim eam habuit, quam Cicero significat; nam ex ea lege Tribus singulae ex eo munere quinos denos suffragio creabant, qui eo anno iudicaret. ex eo factum est ut Senatores quoque in eo munere essent, & quidam etiam ex ipsa plebe. L. Cornelius Sulla Dictator Senatorum exhaustum supplevit, trecentis ex equestri ordine selectis (b). Verum Ciceronis aetate haud magnus Senatorum numerus fuit: is enim Epistola 1. ad Q. Fratrem inquit: *Sane frequentius famini: omnino ad ducentos.* Demum à Triumviris reip. constituendae, & à Caesaribus mirum quantum auctus fuerit, & ex faece & colluvie civitatis, ut haberent instrumenta servitutis; tamen Suetonius in Augusto habet (c): *Senatorum affluentem numerum deformi & incondita turba (erant enim super mille, & quidam indignissimi, & post necem Caesaris per gratiam & praemium allecti, quos abortivos (d) vulgus vocabat) ad modum pristinum & splendorem redegit duabus sessionibus: prima ipsorum arbitratu, quo vir virum legit; secunda suo, & Agrippae.*

Quum igitur A. U. DLXVII., quo nostrum Senatusconsultum factum est, Senatores essent in totum ccc., quorum plurimi propter aetatem & valetudinem excusarentur, multi quoque legationibus, militia, aliisve de causis absentes, visus est centenarius Senatorum numerus, ut minimus, adesse oportere; quod Praetore urbano referente, potestas à Senatu fieret habendi Bacchanal. Aucto postea Sempromia & Cornelia lege Senatu, legitimus numerus fuere ducenti, maxime vero quum aliquem legibus solvi placebat, ut docet Aconius argumento in Cornelianam Ciceronis. *Actum deinde eadem de re in Senatu magni contentione.* Tum Cornelius ita ferre rursus coepit, ne quis in Senatu legibus solveretur nisi cc. assuissent, neve quis, cum solutus esset, intercederet, cum de ea re ad populum ferretur. Atqui paucis interiectis annis legitimus Senatus fuere quadringenti: inquit enim Dion (e) de Augusto verba faciens: *Cum videret Senatuum non semper frequentem convenire, decrevit ut ejus Consulta etiam à paucioribus quam à quadringentis fierent.* Prius enim non aliter, quam eo numero constant, rata esse poterant. Igitur assentiri non possum Connano, qui (f)

(a) H. I. Bell. Civil. (b) Vide Reiss. de Jul. VII. cap. V. & Spon. de Jul. II. de ant. Jan. etc. Rom. (c) Cap. XXXV. (d) Recensitores editores habent accens. (e) apud Reiss. de Jul. VII. cap. VII. (f) Commentar. Jan. de Jul. lib. I. cap. XIV. n. 1.

putat, Alexandri Severi temporibus numerum lege definitum ad Senatusconsultum perficiendum fuisse l. Senatorum; nam Lampriidii verba in Alexandro Severo, quae ad id probandum citat, obscura sunt, ut ipsemet fateatur, & forsitan interpolata.

XXXVIII. Aliud deinde huic junctum, referente Q. Marcio Cos., Senatusconsultum factum est, ut de iis, quos pro indicibus Consules habuissent, integra res ad Senatum referretur, quum Sp. Postumius quaestionibus perfectis Romam redisset.

Profecto ad quaestiones exercendas Postumio hoc aliud Senatusconsultum factum est, referente Q. Marcio, qui exemplum singularis modestiae praebebat, integrum de indicibus negotium collegae reservando, quo referente de Bacchanalibus actum in Senatu fuerat. Eodem die nec duo Senatusconsulta fieri, neque bis Senatum haberi licebat, quamquam dicendum diem eximere usque ad Solis occasum nemo per leges vetabatur. Julius Capitolinus id docet in Maximino, de Gordiano verba faciens: *Hic annum agent aetatis quartumdecimum statim raptus est, & novo genere Senatusconsulti, quum eodem die Senatusconsultum factum esset, indultus in Curiam Caesar est appellatus.* Quod Guilelmus Budaeus adnotavit ad l. ult. D. de Senatoribus.

Singulis his centena millia aeris Quaestores urbani ex aerario darent.

P. Aebutio, & Hispanae Feceniae centena millia aeris, supple gratia, id est assium liberalium, ne fiat summa nimis exigua praemium homini ingenuo; & ex ordine equestri. Quot millia aeris data fuerint servo, indici conjurationis Tarquinienfium, silentio praetermisi Livius (a): *Praemium indici pecunia ex aerario, libertas, & civitas data. Ille primus dicitur vindicta liberatus: quidam vindictae quoque nomen ab illo tractum putant.* Et. Utrique argenti decies millea drachmas, scribit Dionysius libro v. Alibi (b) Livius, ubi de Carthaginiensium obsidum conjuratione ad Setiam, inquit: *Egregia duorum opera servorum indicem, & unius liberi fuit. Ei centum millia aeris, aeris dari patres iusserunt. Servis vicens quina millia aeris.*

Et libertatem: pretium eorum ex aerario solutum est. dominis: ubi notandum libero data c. millia aeris GRAVIS; servis xxv. millia aeris, sine alio additamento, ut intelligi possint asses tantummodo unciales. Aebutio igitur centena millia aeris gravis, totidemque Feceniae libertinae.

XXXIX. Utique Cof. cum Tribunis plebis ageret, ut ad plebem primo quoque tempore ferrent, ut P. Aebutio emerita stipendia essent, ne invitum militaret, neve Cenfor ei equum publicum assignaret.

Idest, ut Aebutius, quasi esset quinquagenario maior, militare non cogere, sed vacationem haberet perpetuam, & commoda omnia veteranorum. Equestri loco natus erat, quippe cuius pater equo publico stipendia fecerat: igitur perinde haberi coepit ac si dena meruisset; qui legitimus ordini equestri numerus (a), ut Lipsius conjicit ex illis Livii verbis (b), ubi de equitibus, qui ex Cannensi clade superfuissent: Ne praeferita stipendia procederent iis, qui equo publico meruerant, sed dena stipendia equis privatis facerent.

Sed cur opus plebiscito? forte quia ut delectus haberi a Consulibus non poterant, nisi Tribuni plebis consentirent (quod ex Livio discimus libro III.) ita nec injussu plebis militaria decora, immunitas, & vacatio cuiquam tribui, qui stipendia non fecisset, aequum videbatur. Quinimmo de huiusmodi causis militariis soli Tribuni plebis cognoscere, ut idem Livius docet libro XXXIV., ubi de militibus urbanae legionum differit, qui Anno Urbis conditae DLIX., Cof. P. Cornelio Scipione Africano II., Tib. Sempronio Longo, frequentes adierant Tribunos, uti causas cognoscere eorum, quibus emerita stipendia aut morbus causae essent quod minus militarent: Ob eas res tumultum esse decrevit Senatus: Tribunos plebis non placere causas militares cognoscere, qui invius ad Edictum convenirentur (c). Praeterea quum cetera omnia in hoc negotio perfecisset Senatus, plebem de P. Aebutii praemiis rogandam esse censuit, ad declinandam invidiam. Scitè Vellejus Paterculus (d) de M. Livio Druso: In iis ipsis, quae pro Senatu movebatur, Senatum habuit adversarium; non intelligentem, si qua de plebis commodis ab eo agerentur, velati inescandae illicendiæque multitudinis causa fieri, ut minoribus perceptis majora permitteret. Dilatam fuisse puto rogationem tribuniciam ad diem IV. Idus Decembris, quo novi Tribuni eo anno magistratum inierunt.

XL. Utique Feceniae Hispalae datio, diminutio, gentis enuptio, tutoris optio item esset, quasi ei vir testamentum dedisset.

Per haec (inquit Johannes Doujatius Antecessor Parisiensis, qui Livium ad usum Serenissimi Delphini enarravit) eximebatur Hispala, mulier libertina, jure patronatus, ita ut ei in posterum concederetur potestas alienandi res suas, & patrimonium diminuendi auctore tutore, quem si ipsa elegisset. Atqui jamdiu solutam fuisse jure patronatus, & Acti-

(a) ad L. Anul. Test.

(b) III. XXVII.

(c) Boffen. de senectute lib. II.

(d) III. II. cap. XIII.

lianum tutorem a Tribunis & Praetore accepisse Feceniam, docet in superioribus Livius: Ut post patroni mortem, QVIA IN NULLIS MANERAT, tutore a Tribunis, & Praetore petito, quum testamentum faceret &c. Per mortem igitur patroni, factasse sine liberis, exenta fuerat jure patronatus, nactaque liberam bonorum administrationem, testamenti que factionem. Quare id tantum consecuta est beneficium Senatus, ut ei liceret habere tutorem, quem vellet, tutela muliebri, non pupillari, de qua supra dictum est, & nubere non modo extra familiam patroni, verum etiam ingenuo.

XLI. Utique ei ingenuo nubere liceret, neu quid ei qui eam duxisset ob id fraudi ignominiaeque esset.

Anno igitur ab Urbe condita DLXVII. haud licebat ingenuo libertinam ducere, praesertim quae corpore quaestum fecisset. Licet postea, exceptis Senatoribus liberis eorum, per legem Juliam & Papiam Poppaeam, quae lata est Ann. Urb. DCCLXII. M. Papio Mutilo, Q. Poppaeo Secundo, Cof. testibus Dione (b), & Cajo Jurisconsulto (c), cujus verba sunt: *Legge Papia caveatur; omnibus ingenuis, praeter Senatores eorumque liberos, libertinam uxorem habere licere*: non tamen lenam, neque a lenone manumissam, vel quae artem ludicram fecisset, vel judicio publico damnatam, aut in adulterio deprehensam, Ulpianus in fragm. tit. XII. Ceteri autem ingenui prohibentur ducere lenam, a lenone lenae manumissam, & in adulterio deprehensam, & judicio publico damnatam, & quae artem ludicram fecerit (d). Igitur nec eam quae corpore quaestum fecisset, si severitatem ejus temporis, quo Senatusconsultum factum est, inspiciamus. Datum est igitur Feceniae, propter egregiam in Republicam merita, ut ei ingenuo nubere liceret; utique eam uxorem ducere ingenuo fraudi ignominiaeque non esset. Nubere autem sic accipiendum est, ut iusta uxor per in manus conventionem jure Quiritium viro ingenuo fieret Fecenia; nam quod minus uxoris loco domi haberi posset, nullis legibus, ut puto, prohibebatur.

Habes, candide Lector, T. Livii de Bacchanalibus historiam, satis pro temporis angustia enucleatam; ut facili negotio Senatusconsulti originem, causas, ac genuinum denique sensum assequaris; maxime si tu te ipse colligas, & meliori, ut par est, ordine disponas ea quae sparsim, & ut forte fortuna scribenti sese obtulerunt, adnotavi: quod Indidis ope statim consequeris. Nunc eorum ipsum Senatusconsultum, ita uti in ipsa tabula athena legitur: iterumque juxta nostram scribendi rationem minusculo caractere excusum in tironum gratiam, quibus tot diphthongi, & archaismi negotium facessere solent. Ipsam tabulam, ope artis chalcographicae adamussim depictam, habebis ad calcem operis: quod summae humanitati, diligentiae, ac liberalitati viri eximii, equitis Pii Nicolai Garcllii, Caesaris Majestatis primarii Medici, & Bibliothecae Praefecti aeternum debebunt harum literarum studiosi.

(a) Sessidi fecere ex Cal. Jul. auctore Almofovenio. (b) III. LVI. (c) L. 23. D. de ritu nuptiarum. (d) Vide Juc. Gualfredum ad leg. Jul. de maritand. ordinib. pag. 27. & 114.

... ARCIUS. L. F. S. POSTUMVS. L. F. COS. SENATVM CONSOLVERVNT. N. OCTOB. APVD. AEDM
 DVELONAI. SCARF. M. CLAVDI. M. F. I. VALERI. P. F. Q. MINVCI. C. F. DE. BACANALIBVS
 (QVEI. FOIDERATEI
 ESENT. ITA. EXDEICENDVM. CENSVERE. NEI QVIS. EORVM. SACANAL. HABVISE. VELET. SEI.
 (QVVS
 ESENT. QVEI. SISEI. DEICERENT. NECESUS. ESE. BACANAL. HABERE. EIS. VTEL. AD. PR. VRBA.
 (NVV
 ROMAM. VENIRENT. DEQVE EIS. REBVS. VBEI. EORVM. VTR. A. AVDITA. ESENT. VTEL.
 (SENATVS
 NOSTER. DECERNERET. DVM. NE. MINVS. SENATOREBVS. C. ADESENT. A RES. COSO.
 (LERETVR
 FACAS. VIR. NEQVIS. ADIESE. VELET. CHIVIS. ROMANVS. NEVE. NOMINVS. LATINI. NEVE.
 (SOCIVM
 QVISQVAM. NISEI. PR. VRBANVM. ADIESENT. ISQVE. DE. SENATVOS. SENTENTIAD. DVM. NE
 MINVS. SENATORIBVS. C. ADESENT. QVOM. EA. RES. COSOLERETVR. IOVSISNT. CENSVERE
 SACERDOS. NE QVIS. VIR. ESET. MAGISTER. NEQVE. VIR. NEQVE. MVLIER. QVISQVAM. ESET
 NEVE. PECVNIAM. QVISQVAM. EORVM. COMONEM. ABVISE. VELET. NEVE. MAGISTATVM
 NEVE. PROMAGISTRATVO. NEQVE. VIRVM. NEQUE MULIEREM. QVISQVAM. FECISE. VELET
 NEVE. POSTHAC. INTER. SED. CONVOVISE. NEVE. COMVOVISE. NEVE. CONSPONDISSE
 NEVE. CONPROMISSE. VELET. NEVE. QVISQVAM. FIDEM. INTER. SED. DEDISSE. VELET
 SACRA. IN. DOYVOTOD. NE QVISQVAM. FECISE. VELET. NEVE. IN. POFPLICOD. NEVE. IN
 PRIVATOD. NEVE. EXTRAD. VRREM. SACRA. QVISQVAM. FECISE. VELET. NISEI
 PR. VRBANVM. ADIESET. ISQVE. DE. SENATVOS. SENTENTIAD. DVM. NE. MINVS
 SENATORIBVS. C. ADESENT. QVOM. EA. RES. COSOLERETVR. IOVSISNT. CENSVERE
 ROMINES. PLOVS. V. QNVORSEL. VIREI. ATQVE. MVLIERES. SACRA. NE. QVISQVAM
 FECISE. VELET. NEVE. INTER. IBEI. VIREI. PLOVS. DVOSVS. MVLIERIBVS. PLOVS. TRIEVS
 ARVISE. VELENT. NISEI. DE. PR. VRBANI. SENATVOSQVE. SENTENTIAD. VTEL. SVPRAD
 SCRIPTVM. EST. HAICE. VTEL. IN. COVENTIONID. EXDEICATIS. NE. MINVS. TRINVM
 NOVNDIVM. SENATVOSQVE. SENTENTIAM. VTEL. SCIENTES. ESETIS. EORVM
 SENTENTIA. ITA. FVIT. SEL. QVES. ESENT. QVEI. ARVORSVM. EAD. FECISENT. QVAM. SVPRAD
 SCRIPTVM. EST. EIS. REM. CAPVTALEM. FACIENDAM. CENSVERE. ATQVE. VTEL.
 HOCE. IN. TABOLAM. ABENAM. INCEIDERETIS. ITA. SENATVS. AIQVOM. CENSUIT
 VTEIQVE. EAM. FIGIER. IOVSEATIS. VBEI. FACILYMED. GNOSCIER. POTISIT. ATQVE
 VTEL. EA. BACANALIA. SEI. QVA. SVNT. EXTRAD. QVAM. SEI. QVID. IBEI. SACRI. EST
 ITA. VTEL. SVPRAD. SCRIPTVM. EST. IN. DIEBVS. X. QVIBVS. VOBIS. TABELAI. DATAI
 ERVNT. FACIATIS. VTEL. DISMOTA. SIENT IN AGRO. TEVRANO

Q. Mar.

Q. *Marcus Lucti filius, Sparius Postumius Lucti filius Consul Senatum consulerunt Nonis Octobris apud aedem Duellonae. Scribendo adferunt M. Claudius Marci filius, Lucius Valerius Publi filius, Q. Minucius Cai filius. De Bacchanalibus qui federati essent, ita edicendum censuere. Ne quis eorum Bacchanal habuisse vellet. Si qui essent qui sibi dicerent necessum esse Bacchanal habere, iis uti ad Praetorem Urbanum Roman venirent, deque iis rebus ubi eorum verba audita essent uti Senatus noster decerneret, dum ne minus Senatoribus centum adessent, quam ea res consuleretur. Bacchas vir ne quis adesse vellet civis Romanus, neve nominis Latini, neve sociorum quisquam, nisi praetorem Urbanum adessent, isque de Senatus sententia, dum ne minus Senatoribus centum adessent quam ea res consuleretur, jussissent, censuere. Sacerdos ne quis vir esset magister, neque vir, neque mulier quisquam esset, neve pecuniam quisquam eorum communem habuisse vellet, neve magistratum, neve pro magistratu, neque virum, neque mulierem quisquam fecisse vellet, neve posthac inter se conjurasse, neve convovisse, neve conspondisse, neve compromississe vellet, neve quisquam fidem inter se dedidisse vellet, sacra in occulto ne quisquam fecisset vellet, neve in publico, neve in privato, neve extra urbem sacra quisquam fecisset vellet, nisi praetorem Urbanum adisset, isque de Senatus sententia, dum ne minus Senatoribus centum adessent quam ea res consuleretur, jussissent, censuere. homines plus quinque universi viri atque mulieres sacra ne quisquam fecisset vellet, neve inseribi viri plus duobus, mulieribus plus tribus adfuisse vellent, nisi de praetoris urbani Senatusque sententia uti supra scriptum est. Haecce uti in concionibus edicatis ne minus trinum nundinum, Senatusque sententiam uti scientes essetis, eorum sententia ita fuit. Si qui essent qui adversum ea fecissent quam supra scriptum est, iis rem capitalem faciendam censuere, atque uti hocce in tabulam abenam incideretis. ita Senatus aequum censuit. utique eam figi jubetis ubi facillime nosci potis sit, atque uti ea Bacchanalia si qua sunt, extra quam si quid ibi sacri est, ita uti supra scriptum est, in diebus decem, quibus vobis tabellae datae erant, faciatis uti dismota sient in Agro Teurano.*

....MAR.

.... MARCIUS. L. F. S. POSTUMIUS L. F. Consules Anno Urbis DLXVII, ante Christum natum ANN. CLXXXVI. Praenomen *Marcii*, Q. propter tabellae vetustatem interdidit. In Fastis Siculis nil nisi cognomina reperias *Philippi & Albini*, teste Sigonio (a). Integra nomina habes apud Cassiodorum. In Tabulis Capitolinis nil est quod desideres (b):

SP. POSTUMIUS L. F. A. N. ALBINUS

Q. MARCIUS L. F. Q. N. PHILIPPUS

Equidem mirum videri potest, quod quum plerique omnes Fasti habeant primo loco Postumium, in nostra tamen Tabula primas sibi vindicant Marcii. An quia sapienter prius Romani omne decus in sola virtute positum esse existimabant? neque cuiquam fraudi erat si Consul non, quo demum ordine in mentem venerat, scripsisset.

Illud principio mihi valde placuit, non alia ratione praelatum fuisse Marcium, nisi quia Nonis Octobris penes ipsum erant fasces. Alternabant enim. Svetonius in Julio (c): *Antiquum etiam retulit morem, ut quo mense fasces non haberet, accensus ante eum iret, liatores pone sequerentur*. Iste Consul dicebatur maior, ut docet Festus in *Majore*: Majorem Consulē L. Caesarem patat dici vel eum, penes quem fasces sint; vel eum qui prior factus sit. Praetorem autem majorem Urbanum, minores ceteros. Nam ambo simul Consules in Urbe Roma summo iure & imperio uti non poterant; nisi valde me fallunt Livii verba (d), ubi, de adequato Minucii Magistri equitum & Fabii Dictatoris iure verba faciens, inquit: *Statuendum omnium primum ait esse, quemadmodum imperio adequato utantur. Se optimum docere, aut diebus alternis, aut si maiora intervalla placerent, partitis temporibus, alternis summum ius imperiumque esse*. Item eodem libro: *Ceterum effuse sequentibus metu insidiarum obstitit Paulus Consul, cujus eo die (nam alternis imperitabant) imperium erat*. Quando igitur in ipsa conspectu hostium, ubi unus Imperatoris consilio atque solertia ad res bene gerendas opus est, alternis imperitabant; unusquisque satis intelligit, longe minore Reipublicae incommodo in ipsa Urbe fasces alternasse. Ideo alter Consul Romam redibat circa anni finem ad habenda comitia magistratusque creandos; vel Senatusconsulto evocabatur; interdum etiam inter se comparare jubebantur, id est componere sine sortitione: vel si ambo accipiti bello detinerentur, tum Dictator vel Interrex creabatur comitiorum habendorum tantum causa. Livius lib. xli.: *Sedato tandem Hydruntino tumultu Senatusconsultum factum est, ut Coss. inter se compararent, uter eorum ad comitia habenda Romam rediret. Tum M. Junius rediit*. Et eodem libro: *Cui Pisae provincia obvenisset, quum magistratum creandorum tempus esset, ad comitia reverti iussit*. Itaque consuebat, Sp. Postumium primum processisse Kal. Januariis, Kal. deinde Februarii fasces fuisse penes Q. Marcium; & alternando, etiam Calendis Octob. Praeterea si fides habenda est fragmentis Actorum Urbanorum, quae Piguius attulit in *Annalibus* (e)

re-

reperitaque dicuntur inter schedas *Ludovici Vives*, & fasces apud Consules alternis etiam diebus fuisse dicantur (quod tum ex allato Livii loco (a) probari potest, tum ex alio lib. III. Dec. 1, ubi de reddendi iuris ratione (b) à Decemviris excogitata scribit) adhuc Q. MARCIUS fuisse cum imperio Nonis Octobris, quibus, teste nostra tabula, factum perscriptumque est Senatusconsultum de Bacchanalibus. Quid vero aequius, quam ejus Consul nomen priore loco scribi, penes quem eo mense ac die essent fasces? Speciat fragmentum illud Actorum diurnorum ad An. Urb. DLXXXVI. Coss. L. Aemilio Paulo II. C. Licinio Crasso; & forte in suspicionem falsitatis venit propter Svetonii verba in Julio (c): *Inito honore PRIMVS OMNIUM instituit, ut tam Senatorum, quam Populi diurna ACTA conficerentur, & publicarentur*. Sermo ibi est de Julii consulatu collegā M. Calpurnio Bibulo A. U. DCXCIV, nimirum annis cix. post consulatum Aemilii, & Licinii. Si primus igitur Julius Acta diurna instituit, falsa & adulterina sint fragmenta illa necesse est. Neque adversus Svetonium adduci possunt Ciceronis illa ad Atticum (d): *Habebam Acta Urbana usque ad Nonas Martias, à quibus intellegebam &c.* Nam haec scripta sunt à Tullio dum esset in Cilicia Proconsul An. Urb. DCCII., post Actorum diurnorum à Julio institutionem. De Actis, sive Annalibus maximis, tanquam antiquis institutis ac deinde neglectis, loquitur idem Cicero II. de Oratore, quae usque ad P. Mucium mandabat literis Pontifex Maximus, offerebatque in album; & proponebat tabulam domi, potestas ut esset Populo cognoscendi. Hinc forte ansam arripuit Lippius (e) scribendi, fuisse Acta Publica à Ser. Tullio instituta, ut sciret matrimonia, divortia, numerumque nascentium, ac morientium; eademque Acta in publico Tabulario servata fuisse ad Atrium Libertatis. Vellem idoneum huius rei auctorem indicasset, Annalibus res illustres consignabantur, cetera diurnis Actis. Tacitus (f): *Nisi cui liceat laudandis fundamentis & trabibus, quis molem amphitheatri apud Campum Martium Caesar extruxerat, volumina implere; quum ex dignitate Populi Rom. repertum sit res illustres Annalibus, talia diurnis Actis mandare*. De iisdem Actis diurnis Annal. lib. III. Matrem Antoniam non apud auctores veram, non diurnis Actorum scriptarum reperio ullo insigni officio functam &c. & xvi. *Annalium: Diurna Populi Romani per provincias, per exercitus curantur leguntur, ut noster quod Thraësa non fecerit*. Perierant publica Acta usque ad Q. Mucium: sed ea reparavit principatu suo Tiberius, tribus Senatoribus ad describendum conquiendumque dilectis (g). Lubens itaque sententiae eorum acquieverim, qui fidem Actorum diurnorum suspectam habent. Atqui persuadere mihi non possum ut negem, alternis saltem mensibus fasces penes Consules fuisse: clarissima enim sunt allata Svetonii verba. Neque quidpiam moveor auctoritate clarissimi Norisii, à Fabretto citati (h), qui ait, observasse se in subscriptionibus legum utriusque Codicis nomina Consulium eodem ordine scripta, licet diversis mensibus: morem enim antiquum alternandi fasces

T

paul-

(a) In Fast. & tabellae Rom.
(c) apud Reinf., cl. IV. 1.

(b) Gruter. pag. CCCXIII.

(c) cap. XX.

(d) lib. XIII.

(a) Diss. III. lib. 1. (b) Quod factum exemplo Ciceronis Atheniensium, de quo vide argumentum
est, Dissert. de Andronicum. (c) Cap. XX. (d) lib. VI. Epist. 1. (e) Ad V. And. Tab. III. lib. XIII. And. (f) Diss. lib. LVII. qui spectat ad An. Urb. 747. apud Lippium comment. ad Tit. Tacit. lib. III. (g) Dissert. cap. VII. pag. 104.

paullatim sub Principibus defuevisse, inficias non eo; quum potestatis summae nec simulacrum quidem Consulibus reliquum esset; & commode fasces penes utrumque viserentur, & jus & reliqua Imperii insignia penes Principem.

Redeamus in viam. Huiusmodi tamen conjecturis non diu acquie- vi: nam cogitanti mihi opportunè illud venit in mentem, admodum se- rò Consules initium anni scisse Calendis Januarii: nec fidendum esse Plutarcho in quaestionibus Romanis affirmanti, Januarius idcirco pri- mum menssem factum, quòd Cal. Jan. primi Consules, eiectionis Regibus, magistratum iniverunt: nam, ut demus hoc, primos Consules Calendis Jan. processisse, huiusmodi mos haud diu duravit; quin primò *Sextilis*, deinde *Martius* fuit anni principium, ut ex pluribus Livii locis fit mani- festum. *Comitia inde habita* (inquit ille libro III.): *creati Consules L. Aebutius, P. Servilius* CALENDISSEXTILIBUS, ut tunc principium anni AGEBATVR, *Consulatum ineunt*: nimirum anno Urbis CCXC. Anno dein CCCII. quum post latas leges XII. Tabularum penes Decemviros esset respublica, Idus Majae *solemnem ineundis magistratibus* erant, ut disertè habet idem Livius. An. Urb. CCCLII. erant Idus Decembr. *Aia* deinde, inquit Historicus (a), *in Senatu res est, certatumque inter col- legas maledictis, pauci recipiunt, atque illi, ut quosque studium priva- tim, aut gratia occupaverant, adsunt. Primores patrum, sive culpâ sive infelicitate Imperatorum tam ignominiosa clades accepta esset, cen- suere, non expellendum justum tempus Comitiorum; sed exemplo novor- Tribunos militum creandos esse, qui CALENDIS OCTOBRIBUS MAGISTRA- TUM OCCIPERENT. In quam sententiam quam pedibus iretur, ceteri Tribuni militum nihil contradicere. At enim verò Sergius, Virginiusque, propter quos poenitere magistratum ejus anni Senatui apparebat, primò deprecari ignominiam, deinde intercedere Senatusconsulto, negari se ante IDUS DECEMERES, SOLEMNEM INEUNDIS MAGISTRATIBUS DIEM, honore abituros esse. Et paulò inferiùs: Quam omnium assensu comproba- ta oratio esset, gaudentque Patres, sine Tribuniciae potestatis terribili- bus inventam esse aliam vim majorem ad coercendos Magistratus, vili consensu omnium comitia Tribunorum militum habuere, qui CALENDIS OCTOBRIBUS magistratum occiperent, seque eam autem diem magistratu abdicavere. Itaque legitimum incundorum magistratum tempus Ca- lendas Octobres esse coeperunt. Sed neque hoc diu stetit: quum enim A. U. CCCLXI. L. Val. Potitus, M. Manlius Capitolinus Coss. morbo impliciti abdicassent, placuit Senatui *Calendas Quinctiles* solemnes esse: Itaque (verba sunt Livii eodem lib. v.) *quam ex Senatusconsulto Con- sules magistratu se abdicassent, Interrex creatur M. Furius Camillus, qui P. Cornelium Scipionem, in deinde L. Valerium Potitum Interre- gem prodidit. Ab eo creati sex Tribuni militum Consulari potestate, ut etiam si cui eorum incommoda valetudo fuisset, copia Magistratum Reip. esset. CALENDIS QUINCTILIBUS MAGISTRATUM OCCIPERE L. Lo- cretius, Servilius Sulpicius &c. Durabat hoc A. U. CCCXXIV. teste eodem Livio lib. VIII. Exemplo igitur Consules novi L. Aemilius Ma-**

(a) Livius lib. V.

mercus, & Cn. Plautius eo ipso die CAL. QUINCTILIBUS, quo MAGISTRA- TUM INIERUNT, comparare inter se provincias iussit &c. Quamdiu id duraverit, affirmare non auiam: invenio tamen post annum tertium bel- li Punici II. Tib. Sempronium Gracchum Cof. A. U. DXXXVIII. IDI- BUS MARTII Consulatum inisse: *Circumalio* (inquit idem Historicus) *tertio anno Punici Belli Ti. Sempronius Cof. IDIBUS MARTII magistra- tum inivit.* Et *Decadis III. lib. VI. in principio: Cn. Fulvius Centimalus, P. Sulpicius Galba Coss. (a) quum IDIBUS MARTII MAGISTRATUM IN- SENSSENT.* Aliud exemplum habes libro XXI. *Omnium primum* (inquit) *eam rem IDIBUS MARTII, quo die tum CONSULATUS INIEATUR, P. Sul- picius Consul retulit:* anno sc. Urbis DLIII. Sic Idibus Martii magi- stratum octeptum memorat à M. Valerio Messalla, & C. Livio Salina- tore (b) Ann. U. DLXV.; nempe biennio ante nostrum Senatusconsultum: immo & sexennio post ab A. Postumio Albino Lusco, & C. Cal- purnio Pisone (c); & A. U. DLXXVI. à C. Claudio Pulcro, & Ti- berio Sempronio Graccho (d). Item A. Urb. DLXXXII. comitia con- sularia indicta ad XII. Cal. Martii, quibus creati sunt P. Licinius Cra- sus, C. Cassius Longinus (e). Hinc de Calendis Martii Ovidius III. *Fastorum* v. 145. — 149.

*Nec mihi parva fides annos hinc esse priores;
Anna quod hoc coepta est mense Perenna coli.
Hinc etiam veteres INITI memorantur HONORES
Ad spatium belli, perfide Poene, tui.*

Incertum fuit tempus comitiorum aetate Ciceronis, ut ex libro II. *Epist.* VII. XII. & XIII., & lib. III. *Epist.* II. III. IX. ad Q. Fratrem perspi- citur potest. Ipse tamen Consul processit Cal. Jan., ut ex ejus verbis *Orat.* II. pro lege Agraria in Rullum fit manifestum: *Popularem me su- turum esse Consulem, primâ meâ illâ oratione CAL. JANUARIIS dixi:* & lib. V. *familiar.* *Epist.* II. dicit, se pridie Cal. Jan. abiisse magistratu. Au- gustus sane Cal. Jan. inivit, teste Svetonio (f).

Ex his omnibus id conficitur, Q. Marcii & Sp. Postumii aetate legiti- mum ineundi magistratus diem fuisse Idus Martias. Itaque, si ratio- nem ineamus fascium, erant adhuc penes Postumium Nonis Octobris: nisi quispiam dicere divinando ausit, ab Idibus Martiis ad Calendas A- prilis fasces fuisse penes Postumium, diebus veluti intercivibus; deinde penes Marcium; ac tandem duodecimo mense, per dies paucos, à Ca- lendis nimirum Martiis ad Idus usque, penes eundem Marcium. Alla igitur excogitanda est ratio, quamobrem in nostra tabula Marcus fue- rit primo loco scriptus. Et verius puto, quod neque Fabrettum la- tuit (g), nomina Consulum fuisse pro lubitu reciprocata. Quinquies apud eundem habes APR. ET PAET. COS.; & tamen converso ordine re- perias in Fastis Q. ARRIUS PAETINVS. C. VENTIDIUS AFRONIANVS, qui magistratu functi sunt A. U. DCCCLXXV. Opus doliare apud eun- dem habet AFRO ET CATVL. COS.; & tamen in uno atque altero la- pide

T 2

(a) An. Urb. DXLII. (b) Livius lib. XXXVIII. (c) Mem. lib. XL. (d) ib. XLI. (e) ib. XLII. (f) Cap. XXVI. (g) Cap. VII. pag. 501.

ut Ligures: quosdam ore patulo, & laxo, claraque & sonora voce animi sensus effundere, ut Neapolitani faciunt: medios inter hos Senefes, quos *Musa dedit ore votando loqui*. Addebat Florentinos, nisi ex imo gutture pronuntians originem adhuc ostenderent Phoeniciam. Offorum igitur cum finitimus Graecis consuetudo, commercia, cognationes; item beata frugum proventus tellus, ac Liberi Cererisque certamine, temperatissimus aër, purissima aquae, ad haec diversis victus ratio, aliam linguae Offae indolem pronuntiationemque dedere.

N. OCTOB. Dies legitimus habendi Senatum *Nonae* (a), ideo forsitan omisus à Livio. Nam quod inquit Macrobius (b): *Nonis autem conventus UNIVERSAE MULTITUDINIS vitandus aestimabatur*, ad nundinas, & comitia pertinere manifestum est, non ad Senatus convocationem. Augustus demum vetuit Septembri & Octobri mensibus haberi Senatum (c).

Per hos dies Duronia mater, & Sempronius Rutilus vitricus Aebutium urgebant, ut sacris Bacchi initiari vellent; eam forsitan captantes opportunitatem, quod instarent Liberalia. Vetus Calendarium rusticum Farnesianum habet, VINDEMIAE SACRVM LIBERO. Et is mensis majorum mysteriorum Athenis, & Eleusine, Boëdromion, ut in superioribus dictum est.

APUD AEDEM DVELONAI. Duellonae pro Bellonae. Res notissima, ut olim duonus pro bonus (d). Varro de lingua Latina lib. IV. *TELLONA à bello nunc, quae DUELLONA à duello*. Festus: *DUELLUM, bellum, quod duobus partibus de victoria contenditibus dimicatur. Inde perduellus qui pertinaciter retinet bellum*. Hinc Horatius ad Lollium (e):

Græcia Barbariae lento collisa duello.

Plautus Epidico (f):

— m. nempe quem in adolescentia
Memorant apud Reges armis, arte DUELLICA
Divitius magnas sibi adeptum? —

Livius pariter (g): *Quod Populus Romanus eo tempore DUELLUM iussissent cum rege Antiocho esse*. Festus contra, sive ejus Epitomator Paulus: *Bellum, inquit, à bellus, quia belluarum sit perniciosus dissensio. Nil frigidius*. Immo nec belluarum. Horatius (h):

Neque hic lapis mos, nec fuit leonibus
Unquam, nisi in dispar genus —

Huc facit vetus Inscriptio olim effossa in Circo Maximo (i):

CONSVS CONSILIO
MARS DVELLO
LARES COMITIO
POTENTES

Apud

(a) Reliquis antiquis, lib. VII. cap. VI., & alibi. (b) lib. I. Saturn. cap. XIII. (c) Livius, de Aug. cap. XXXV. (d) lib. I. de Rebus. (e) lib. I. de Rebus. (f) lib. I. de Rebus. (g) lib. I. de Rebus. (h) lib. I. de Rebus. (i) lib. I. de Rebus.

Apud Tertullianum libro de Spectaculis cap. v. est, *LARES COLLIO*; ubi Rigaltius notavit, ex *κοίλῃ*, *cavari*, factum esse *coillum*, aut *coillum*, domus penetrale, ubi Lares colebantur. inde *coillinus*, & *coilinus*, ac tandem *incollinus*, qui & *inquilinus*.

Sed cur apud aedem Bellonae Senatus coactus est? & extra pomœrium? An quia res vergere videbatur ad bellum civile, & ad sumenda saga? quemadmodum initio belli civilis Caesariani Senatusconsultum factum est extra Urbem? (a) Conjectura non videtur contemnenda: sed magis puto ne fontes, & consilii conjurationis quidpiam subdolerent, & vel fugâ dilaberentur, vel in apertam seditionem erumperent, & in desperatione ponerent vim salutis, ut loquitur Livius. Peracto demum Senatusconsulto & fontibus comprehensis, freti Consules auctoritate Senatus, intra moenia concionem habuerunt, nempe pro Rostris. Loca habendi Senatum discimus ex Festo: *Senacula tria fuisse Romae, in quibus Senatus haberi solitus sit, memoriae prodidit Nicostrotus* (plures citatus ab eodem Festo) *in libro qui inscribitur de Senatu habendo. Unum, ubi nunc est aedes Concordiae, inter Capitolium & Forum, in quo solebant magistratus de Rep. cum senioribus deliberare. Alterum ad Portam Capenam. Tertium intra aedem BELLONAE, in quo exterarum nationum legatis, quos in Urbem admittere volebant, Senatus dabatur. Exterae nationes non sunt Festo, cum quibus non amicitia, non hospitium, nullum foedus, commercium nullum intercedebat* (b); sed quibus per fociales Populus Romanus patrio solemnique ritu bellum indidisset. Unde Livius lib. xxx. *Legati ex Africa Romani, simul Carthaginensesque cum venissent Romam, Senatus ad AEDEM BELLONAE habitus est*. Et lib. xxxiii. *Brevi post Legati & à T. Quintilio, & ab Rege venerunt. Macedones deduxi extra Urbem in villam publicam: ibique iis loci & lautia praebita, & ad AEDEM BELLONAE Senatus est habitus*. Item lib. xl. Q. Fulvius Gellio, legatus Scipionis, Carthaginenses Romam adduxit: quibus vetitis ingredi Urbem, hospitium in villa publica, Senatus ad AEDEM BELLONAE datus est. Item lib. xlii. Per idem tempus legati ab rege Persico venerunt. Eos in oppidum intramitti non placuit, quum jam bellum Regi eorum, & Macedonibus & Senatus decrevisset, & populus iussisset. In AEDEM BELLONAE in Senatum introducti, ita verba fecerunt. Aliarum gentium Legati nomina profitebantur apud Praefectos aerarii ad aedem Saturni, teste Plutarcho (c). Erat aedes Bellonae in ix. Urbis regione, de qua P. Vistor: *Aedes Bellonae versus portam Carmentalem. Ante hanc aedem columna index belli inferendi*. Columella hec bellica dicta est; auctore Festo (d), supra quam hastam jacebant, quum bellum indicabatur: de qua Ovidius Fastorum iv. v. 205. — 208.

Prospectis à tergo summam brevis arca circum,
Est ubi non parvae parva columna notae.
Hinc solet hasta manu belli praenuntia mitti,
In regem, & gentes cum placet arma capi.

Vil

(a) Cuius lib. I. de Bell. Civilis. (b) Pausanias l. i. D. de capto. & postea. cccvi. (c) Quæst. Roman. xlii. (d) Fest. de Bellis.

Villam publicam, de qua meminit Livius locis supra allatis, numerat Sex. Rufus inter loca Regionis Circi Flaminii: in ipso Circo Flaminio, sive in pratis Flaminis Onufrius, libro de *Urbe Roma*. Certè extra pomerium, *Ex regijs*, ut habet Appianus in *Iberici*. Perperam igitur Blondus eam ponit ad Circum Maximum, & in media Urbe (a). In nuperis descriptionibus veteris Romae invenias quidem Circum Flaminium intra ambitum moenium, & sic *villam publicam*, & *Bellonae* aedem; verum adhuc extra vetus pomerium: neque enim ut licuit Neroni, Trajan, immo Aureliano ambitum murorum proferre, ita & pomerium more prisco ampliare.

SC. ARF. pro *Scr. adf.* Notissima formula, *Scribendo adjuvant*. Sic in tabula aerea foederis Graecè scripti, Coss. Q. Lutatio Catulo, M. Aemilio Lepido, apud Gruterum (b): EN KOMITOI. ΓΡΑΦΟΜΕΝΟΙ ΠΑΡΗΚΑΝ; eademque formula Senatusconsultum pro Iudaeis apud Josephum *Antiquitatum Judaicarum* lib. XIV. cap. VIII. Idque plurimum faciebat ad auctoritatem Senatusconsulti conciliandam: licet enim considerandarum tabularum peritissimi essent scribae Senatus; ut apud Athenienses *γεγραμμένοι*, qui Senatui assidebant (c); in magnis tamen Reip. negotiis, ubi summa fide, prudentia, ac taciturnitate opus esset, ipsi Senatores sculbarum munere saepissimeungebantur; sique praesertim in quorum sententiam itum esset. Cicero ad Q. Cornificium (d): *Nec dubito quin sine mea commendatione, quid tuum est iudicium de hominibus, ipsius Lamiae causa studiosè omnia facturus sis: quamquam erat nobis dictum, te existimare, alicui Senatusconsulto, quod contra dignitatem tuam fieret, scribendo LAMIAM ADEVISSE; qui omnino Consulibus illis nunquam fuit ad scribendum: deinde omnia tunc falsa Senatusconsulto deferrebantur. Nisi forte illi etiam Semproniano Senatusconsulto me censere adfuisse, qui ne Romae quidem tunc fui, deque eo ad te scripsi re recentis.* Idem ad Atticum (e): *Cato autem & scribendo adfuit, & ad me de sententia sua iucundissimas literas misit; & ad Catonem (f): Resque ipsa declarat, tibi illum honorem nostrum supplicationis fuisse iucundum, quod scribendo adfuit.* Haec enim Senatusconsultum non ignoro, ab amicissimis ejus, cuius de honore agitur, scribi solere (g).

ARF. pro *ADF.*, nam R. pro D. saepissime apud veteres. Sic inferius ARVISE pro *ADFISSE*, ARVORSVM pro *ADVERSVM*. In Lapide apud Gruterum (h) legitur ARVORSARIVS pro *ADVERSARIUS*. Sic olim dictum ARVOCATVS, ARFINES, ARVOLARE, pro *ADVOCATVS*, *AFFINES*, *ADVOLARE*. Hinc ab ARVIS factum est *audio* (i), & conversa ratione pro *AVOLCVLAS* dicimus *auriculas*, & MERIDIEM pro *medio die*: itaque olim scriptum FEDERTIO pro *Feretro* (k). Certè inversum a Etruscis, Romanorum finitimis, sonabat R, ut ex vetustissimis monumentis merito fupicatur Clar. Philippus Bonarroti, in *Additamentis ad Etruscam Regalem Denysii*, pag. 22. Verisimile est igitur, rudi adhuc lingua Latina, priscos illos pronuntiasse *arvocatus*, scripsisse *advocatvs*; post R. verò

verò literam ab Appio Claudio Crasso inventam (a), qui Cosacum Camillo A. U. CCCCV., scriptum fuisse *ARVOCATVS*, ac tandem, abjecta canina litera, redditum ad imaginem prisca characteris, & dulcoris soni gratia scriptum pronuntiarumque fuisse *ADVOCATVS*. Horum ignoratione, ut puto, Helychius ait, Tyrhenos pro PEA dixisse ΔΕΑ (b): nam R Etruscorum figurā quidem accedebat ad Δ, pronuntiacione verò erat ipsum Graccorum P. Exarabant igitur ΔΕΑ, efferebant PEA. Et hinc nec mirum, in veteribus Crotonitarum quibusdam nummis P, secundam literam syllabae PPO, sculptum esse veluti caudatum Δ. Rem doctioribus examinandam relinquo, nam & in his minimis non sine laude versari quandoque possunt.

Fabius etiam Quintilianus est auctor (c), fuisse quosdam veterum, qui mollire pronuntiationem tentaverint; & pro *adverso*, dixisse *aversa*. Contra, s. transisse in R (d): *Nam & VALESII*, inquit, & EVSII in VALERIOS, EVRIOSQUE converterunt: ita ARBOS, LABOS, VAPOS, etiam & CLAMOS, ac LASES actatis fuerunt. Sed & pro *ara*, ASA, pro *carmen* CASMEN; pro *maior* MAJOSE (e), pro *aurum* AUSOM etiam scriptum est.

M. CLAVDI. M. F. L. VALERI. P. F. Q. MINVCI. C. F. Fabri forsan vitio scriptum est *Claudi, Valeri, Minuci*, pro *Claudius, Valerius, Minucius* recto casu, ut in omnibus, quotquot supersunt, Senatusconsultis videre licet eorum nomina, qui scribendo adfuerunt, & ipsa syntaxis postulat: neque enim opus erat compendiarium scribendi rationem in satis ampla tabula usurpare, ut aliquando propter angustiam in nummis facilitatum est. Sic gentis *Flaminiae* denarius, relatus à doctissimo Spanhemio (f), habet L. FLAMINI CHILO IIII VIR. PR. FL. *Lucius Flaminius Chilo quatuor Vir primus flavus*. Alius est etiam apud Ursum cum epigraphe L. FLAMINI CILO.

Horum primus videtur *M. Claudius M. F. Marcellus*, qui Cos. cum Q. Fabio Q. F. Labone A. U. DLXX., & iterum cum C. Sulpicio C. F. Gallo A. U. DLXXXVII. Alter *L. Valerius P. F. Flaccus*, qui Cos. processerat ante novennium cum M. Porcio Catone A. U. DLVIII. ut in Fastis Capitolinis. Tertium fuisse suspico Q. *Minucium Thernum*, qui Anno Urbis DLIX. Triumvir colonias deduxit Salernum, & Buxentum, & sequenti anno de Liguribus in monte Albano triumphavit. Hunc tamen Fasti habent Q. F. L. N., cum noster sit C. F. Forte an quadatarii nostri negligentia. Aqua haeret. Id modò certissimum est, tres hosce fuisse ex senatoribus primarios, deque Republica optime meritos.

DE BACCHANALIBVS. Per unicum C, & sine aspiratione, ut infra BACAS VIR. Nam Latini serò consonantes geminare coeperunt & aspirare, ut docent Quintilianus (g), & Cicero de *Oratore* (h), unde scriptum TRIUMVPS pro TRIUMPHVS, & similia. Sic *Palerus* pro *Phaleris* legitur in monumento C. *Canulej*, quod egomet exscripsi ad veterem Capuam propter villam March. Corsinii Florentini:

V

C. CAN.

(a) apud Proletum V. Circus Flaminii. (b) pag. DLII. (c) *Hyperboreus* in TPAMMATETE (d) *Tendit*, ib. XII. pag. 19. (e) ib. I. pag. 1. (f) *Florus* apud Aristonem de *Senatu* lib. II. (g) pro. DLVII. (h) *Labeus*, cap. VII. de *republica*. (i) *Pero* lib. V. de *LL.*, *Primo* *Longus* de *Orthographia*.

(a) *Dionysius*, *Etrusca*, *Rept.* lib. I. cap. I. (b) *citatus* à *Clar.* *Editor* *Dionysii* *Tom. I.* pag. 91. (c) *ib.* XII. cap. V. (d) *ib.* I. cap. IV. (e) *ib.* de *sen. Latine*, *propt.* (f) *De* *sen.* & *propt.* *adfer.* X. (g) *ib.* I. cap. V. (h) *Cap. XLVIII.* *Hyperboreus*, *adfer.* II.

C. CAN. . . . VS

Q. F. LEG. VII. EVO

CAT. MORT. EST. ANN. NÄ

XXXV. DONAT. TORQ. ARMIL.

PALER. CORON.

Q. CANVLEIVS. Q. F.

LEG. VII. OCCEIS. IN GALL.

ANNOR. NAT. XVII.

DVO. FRATR.

IEIS. MONVM. PAT. FEC.

Heic Bacchanalia, ut apud Livium, sunt loca, in quibus Bacchi mysteria peragebantur; sive *factoria Liberi*, ut habent Glossæ Isidori. Sic apud Plautum *Abulteria Ael. III. Sc. 1.* — aperit Bacchanal, adest. Nonio Marcello (a) dicuntur loca bacchata, ubi fuerit debacchatum. Virgilius (b):

— d ubi campi,
Sperchiusque, & virginibus bacchata Lacaenis
Taygeta

nam quidquid, inquit Nonius, vehementius commovetur, bacchari voluerant: Santra Nantiis Bacchis: Ita obsoletum solum Farentur ab omni parte bacchatur nemo. Item Virgilius III. *Aeneid. vers. 125.*

Bacchatamque jugis Naxon

QVEI FOIDERATEI ESENT. *Qui pro qui passim apud veteres, ut in plebiscito apud Gruterum pag. d. Sic inferius EXDEICENDVM pro edicendum, DEICERENT pro dicerent, SEI pro si, SIBEI pro sibi, VTEI pro uti, EIS pro eis, VEI pro ubi, CEIVIS pro civis.* In lapidibus frequenter MELES, LEIBERTVS, PEILA, DEIYA. Lucillus plurali numero scribendum censuit *paerei* (c). Jam PVREI venerunt, & postremam facito atque i. Ut PVREI plures fiant. Eosdem Lucij versus ex libro IX. refert Velius Longus libro de Orthographia, additque alios: i. si facis solum PVSILLI, PVREI, hor unius fiet. Item hoc illi fastiani est uni, tenne hoc facit i. Hoc ille fecere, adde e, ut pinguis faciat. Idem aliquando observatum in dativis tertiae declinationis Praeconci, viatorei, opere (d). Inventum esse ajunt Victorinus & Priscianus ad significandam syllabam longam; sed pro i brevi positum aliquando reperitur.

FOIDERATEI pro *foederatei*, diphthongo Graeca, quae tandem apud Latinos evasit in OE. Proiliam pro *proelium* scripsit Plautus in *Menaechnis* (e), ut in veteribus libris se legisse testatur Muretus; quare ubi vulgati codices habent: *aterque pro Ilio potabimus*, reponit, *proilio*, idest proelio.

ESENT.

(a) In Marburi. (b) Georg. II. v. 252. (c) apud Quinctil. lib. I. cap. VII. (d) Vide Lijl. de primis. L. cap. VIII. (e) Ad i. In Antimo. M. Marci. Tiber. Tiber. lib. VI. cap. IV.

ESENT, scriptum per unicum s. Sic infra FECISE, ADESENT, VELET, COMPROMESISE, IOVISSENT. Nam semivocales non geminare diu fuit usitatum moris, usque ad Ennium, qui hanc consuetudinem immutavit, auctore Festo in *Solitautilia*. Unde in veteribus nummis SVLA, CINA legitur pro *Salla*, *Cinna*. Docet etiam Quinctilianus (a), Cleonon aeo geminari coepisse s. medium vocalium longarum, aut subiectum longis, ut in *caussa*, *Cassius*, *divisiones*. Floruit Ennius tempore Scipionis Africani, & nostri Senatuseonsulti.

EXDEICENDVM. *Edicere* proprium est Magistratus, & pertinet ad Jurisdictionem. Unde Principum (b); Praetorum, atque Aedilium Edicta in libris Juris (c). Quum tabula nostra indubie sit vetustatis, nec semel habeat x literam (ut heic EXDEICENDVM, & in fine, EXDEICATIS, EXSTRAD) assentiri non possum Isidoro, qui lib. 1. *Etyim. cap. IV.* scribit: x. *litera usque ad Augusti tempora nondum apud Latinos erat, sed pro ea c & s scribebantur, unde duplex vocatur, quia pro c & s ponitur, unde & eisdem literis compositum nomen habet.* Hispanensis auctoritate abreptus P. Ciacconius Toletanus, quum in Inscriptione columnae rostratae C. Duillii repperisset MAXIMOS, affirmare non dubitavit, eam non ad amissum restitutam; Ergo, inquit, ut maxime quidem videtur, haec basi post C. Caesarem restituta fuit, ac fortasse etiam post Plinium, atque Quinctilianum, eoque ad antiquam illam scribendi rationem negligentius effusa, atque expressa est. Quid si nostram tabulam oculis quandoque Ciacconius subiecit suis? restitutam ne dixisset post Caesarem, immo post Plinium, & Quinctilianum? Sublatâ penitus Bacchanaliorum turpium memoria, ipsoque oppido delato, ubi tabula fixa fuit (nam nonnulli conjecturis de agro ipso Teurano nobis discedendum erit) cui tandem bono fuisset tabula posteriore aetate restituenda? Sane vocabula, & scribendi ratio non momento temporis, sed sensum ac paulatim tum prodeunt, tum senescunt; & primum dubio nec admodum constanti usu nova adfiscuntur, deinde vim atque auctoritatem per Grammaticos, claroque Scriptores adipiscuntur; criticorumque tandem ita contentionebus dignitatem tumentur suam, ut piaculari sit ab eis vel latum unguem discedere. Haud felicius est Ciacconii conjectura dum inquit *Duillii* nomen ejusdem aetate fuisse *Belium*, vel *Bilium*; quum Tullii locus de Oratore, ab ipso citatus, disertè habeat: *quam SUPERIORES appellati essent semper DVILLII.*

NEI pro NE. Miror inferius non fuisse scriptum NEIVE pro NEVE, ut in fragmentis ex aere apud Gruterum (d).

SACANAL pro *Bacanah*. Manifestus error quadratarii, qui forte Graeculus.

HABVISE VELET. *Velut* heic positum videtur pro *velit*. Vetteres e pro i. usi sunt (e). Hinc VELLA pro *villa*, VEA pro *via* rusticis dicta, apud Varronem de re Rustica. (f) Sic CEPET, EXEMET, OKNAVET, VICET invenies pro *cepit*, *exemit*, *ornavit*, *viavit*. Item MENEVAM pro *Meneviam*, LEBER pro *Liber*, XAGESTER pro *Magister*. MITESE pro *tibi* est apud Catonem; & alibi *sebe*, quae pro *sibi* quasi. Me pro mi, &

(a) Quinctil. lib. I. cap. 6. (b) Isidoro. (c) Isidoro. (d) Isidoro. (e) Isidoro. (f) Isidoro. (g) Isidoro. (h) Isidoro. (i) Isidoro. (j) Isidoro. (k) Isidoro. (l) Isidoro. (m) Isidoro. (n) Isidoro. (o) Isidoro. (p) Isidoro. (q) Isidoro. (r) Isidoro. (s) Isidoro. (t) Isidoro. (u) Isidoro. (v) Isidoro. (w) Isidoro. (x) Isidoro. (y) Isidoro. (z) Isidoro. (aa) Isidoro. (ab) Isidoro. (ac) Isidoro. (ad) Isidoro. (ae) Isidoro. (af) Isidoro. (ag) Isidoro. (ah) Isidoro. (ai) Isidoro. (aj) Isidoro. (ak) Isidoro. (al) Isidoro. (am) Isidoro. (an) Isidoro. (ao) Isidoro. (ap) Isidoro. (aq) Isidoro. (ar) Isidoro. (as) Isidoro. (at) Isidoro. (au) Isidoro. (av) Isidoro. (aw) Isidoro. (ax) Isidoro. (ay) Isidoro. (az) Isidoro. (ba) Isidoro. (bb) Isidoro. (bc) Isidoro. (bd) Isidoro. (be) Isidoro. (bf) Isidoro. (bg) Isidoro. (bh) Isidoro. (bi) Isidoro. (bj) Isidoro. (bk) Isidoro. (bl) Isidoro. (bm) Isidoro. (bn) Isidoro. (bo) Isidoro. (bp) Isidoro. (bq) Isidoro. (br) Isidoro. (bs) Isidoro. (bt) Isidoro. (bu) Isidoro. (bv) Isidoro. (bw) Isidoro. (bx) Isidoro. (by) Isidoro. (bz) Isidoro. (ca) Isidoro. (cb) Isidoro. (cc) Isidoro. (cd) Isidoro. (ce) Isidoro. (cf) Isidoro. (cg) Isidoro. (ch) Isidoro. (ci) Isidoro. (cj) Isidoro. (ck) Isidoro. (cl) Isidoro. (cm) Isidoro. (cn) Isidoro. (co) Isidoro. (cp) Isidoro. (cq) Isidoro. (cr) Isidoro. (cs) Isidoro. (ct) Isidoro. (cu) Isidoro. (cv) Isidoro. (cw) Isidoro. (cx) Isidoro. (cy) Isidoro. (cz) Isidoro. (da) Isidoro. (db) Isidoro. (dc) Isidoro. (dd) Isidoro. (de) Isidoro. (df) Isidoro. (dg) Isidoro. (dh) Isidoro. (di) Isidoro. (dj) Isidoro. (dk) Isidoro. (dl) Isidoro. (dm) Isidoro. (dn) Isidoro. (do) Isidoro. (dp) Isidoro. (dq) Isidoro. (dr) Isidoro. (ds) Isidoro. (dt) Isidoro. (du) Isidoro. (dv) Isidoro. (dw) Isidoro. (dx) Isidoro. (dy) Isidoro. (dz) Isidoro. (ea) Isidoro. (eb) Isidoro. (ec) Isidoro. (ed) Isidoro. (ee) Isidoro. (ef) Isidoro. (eg) Isidoro. (eh) Isidoro. (ei) Isidoro. (ej) Isidoro. (ek) Isidoro. (el) Isidoro. (em) Isidoro. (en) Isidoro. (eo) Isidoro. (ep) Isidoro. (eq) Isidoro. (er) Isidoro. (es) Isidoro. (et) Isidoro. (eu) Isidoro. (ev) Isidoro. (ew) Isidoro. (ex) Isidoro. (ey) Isidoro. (ez) Isidoro. (fa) Isidoro. (fb) Isidoro. (fc) Isidoro. (fd) Isidoro. (fe) Isidoro. (ff) Isidoro. (fg) Isidoro. (fh) Isidoro. (fi) Isidoro. (fj) Isidoro. (fk) Isidoro. (fl) Isidoro. (fm) Isidoro. (fn) Isidoro. (fo) Isidoro. (fp) Isidoro. (fq) Isidoro. (fr) Isidoro. (fs) Isidoro. (ft) Isidoro. (fu) Isidoro. (fv) Isidoro. (fw) Isidoro. (fx) Isidoro. (fy) Isidoro. (fz) Isidoro. (ga) Isidoro. (gb) Isidoro. (gc) Isidoro. (gd) Isidoro. (ge) Isidoro. (gf) Isidoro. (gg) Isidoro. (gh) Isidoro. (gi) Isidoro. (gj) Isidoro. (gk) Isidoro. (gl) Isidoro. (gm) Isidoro. (gn) Isidoro. (go) Isidoro. (gp) Isidoro. (gq) Isidoro. (gr) Isidoro. (gs) Isidoro. (gt) Isidoro. (gu) Isidoro. (gv) Isidoro. (gw) Isidoro. (gx) Isidoro. (gy) Isidoro. (gz) Isidoro. (ha) Isidoro. (hb) Isidoro. (hc) Isidoro. (hd) Isidoro. (he) Isidoro. (hf) Isidoro. (hg) Isidoro. (hh) Isidoro. (hi) Isidoro. (hj) Isidoro. (hk) Isidoro. (hl) Isidoro. (hm) Isidoro. (hn) Isidoro. (ho) Isidoro. (hp) Isidoro. (hq) Isidoro. (hr) Isidoro. (hs) Isidoro. (ht) Isidoro. (hu) Isidoro. (hv) Isidoro. (hw) Isidoro. (hx) Isidoro. (hy) Isidoro. (hz) Isidoro. (ia) Isidoro. (ib) Isidoro. (ic) Isidoro. (id) Isidoro. (ie) Isidoro. (if) Isidoro. (ig) Isidoro. (ih) Isidoro. (ii) Isidoro. (ij) Isidoro. (ik) Isidoro. (il) Isidoro. (im) Isidoro. (in) Isidoro. (io) Isidoro. (ip) Isidoro. (iq) Isidoro. (ir) Isidoro. (is) Isidoro. (it) Isidoro. (iu) Isidoro. (iv) Isidoro. (iw) Isidoro. (ix) Isidoro. (iy) Isidoro. (iz) Isidoro. (ja) Isidoro. (jb) Isidoro. (jc) Isidoro. (jd) Isidoro. (je) Isidoro. (jf) Isidoro. (jg) Isidoro. (jh) Isidoro. (ji) Isidoro. (jj) Isidoro. (jk) Isidoro. (jl) Isidoro. (jm) Isidoro. (jn) Isidoro. (jo) Isidoro. (jp) Isidoro. (jq) Isidoro. (jr) Isidoro. (js) Isidoro. (jt) Isidoro. (ju) Isidoro. (jv) Isidoro. (jw) Isidoro. (jx) Isidoro. (jy) Isidoro. (jz) Isidoro. (ka) Isidoro. (kb) Isidoro. (kc) Isidoro. (kd) Isidoro. (ke) Isidoro. (kf) Isidoro. (kg) Isidoro. (kh) Isidoro. (ki) Isidoro. (kj) Isidoro. (kk) Isidoro. (kl) Isidoro. (km) Isidoro. (kn) Isidoro. (ko) Isidoro. (kp) Isidoro. (kq) Isidoro. (kr) Isidoro. (ks) Isidoro. (kt) Isidoro. (ku) Isidoro. (kv) Isidoro. (kw) Isidoro. (kx) Isidoro. (ky) Isidoro. (kz) Isidoro. (la) Isidoro. (lb) Isidoro. (lc) Isidoro. (ld) Isidoro. (le) Isidoro. (lf) Isidoro. (lg) Isidoro. (lh) Isidoro. (li) Isidoro. (lj) Isidoro. (lk) Isidoro. (ll) Isidoro. (lm) Isidoro. (ln) Isidoro. (lo) Isidoro. (lp) Isidoro. (lq) Isidoro. (lr) Isidoro. (ls) Isidoro. (lt) Isidoro. (lu) Isidoro. (lv) Isidoro. (lw) Isidoro. (lx) Isidoro. (ly) Isidoro. (lz) Isidoro. (ma) Isidoro. (mb) Isidoro. (mc) Isidoro. (md) Isidoro. (me) Isidoro. (mf) Isidoro. (mg) Isidoro. (mh) Isidoro. (mi) Isidoro. (mj) Isidoro. (mk) Isidoro. (ml) Isidoro. (mm) Isidoro. (mn) Isidoro. (mo) Isidoro. (mp) Isidoro. (mq) Isidoro. (mr) Isidoro. (ms) Isidoro. (mt) Isidoro. (mu) Isidoro. (mv) Isidoro. (mw) Isidoro. (mx) Isidoro. (my) Isidoro. (mz) Isidoro. (na) Isidoro. (nb) Isidoro. (nc) Isidoro. (nd) Isidoro. (ne) Isidoro. (nf) Isidoro. (ng) Isidoro. (nh) Isidoro. (ni) Isidoro. (nj) Isidoro. (nk) Isidoro. (nl) Isidoro. (nm) Isidoro. (nn) Isidoro. (no) Isidoro. (np) Isidoro. (nq) Isidoro. (nr) Isidoro. (ns) Isidoro. (nt) Isidoro. (nu) Isidoro. (nv) Isidoro. (nw) Isidoro. (nx) Isidoro. (ny) Isidoro. (nz) Isidoro. (oa) Isidoro. (ob) Isidoro. (oc) Isidoro. (od) Isidoro. (oe) Isidoro. (of) Isidoro. (og) Isidoro. (oh) Isidoro. (oi) Isidoro. (oj) Isidoro. (ok) Isidoro. (ol) Isidoro. (om) Isidoro. (on) Isidoro. (oo) Isidoro. (op) Isidoro. (oq) Isidoro. (or) Isidoro. (os) Isidoro. (ot) Isidoro. (ou) Isidoro. (ov) Isidoro. (ow) Isidoro. (ox) Isidoro. (oy) Isidoro. (oz) Isidoro. (pa) Isidoro. (pb) Isidoro. (pc) Isidoro. (pd) Isidoro. (pe) Isidoro. (pf) Isidoro. (pg) Isidoro. (ph) Isidoro. (pi) Isidoro. (pj) Isidoro. (pk) Isidoro. (pl) Isidoro. (pm) Isidoro. (pn) Isidoro. (po) Isidoro. (pp) Isidoro. (pq) Isidoro. (pr) Isidoro. (ps) Isidoro. (pt) Isidoro. (pu) Isidoro. (pv) Isidoro. (pw) Isidoro. (px) Isidoro. (py) Isidoro. (pz) Isidoro. (qa) Isidoro. (qb) Isidoro. (qc) Isidoro. (qd) Isidoro. (qe) Isidoro. (qf) Isidoro. (qg) Isidoro. (qh) Isidoro. (qi) Isidoro. (qj) Isidoro. (qk) Isidoro. (ql) Isidoro. (qm) Isidoro. (qn) Isidoro. (qo) Isidoro. (qp) Isidoro. (qq) Isidoro. (qr) Isidoro. (qs) Isidoro. (qt) Isidoro. (qu) Isidoro. (qv) Isidoro. (qw) Isidoro. (qx) Isidoro. (qy) Isidoro. (qz) Isidoro. (ra) Isidoro. (rb) Isidoro. (rc) Isidoro. (rd) Isidoro. (re) Isidoro. (rf) Isidoro. (rg) Isidoro. (rh) Isidoro. (ri) Isidoro. (rj) Isidoro. (rk) Isidoro. (rl) Isidoro. (rm) Isidoro. (rn) Isidoro. (ro) Isidoro. (rp) Isidoro. (rq) Isidoro. (rr) Isidoro. (rs) Isidoro. (rt) Isidoro. (ru) Isidoro. (rv) Isidoro. (rw) Isidoro. (rx) Isidoro. (ry) Isidoro. (rz) Isidoro. (sa) Isidoro. (sb) Isidoro. (sc) Isidoro. (sd) Isidoro. (se) Isidoro. (sf) Isidoro. (sg) Isidoro. (sh) Isidoro. (si) Isidoro. (sj) Isidoro. (sk) Isidoro. (sl) Isidoro. (sm) Isidoro. (sn) Isidoro. (so) Isidoro. (sp) Isidoro. (sq) Isidoro. (sr) Isidoro. (ss) Isidoro. (st) Isidoro. (su) Isidoro. (sv) Isidoro. (sw) Isidoro. (sx) Isidoro. (sy) Isidoro. (sz) Isidoro. (ta) Isidoro. (tb) Isidoro. (tc) Isidoro. (td) Isidoro. (te) Isidoro. (tf) Isidoro. (tg) Isidoro. (th) Isidoro. (ti) Isidoro. (tj) Isidoro. (tk) Isidoro. (tl) Isidoro. (tm) Isidoro. (tn) Isidoro. (to) Isidoro. (tp) Isidoro. (tq) Isidoro. (tr) Isidoro. (ts) Isidoro. (tt) Isidoro. (tu) Isidoro. (tv) Isidoro. (tw) Isidoro. (tx) Isidoro. (ty) Isidoro. (tz) Isidoro. (ua) Isidoro. (ub) Isidoro. (uc) Isidoro. (ud) Isidoro. (ue) Isidoro. (uf) Isidoro. (ug) Isidoro. (uh) Isidoro. (ui) Isidoro. (uj) Isidoro. (uk) Isidoro. (ul) Isidoro. (um) Isidoro. (un) Isidoro. (uo) Isidoro. (up) Isidoro. (uq) Isidoro. (ur) Isidoro. (us) Isidoro. (ut) Isidoro. (uu) Isidoro. (uv) Isidoro. (uw) Isidoro. (ux) Isidoro. (uy) Isidoro. (uz) Isidoro. (va) Isidoro. (vb) Isidoro. (vc) Isidoro. (vd) Isidoro. (ve) Isidoro. (vf) Isidoro. (vg) Isidoro. (vh) Isidoro. (vi) Isidoro. (vj) Isidoro. (vk) Isidoro. (vl) Isidoro. (vm) Isidoro. (vn) Isidoro. (vo) Isidoro. (vp) Isidoro. (vq) Isidoro. (vr) Isidoro. (vs) Isidoro. (vt) Isidoro. (vu) Isidoro. (vv) Isidoro. (vw) Isidoro. (vx) Isidoro. (vy) Isidoro. (vz) Isidoro. (wa) Isidoro. (wb) Isidoro. (wc) Isidoro. (wd) Isidoro. (we) Isidoro. (wf) Isidoro. (wg) Isidoro. (wh) Isidoro. (wi) Isidoro. (wj) Isidoro. (wk) Isidoro. (wl) Isidoro. (wm) Isidoro. (wn) Isidoro. (wo) Isidoro. (wp) Isidoro. (wq) Isidoro. (wr) Isidoro. (ws) Isidoro. (wt) Isidoro. (wu) Isidoro. (wv) Isidoro. (ww) Isidoro. (wx) Isidoro. (wy) Isidoro. (wz) Isidoro. (xa) Isidoro. (xb) Isidoro. (xc) Isidoro. (xd) Isidoro. (xe) Isidoro. (xf) Isidoro. (xg) Isidoro. (xh) Isidoro. (xi) Isidoro. (xj) Isidoro. (xk) Isidoro. (xl) Isidoro. (xm) Isidoro. (xn) Isidoro. (xo) Isidoro. (xp) Isidoro. (xq) Isidoro. (xr) Isidoro. (xs) Isidoro. (xt) Isidoro. (xu) Isidoro. (xv) Isidoro. (xw) Isidoro. (xx) Isidoro. (xy) Isidoro. (xz) Isidoro. (ya) Isidoro. (yb) Isidoro. (yc) Isidoro. (yd) Isidoro. (ye) Isidoro. (yf) Isidoro. (yg) Isidoro. (yh) Isidoro. (yi) Isidoro. (yj) Isidoro. (yk) Isidoro. (yl) Isidoro. (ym) Isidoro. (yn) Isidoro. (yo) Isidoro. (yp) Isidoro. (yq) Isidoro. (yr) Isidoro. (ys) Isidoro. (yt) Isidoro. (yu) Isidoro. (yv) Isidoro. (yw) Isidoro. (yx) Isidoro. (yy) Isidoro. (yz) Isidoro. (za) Isidoro. (zb) Isidoro. (zc) Isidoro. (zd) Isidoro. (ze) Isidoro. (zf) Isidoro. (zg) Isidoro. (zh) Isidoro. (zi) Isidoro. (zj) Isidoro. (zk) Isidoro. (zl) Isidoro. (zm) Isidoro. (zn) Isidoro. (zo) Isidoro. (zp) Isidoro. (zq) Isidoro. (zr) Isidoro. (zs) Isidoro. (zt) Isidoro. (zu) Isidoro. (zv) Isidoro. (zw) Isidoro. (zx) Isidoro. (zy) Isidoro. (zz)

mibi est apud. Festum pag. xcvii. Me pro mibi dicebant antiqui, ut Ennius cum ait libro secundo: Si quid me fuerit humanitas, ut teneatis: & Lucilius: Nunc ad te redeo, ut quae res me impendit agatur. Fortasse Ostorum id fuit; rustici enim nostrates adhuc quid simile sonant, *vea* pro *via*, *vellano* pro *villano*, idest rustico, & me pare, me disse, pro *mi pare*, *mi disse*: *mibi videtur*, *mibi dixit*.

SEI QUES ESENT. A singulari quis factum est antiquis plurale QUES, cuius dativum, non *quis*, sed *quibus*, ut à civis, civis, civibus. Festus in Ques.

NECESVS ESE pro *necessum*. Artificis culpa.

EEIS, supple, *exdicendum esse*. In fragmentis aeneis apud Fulvium Ursinum, & Gruterum scribitur fere semper IEIS, uti & in monumento Canulej, quod supra dedimus.

VBI EORVM VTR A. Error fabrilis, pro *ubi eorum verba*.

SENATORIBVS C. ADESENT *quomodo* A. Lacuna sic est omnino explenda. De numero Senatorum dictum est in superioribus.

EA RES COSOLERETVR pro *consuleretur*. A consulo activo, quod apud veteres habuit duos accusandi casus, unum rei, alterum personae, factum est passivum cum nominativo rei, *quomodo ea res consuleretur*. Scriptum est sine N, ut fere semper antiqui (tamen priore linea habet CONSOLVERVNT) forte quia ejus literae sonus non exaudiebatur. Inde cos, pro *consul*, & *colomam* pro *columnam* scriptum est, teste Quintiliano (a) unde *columella*. Eadem forsitan ratione infra CONVENTIONID pro *conventionid*. Fragmentum Inscriptionis à me exscriptum Venuisae, in foro

..... NATVS
COSOLTV FE
AVT SACROM
AVT POVLIC
LOCOM ESE
CENSVERE

Item alia Inscriptio in arce, omnino male apud Fabretum (b):

..... RAVEIO
P. COMINIO C. E.
L. MALIO C. P.
QVAISTORES
SENATV D
COSOLVERE
CENSVERE
AVT SACROM
AVT POVLICOM
ESE

De eadem re acium puto in utroque lapide; nisi mavis, unum & alterum esse unius Inscriptionis fragmenta, & fortasse de Bacchanalibus. Vides heic MALIO per unicum L.

ADIE.

(a) lib. I. cap. VII. (b) Cap. III. tit.

ADIESE VELET, non quasi *adesse* ab *adsum*, sed pro *adiisse* ab *adeo*, solita, ut dictum est, mutatione i in e. Sic linea sequenti *Adiesent* pro *adiissent*: NISI PRAETOREM VRBANVM ADESENT. Contra sine i *adese* ab *adsum*: DVM NE MINVS SENATORIBVS C. ADESENT.

NOMINVS LATINI pro *nomini Latini*. v pro i usurpabant Romani ante C. Caesarem: unde *optimus*, *maximus*, pro *optimus*, *maximus*. Sic inferius linea xxv. REM CAPITALEM pro CAPITALEM, & fortasse rectius à *caput*, & linea xxvii. FACILVMD pro *facillime*. Vetus Inscriptio Venuisae, quam ego exscripsi ad fontem publicum, habet *atarus* pro *utur*:

...SEI LEGIS NE VITVPERE...
...S L. F. PRAECO
...S AETERNVM HOC SIBE...
...SSE QVOD NATVRA TR...
...EEVS CV AMEICEIS SVI...
...OS VTARVS VALE

Ad haec, nominae tertiae non semel in antiquis Epigrammatis reperias cum genitivo in (s): ut apud Gruterum (a): HEISE MAGISTREVS VENERVS IOVIAE, & alibi CEREVS, HONORVS; quod & vir doctissimus Alexius Symmachus Mazochius adnotat (b).

Socii Latini nominis, post Romanos, ceteris Italiae populis diemitate praestabant. Incoluere regiones illas, quae sunt inter ostia Tiberis & Circejos: origine Troiani, Aboriginibus misti. In memoriam vestiti foederis, quotannis celebrabantur in monte Albano Latinae Ferae, quae conceptivae erant; sacraque fiebant Jovi Latiari, quorum causa Praefectus Urbis creabatur. Notissima haec sunt.

DE SENATVOS SENTENTIAD. De *Senatus sententia*. Olim in genitivo dicebant *senati*, & *senatus*; quæsti, & quæstus; tumulti, vieli, sumti, salti, laeli, parti, fructi, pro *tumultus*, *victus*, *suntus*, *saltus*, *laelus*, *partus*, *fructus*. Dictum est quoque *exercitus* pro *exercitus*, *domus* pro *domus*, *anus* pro *anus*, *vieli* pro *victus*, *ritus* pro *ritus*, ut est apud Nonium tit. de *mutata declinatione*. Bis in hac tabula scriptum est SENATVOS in genitivo pro *Senatus*. An per transpositionem, pro *Senatus* Graeca diphthongo, ut sonaret *Senatus*? An ut syllabam facerent longam, scribebant per geminatum *vv Senatus*? An ut nihilominus propter notissimam v. atque o affinitatem scribere heic maluerunt *Senatus*. Velis enim Longus auctor est (c). Accium inter antiquos geminasse vocales, ubicumque produceretur, *anaabam*, *effuari*, *maulus* (pro *pomo*) *mooren*, *moorus*, *pastorei*; alios tamen contra sensit, qui expeditam aiebat esse debere scribendam rationem. Sic inferius pro *Magistratus* scriptum MAGISTRATVO, quasi *Magistratuu*. PAAOSTORES habet vetus Inscriptio in Lucania (d), quam suspectam, & ineptam putat Cluverius (e), aliquanto emendatorem adfert Gruterus (f). Lipsius etiam docet, post v. interdu-

(a) pag. LIX. n. 8. (b) Cap. VIII. de *Amplis Campanis*. (c) *libellus de Ordebus* (d) alii *Ordebus* della Felle. (e) *Epistola*, necnon *comunicatio* C. V. Caroli *Magistri*, antiquitatis *scholasticus*. (f) *Ital. antiqua*, lib. IV. pag. 116. (g) pag. CL. v.

infertum fuisse o., ut *Quicumque* pro *quicumque* (a).

SENTENTIA pro *sententia* : & infra sed pro *se*, EXTRAD pro *extra*, OCCULTO pro *occulto*, sive *oculto*, PRIVATOD pro *privato*, POPLICOD pro *poplico*, SVPRAD pro *supra*, FACILV MED, pro *facilime*. Sic in inscriptione columnae rostratae C. Duillii PVGNANDOD CEPET, NAVLED, PRAEDAD. Nam veteribus familiari fuit omnibus fere vocibus, in vocalem desinentibus, subnectere n., ut docent Quinctilianus (b) & Charisius (c), qui Plauti locum adducit:

Quo sed nobis dicam proficisci foras?

Saepe id fit à Comico. Censet Muretus (d), n. fuisse adjectum ubi prima subsequens dictionis litera vocalis esset, ad vitandum vocalium concursum. Inde *ex re*, & *eo factum redeo*; *ex re*, & *emo redimo*: quare apud Horatium (e) ubi vulgo legitur:

— Vos, o pueri, & puellas
Jam virum expertae, male nominatis
Parcite verbis.

reponendum putat, ex veterum codicum auctoritate, *male nominatis*. Ad eundem locum Guilhelmus Xylander adnotavit: *Nominatis scriptis servat, puto, quibus notum videbatur collisionem vitare*. Et hic à scopo aberrat. Rectius Muretus: sed ab ejus regula abeunt Inscriptiones, & aeneorum tabularum fragmenta, ubi additur d., etiam sequente in principio dictionis consonante. Nostra habet: *De Senatus sententiad dum inter sed conjouasse: neve in poplicod, neve in privatod, neve Etr. arvorum ead fecissent: facillimed gnoscier*. Neque in columna Duillii concursus vocalium vitatur.

IOVSISENT pro *iusissent*, ut inferius CONIOVRASE, pro *conjurasse*, NOVNDINVM, PLOVS, IOVBEATIS, IOVS. In lapide Venusino superius allato POVELICOM; & frequenter in nummis, & Inscriptionibus (f) IOVRIVS, IOVLIVS, IOVDX, COVRATOR. Sic in fragmento legis judicariae apud Gruterum (g) SOVEIS pro *suiv*. Alibi invenias OVR, pro *Vsentina* Tribus. *Nostri etiam* (inquit Victorinus) *quoties ejusdem soni longa syllaba scribenda esset, & ipsi v. adtingebant o. literam*. Inde scriptum *legit* IOVCEIUS, NOVNTIOS, IOVMEN (h). Sed aliquando haec ipsa diphthongus pro v brevi posita reperitur, ut in SOVEIS: item diebus pro *diebus*, navebos pro *navibus*, ut in perantiquo Codice M. S. Philippicarum Ciceronis in bibliotheca Vaticana se legisse testatur P. Ciaconius (i). Deinde v fuit praetermissum, scriptumque NAVEROS, DIEBOS, NOCTEBOS: nam veteres Graeci vocalem o pronuntiabant v. Unde factum, ut pro simplici vocali interdum scriberent v, & contra pro v simplici o. (h) Postremo non v. sed o fuit exemtum, scriptumque *navebui*, *diebui*: nam v. Latinorum ad sonum v proximè accedebat.

QVISQVAM EORVM COMOINEM, pro *communem*, ut inferius

(a) *libello de veterum Latinarum scriptura, edus p. 1. antiquitates Romanae* (b) *lib. I. cap. VII. (c) lib. I. (d) Pater. XV. 11. (e) lib. III. de. XIV. (f) Sponson. dij. II. (g) Pater. DCL. (h) Vide Lips. de pronunt. Ling. Lat. (i) ad Columnam repositum Duillii. (k) *Capit. ad. dition. lib. XI. cap. V.**

rius OINVERSEI pro *universi*. Olim oi pro v usurpabatur, ut OITIER pro *utier*, OITILE pro *utile* (a), POINVICM pro *Punico*, MOINICIVM, COIRAVIT (b). Item OISVS pro *usus*, teste Martiano Cappella (c). Sic in Inscriptione apud Reinesium pag. 575., quam adducit Relandus in Fastis consularibus pag. 14.

DEDIC. K. IVNIAS
SEX. GLABRIONE. ET C. OMOI
LO. VERIANO. COS.

pro *Homulo*, *Homullo*, *Homollo*, ut habent alii lapides.

OI. postea migravit in oe (d). Plautus Bacchidibus (e):

— pergamum, divinā moenitum manus,

idest *munitum*. Et in *Sticho* (f):

— tamen vidimus, nos tamen
Efficimus pro opibus nostra moenia

Ex ejusdem Nervolaria Festus citat, in *Moenia*, & *Muri*:

— prohibentque moenia alia unde ego fungar mea.

idest *munia*, officia; unde *munis* pro officiosus. Idem Plautus in *Meratore* apud Nonium in *Munia*:

Dicens pro *meritis* gratum me, & munem fore.

Rem *muncem* pro rem obligatam accipit Raeyardus in Papiniani Responsio (g). Sic Virgilius x. *Aeneid.* *aggeribusque moerorum*, pro *navorum*, ut Servius adnotavit. Inde Poenicus pro *Punicus*, coeravit pro *curavit*; poena quasi *punia*, oescapio, oeserpatum, pro *asuscipio*, *usurpatum* (h). Obtinuit haec scribendi ratio donec Respublica stetit: immo sub Augusto. Testis est lapis Grumentum, nunc *Saponara*, ad Aedem Fratrum Minorum, quem descripsit cl. vir Carolus Danius.

..X. Q. POPP. AEDILIS EX F.
..R. AEBTVIVS C. F.
..AL. AEDILES MOER...
..EDES OCCC. DE SVA
..EQVNYA FACIVNDV...
..OERAVER. SER. SVLPICI...
..M. MARCELLO. COS.

Mavum longum pedes MCC. de sua pecunia faciendum aediles curavere, Sergio Sulpicio Rufo, M. Claudio Marcello Coss.; qui Consules pertinent ad annum à Roma condita DCCII., juxta Almelovenii Fastos; quamquam in Indice Alphabeticum sunt posteriores anno uno. Dabo aliam inscriptionem, hoc anno MDCCCXXVII. repertam inter rudera veteris Telestae in Samnio, circa fundamenta ejusdem turris. Exscripsit,

(a) *Orator. pag. CCCCXCIX. 12. (b) Ciceron. loc. cit. (c) lib. III. de. sept. Philippi. (d) Lips. de pronunt. cap. II. (e) ad. IV. de. Agrippa. (f) ad. V. de. Agrippa. (g) lib. D. de. Pater. & Pater. lib. XI. cap. 1. (h) Lips. de. ut. Lib. Sept.*

psit, ejusque exemplum per epistolam continuò ad me misit optimus juvenis Octavius Giannelli:

L. MVMIVS. L. F. G. MANIVS OF...
PR. DVO VIR. PRO LVDES TVRRIS DVAS
D. D. S. FACIVNDAS COERARVNT

Deducta est Telesia colonia à Triumvris: Ager ejus limitibus Augu-
stis est assignatus, ut docet Frontinus de *Colonis*. Floruisse eam sub
Augusto, docet ibidem vetus ara in angulo privatae cujusdam domus,
cum hac epigrapha

VENERI GENETRICI

Item cippus, habens dignam Augusteo saeculo Inscriptionem:

MESSALLAE HON. ET VIRTUTIS CAVS.

Ad Valerium Messallam Oratorem, patronum fortasse coloniae Teles-
inae, pertinere arbitror, cui honoris & virtutis causa statuam clientes
posuerint. Vides, Messallam per duplex LL scribi debere, ut optima
quaque veterum Auctorum editiones habere solent. Sed nimis extra
oleas. Fixum ergo sit, Augusti aevo COERARE scriptum pro CVRARE,
MOEROS pro MVROS.

Pecuniam communem habere vetuit nostrum Senatusconsultum;
nam ad convivia, & sacrificia communia pecuniam communem habe-
bant *ispatia* collegia, sive *convivia*, quam qui colligebant *χρημασμοί*
dicebantur (a). Solis Judaeis C. Caesar non interdixit pecuniam in
commune conferre, & convivia celebrare, ut ex Josepho dictum est supra
n. XIV.

NEVE MAGISTRATVM NEVE PRO MAGISTRATVO. Fre-
quens haec formula. Sic in plebiscito de Therminensibus apud Grute-
rum (b) NEI QVIS MAGISTRATVS PROVE MAGISTRATV. *Magistratus*
haec valet antistes, caput ceterorum: & quia Paculla Minia Campana
prima fuit Bacchantium antistes, idcirco subdit: *neque viram, neque
mulierem*. Vides, MAGISTRATVM scriptum per G & I, non per C, & E,
MAGESTRATVM, ut semper scriptum fuisse ab antiquis contendit Ciacconius
(c). In Inscriptione columnae rostratae scriptum est *Magestratus* per
c, quia nullum erat, si Festum audimus, apud veteres diffrentem inter c
& g: *Orcum* (inquit) *quem dicimus, ait Perrius, ab antiquis dictum
Urgum, quod & v litterae sonum per o efferebant, & per c litterae formam
nihilominus c asperpabant; sed nihil affert exemplorum, ut ita esse cre-
damus, nisi quod in Deus non maxime urgeat*. Victorinus de Orthogra-
phia adnotavit, hanc ob rationem reperiri CN. pro GNEVS, CABINVS pro
GABINVS: & post receptum G, coepisse K esse supervacuum. Diomedes vo-
to (d) inquit: *g nova esse consonans, in cuius locum c solebat apponi, ut*
hodie

(a) Salsod, ad Jus. Ant., & Roman. cap. IV. (b) pag. DI. DIX. DXL. (c) ait, ad Celsum, refert.
(d) lib. II. de art. gramm., cap. I.

hodie cum Gajum Caesarem notamus, scribimus C. Caesarem. Ideo post
v. litteram in tertio loco digesta est, ut apud Graecos Γ posita reperitur
in eo loco. Inventum G, scribit Max. Victorinus, nova forma à Sp. Carvi-
lio: quod ex Plutarcho sumit (a). Hic Carvilius, cognomento RVGA,
primus omnium Romae uxorem dimisit sterilitatis causâ, A. U. DXX. (b).
G. litteram igitur habet tabula haec nostra, quia posterior sp. Carvi-
lio Ruga: Inscriptio Duillii non habet, quia anterior.

NEOVE VIRVM, pro NEQVE VIRVM, vitio fabri.

IN DVOLTOD pro in occulto. Vir doctissimus Scipio Mas-
saeus (c), quum apud Fabretum nostram tabulam editam legisset,
necdum sciret ubinam gentium inveniretur, suspicatus est, legendum EN-
DO VOLGOD. Eruditè: sed non erat his locus. Vetanda fuerunt in pri-
mis occulta Bacchanalia: nam latebras conjurati, & magnorum scelerum
participes quaerere sibi solent; nec quidquam magis à conjuratione
alienum quam arcana consilia proferre in vulgus. Ad haec, Senatus
paulò post inquit, *neve in populo, neve in privato*; quare omnino su-
pervacaneum fuisse ad *endo volgo*. Supervacaneum certe non fuit dicere
IN DVOLTOD; nam occultum est quid magis latens quam *privatum*;
& hoc agebat Senatus, ut ab occultarum coitionum formidine rempu-
blicam liberaret.

D positum est pro O à fabro acario, sive ignorance Latinae lin-
guae, sive quod non satis idoneis instrumentis ad incidendum uteretur:
nam hujusmodi n figura abortiva est, & ad o non parum accedit,
ut lineâ sextâ NDSTER pro noster. Contra o pro n positum vidimus
in Inscriptione pagi Herculani, quam primus edidit Vir clar. Alexius
Symmachus Mazochius (d): A. O. X. TERMINA.... pro A. D. X. TER-
MINA.... ante diem decimum Terminalia; & lineâ VIII. SET LV-
OS FECISSENT, pro SET LVDS &c.

Ad Q quod attinet, inquit Victorinus (e): *Sed nec q, nec o Latinus
sermo introduxit. Cato de originibus ait, Sabinos, & Etruscos q litterâ
caruisse, quamobrem CVRINVM pro QVRINVM scribebant*. Constatam
hanc litteram putarunt ex c, & v, sic v, teste Velio Longo (cujus rei sunt
quaedam indicia in hac tabula) ideoque non necessariam (f). Sed ve-
rius est, q esse Phoenicium q Koph, jamdiu pro K usurpatum, ut su-
perius ex nummis Crotoniatarum adnotavimus; unamque ex xvi. liti-
ris à Cadmo in Graeciam invectis, quae Phoeniciae vocantur propter
Cadmum, inquit Plutarchus (g), & Phoeniciae Kadmo *ἀποκαθάρσα*
(Panicæ reddere mavult Xylander): & sane testatur Sylburgius, citatus
à Gretsero (h), se in M. SS. Alphabetis Graecis invenisse Koph q in-
ter w, & q. Alii existimant, q litteram usum receptam, ut pinguior
sonus notaretur in QVANDO, quam si per c. simplex scriberetur CANDO:
alii, ut esset unde duae vocales, sequentes c, in unam syllabam coale-
scent; quum contra per c antiqui scriberent, ubi divisa syllabâ opus
esset. Unde Lucretius (i) *eniret* scripti, pro *quiret*, ut trisyllabum
faceret (k). Veteres tamen & recentes pleraque editiones habent ibi

X

cupi-

(a) Querc. Rom. LIV. (b) Val. Max. lib. II. cap. I. Diog. lib. II. Coll. lib. XVII. cap. ult.
(c) Hylar. cap. Diplomat. pag. 114. 115. (d) Ad Tit. Anstletrati Campani pag. 127. (e) De Origen.
graphia. (f) Elyf. de primis. Ling. Lat. cap. XIII. (g) Symmach. IX. p. 2. (h) De primis.
Ling. Graec. cap. I. (i) lib. I. a. 71. (k) Oronum. Vatic. Regal. De divitiis cap. VIII.

cupiret. Quum igitur neque consonantes geminarentur, neque per unicum c vellent scribere, oculo, & pinguis quid sonare oporteret; necesse fuit uti litera, recens addita, &c. ne oculo quadrissyllabum fieret. Obiter heic quoque notandum est, *occulum* dici ab antiquo *cule*, vel *coilo*, *involuto*, unde *oculo*: eadem analogia, qua supra de *inquilinis* diximus. Hinc *culeum* dixere saccum, quo parricidae insuebantur. Forte ejusdem originis est *culta*. Persuadere mihi non possum, ut assentiar P. Victorio (a), qui ait, neque M. Catonem, neque Terentium scripsisse per c, sed per o: nam vetustior ambobus est nostra tabula, & tamen habet c, ut habent antiquiores etiam nummi. Præterea quisnam Catonis & Terentii autographa oculis unquam usurpavit?

NEVE EXSTRAD VRBEM. Falsum est itaque, ut supra notavimus, quod scribit Isidorus (b), literam x. Augusti aëro primum adscitam, Latinosque veteres scripsisse per c. & s. Nam nec post inventum x. omisum fuit s. Antiqua id testantur monumenta, quae habent FELIX. CAPPAOSES. MAXVMOS. PROXVMOS. DIXERINT. PARS legitur in quatuor nummis aereis Galbae, Vitellii, Vespasiani, & Domitiani: MAXVMVS in nummo gentis Egnatiae: AXSVS NASO in gente Axia: ALEXANDREA in gente Aemilia apud Ursinum (c). Forte x, quod ante s pro c scribebatur, tandem similitudine quadam evasit in x: quod ad signandum etiam denarium numerum translatus est, quia revera decimo loco in Alphabeto Latinorum x numeratur.

NISEI PR. VRBANVM ADIESET. ISQVE DE SENATVOS SENTIENTIAD. Merito Praetorem Urbanum, ut is ad Senatum referret. Absentibus enim bellorum causa Coss. ex Praetoribus unus cum imperio in Urbe remanebat, isque Senatum, ubi factio opus esset, cogeat. Sic absentibus Coss. Appio Claudio Caeco, L. Volumnio Flamma, bellum in Italia gerentibus, A. U. CCCCLXVI. summae rerum, inquit Livius (d) Praetor L. Sempronius praecerat. Et A. U. DXXXIX. Senatusconsultum factum est, ut L. Fulvio extra ordinem urbana provincia esset, isque potissimum, Coss. ad bellum profectis, Urbi praesent. Consules erant Q. Fabius Maximus Verrucosus IV. M. Claudius Marcellus III. (e) Non mirum igitur, si a consulari aliquando ad Praetorem Urbanam esset gradus, quam *τὸν πρῶτον ἐξ αὐτῶν ἀξιῶν, maximum habentem dignationem*, vocat Plutarchus in Bruto (f).

INTER IBEI pro interea. Plautus *Afinaria* Act. IV. Sc. IV.

Age tu inter ibi ab infuso da suaviu.

Gellius (g) ex Catonis originibus: Consul interibi, dum ea pugna fit, se in loco tutor, atque editor subducit.

HAICE VTEI IN CONVENTIONID EXDICATIS. HAICE pro haec. Antiqui, inquit Festus, AE syllabam Graeca consuetudine per AI scribebant. Hinc QVAI pro quae, CAISAR pro Caesar, PAITVS pro Pactus, AIMILIVS pro Aemilius. Sic etiam materia apud Lucretium, & quotiescumque poetis diacresis ex usu fuit, *undai, andai, pictai* (b).

Quam-

(a) i. Epil. ad Act. (b) ib. I. Etymol. cap. 4. (c) *Spanhem. Dissert. II.* (d) *ib. X.* (e) *ib. XXIV.* (f) *ib. Spanhem. Dissert. X.* (g) *ib. III. cap. VII.* (h) *ib. L. cap. VII.*

Quamobrem nequeo in Fabretti sententiam ire, qui (a) AI ad Claudiana potissimum tempora pertinere arbitrat.

CONVENTIONID. Omisum est in prima syllaba x, ut in cos., de quo supra. *Conventus* intelligitur quum multitudo ex compluribus generibus hominum est contracta in unum locum. Item cum a magistratibus iudicii causa populus congregatur, inquit Festus (b). Quae notio optime quadrat his nostri Senatusconsulti verbis, quod per omnia fora, & conciliabula promulgandum erat. Idem Festus auctor est, *concionem, & conciliabulum* hoc distare, quod *contio*, vel *conventus* sint homines ipsi, qui ad nutum magistratus conveniunt; *conciliabulum* sit locus, ubi in concilium convenitur. Heic una tantum litera à fabro peccatum est: scribendum enim fuit *conventioned*, non *conventionid*: nam ceteroquin *conventionem* pro *concione* aliquando positam, adnotavit ex Scaliger ad Varronis lib. v. de *Lingua Latina*.

NE MINVS TRINVM NVNDINVM. *Nundinas*, sive *Mercatus* à Glossis appellatas, inquit Claudius Salmastius (c), *τῶν δὲ μαρτυρῶν*, ut differant ab iis *nundinis*, quae non quoque die recurrebant apud Romanos; de quibus dubitatum est, utrum feriae essent, an solennes dies. Dubitatum sanè: *Nundinas*, inquit (d) Festus, *feriatum diem esse voluerunt antiqui, ut rustici convenirent mercandi, vendendique causa, eamque nefastum; ne si liceret cum populo agi, interpretarentur nundinatores*. Et Plinius lib. XVIII. cap. III. *Rusticae tribus laudatissimae eorum, qui rura haberent. Urbanae vero, in quas transferri ignominiae esset, desidia probo*. Itaque quatuor solae erant à partibus Urbis, in quibus habitabant, *Saburana, Palatina, Collina, Esquilina*. *Nundinis Urbem revisitabant, & ideo comitia NUNDINIS HABERE NON LICEBAT, ne plebs rustica avocaretur*. Igitur, si Festum, & Plinium audimus, non erat tribus *nundinis* legis rogatio, non comitia. Atqui Macrobius (e) principio ait: *Comitiales sunt (dies) quibus cum populo agi licet; & iustis quidem lege agi potest, cum populo non potest; comitialibus utrumque potest*. Itaque & lege agere, & cum populo agere licebat comitialibus. Deinde inquit: *Quod autem NVNDINAS FERIAS dixi, potest argui; quia Titus, de feriis scribens, nundinarum dies non inter ferias retulit, sed tantum solennes vocavit: & quod Julius Modestus affirmat, Messalla arguere consulente Pontificem, an nundinarum Romanarum Nonarumque dies feriis tenerentur, respondisse eos, NVNDINAS sibi ferias non videri: & quod Trebatius in libro religionum ait, NVNDINIS magistratum posse manumittere, iudiciaque addicere. Sed contra Julius Caesar XVI. Auspicioz libro negat, NVNDINIS CONCIONEM advocari posse, id est cum populo agi: ideoque NVNDINIS Romanorum haberi comitia non posse*. Cornelius etiam Labo primo fastorum libro, NVNDINAS ferias esse pronuntiat. Causam veri huius varietatis apud Gracium Licinianum libro II. diligens lector inveniet: ait enim NVNDINAS Jovis ferias esse. Siquidem Flaminica omnibus nundinis in regia Jovis arietem soleat immolare, sed lege Hortensia effectum ut saesae essent (quae lex à nemine antiquorum, quod sciam, nisi à Macrobio memoratur, sed

(a) Cap. V. pag. 151. (b) in *Conventus*. (c) ad *Ius Atti*, & *Roman*, cap. V. pag. 162. 163. (d) in *Nundinis*. (e) *ib. I. fastorum*, cap. XVI.

GE IVNTA & LICINIA? possunt hae leges ratae esse sine interitu legum reliquarum? Unde rectè colligas, veteri consuetudine olim factum, ante leges Caeciliam, & Liciniam, ut trinundino leges promulgarentur, perferrentur, haberenturque comitia; nam comitia quoque leges erant, ut idem Cicero innuit contra Kallum. Idcirco ad Tironem de Caesare scribens (a): ad Consulatus (inquit) petitionem se venturum: neque se jam velle, absente se, rationem haberi sui. Se praesentem TRINVM NVNDINVM petiturum. Idest alia comitia extra ordinem: quod fuit hominis leges dantis potius quàm accipientis, & jam astantis libidine dominandi.

In nostro tamen de Bacchanalibus Senatusconsulto decretum est, ut in conventibus, Populo TRIBVS NVNDINIS frequente, quod Senatus jam censuerat, Populusque Romanus subinde iusserat ediceretur: ita ut lata, & rogata, & sancita, non ferenda lex in notitiam hominum per universam Italiam perveniret. Et huc faciunt illa Rutilii apud Macrobiū: Nono autem die, intermisso raro, ad mercatum LEGESQUE ACCIPIENDAS Romam venirent, & ut SCITA atque CONSULTA frequentiore populo referrentur. Quod notandum: aliud enim fuit legem, suffragiis Populi Romani firmatam, in medium asserre, & cum obsequio accipere: aliud legem ferendam oculis subicere, ad trutinam revocare, suadere pro concione, aut contra niti diffusando, antequam ad suffragia ventum esset. Hoc revera impediebat totum NVNDINARVM negotium, quum homines à mercimonio ad legis curam cogitationemque converteret; illud nihil habebat, quod aut consuetum turbam à mercando, vendendo, permutandoque, aut iudices, & magistratus à iure dicundo avocaret, & averteret.

SENATOSQUE SENTENTIAM VTI SCIENTES ESETIS. ac si didum esset, uti sciretis Senatus Populique Romani sententiam de Bacchanalibus abolendis, diruendisque: participio vim verbi retinente, ope verbi substantivis. Sic esse volentem dicebant, esse scientem. Plautus Curculione AEL. 1. Sc. 1.

agite, bibite festivae foret,

Potate, sicut mihi volentes propitiae.

& AEL. 11. Sc. 111.

Quos semper videas bibentes esse in oenopolio.

Sic in formula lustrandi agri apud Catonem de re rustica: Mari pater, te precor quaeque, uti sis volens propitius mihi &c. & in formula sacrificii porcae praecedendae: Jane Pater te, hac frue commovendo, bonas precor precor, uti sis volens propitius mihi, liberisque meis. Idem velis. Sic Cicero de Oratore: Est, ut sis, quasi in extrema pagina Phaedri his ipsis verbis loquens Socrates; idem loquitur. Quod factum imitatione Graecorum, maximeque Atticorum; apud quos tamen plura erant verba substantiva: εἶμι, τυγχάνω, εὐαίρω, sum, γίνομαι, seu γίνομαι, fido. Unde dicebant εἶμι εἶμι γράφω, ego sum scribens, idem εἶμι γράφω; & εἶμι εἶμι γράφω, ego scripsi. ἀπεκταίνω δὲ τὸν ἀδελφόν, τοί,

(a) Familicium III. XVI. 21.

αὐτὸν, interfecit hominem; & εἰς τὸν δουλῆσθαι, non possumus. Κρίναι τυγχάνω ποιοῦν, inquit Dionysius Hal. & ego sapio. Sic reperias apud Sophoclem: ἢ σωθῆναι ἐστίν, non eris faciens? pro ἢ σωθῆναι; non tacebis? Item apud Lucianum: οὐ δὲ δὴ τί πρᾶτῶς τυγχάνεις; tu vero quid es faciens? pro τί πρᾶτῶς; quid facis? ut etiam Gretferus notavit (d).

SI QVES ESENT QVEI ARVORSVM. Incipit sanctio legis poenam irrogans.

REM CAPVTALEM FACIENDAM. Ut in XII. Tabula IX. cap. VI. si QVIN VREE COETVS NOCTVRNOS AGITASIT CAPITAL ESTO. Capital (pro capitale), facinus quod capitis poena luitur, inquit Festus (b). Nonius Marcellus, Capital dictum est capitis periculum. Plautus Menaechnis (c): Nunquam hercle effugiet, tamen si capital fecerit. Lucilius libro XXVI. Facile deridemur; scimus capital esse irascier. Idem Plautus Mercatore (d):

EV. Mulier alienata est abs te. CH. Eutyebe, capital facis, EV. Quid? CH. Quia aequalem & sodalem civem liberum enicas.

Sic Arius Menander libro III. de Re militari (e): Si quis committit vulnere, si quidem lapide, militi reijciat; si gladio, capital admittit. Callistratus lib. V. de cognitionibus (f): Aliud quoque lege Agraria, quam Divus Nerva tulit, cavetur, ut si servus, servare insciente domino dolo malo fecerit, capital esset. Exempla sunt obvia. Eadem analogia dicitur Vestigal, Animal, Bacanal, Minerval, immo Virginal, Feminat, pateat. Aliud est capital tegumentis genus apud Varronem libro IV. de LL.: Dictum capital à capite quod sacerdotales in capite etiam nunc solent habere.

IN TABOLAM AHENAM, vulgò aeneam, vel aeream. Sic Ovidius Metamorph. 1. v. 125.

Tertia post illas successit abenea proles, Saevior ingenii, & ad horrida promittor arma.

Horatius libro 1. Epist. 1. v. 60.

hic murus abeneus esto.

Cujus rei rationem discimus ex Gellio (g): h. littera (inquit) sive ita spiritum magis quàm litteram dici oportet, inferebant eam veteres nostri plerisque vocibus verborum firmandis, roborandisque, ut sonus eorum esset vividior, vegetiorque; atque id videntur fecisse studio & exemplo linguae Atticae. & infra: Sed quoniam AHENI quoque exemplo isti sumus, venit nobis in memoriam, fidem optatumque multi nominis Romanae Grammaticae ostendisse mihi librum Aeneidos secundum, mirandae vetustatis, euntum in scissariis xx. aureis, quem ipsius Vergilii fuisse credebat; in quo duo isti versus cum ita scripti forent:

Vestibulum ante ipsum, primoque in limine Pyrrhus Exultat telis, & luce coruscans aena.

ad

(a) Cap. 1. Ignor. Quot. (b) ad. L. de. 1. (c) ad. III. de. 4. (d) 14. f. 6. de. de. re. militari. (e) 1. ult. §. 1. D. de. terminis. testis. (f) III. II. cap. III.

additam supra vidimus in literam, & AENEA factum. Sic in alio quoque Vergilius versu in optimis libris scriptum invenimus.

Aut foliis undam tepidi desumat abeni.

Ad firmandam Gellii sententiam tabula nostra plurimum valet.

Res memoria dignas quum postibus, tum frontibus aedium insculpere moris fuit, quin & tabulis aeneis, quae in intima aedium parte aservabantur. Vetus epigramma in catalectis Pitheci lib. III. (a)

Viator audi; si libeat intus veni,

Tabula est aenea, quae te canila perdocet.

VTEIQUE EAM FIGIER IOVBEATIS. Leges in aes incidi consuevisse, ac publice figi, notum est. Livius libro III. Priusquam Urbem Consules egredierentur, leges Decemviralet, quibus Tabulis XII. est nomen, in aes incisae in publico proposuerunt. Eadem habet Dionysius libro X. Somniasse igitur vigilantem Pomponium Jurisconsultum liquet, qui tradit (b), leges XII. in tabulas eborae praescriptas fuisse: quod ab aliis est animadversum. Huc faciunt illa Plauti Trinummus (c)

Leges perduxerunt jam in potestatem suam, magis qui sunt
Obnoxii quam parentes liberis: eae miserae etiam
Ad parietem sunt fixae clavis ferreis, ubi malos mores
Affixi nimio fuerat aequius.

Ovidius Metamorphoseon I. 91. 92.

nec verba minucia fixo
AERE legebantur

Cicero Philippicâ I. Assentiri etiam vos Ser. Sulpicio clarissimo viro voluit, ne qua TABULA post Idus Martias ullius decreti Caesaris, aut beneficii FIGERETUR. & infra: Acta Caesaris firma erunt: quae ille in AERE INCIDIT, in quo populi iussa, perpetuaeque leges esse voluit, pro nihilo habebantur. item inferius: id lex erit, & in AERE INCIDI videbitis. Hinc illud Q. Haterii apud Tacitum (d): Ejus diei Senatusconsulta aereis literis in Curia FIGENDA. Nil mirum, quando in argenteam columnam incisa est oratio illa (e), quam, à Seneca dictatam, Nero in Senatu recitavit in ipsis primordiis; quaeque risu excepta est, quum eo devenit, ut Claudii prudentiam exquisitis laudibus in caelum esseret (f). Sanè invaluit mos, ut Principum orationes in aes inciderentur (g): & Plinius in Panegyrico, veluti novum quid, narrat Senatus sententiam, de Senatorum etiam acclamationibus in aes incidendis.

Non in unicam tantum tabulam lex incidebatur, sed plures fiebant eodem exemplo, ut plurima aera docent, quae adhuc supersunt (h). Tacitus

(a) Post. not. in Pater. lib. I. (b) l. 1. §. 4. de orig. jur. (c) AB. IV. 30. (d) III. 42. (e) Epistolae ad Lucium et ad XIII. Annal. Tacit. (f) Tacit. XIII. 42. (g) Ex Dio et Lipsio ad eundem librum. (h) Tabulae haecque nullae in museo Archaelog. Florentinae, sed à Cl. A. Fr. Qu. & iterum à V. Cl. Scipione Massey in h. p. dei. diplomate.

Annalium XI. Quo exemplo Claudius tres literas adiecit, quae usui imperitante eo, post obliteratae, aspiciuntur etiam nunc in AERE, publicandis plebiscitis PER FORA AC TEMPLA FIXO. Etiam ut in colonias, municipia, praefecturae, extraque Italiam mitterentur: quod factum esse imitatione Graecorum, ex Platonis loco in Minos docet Guilielmus Budaeus (a): & ὁ δὲ Τάδως τις περὶ τοῦ αἰσίου καὶ τὰς ἀνάγκας ποιῶν τὸς νόμους ἐκ αἰσίου, ἐκ γὰρ τοῦ νόμου ἔχον γὰρ ποιῶν τὸς νόμους. Hic enim Tabo ter in singulos annos regionem passim obibat, custodias legum intentus, AERASQUE LEGVM TABVLAS pagatim circumferens. Allae, prorsus diversae, fuerunt tabulae aerae, in quibus incidebantur leges, formaeque agrorum, quum coloniae deducerentur, agrique assignarentur, de quibus inquit Venulejus Jurisconsultus: Qui tabulam aeneam legi, formandae agrorum, aut quid aliud refixerit, vel quid inde immutaverit, lege Julia peculatus tenetur (b). Siculus Flaccus de conditionibus Agrorum, tit. de divisiis & assignatis: Quidam formas, quarum mentio habita est, in aere sculpservnt, id est in aereis tabulis scripserunt. Hic tamen quidquid instituerunt, curandum erit ut fide publica aestimetur, ne quis voluntario suum proferat. Illa tantum fides videatur quae aereis tabulis manifestata est. Aggenus vocat aere scripturam Commentariis in Frontinum de limitibus agrorum. Aereis libras, Aereis tabulas Hyginus de Limitibus Constituendis. Omnes significationes & formas aereis tabulis inscribimus: & infra: Libros aereis & typum totius periculae literis descriptum, secundum suas terminationes adscriptis affinis, tabulario Caesaris inscribimus.

Principio L. Valerius Poplicola Potitus, M. Horatius Barbatas, qui primi post Decemviros cum consulari imperio rempublicam administrarunt, An. Ur. CCCIV instituerunt ut Senatusconsulta in aedem Cereris ad Aediles Plebis deferrentur, quae ante arbitrio Consulum supprimebantur, vitabantur, ut Livius memoriae prodidit (c). Idque factum est exemplo Atheniensium, qui publicas tabulas in aede Matris Deum aservabant (d), & τὸ Μητρόειον; eique tabulario praefectum appellabant τὸν Διούχορον (e). Apud Dionem tamen lib. LVII. invenies ipsum tabularium τὸ διούχορον nuncupatum. Deinde cum ceteris tabulis legum, quod aeneae erant, ad aerarium deferri, & cum publicis pecuniis condi coepissent in aede Saturni atque Opis, in vico iugario ad capitolini montis radices (f): unde Livius libro XXXV. Verum quum sint notissimae sibi cum consule inimicitiae, quid ab eo posse quicquam aequi expectare, qui per infrequentiam fortim factum S.C. ad Aerarium detulerit. Et Tullius de M. Antonio (g): Sed Senatus consultum, pecunia accepta, falsa referebat: syngraphae obsequantur: senatusconsulta tanquam facta ad Aerarium referebantur. Tacitus Annalium III.: Factum S.C. ne decreta Patrum ante diem decimum in Aerarium deferrentur. Fuit id olim sub Quaefforibus, postquam negligentia Tribunorum plebis & Aedilium, ad quos ea cura jamdiu pertinuit, error & confusio incidissent; deinde quum absente Julio nulli Quaeffores essent creati, duobus

Y

(a) ad l. un. D. de off. Praef. Praetor. notat pag. 57. (b) in l. qui tabulam l. D. ad leg. Jul. de pecul. (c) lib. III. (d) Juliano l. op. not. V. & VI. & Hieronymo in MHTPOION. (e) Ex Athen. lib. V. Epistolae class. VII. 14. (f) Plutarch. quae. Rom. XLII. & Justin. in Jul. rep. XXVIII. (g) Philippica V.

bus Aedilibus id negotium datum est, donec Augustus Praetores Praetoriose viros substituit (a). Rediit ad Quaestores sub Claudio: ac tandem Praefectos aerarii creavit Nero. Tacitus XIII. *Annal.* Dein Princeps curam tabularum publicarum ad Quaestores et Praefectos transtulit. Variè habita, ac saepe immutata ejus rei forma. Nam Augustus permixto Senatui deligere praefectos, dein, ambitu suffragiorum suspectis, sorte dacebantur ex numero praetorum qui praessent. Neque id diu mansit, quia fors deerrabat ad parum idoneos. Tunc Claudii quaestores rursus impositi; iisque, ne metu offensionum segnius consulere, extra ordinem honores permixti. Sed de erat robur actatis cum primum magistratum capessentibus. Igitur Nero praefecit (*) persanctos, & experientia probatos delegit. Leges quae ad hunc locum Lipsius notavit.

Aedes Saturni, sive Aerarum pars erat Capitolii in VIII. Urbis Regione (b), quod clare ostendit Cicero III. in *Catilinam*: Nam profecto memoria tenetis, Cottæ & Torquato Coss. (c) complures in Capitolio turris de caelo esse percussas, cum & simulacra Deorum immortalium depulsa sunt, & statuae veterum hominum dejectae, & legum aera liquefacta. Quae superfuere, & quae deinceps incisa sunt proculdubio Neronianum incendium absumpsit: ait enim Svetonius: (d) Domus priscorum doncam asserant, hostilibus adhuc spoliis adornatae, Deorumque aedes ab Regibus, ac deinde Punici & Gallici bellis votae dedicataeque. Harum plurimas fuisse in Capitolio, quis neget? Incendium sane etiam loca edita corripuit, teste Tacito (e): Impetu perurgatum incendium plana primum, deinde in edita surgens, rursus in inferiora populando, antea remedia velocitate mali. Si quid autem ex tot tantisque cladibus reliquum fuit, consumtum est eo incendio, quod Vitelliani, expugnato Sabino, qui ad Vespasiani partes transferat, excitarunt: de quibus Iosephus (f): διαρρηχθέντες τὴν οἰκίαν τῶν ἀδελφῶν, τὸν ναὸν ἐκείνους ἀφαιρῶντες. (g): militesque, quum donaria omnia diripissent, templum succendunt (h). Hanc praecipue ob rationem (aut ego valde fallor) omnia restituenda, ac praesertim tabulas legum, suscepit postea Vespasianus: de quo Svetonius (i): Ipse restitutionem Capitolii aggressus, ruderibus purgandis manus primus admovit, ac suo collo quaedam extulit, aerearumque tabularum tria milia, quae simul confugerant, restituenda suscepit, undique investigatis exemplaribus: instrumentum imperii pulcherrimum, ac vetustissimum, quo continebantur penè ab exordio Urbis Senatufconsulta, Plebisca, de societate, & fœdere, ac privilegio cuiusque concessi. Nimirum ignoravit Svetonius turres de caelo percussas, & legum aera liquefacta Cottæ & Torquato Coss. Quinimmo decreta ad Senatu eam restitutionem, scribit Tacitus (k), adhuc absente Vespasiano: Mox Deos respexere, restitui placuit Capitolium: eaque omnia Varius Asiaticus, Consul designatus, censuit, & infra: Censuerat Heliodorus ut Capitolium publicè restituere, adjuvaret Vespasianus. Eam sententiam modestissimus quisque silentio, deinde obsequio transiisse. Demum: Quo die Senatus ingressus est Domitianus.

(a) Dio lib. LIII. (*) forte praetori. (b) See. Rufus, P. Feller, *Parvula de Urbe Roma* pag. 244. 251. 256. 258. 259. 261. 262. (c) de Urbe DCCLXXXVIII. (d) de Senectute XXXVIII. (e) XV. *Annal.* (f) *De bello Judaico* lib. IV. cap. XL. 4. (g) *de antiquitate*, ut notavit Cl. Heinsius. (h) Vide Dionem lib. LXV. in Sen. (i) Cap. VIII. (k) IV. *Hist.*

nus, de absentia patris, fratrisque, ac iuventutis sua, &c. . . . tum sorte ducti per quos redderentur bello rapta, quique aera legum vetustate delapsa noscerent, figerentque, & qui Fastos adulacione temporum foedatos exonerarent, modumque publici impensis facerent. AERA LEGVM vetustate delapsa, non incendio absumta inquit Historicus. Sed utrumque verum.

Nulla ab allatis auctoribus inicitur mentio legis Regiae, sive de summo Augusti imperio: quam tabulam, verè instrumentum imperii ac dominationis pulcherrimum, restitutam in primis oportebat. Id tantum de Octavio Svetonius (a): Tribuniciam potestatem perpetuam recepit; in qua semel atque iterum per singula lustra collegam sibi cooptavit. Recepit & morum legumque regimen aequè perpetuum: quo iure, quamquam sine censurae honore, censum tamen populi egit: primum ac tertium cum collega, medium solus. Quinimmo Hubertus Goltzius, cui magnae curae fuit C. Octavii honores in literas referre, & qui in Fastis Augusteis, à se concinnatis, sine ullo auctore scriptis, perpetuum daturam, quam ut invidiosam (b) proculdubio averfatus est, Octavium fuisse An. U. DCCCXXX., & ex v. Kal. Jul. abdicasse, ipse, inquam, Goltzius integro volumine, quod de Augusto scripsit, ne verum quidem de lege Regia ausus est facere. Sciebat enim, delatos quidem Octavio summum in republica magistratus, sed per singula quinquennia, aut decennia ab eo initos; cooptato etiam quandoque collega, ut loco citato tradit Svetonius; immo de restituenda republica ipsum quandoque seriò cogitasse: quae mirum quantum absunt à summo imperio, & lege Regia. Praeterea gravissimè in principatum peccasset Vespasianus, si veterem quidem legem de Augusti imperio in eis restitui neglexisset, novum verò Senatusconsultum, ut ipse legibus solveretur, fieri sivistet. Quid enim magis idoneum ad solvendam vim dominationis, quam leges non utique dare, sed accipere? & patribus conscriptis summam potestatem acceptam ferre? Quid si Senatus aut memoria veteris libertatis, aut recentibus contumeliis permotus, restituendae republicae opportunitatem arripisset, certisque legibus ac veluti cancellis eam potestatem cohibendam atque continendam existimasset? Quid si de ea re more prisco ferri placuisset ad populum comitis centuriatis? quid si populus Vespasiano Tribuniciam potestatem abrogasset, nec legionarii dissensissent, satis Caligulae, Neronis, Vitellique scelera, ac flagitia dominationis pertaesi? Ferendum erat.

Reponet aliquis, legi apud Gruterum (c) legis Regiae fragmentum, quae de imperio Vespasiani lata est, haud suspectae apud antiquarios fidei: ubi inter cetera scriptum est: VTIQVE QVIBVS LEGIVS TIBERIVS SCITIS SCRIPTVM FVIT NE DIVVS AVGVSTVS TIBERIVS IVLIVS CAESAR AVGVSTVS TIBERIVS CAESAR AVGVSTVS GERMANICVS (cur omissus Caligula?) TENERENTVR. IIS LEGIVS PLEBISQVE SCITIS IMP. CAESAR VESPASIANVS SOLVTVS SIT. Atqui, si fragmento fides, jam non unicam legem Regiam latam fuisse fatendum erit, sed de imperio quoque Tiberii, & Claudii; immo & ceterorum principum à Di-

Y 2

VO

(a) In *Alibi* cap. XXVII. (b) Pulli nunc fuit soluta est gentis dissoluta per legem dominum, ut consuet ex Cicerone Philippo I. & Appiano lib. III. (c) pag. CCLXII.

tutari non possēt (a), vetat analogia: ejus gentile est *Terinaeum*, ut veteres nummi docent cum inscriptione TEPINAION (b), & Stephanus in TEPINA (c).

Est igitur aliunde petenda agri *Taurani* appellatio: nec ulla commodior ea, quam ex Strabone discimus (*d*): *ταυρίος* ἢ *ὄσιος*, inquit, ἔστι τῆς *ταυρανίας* χώρας ἀπὸ τοῦ ταύρου. *Super Thurius est etiam sita regio, quae vocatur Tauriana*. Hunc locum immerito solliciti Philippus Cluverius (*e*), et pro *ταυρανίαν* reponendum contendit *ὄσιον*: in manu gentilia, inquit, vocabula à Thurio refert Stephanus, *ὄσιον*, & *ὄσιον*, *Thurinus*, *Thuriarius*. Atqui Strabo aliam proflus regionem in animo habuit, quam quae proximè Thurius circumiacet: quid enim dicit opus fuisset, *Thurioum* regionem appellari *Thurinam*, aut *Thurianam*? praefertim quum post pauca de ipsis Thuriis esset verba facturus? Ideo inquit, *supra Thurius* *ταυρίος* ἢ *ὄσιος*, non *circa Thurius* *ἀπὸ τοῦ ὄσιος*. Immo neque Stephanus *Thurinus*, & *Thurianus* appellatos scribit, tametsi analogia id postulare videtur, sed *Thurius*, *Thuriaco*, *Thuriatus*, & *Thuriensis*.

Tauriana itaque Strabonis regio, quae est supra Thurius, idest quae inscribitur supra fines Thuriorum, five aget *Tauranica*, in latum quidem pertinet ad ufque Lai fluminis ostium; & nominis vestigia satis apparent in mediterraneo oppido haud incelebri ad Apennini radices, etiam nunc *Torano* (f): in longum vero protenditur ad fretum Siculum; disiectae est meso iudicio *Tauriana* a rugis montium, qui mediam fecant Italiam. Omnes enim in alpini *Tauri* dicii sunt, ut Ipsem Cluverius alibi docet (g). Ad rem Stephanus; Ταυρος, ὁρος ἀπὸ μέσης Ἀσίας διήκουσ· διότι ταυρὸς οἱ παλαιοὶ δῶρα στα μεγάρῃ καὶ βίαια ἐπαύοντο, ἢ ἄπορτος ταυρὸς τὰ ἀφ' ἧς θαλάσσης οὐκ ἀπέκλειε. Τὸ εἶδος τοῦ ταυροῦ, πλεονακμοῦ τὴν αἰὶν ἐξυγίαν. Ταυροὺς μὲν περ μέσας Ἀσίας περτίνουσ· quid antiqui omnia magna & violenta tauros cognominabant. Vel officii tauri partes egi ad mare similes erant. Gentile Taurianus, πλεονακμοῦ literature α, ut Zygianus. Quare laudulus est magnus Salmasius, qui alium Stephani locum de Tauriscis populis alpini emendavit, & pro οἱ ἐς τρωὶ λίγυοι, legit οἱ ἐς ταυροὺς λίγυοι. Hac emendate ratione nomin sortita est *Taurica Cherfoneus*, regio montibus aspera, de qua Scymnus Chius (h) meminit, ubi de adventu Iphigeniae ex Aulide:

Εἰσι δὲ τοῖς ὄχλοι μὴ οἱ Ταῦροι συχνοί.
Βίον δὲ σιόριον νομάδα τ' ἐξηλασκότες,
Πλὴν δ' ὠμότητα βάρβαροι τε ἐφοῖς,
Ἰλασκήμενοι τὰ θῆα τοῖς ἀσεβήμασι.
Turbis abundant maxime frequentibus

Tax-

(c) *Strales* ibid., VI. (b) Per O. ut in verisimilissimis Gesnerorum nomenis fascipennis invenies.
 (c) Ubi videtur diffinitum Hallenii capion per Ω, ut in verisimilissimis Gesnerorum nomenis fascipennis invenies.
 (f) Fr. Leander Abertus *Iud. quib.* Visitationes, p. 203e. ad VI, pag. 232a. (g) *Hist. nativae*, pag. 327r.
 cum aliq. qui huc ferentibus acquiescent. et enim Damocles exillit, sed vixit ut uno modo fallat
 vide Lyceophron apud Hallenium *sensu*. Et cognationem inter *Stephanos* et *Amintheia*, apparet, ut
 munit ad Hippocnem monum, id est ad extremum cunus Hippocnemius unus, hodie *Amintheia*. (g) De *Pandora*
cap. 2, *Hippocnem* ad *Stephanos* in TAPPIKOL. (h) Cuius fragmenta cum versione Hallenii, edita sunt Tr.
 IIII. *Stephani Byzantini* cap. 176, 177.

*Tauri, vagamque in montibus vitam trahunt,
Crudelitate, caedibusque barbari,
Ipsam sceleribus impiis nomen colunt.*

Præterea neque Cluverium latebat, Italiam ab Italo Rege appellatam, quasi *Taurinam*, quæ antea Onotris dicebatur (a). Nam *Ἰταλῶς*, vel *Ἰταλῶς* est vitulus, sive taurus, ab *ἴτης* quia animosus. Immo non aliam olim regionem dictam fuisse Italiam, quàm hanc ipsam, de qua tractamus, quæque olim Onotris paruit, ut pluribus docet Strabo; unde Virgilius (b):

*Oenotrii coluere viri: nunc fama, minores
Italiam dixisse, ducis de nomine, gentem.*

Strabo lib. vi. (ε) Φησι δ' Ἀντίοχος ἐν τῇ αἰτῇ τῆς Γαλτίας συγγραμμάτι, ταύτῃ τῇ Γαλτίᾳ ἐκκλησίαν, ἢ αἰτῇ ταύτῃ συγγραμμάτι, φησίν τε τὸν Οὐρανὸν ἀποκαταλέγειν ὅτι οὐδ' αὖτις καταλείπει οὐδ' ἡμῖν τὴν Τυρρηνικὴν πελάγην, τὸ αὐτὸ ὅσαρ ἐκ τῆς Βρεττίας ἐκβαλεῖ, τοὺς λαοὺς ταυμάζειν ὅσους δ' ἡ Τυρρηνικὴ, τὸ Μεταποταμὸν τὴν γὰρ Τυρρηνικὴν ἡ σαρωνικὴν τὴν Μεταποταμὸν ὄντι, ἐκ τῆς τῆς Γαλτίας οὐραίας, ἰσχυρὰς καλὰς ἐπὶ δ' αὐτῶν ποταμοὶ, οὐδὲν οὐδ' ἐκ τῆς Γαλτίας μόνον ἐπὶ καλλίαν, τὰς σαρωνικὰς τοὺς ἰσχυροὺς ποταμοὶ τῆς Τυρρηνικῆς ἐκκλησίας ποταμοὶ. Antiochus in opere quod de Italia conscripsit, hanc regionem ait Italiam appellatam fuisse, ac de ea se scribere: prius autem dictam fuisse Oceanum. Terminum autem ei constituit, ad mare quidem Tyrrhenum, quem & non Brutii affligentem, Larnam flumen; ad Siculum autem fretum, Metapotamum. Sed Tarentinam regionem, quae continuū agrum Metapotantinum sublequitur, extra Italiam sub Japygia nomine censet. Apud vetustiores autem ait eos tantum Oceanos ac Italos fuisse habitos, qui intra Isthmum sitū versus fretum vergentem Siculum. Dionysius eadem fere habet lib. i. (d) Γαλία δ' αὖθις ὁμοιομένη, ἐπ' αὐτοὺς δυνάτοί, ὅμοια Γαλτοῖ. τοῖτον δὲ φησι Ἀντίοχος ὁ Συρακοῦσις ἀναθεῖναι ἐκ ποταμῶν γεινομένων ἐκ τῆς πελοποννησιακῆς καὶ τοῦ λόγιος ἀναθεῖσθαι, τὰς δὲ πάλαι ἀποκαταλέγειν, ἀπὸ τῆς ἐκ τῆς Γαλτίας οὐραίας, τὴν γὰρ, ὅσην οἷός τις τὴν πελοποννησιακὴν τοὺς τῆς Ναπυτίας καὶ τοῦ Σικυωνίου ἥρπιδ' ἀφ' ὧν ἐκκλησίαν τῆς Γαλτίας, ἐπὶ τῇ Γαλτοῖ. Italia dicitur post nominata esse sub viro praepotente Itabo. Hanc Antiochus Syracusanus ait, bonam & sapientem fuisse, & propinquarum regionum hominibus partim oratione persuasus, partim vi coactis, totam eam terram sub imperium suum redegeisse, quanta patet Napetinum finem inter & Syckerinum: eamque prius Italia vocatam Itali temporibus (ε). Pro Ναπυτίας Glareanus substituit Nabeptis, sed Musis omnibus advenantibus. Strabo, superius allatus, habet per i, Ναπετίους κολώνες. Ex Napitio factum est oppidum, quod nunc dicitur lo Pizzo, in intimo sinu, haud longe à Vibo,

Si quid tentandum est, potius emendaverim Stephani locum in AA. MH.

(a) *Strabo* lib. VI, pag. 154, 155. (b) *I. Aeneid.* vers. 316, 317. (c) pag. 314. (d) pag. 37.
(e) Ab ipso Cluvetio haec verba afferuntur *Ital. antiq.* pag. 1190.

MHTINOI, ubi legitur: AAMHTINOI, πόλις, ἀπὸ Λαμίας πόλιν ἀπὸς Κρότων. *Lamietini*, urbs à *Lameto* fluvio juxta *Crotonem*. Principio enim *Lamietini* sunt ipsi cives, ὁ πόλις, *Lamietini*. Civis, *Lamietinus*. Urbs igitur *Λαμῆτις*, vel *Λαμῆτις*, ut paulo post AAMHTIN. TEIA, πόλις, *Lampetia*, urbs, quam Latini *Clampetiam* dicere: vel *Λαμῆτις* est oppidum, civis *Λαμῆτις*, uti ex *Lycophrone* & *Tzetzete* notavit *Holstenius* (a). Deinde, τὸ, ἀπὸς Κρότων, falsum. *Lametia* enim oppidum, unde *Lamietini*, situm erat ad ipsos fontes *Lameti* fluvii in mediterraneis ad radices *Apennini*; quod rectè notavit *Vossius*, observationibus ad *Melam* (b); tamen fallit putans, oppidum dici nunc *Maida*. Hoc enim magis vergit ad meridiem: *Lametia* verò hodie dicitur *Amato* à cognomine fluvio, qui ferè in medium sinum *Hipponiatem*, sive *Napetinum* delabitur: quod oppidum aequo ferè intervallo jacet inter duo maria, *Ausonium*, sive *Scylletium*, & *Tyrrhenum*; distat verò à *Crotone* l. & amplius passuum milibus, sive stadiis cccc. Quomodo ergo ἀπὸς Κρότων; potius ἀπὸς *Ovidas*, non longe à *Vibona*, sive *Hipponio*, unde sinui nomen. Sed neque hoc verum; nam longe propior *Vibonae Metauri* fluvius. Erroris causam subodorasse mihi videor, nomina similiter terminantia *Lameti*, & *Neacthi* fluviorum. De hoc *Plinius* libro III. cap. XI. A *Lacinio* promontorio secundus *Europae* sinus incipit magno ambitu flexus, & *Aceracraunio* *Epiri* finitur promontorio, à quo abest LXXV. milia pass. Oppidum *CROTO*, anni NEACTHVS. Oppidum *Thurium* inter duos annes *Crathim* & *Sybarim*, ubi fuit urbs eodem nomine. *Néusdos* etiam dicitur *Straboni* παρὰ τὸ τὰς τὰς αἰῶνες, quòd *Trojanæ* mulieres post eversum *Ilium* navigationis tædio navigia ibi incenderunt. *Stephano* est *Nabudos*, in *ἈΕΚΑΝΤΑ*. Hic fluvius verè ἀπὸς Κρότων impo-
suit *Stephano*, vel ejus *Epitomatori*.

Ut è diverticulo in viam, *Ptolomæum* quoque corrigi *Cluverius*, *Tauriani* nominis hostis: ubi enim inquit ille:

Δὲν τοτὶ ἐμβόλαι	<i>Lai</i> flum. <i>Ofia</i>
Τίμω πόλις	<i>Templa</i> urbi
Ταυριανὸς σκόπελος	<i>Taurianus</i> <i>scopulus</i>
Ἱππωνιάτης κόλπος	<i>Hipponiatetis</i> sinus

legendum contendit *Τίμω πόλις*, *Τεπνῶ* ἐκβάσις. Id est, inquit, *Ligæa insula*, sive *Terina*, quæ nunc etiam *Petra*, *scopulus Terinæus*, maris recessu relictus in siccò. Correctionem non improbarem; sed quadrat in *Cluverium* verba *Holstenii* adversus *Stephanum* Byzantinum in *TEPINA*: *Licophronis* auctoritatem frustra præcendit *Stephanus*, ut ex oppido insulam nomini effingat. neque enim *Licophron* insulam esse affirmat (Terinam) sed locum maritimum fuisse significat. Mirum quòd *Plinium* quoque, & *Melam* emendare in animum non induxit suum *Cluverius*. *TAVRIANVM*, inquit *Plinius*, *Portus Orestis*, & *Medua* (c). *Pomponius* autem *Mela* (d), ab extrema Italia in-

(a) *Cassiodorus*, de *Stephanum*. (b) *Cicero* à *Bonellio* ad *Stephanum* in *AAMHTINOI*. (c) *III. III.*
cap. V. (d) *III. III.* cap. II.

eciens, *Rhegium*, *Scylla*, *TAVRIANVM*, & *Metaurum*. Forte eandem memorat *Stephanus* in *TATPANTA*, dum inquit: *TATPANTA*, πόλις *Ἰταλίας*. ἰστικὸν *Tavpanti*, ὅς *Ἰλακέντις*, & *Tavpanti*. *Taurania*, urbs *Italiae*. *Gentile Taurianinus*, ut *Placentinus*, & *Taurianinus*. Quamobrem minus ignoscendum censio *Abrahamo Berckelio*, ad hunc locum dicenti: Quum nulla usquam apud alios Auctores reperitur *Italiae Urbis Taurania*, omnino persuasum habeo scripsisse *Stephanum* *Tavpanti*, & *Tavpanti*. Ita etiam *Appianus* in *Hannibalicis* nominat: Καὶ μικρὸν διατρίψας, ἀποτίλλαντες *Tavpanti*, τὸ *Κατὰ*. Quum aliquantulum quiescisset, *Taurasiam*, *Gallicam urbem*, bello petiit. Illam nempe quæ postea dicta est *Augusta Taurinorum*.

Taurianum *Melae*, & *Plinii* (quando *Seminarium* ex ejus ruinis originem duxisse putant (a) *Geographi*) aberat à loco, ubi nostra tabula reperta est, sexaginta & amplius passuum millibus; duplum ab ostio *Sybaris*, & à *Thuriis*; tantundem ferè à *Lao*, qui *Lucaniam* à *Brutiis* separat: nec tamen distitor, fuisse *Taurianum* in ipso agro *Teurano*, sive regione *Tauriana* *Strabonis*, quæ à perpetuis jugis montium dicta est, & longè latèque patuit: ita ut à majore *Bruttiorum* isthmo *Rhegium* versus progredientibus laevà esset defensusus ad *Crotonem*, *Lacinium* & *Jappum* promontoria, *Scylletium* sinum, *Cocytum* promontorium, *Lecro*, *Caulonium*; dexterà ad *Crissol*, *Templa*, *Clampetiam*, *Napetinum* sive *Hipponiatem* sinum, *Vaticanum* promontorium, *Metaurum*, *Taurianum*, *Portum Orestis*, *Meduam*, *Scyllam*. Medius itaque inter duo longè distita extrema, & in ipso umbilico agri *Teurani* fuit locus (nunc *Tiriolo*, veteribus forte *Nemistro*) qui maximè opportunus visus fuit *figendae* *Tabulae* nostri *Senatus* *consulti* de *Bacchanalibus*.

Quum haec typographis jam tradita essent, operique finem imposuissent, ecce literas à *Clar. equite Pio Nicolao Garellio*, ex quibus opportunè didici, *Taurianam* *Melae* & *Plinii* stetit ex eunte saeculo VI. *Gregorius* enim *Magnus* scribens ad *Petrum Subdiaconum* (b) inquit: *Venerabilis Paulinus, Episcopus Tauri Civitatis Provinciae Bruttiorum*, nobis asseruit &c. ubi adnotarunt viri docti: Variè quoque scribitur hujus civitatis nomen in *M. SS.* nam in *Vaticano* legitur *TAVRIANAE*, al. *TAVRIANAE*, al. *TAVRIANAE*. Urbs olim fuit *Episcopalis Brutorum*, eversa à *Saracenis* inter *Rhegium* & *Hipponium*. Eidem *Paulino* Ecclesiam *Liparitanam* regendam dedit *Gregorius Episc.* XVII. libro II. (c) subdens: Ecclesiam verò *Taurianensem*, quoties opportunum tempus erideris, visitabis. De qua re *Epistola* XVI. (d) ad *Maximianum* *Syracusanum* *Episcopum* scribens, inquit: Quia igitur Ecclesia *Liparitana* sacerdote privata dignoscitur, ideo *Paulinum*, *Taurianensem* Ecclesiam *Episcopum*, in praedicta Ecclesia *Liparitana* fraternitas tua sine mora praesens constituat. *Tauriatinensis* pro *Taurianensis* in veteribus edi-

Z 2

tio

(a) *Cassiodorus* Peregrinus III. II. III. *Principis*, *Longobard.* ad eam pag. 47. adnotavit: Fuit *Tauriana* ad mare, ubi nunc *Palma* prope *Taurianum*. *Insulae* tunc *castrum*, ubi nunc est *Palma* fuisse *Portum Orestis*. (b) *Epist.* 39. tit. I. *Justi* *vet. Edit.* 1791. 41. *edit.* *Paul.* anno 1791. (c) *In* *vet. Edit.* 1791. 11. (d) *In* *vet. Edit.* 1791.

tionibus legisse videtur Holstenius (a), quem in hac re facem sibi praetulisse ingenue, pro suo more, indicavit mihi laudatus Garellius.

Item Saeculo VII. Etenim Georgius Episcopus Taurianensis subscripsit Actioni IV. Concilii Oecumenici VI., Cpolitani III. (b): Γεωργιος ἐκκλησιᾶς ἐπισκοπὸς τῆς ὁσίας Ἐκκλησίας Ταυριανῆς ἑταρχίας Καλαβρίας &c. Georgius minimus Episcopus Sanctae Ecclesiae Taurianae provinciae Calabriae.

Saeculo VIII. Actioni IV. Concilii Nicaeni II., sive Oecumenici VII. (c) subscripsit: Θεόδωρος ἀρχιεπίσκοπος Ταυριανῆς &c. Theodorus indignus Episcopus Taurianae. Et paulo ante subscripserat Στέφανος ἀρχιεπίσκοπος Βιβώνων. Stephanus indignus Episcopus Vibenensium.

Quin saeculo IX. labente adhuc utraque sedes erat sub Metropolitanitano Rhegiensi, hic sub Constantinopolitano Patriarcha; ut didici ex Ordine praesidentiae Metropolitanorum, qui suberant Apostolico throno Constantinopolis, & subjectionem eis Episcoporum juxta Dispositionem Leonis Imperatoris cognomento Philophi, apud Leunclavium Juris Graeco-Romani libro II. (d) Nempe sub Rhegiensi Episcopo erant Episcopi:

α	ὁ Βιβώνης	1	Vibenensis
β	ὁ Ταυριανός	2	Taurianae
γ	ὁ Λοκρίδης	3	Locridis
δ	ὁ Ροσίδης	4	Rufiani
ε	ὁ Σκυλακίης	5	Scylacii
ς	ὁ Τρωπαιῶν	6	Tropaei
ζ	ὁ Αμυνταῖος &c.	7	Amantiae &c.

Imperasse Leonem Philosophum ab Ann. Chr. DCCCLXXVI. ad CMVIII. notissimum est. Ex eadem Dispositione mira lux affulget allatis Gregorii Magni Epistolis. Paginā enim 101. ejusdem Juris Graeco-Romani tam Rhegiensis, quam Syracusanus Metropolitanus dicuntur avulsi à Diocesi Romana ἀνατράχυντες ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ διοικήσει: & paulo inferius legitur, Syracusanus subesse Ecclesiam Liparentensem. Scimus igitur, quamobrem ad Maximianum Syracusanum Episcopum scripserit Romanus Pontifex, de Liparitana Ecclesia à Paulino Taurianensi regenda: necdum enim Rhegiensis, aut Syracusana sedes avulsa fuerant à Diocesi, sive Patriarchatu Romano; nec Liparitanae Ecclesiae Paulinum praefici infcio Syracusano decuit.

Saeculo tandem XI. Tauriana, & Vibona à Saracenis videntur fuisse deletae. Tametsi enim Saeculo IX. Brutios, & universam Calabriam Barbari vastaverint (e), anno nihilominus MIX. mense Augusti (inquit Lupus Protospata) apprehenderunt Saraceni civitatem Cosentiam, rupto foedere nomine Cayti Sati &c. & Anno MXX. descenderunt Saraceni cum Rayce, & obfederunt Bininianum, & illud apprehenderunt. Quo tempore, quum potiundae Italiae omnem fere spem abjecissent, vero

vero valde videtur simile, majori rabie in harum regionum minora oppida Barbaros saevivisse. Igitur Tauriana & Vibona jam vacuis penitusque desertis, optimum factu visum est Rogerio Northmanno, Calabriae & Siciliae Comiti, si earum sedes Episcopales in unam Miletensem coalescerent: quod à Pontifice Max. Gregorio VII. facillè impetravit. Sic enim ille inquit in diplomate ad Arnulphum Episcopum Miletensem (a): Ὡς ὅτι αἱ ἐκκλησίαι τῆς Βιβώνης, & τῆς Ταυριανῆς ἐπισκοπῆς ἀπὸ τῆς ἀρχιεπίσκοπας ἀνατράχυντες ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἀνατράχυντες, & ὁδεσμοῦ. Κάτω Ρελίης διὰ χρίτι κῆρυς Καλαβρίας, & σικελίας ἀπορίε διὰ τὴν ἐπισκοπῆς, ὡς ἐτίθοντο, ἡδύλιτα αὐτὰ τὰ δύο καθήματα εἰς μίαν ἐκκλησίαν ἀνατράχυντες μὴδὲν, & αὐτὰ ἡ μία ἔτι τῆς Βιβώνης, ἔτι τῆς ταυριανῆς διοικητικῆς, ἀλλὰ τὰ μὴδὲν ὡς Θεὸς ἐλοκώσῃ, εἰς ὅμοια τῆς θεοῦ, & τὰ ὅσα πατὴρ ἡμῶν, & ἀρχιεπίσκοπος Νικόλαος πεποίηκε. ταῦτα ἕκαστα εἰς τὸ σερμῶσαι ἐπέστησαν εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶ ἀποστολῆς δεῖν τὰ εἰδόμενα κορυφαῖς Πέτρου πάπα Γρηγορίου ἐπίσκοπος. Quoniam Ecclesiae Episcopales Bibonae & Taurianae, propter patrata scelera ab hominibus desertae atque deperditae sunt, & ego Rogerius Dei Gratia Comes Calabriae & Siciliae, annuente nobis divina providentiā, ut novi, volui duas has Cathedras in unam Ecclesiam Miletensem redigere, & hanc unam, nec Bibonae, nec Taurianae nomine, sed Miletensem vocare, quam, Deo favente, nomini Dei Genitricis, & Sancti Nicolai Episcopi patris nostri dicavi. Quare hujus rei causā confirmandae petii conspectam Sanctissimi Papae Gregorii Septimi, qui gloriosi Apostolorum Principis Petri sedem tenet. Sic olim vertit Nic. Alemannus Vaticanæ Bibliothecae Praefectus; sed aliud agens. Hoc enim diploma datum est mense Octobri (sine die) Indictione XI., idest anno aerae vulgaris Christianae 1087., quo anno Victor III. Petri sedem tenebat, defuncto jam pridem Gregorio VII. Anno Christi 1085. (c) Haec de Tauriana maritima Brutiorum urbe in gratiam viri doctissimi dicta sunt.

(a) Mithrad. Ital. origines. Cluver. ad Rom. in l. ann. 1666. pag. 159. (b) Tam. VI. collat. Lath. pag. 694. (c) Tam. VII. Concil. Lath. pag. 138. (d) pag. 37. (e) Olfert. in l. cap. XXXV. Sign. de regno Ital. lib. V.

(a) Apud Oghell. Ital. Sac. Tom. I. edit. Franc. ann. 1727. pag. 941. & 944. (b) Aera Mundi Graecorum & Syrorum Ecclesiastica ab Adam ad Christum annis 7708. inquit Scaliger de emendat. tempor. lib. V. ubi de Indictione Epistola. (c) Sign. de regno Ital. lib. IX.

TABULA I.

Aeneam tabulam ob oculos ponit, in qua Edictum de Bacchanalibus coëccendis ex Senatusconsulto incisum est. Ornamenta ex testis marinarum testudinum, conchisque margaritifera, intermixto auro, addidit curavit Illustris vir Joh. Baptista Cigala, Tiriolen. in Brutis Princ. ceptis, ad CAESAREM dono missurus.

TABULA II.

Corybantes duos exhibet, in onyce unum, in sarda alterum, aef. fabre caelatos, ex Museo laudati equitis Pii Nicolai Garelli. Quum Corybantes dico, non eos intelligo, sive heroas, sive daemones, quos cum Curetibus & Idaeis dactylis quidam confundunt, de quibus *pagg.* 17. 23.; sed lymphaticos illos homines thyrsigeros, Rheas, Bacchique sacris operari solitos, de quibus *pagg.* 24. & 43.: ambos exsecros & verè Gallos, de quorum vesania quaedam in medium attuli *pagg.* 24. 42. 43. Quod notandum: integris enim generationis organis visitur Corybans in Museo Serenissimi Magni Ducis Etruriae allatus à clar. Gorio (a): opus Pigmonis, quem Pergamum appellavit vir eruditissimus Philippus Stochius *Tab.* XLIX. praestantissimi operis, cui titulus *Gemmae antiquae caelatae*. Forte ex Atheniensibus unum effinxit Pismo, qui à venerè quidem abstinebant, sed integri; ut ex Juliani Imp. loco notavi extre-
mā *pag.* 43.

Ex nostris unus dexterā thyrsū quatit, laevā summisque digitis pendulum gestat cantharum potorium, sive cotylum unius tantum an-
fae, qualem in nummo Alexandri II. vulgò *Zebinnae*, & in nummo Seleuci Epiphanis Nicatoris cernere licet apud (b) Vaillantium; aliumque habet humi dejectum sub sinistro pede retrorsum elato. Alter contra, vultu magis distorto, dexterum pedem retrorsum tollit (c), ex humero dextero pendente nebride: neque alium cantharum subiectum habet; neque sub dextero pede, ut primus, ferulam, aut quid simile. Utroque caput & comas jactant, ut scribit Ovidius, citatus *pag.* 33., & Apuleius *pag.* 83. Vide Casaubonum ad Lampridii Elagabalum, & *Exercit. XIV. in Baronium Diatriba IX.*

Media inter duas gemmas est effigies solidi aere pueri, sinistra in clypeolum erectum imposita, dexterā clavam nodosam, eamque breviorē fere sudem subsistentis: ignobili & rudi admodum artificio, ut facile vel saeculi barbariem, vel artificis imperitiam, vel utrumque animadvertas. Unum ex pueris Curetibus per me dicas licet, quos Rheas iussit arma ad scuta collidere, ne Jovis vagitus ad Saturni aures perveniret: de qua fabula dixi *pagg.* 17. 18.: id namque docere videtur Ovidius, qui Curetas à Corybantibus, uti & eorum arma separat (d):

Pars

(a) *Tom. I. Scriptur. antiquae. in Etruriae Urbis. relictione. Tab. V. 1.* (b) *In Spaldwickens. Imperii. numm. &c. apud Vaillantium in Nummi Imp. Graec. pag. 4. 7. 17. 18. 26. 28. 30.* (c) *Epistola ad.*

Pars clypeos sudibus, galeas pari tandis inanes:
Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus.

Non dissiteor, aliud legi apud Lucianum libro *de iocis*: diserte enim inquit, Curetas ad scuta collidisse gladios *τὰ ἔξω*, non sudes; nec abladit Lucretius libro II. v. 633. — 636.

Dielaos referunt Curetas, qui Jovis illum
Vagitus in Creta quondam occultasse feruntur,
Cum pueri circum puerum pernice choreā
Armati in numerum pulsarent aeribus aera.

Quinimmo, ut nuper humanissimè per literas me monuit laudatus eques Garellius, in Trajani nummo argenteo, relato inter *selesta numismata* à P. Seguino (a), visitur Imp. caput cum Latina inscriptione, & in averfa area mulier in rube sedens, cui adstant viri duo galeati, scutum & gladium gestantes, cum inscriptione Graeca ΔΙΚΤΥΝΝΑ. KPHT.; quos eximius antiquarius Corybantes, sive Curetas existimat, qui Rheas, sive Dielynnas parturienti adfuerunt (b). Sic in Trajani Decii nummo maximi moduli, apud eundem Segul-
num (c), Cybele, sive Rheas visitur puerum ulnis gestans, quam juvenes armati tres clypeis protegent: ubi vir doctissimus notavit: *Qui enim non videat, viros illos tres, armis instructos, Curetes esse aut Corybantes, qui clypeorum & gladiorum collisione & crepitu Saturno puerperii notitiam praecripant.* Nec aliam fuisse armaturam Corybantum observavit Carolus Patinus ad nummum Caracallae (d).

Verum ex iis, quae supra attulimus *pagg.* 17. — 21. unusquisque satis intelligit, rem non esse adeò expeditam, ut de Curetis & Corybantum armis, ceteroque cultu habituque corporis certum judicium fieri possit. Nam Curetas clypeolis & hastis armatos tradit Hyginus, gladiis Lucianus, sudibus Ovidius. Corybantes à Curetibus separare videntur Servius, Ovidius, Lucianus, Tzetzes in Lycophronem, Graecorumque plures apud Strabonem *lib. X.*, qui rem in medio relinquit. Alii Corybantes, Curetas, & Cabiros confundunt: quod cum eorum sententia pugnat, qui Cabiros Deos magnos putant (e). Quamobrem haud facile admiserim quae Carolus Patinus scripsit ad nummum Maximini, à Magnetibus cuso (f): immo nec pro certo affirmaverim; in averfa ejus nummi parte viros armatos esse Curetas aut Corybantes: nam figura mullebris, quae ibi visitur in media nummi area, sinistro genu submisso, dexteroque brachio supra dexterum genu posito, quidvis potius significare videtur, quam Rheam. An ne decuit Deam sic parturientem fingere? Ad haec, armati tres, qui circumstant, dexterā gladios sinistra clypeos gestantes, nihilque minus quam saltantibus

(a) *pag. 116. Edit. Paf. 1614.* (b) *Eundem nummum laevi vero majorem, neque ad ungulam expressum habet apud Tullianum Comment. Mit. in Traiano n. 17. pag. 407.* pro gladiis enim longiores hastas dedisti, nec utrum, quando, quanta veterum nummorum fidem, illi nummi appropinquat. *Idem in nummi Alexandri Severi, de Tullio quondam mulo iste puerum &c.* (c) *Joh. Jacobi Chiffletii. Les. Franc. pag. 31. 24. Salomon. & Tertius quondam mulo iste puerum &c.* (d) *Epistola de Nummi. ad.* (e) *Vide supra pag. 31. — 21.* (f) *Thesaur. Numm. mss. moduli cap. V. pag. 1. 17. Edit. Paf. 16. 4. ann. 1671.*

bus similes, non bene videntur in mulierem animati, cuius turrim caput cur non urbem aliquam, aut provinciam denotet, militum fidem, auxiliumque implorantem? In nummis fanè Laodicenfium, Magnetur apud Vallantium (a) Rhea Jovem puerum ulnis gerit, & Corybantes, five Curetes adfunt cum tympanis. Quin idem auctor in Elagabalo pag. 128. de alio nummo Magnetur, qui cufus elt fub fcriba M. Aurelio Arifotomacho, inquit: *Jupiter infans & nudus, cippo infans inter duos Corybantes, fupra cypoeis baculis verberantes*. Habes itaque nummum quidem Graecum, fed planè ex Ovidii fententia. Ut igitur jure reprehendere non poffum viros illos eruditos, qui Corybantibus, & Curetibus, quos eodem putant, gladios appingunt; ita dabit viciffim mihi venia, quòd aeneam imagunculam Curetis effe pronuntiavi. Sedentem finxit arifta veluti munere perfumtum, Laremve, aut Genium in Larario colendum: impuberem, quia impuberes juffit Rhea circa Jovem vagientem clypeolis & gladiis, vel haftis, vel fudibus crepare.

In inferiori tabulae parte magnum illum Bacchicum craterem, si-
ve phialam effingendam curavi, quae Neapoli visitur in Aede maxima
ex lapide Aethiopico immensi ponderis. Et quia scalam, ut vocant,
palmarum Neapolitanorum adjeci, monitum benevolum Lectorum volo
esse palmum Neapolitanum ad Romanum ut XII. ad XI.

AAA. Corybantum sive Gallorum lymphaticorum larvae tristif-
cae, & aspectu injucundae.

BB. Anfarum reliquiae, quas puto anfis Etruscorum vasorum
fuisse similes.

CCCC. Thyrsi breviores, in nuces pincas desinentes, tenuisque
revincti.

DD. Bacchum, sive Maenadium larvae, hederaceis foliis corymbice coronatae, ad hilaritatem et jocos compositae: hanc enim praedicant vini esse vim et efficaciam, ut eos potissimum exciret animi affectus, ad quos natura proclives sumus. Juvenalis igitur hilares finit artifex, ut quae vino calentes facile feruntur ad dicacitatem et venem; Corybantes contra trifidiores, utpote qui membra sibi per fumum infantum superstitionemque miris modis deficcabant, deque Veneris voluptatibus effectui macie confecti desperabant.

Nummi omnes, qui in eadem tabula exhibentur, extant Vindobonae in Museo Cl. Garellii, uno Syracusarum maioris moduli excepto, qui ad Caefaream Gazam spectat. Crotoniatarum nummos citavi^{mus} pagg. 16. & 17. ad ostendendum usum Phoenicii *Kipē* ? pro Graecorum *K*, & Laconicam Crotoniatarum originem. Trophē sunt insignes, vel quia Pythii monitu Crotonem condidit Mischelus quidam Achaeus, uti Syracusas Archias Corinthius (?) : vel quia Croto athletarum numero nobilis (na enim Olympiade septem viri, qui stadio vicer, omnes fuerunt Crotoniatae; unde adagium *Κροτωνιάτης ἔρχεται ὡς ἄνδρας ἐνδύσας ἀπώτος* (c) : vel ad significan-

dam in Pythio certamine victoriam: praemium enim quum in Bacchi, tum in Apollinis certaminibus tripodem (a) esse decuit, quando idem habebatur Bacchus atque Apollo. Quod spectat etiam vas diotum ad tripodem dexteram in priore nummo, simillimus ei, qui in nummo *Antiochi Epiphanis Dionysii* videtur apud Vaillantum (b): cuiusmodi aureis & argenteis Hieronici, seu victores in Pythiis ludis donabantur (c); immo & Olympicis (d), & Isthmiis (e). Aquilae typus ad Jovem, & victores in Olympiis ludis pertinere videtur, uti & ramus ex oleastro. Eadem columnae Ionicae epistylis insitit, quod ad Milonem athletam non male refertur, qui labantem Gymnasii columnam usque eo humeris sustentavit (f), dum philosophi omnes Pythagorici, qui ibidem pro more convenereant, in tuto se reciperent: quod ipse tandem nisi maiore fecit. In averso nummo praeter tripodem videtur oblongum quidpiam duos tuberculos habens (ut & in primo ad crateris sinistram nummo) quod granum hordei refert, nisi ego valde fallor: forte quia in Demetriis certaminibus praemium fuit hordeum, uti ex Pindari interprete notavit idem Vaillantus (g). Neque aliquid in primo nummo caradabrum; magna enim Eleusinia noctu fiebant, addito lampadophorum certamine, ut supra notavimus *pag. 64. 65*. Cancer, sive pagurus in extremo minimeque nummo forsitan maritimum ubi situm denotat. Tripodi addita est lyra in averso nummo, nam in Pythiis ludis musica, & possi certabatur, teste Plutarcho (h). Notandum, tripodem in eodem averso nummo esse *incausam*, uti & epigramem, quae à dextera ad sinistram ordine praeposito legitur.

Idem *Koph* Phoeniciū cernitur in Syracusarum nummo, quem Cl. Gariellus longe maiore diligentia effingendum curavit quā Spanheius (*1*). Heic enim mulieb're caput est longe ornatiū: & in epigraphē non modō *Koph* Phoeniciū vidēs (quod non mirum, quia Phoenices Siciliam olim habitaverint, teste (*k*) Thucyde) sed & *P* pro *P*, & *O* pro *Ω*, ΣΤΡΑΦΟΞΙΩΝ; & in averſa quoque parte sub biga ΣΤΡΑ. Ad antiquissimam, omniumque brevissimam Aeolicam Dialectē huiusmodi *P* pertinere putavit Gruterus (*1*): atqui Siculorum lingua accedebat ad Doricam, & maximē Syracusanorum, qui Dore (*m*), uti & Agrigentini, & eorum auctores Geloi. Vir biga vētus, & à victoria coronatus, est forsitan Agēſiſ ille Syracusanus, de quo Pindarus *Olymp.* Od. vi., vel Hieron Aetnaeus, de quo *Psyh.* Od. 1.

In fumina Tabula *Agriethenorum* nummus habet idem P. et P. prapertea C pro T., quod Spanhine notatum Dissert. ii. (v). Epigraphes elementa partim recte ordinantur, partim in ALEXANDRI ad hanc; minimum supra aquilam ALEXAS, infra TOTAS, ALEXAS CANVOS. Georum colubina *Agriethenorum*, et tumine cognomine, ut pleiadum alias Siciliae urbes, dicunt scribunt Stephanus (o), Thucydidēs (o), et Ariftratus apud Pindari Scholiastae *Odyss.* ii. et undecim.

A 3

[illegible]

ποταμὸν Ἀργεῖον σφικτὸν Ἀργενταί. Pindaro *Pyth. Ode vi.* Idem flumen significari videtur per cancrum, subiecto σ , quae figura imitatur flexuosi amnis cursum: nisi magis studium rei navalis notari, ut in nummo gentis Servillae apud Fulvium Ursinum (a); aut Lybiam amphibiaenam, cui serpenti geminum caput, hoc est ad caput & ad caudam, teste Plinio *libro vii. cap. xxii.*; ad significandum fortasse Carthaginiensium in illa Siciliae ora imperium. Amphibiaenam argenteam pro amuleto gestatam à Childerico II. Francorum Rege, scripsit Jo: Jacobus Chiffletius in *Lilio Francico* (b). Aquila insidens capitulo Ionico spectat vel ad Theronem curru victoriam in Olympicis adepto, de quo Pindarus *Olymp. Od. ii. & iii.*; vel ad Exetum civem Agrigentinum, qui victor item ex Olympia advenit Olympiade xcii.; vel ad celebre, & omnium Siciliae maximum templum Jovis Olympii (c). Fuere enim qui urbis conditorem putarent Aeragantem, Jove & Asterope Oceani filia natum (d); tametsi Polybius & Strabonem, & urbem *Agragantem* nominari scribit, quod sterile ibi est solum & foecundus ager (e). Capitulum Ionicum pro Strabonis sententia faceret, qui Ioniā coloniam Agrigentum putat *libro vi. pag. 272.*, nisi certum esset, Agrigentum incoluisse Geloos Diores, auditoribus Aristonoo & Pythilo, anno prope centesimo octavo à suae urbis initio, quae condita est à Cretensibus & Rhodiis anno CCCCV. post Syraculas habitari coepit (f). Hinc Geloorum quoque nummi habent C pro Γ , ut in elegantissimo tetradrachmo laudati equitis Garella cernere licet, cum inscriptione $\Gamma\epsilon\lambda\alpha\alpha\varsigma$. Huc facit quod inquit Plinius *libro vii. cap. lvii. Gentium consensus tacitas primas omnia conspiravit, ut Jonam literis uterentur.* Quamobrem utrumque stare potest, & fuisse tum Agrigentinos, tum Geloos origine Diores, & vetustis Jonum characteribus usos. Subdit idem Plinius cap. sequ. *Veteres Graeci fuisse eadem penè quae nunc sunt Latinae, indicio erit Delphica tabula antiqui aeris, quae est hodie in palatio, dono principum Minervae dicata in Bibliotheca Ec.* Nec igitur mirum si Γ ad Latini R quā proximè accedat, tam in Syracusanorum, quā in Agrigentinarum vetustissimis nummis. Idemque iudicium est de C litera pro Γ ; nam veteres Latini C olim pinxissent, non G, supra notavimus *pag. 156.*

AD.

(a) *Eds. Romae. pag. 245.* (b) *pag. 246.*, ubi amuleti signum exhibet. (c) Ex Diodoro Fazellii *lib. vi. cap. l. pag. 127.* & *lib. xlii. pag. 128.* (d) *Stephanus lib. cii.* (e) *apud Fazellium lib. cap. l.* (f) *Thucydides lib. vi. pag. 413.* & *lib. vii. pag. 126.*

ADDENDA.

Pag. 18. in extrema ora, post notatum Ovidii locum iv. Fafforum, adde: Vide de Corybantibus, Gallis, Curetibus & Matre Magna Lucetium *libro ii. v. 198. — 658.*

Pag. 20. post Ovidii versum adde: Jalyfus urbs in Rhodo insula, à Jalyfo heroe dicta; unde Rhodii Jalyfii dicuntur à Dionysio Geographo (a):

ἀντὶ τῆς
Ἀλγυῶντος Ῥόδῳ ἐστὶν, Ἰνδοῦτος πιδὸν ἀνδρῶν.
ex adverso autem orae
Aegyptias Rhodus est, Jalyfiorum hominum.

Telchinas, qui Rhodum tenuerunt, fascinatores, & praestigiatores fuisse memoriae proditum est. *Bacchus pari & γῆρας*, inquit Strabo *libro xiv.* (b) Nomen inditum à Phoenicibus docet Bochartus (c), nam talchus est incantator, à verbo *lacha*, incantare.

Pag. 30. post *lin. 28.* adde: nam Indi *Δείων* Regem vocabant, ut ex Etymologico magno adnotavit Mauffiacus *Dissertat. in Harpocraton.*

Pag. 34. post signum (m): quod facit serpens cista proliens in Alexandri Magni nummo apud Carolum Patinum: *Namism. Imper. medii & minimi moduli pag. 13.*

Pag. 38. *lin. 12.* post *αγαμέμνων*. Hinc Philonidem quendam propter violentiam cotylam nuncupatum, narrat Dionysius *Halicarn. in excerptis de legationibus* (d).

Pag. 41. *lin. pen.* post *confectis*, ut inquit Plutarchus *Symposiac. iv. qu. 5.* (e)

Pag. 45. *lin. pen. marg.* post locum Sponii, adde: & in elegantissima Bacchi tabula marmorea in aedibus Farnesianis Romae, cujus exemplum, à clarissimo (cheu) Francisco Blanchinio acceptum, in aes incidi curavi, ad exornandam libri frontem.

Pag. 46. *lin. 29.* post *Festus*, adde, & Servius ad x. Virgillii v. 254.

Pag. 47. post *Comodia*, adde asteriscum, & nota in imo margine: non obscure id docet Plutarchus *Symposiac. libro v. qu. ii.*, ubi certamen Tragicum in Pythiis ludis adscitum vocat.

Pag. 48. *lin. 7.* post *recisum*. Vide varias de hac re Scriptorum sententias apud Th. Dempsterum *Etruriae Regalis lib. iii. cap. xi. & lxxi.*

Pag. 49. post locum Oppiani, nota (a) in marg. adde: Vide Philostratum *Imag. lib. 1.*, Spanhem. *dissert. iii.*, Vaillantium de Seleucidarum Imperio (f) in *Antiocho Epiphase Dionysio*.

Pag. 52. vers. 15. post locum Ovidii. Item Euripidis Phoenissis v. 652. — 658.

Pag. 62. *lin. antepen.* post *cum bacchatione*. Iis de se ipsa apud Apulejum *libro xi.* En adsum tuis commota, Luci, precibus rerum naturae parens, elementorum omnium domina, saeculorum progenies initia

Aa 2

lis

(a) n. 104. 105. (b) *pag. 613. 614.* (c) Citatus à Guillelmo Hill. *comment. ad Dierg. pag. 202.* (d) *cap. iv. pag. 700.* (e) *pag. 671.* (f) *pag. 440.*

lis..... Cuius nomen unicam multiformi specie, ritu vario, nomine multijogo totius veneratur orbis. Inde primigenii Phryges Pessinantiam nominant Deum matrem; hinc antiochones Attici Cecropiam Mineram, illinc fluctuantes Cyprii Paphiam Venerem, Crete sagittiferi Dietynnam Dianam, Siculi trilingues Styziam Proserpinam, Eleusini Deitiam Cererem. Junonem alii, alii Bellonam, alii Hecaten, Ramnathiam alii &c.

Pag. 63. ad not. margin. (o) adde. Sed quatuor gradus agnovit idem Casaubonus Exercit. xvi. in primam partem *Annal. Baronii, Diatriba* xlii. ubi accuratè de mysteriis & purgationibus veterum.

Pag. 68. lin. 2. post *Calactini*. Eupolemi Calactini fit mentio apud Tullium libro iv. in *Verrem*.

Pag. 77. lin. pen. post *lapidem*, adde asteriscum, cui respondeat in margine, Livius libro xxix.

Pag. 87. lin. 5. post verba Svetonii. Idem templa fuisse intra urbem Romam, quum Vespasianus & Titus de Judæis triumpharunt, non obscurè indicat Josephus libro vii. de Bello Judaico cap. v.

Et in *imo margine*, post *Sveton.* cap. xii., adde. Unde Othonis nummus aureus, in cuius averfa area est Canopus, Aegyptiorum ventriosum nomen, apud Patinum *Namism. Imp. medii & minimi moduli* pag. 135., memoratus à Vaillantio in *Namism. Imp. Græcis* pag. 19.

lin. 14. post Lampriidii verba de Commodo, adde: quod facit nummus apud Patinum *Theaur. Numism. cap. 7.* pag. 174.

Pag. 96. lin. 16. post *ferrent*. De iis Tullius libro iv. in *Verrem*.

Pag. 101. ad notam (f) adde. Vide Vaillantium de *Selencidarum Imperio*, pag. 385., ubi de Antiocho Epiphane.

Pag. 128. lin. 16. post *evadant*. Justinus lib. xx., tametsi aliud respicit: Sed dum mori honestè quaerunt, felicius vixerunt. Nec alia causæ victoriæ fuit, quam quod desperaverint.

Pag. 152. lin. pen. post *Bacchanalibus*. Sic sacrum & publicum separamur apud Plautum *Trinummio* Act. iv. Sc. iii.

— leges mori servant, mores autem Rapere properant quæ sacrum; quæ publicum.

contra quam sentire videtur Ulpianus in l. 1. §. 2. D. de *justit. & jure*, ubi jure publicum consistere ait in *sacris, sacerdotibus, & magistratibus*.

Pag. 175. lin. 25. post *Scyllam*: Et huc refer illa Th. Dempsteri lib. iv. *Etrur. Regal. cap. 7.*, ubi, post allatam Pauli Warnefridi Italiae Descriptionem, lib. ii. de *gest. Longobard. cap. xiv.*, qui octavo loco ponit Lucaniam, & in ea Rhegium, inquit: *Ascheraz olim dicebatur, docuit ex Flavio Josepho Gabriel Barrius; & ejus incolæ TAVROCI* ex Probo *Grammatico* in *vita Virgilii*. Vestigia quaedam veri hæc sunt, sed tenebris mirum in modum obrita.

F I N I S.

Hæc pauca calamo properante addidi, haud cetera nescius longè plurima, optimè, selectè in hoc genere scriptoris addi posse. Cursus legendi aliquot errata typographica animadverti, quæ facile à quovis erudito lectione emendari poterunt: quomodo enim ea admittit consules prætermisisti.

SCRIPTO.

SCRIPTORES

QUORUM TESTIMONIIS

USI SUMUS.

A Abrahamus Berckelius 66. 174. 175.
Accursius 108.

Acron 82.

Acronius Argivus 20.

Actianus 27. 40. 58. 69. 94. 170. 171.

Aeschylus 33. 47.

Aggenus Orbicus 165.

Albertus V. Leander.

Albricus Philoponus 52.

Alexander V. Hieronymus.

Alexander V. Nicolai.

Alexander ab Alexandro. 76.

Alexius Symmachus Mazochius 157.

Ameloveen V. Theodorus.

Amianus Marcellinus 80.

Angelus Politianus 73.

Anthologia 32.

Antiochus Syracusanus 170. 171. 173.

Antonius Augustinus 32.

Antonius Franciscus Gorius. 51. 178.

Apollonius Rhodius. 16.

Appianus 57. 134. 167. 175.

Apulejus 24. 79. 83. 123. 183.

Arætanus 24.

Aristarchus 181.

Aristides 17. 18. 21. 25. 27. 37. 59. 64. 100.

Aristophanes 25. 31. 36. 47. 48. 49. 53. 56.

61. 63. 65. 66. 68. 69. 70. 100.

Aristoteles 101. 169.

Arnobius 25. 34. 39. 56. 62. 78. 80. 100.

101. 106.

Arrianus 60.

Arrian Menander 163.

Arthemidorus 72. 81.

Arconius Paedanius 107. 112. 134.

Athanasius Kircherus 35.

Athenæus 31. 38. 50. 52. 53. 56. 65. 66. 67.

69. 89. 95. 96. 98. 102. 165.

Athenagoras 18. 33. 38.

Athenæ argumentorum in *Orat. Demo-*

sthenis 92.

Augustinus V. Antonius.

D. Aur. Augustinus 40. 41. 55. 80. 118.

129.

Aurelius Nemesianus 103.

Aulissus V. Dominicus.

Aurelius Victor. 52. 53. 71. 72. 112.

B

Baldinus V. Franciscus.

Barnabas Brissonius 111. 136. 148.

Bellonius V. Petrus.

Berckelius V. Abrahamus.

Biblia Sacra 15. 16. 25. 88.

Bion 40.

Bochartus V. Samuel.

Bonatus V. Philippus.

Budæus V. Gualterius.

C

Cajus J. Cæsar 131. 137.

Callistratus J. C. 163.

Calixenus 51.

Camillus Peregrinus 175.

Candidus V. Petrus.

Capæus V. Julius Cæsar.

Carolus Patinus 23. 179. 183. 184.

Carolus Sigonius 77. 134. 140. 179.

Casaubonus V. Isaacus.

Cassiodorus 85. 140. 145.

Cassius Hemina 127.

Cato 55. 96. 151. 157. 158. 162.

Cavallus 34. 40. 45. 84.

Charrissus 154.

Chiffolius V. Job. Jac.

Christophorus Adamus Rapertus 73.

Chronicæ Alexandrinæ 38.

Cicconius V. Petrus.

Cicero 23. 25. 54. 60. 62. 65. 66. 67.

70. 74. 81. 103. 104. 106. 108. 109.

110. 117. 118. 119. 120. 122. 123.

124. 125. 128. 129. 130. 134. 141.

143. 148. 149. 151. 161. 162. 164.

165. 166. 167. 184.

Claudius Salmastius 17. 36. 47. 108. 113.

156. 158. 160. 172.

Claudio

Clandianus 65. 71.
Clement Alexandrinus 15. 16. 17. 22.
24. 34. 38. 46. 50. 60. 62. 63. 64. 65.
67. 69. 70. 75. 100. 116.
Columella 97. 122. 161.
Concilia 176.
Connanus V. Franciscus.
Corasius V. Job.
Cornelius Labeo 77.
Cornelius Nepos 105.
Cornelius V. Thomas.
Cornelius Tacitus 44. 53. 72. 76. 84.
85. 89. 90. 104. 105. 108. 109. 110.
111. 119. 122. 123. 128. 129. 132.
133. 141. 164. 165. 166. 168.
Cornutus 93.
Cotacius V. Jacobus.
Curius Fortunatianus 68.
S. Cyrillus 40.

D

Daniel Heinicus 17. 113.
Demosthenes 35. 47. 58. 60. 70.
141.
Dempsterat V. Thomas.
Desiderius Heraldis 55.
Didymus 17. 103.
Dion Cassius 71. 74. 76. 82. 83. 84. 85.
104. 108. 134. 137. 141. 165. 166.
168.
Diodorus Siculus 17. 25. 27. 28. 31. 35.
39. 49. 52. 64. 67. 93. 94. 96. 182.
Diogenes Laertius 70.
Diomedes Grammaticus 37. 156.
Dionysius Geographus 170. 183.
Dionysius Halicarnassensis 15. 16. 72.
74. 83. 96. 112. 114. 115. 116. 119.
120. 125. 126. 128. 132. 133. 135.
157. 160. 161. 163. 164. 170. 273.
183.
Dionysius Petavius 43. 57. 58. 59. 63.
Dischorides 69.
Diploma Rogerii Siciliæ Comitibus 177.
Dominicus Anulius 76.
Donatus Grammaticus 111. 116.
Donatus V. Job.
Duarenus V. Franciscus.

E

Elias Schædus 16. 40. 79.
Emmanuel à Schæfstrate 108.

Ennius 17.
Epiphanius 33. 34. 45. 83.
Etymologicum magnum. 182.
Eupolis 103.
Euripides 31. 34. 36. 37. 41. 46. 47.
49. 50. 62. 64. 92. 94. 96. 98. 99.
101. 102. 183.
Eusebius Pamphili 21. 27. 36. 46. 95.
96.
Eustathius 23. 170. 171.
Eutropius 85.
Ezechiel Spanhemius 16. 26. 32. 33.
51. 56. 61. 69. 82. 149. 154. 158.
181. 183.

F

Faber V. Petrus.
Fabius Piclor 96.
Fabius Quintilianus 145. 149. 150.
151. 152. 154. 158.
Fabrettus V. Raphael.
Fasti Siculi 140.
Fazellus V. Thomas.
Ferdinandus Ughebellius 177.
Fervarius V. Octavianus.
Festus Pompeius 46. 54. 57. 75. 76.
101. 140. 145. 146. 147. 150. 152.
155. 156. 159. 163. 168. 169.
Firmicus Maternus 16. 34. 81.
Fortunatianus V. Curius.
Franciscus Balduinus 124.
Franciscus Connanus 134.
Franciscus Duarenus 131.
Fridericus Sylburgius 157.
Frontinus 156.
Fulgentius Placides 94.
Fulcius Orfani 47. 73. 76. 149. 158.
171. 182.

G

Alenus 69.
Gaza V. Theodorus.
Gazæus V. Procopius.
Gellius 81. 96. 97. 120. 145. 157. 158.
163. 164.
Glareanus V. Henricus.
Goltzius V. Hubertus.
Gorius V. Antonius Franciscus.
Graninus Licinianus 159.
Grotius V. Jacobus.
Gregorius Magnus 175.

Gre-

Gregorius Nazianzenus 100.
Gretserus V. Jacobus.
Grotius V. Hugo.
Græcius V. Nicolaus.
Græverus V. Janus.
Gudius V. Marguardus.
Guilielmus V. Janus.
Guilielmus Budæus 135. 165.
Guilielmus Hill. 169. 170. 183.
Guilielmus Philander 69.
Guilielmus Xylander 154. 157.
Gutharus V. Jacobus.
Gyraldus V. Lilius.

H

Hadræus Turnebus 36. 47.
Hordainus 171.
Harpocration 62. 63. 67. 96. 100. 101.
148. 165.
Hecataeus 103.
Heinsius V. Daniel.
Heliadus 109.
Henricus Glareanus 173.
Henricus Kippingius 23. 30. 34. 56.
82. 84. 86. 87. 88.
Henricus Noris 141.
Henricus Valesius 101. 103.
Heracclides 16.
Herodotus 77.
Herodotus 20. 33. 56. 59. 69. 116.
Heraldis V. Desiderius.
Hesychius 32. 36. 47. 50. 56. 58. 67.
93. 101. 149.
Hieronymus 16. 71. 99.
Hieronymus Alander 52. 96.
Hieronymus Mercurialis 24.
Hieronymus Wolfius 57.
Hollstenius V. Lucas.
Homerus 52. 95. 102.
Horatius 32. 37. 49. 51. 52. 53. 82. 89.
90. 146. 154. 163. 181.
Hubertus Goltzius 80. 167.
Hugo Grotius 129.
Hyginus 25. 35. 41. 66. 67. 92. 93. 94.
100. 118.
Hyginus de limitibus 165.

J

Jacobus Cujacius 129. 145.
Jacobus Grotius 137.

Jac. Gretserus 145. 157. 163.
Jac. Gutharus 56. 144.
Jac. Rucardus 75. 113. 133. 155.
Jacobus Spontius 34. 35. 38. 45. 49. 81.
Jacobus Trifflanus 179. 179.
Jac. Vaillantius 40. 64. 78. 171. 176.
180. 181. 183. 184.
Janus Græverus 23. 32. 33. 42. 63. 71.
72. 73. 74. 77. 78. 80. 81. 83. 85. 86.
87. 88. 91. 101. 140. 144. 145. 148. 150.
151. 153. 154. 155. 156. 167. 181.
Janus Guilielmus 112.
Interpreti Perfi 47.
Interpreti 129.
Job. Donatus 91. 136.
Job. Gerardus Vossius 16. 23. 30. 34.
35. 164. 171. 174.
Job. Hadrianus 107.
Job. Lennæus 176.
Job. Meursius 15. 38. 47. 53. 68. 93.
101. 103.
Job. Jacobus Christinus 179. 182.
Job. Reffius 54. 62. 77. 80. 109. 120.
123. 124. 134. 145.
Job. Seldenus 34.
Job. Teutius 20. 30.
Job. Wenerius 103.
Josephus Helæus 38. 84. 105. 107.
148. 166. 184.
Josephus Scaliger 21. 23. 56. 57. 58.
59. 62. 76. 144. 146. 159. 177.
Isaacus Casaubonus 21. 35. 51. 53. 56.
61. 63. 64. 69. 70. 89. 97. 98. 103.
154. 178. 184.
Isacus 89.
Isidorus Hispalensis 47. 150. 151. 158.
Isocrates 54.
Julianus Imp. 19. 25. 39. 43. 51. 77.
78. 79. 165.
Julius Caesar 147. 159.
Julius Caesar Capacius 69. 81.
Julius Capitolinus 71. 135.
Julius Modestus 159.
Julius Pollax 38. 51.
Justinianus Imp., sive Tribonianus 90.
131. 168.
Justinus Historicus 16. 169. 184.
Justinus Martyr 26. 48. 100.
Justus Lipsius 22. 72. 80. 97. 112. 114.
132. 156. 141. 144. 145. 149. 150.
153. 154. 155. 157. 164. 166.
Juvénalis 41. 43. 44. 82. 90. 128. 130.
Kalen.

K

K Alendarium vetus 54. *Parneſius*
num 85. 146.
Kippianus V. *Hemvici*.
Kirchner V. *Athanasius*.
Kuſterus V. *Ludolfus*.

L

L Abo 77.
Lactantius Firmianus 17. 23. 26.
33. 37. 38. 43. 62. 67. 68. 79. 148.
Laetius Felix 120.
Laetius V. Diogenes.
Lampadius 85. 89. 135.
Leander Albertus 172.
Leo Offienſis 176.
Lilius Gregorius Gyrallus 34. 37. 57.
68. 98. 101. 118.
Lipſius V. Juſtus.
T. Livius Patavinus 72. 73. 75. 77.
78. 81. 104. 105. 110. 112. 114. 116.
122. 124. 126. 127. 129. 132. 133.
135. 136. 137. 140. 141. 142. 143.
144. 146. 147. 158. 161. 164. 165.
171. 184.
Lucanus 41. 59. 83. 122.
Lucas Hoſſenſius 17. 34. 66. 171. 172.
174. 176.
Lucianus 18. 21. 22. 27. 29. 34. 38.
39. 40. 41. 42. 43. 45. 46. 53. 56. 58.
69. 79. 94. 98. 100. 163. 179.
Lucilius 150. 152. 163.
Lucius Florus 105.
Lucretius 62. 130. 131. 157. 158. 179.
183.
Ludolfus Kuſterus 53.
Lupus Protoſpata 176.
Lycophras 31.

M

M Acrobatus 21. 22. 29. 30. 32. 35.
38. 41. 52. 53. 54. 62. 70. 72.
76. 77. 82. 91. 95. 98. 101. 146.
158. 159.
Maſſacius V. Scipio.
Manilius 36. 49.
Manutius V. Paulus.
Marcianus Cappella 62.
Marcianus Heracleota 17.

Marcianus Jariconſultus 108.
M. Antonius Muretus 150. 154.
Martinus Neapolitanus 79. 83.
Marquardus Gudius 32.
Martialis 49.
Martianus Cappella 155.
Maſſariuſ Sabini 54.
Maſſacius V. Philippius Jacobus.
S. Maſſacius 57.
Mazochius V. Alexius Symmachus.
Mela V. Pomponius.
Mercenialis V. Hieronymus.
Merula V. Paulus.
Mewſius V. Job.
Michael Pſellus 35.
Mintius Felix 64.
Anaſtaſ Patarenſis 34.
Morinus V. Stephanus.
Manckerus V. Thomas.
Muretus V. M. Antonius.

N

N Acobius 54.
Nicander 31.
Nicolaus Alemannus 177.
Nic. Gracchius 113. 120.
Nic. Rigaltius 55. 63. 88. 147.
Nicoſtratus 147.
Nonius Marcellus 83. 100. 150. 153.
155. 163. 168.
Nonnus Panopolita 32. 49.
Noris V. Hemvici.
Nannus V. Indicem Rerum &c.

O

O Clavianus Ferrarius 74.
Onuſrius Panvinus 146. 148. 166.
Oppianus 49.
Origenes 47.
Orpheus 24. 50. 62. 101.
Oſienſis V. Leo.
Ovidius 18. 20. 24. 29. 31. 32. 42. 45.
46. 47. 52. 54. 55. 65. 67. 74. 75.
76. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 94. 95.
97. 98. 143. 147. 163. 164. 178.
179.

P

P Acutius 168.
Paedo Albinovanus 113.

Pan.

Panvinus V. Onuſrius.
Papinianus Jſtus 131. 155.
Papinius Statius 46. 47. 49. 63. 94. 97.
Paſquier V. Stephanus.
Patinus V. Carolus.
D. Paulus Apoſtolus 88.
Paulus Jſtus 131.
Paulus Mannius 107. 112.
Paſſanias 16. 18. 19. 20. 22. 37. 39.
46. 47. 48. 56. 64. 66. 67. 68. 91.
93. 95. 98. 99. 102.
Peregrinus V. Camillus.
Petavius V. Dionyſius.
Petitus V. Samuel.
Petronius Arbitor 91. 103. 130.
Petrus Bellonius 1.
Petrus Candidus 62.
Petrus Glacconius 151. 154. 155. 156.
Petrus Faber 129.
Petrus Relandus 144. 155.
Petrus Seguinus 179.
Petrus Victorius 158.
Phereides 20.
Philander V. Guilielmus.
Philippus Bonaretus 48.
Philippus Claverius 153. 171. 172. 173.
Philippus Jacobus Maſſacius 101. 103.
Philippus Stueſchius 178.
Philochorus 63.
Philotratus 25. 183.
Phorantus 26. 27. 37. 41. 45. 47. 52.
62. 67.
Pighius V. Stephanus.
Pindarus 61. 181. 182.
Pitſeus V. Samuel.
Plato 26. 34. 70. 165.
Plantus 44. 55. 70. 75. 89. 113. 130.
146. 150. 154. 155. 158. 162. 163.
164. 168. 184.
Plinius 30. 37. 38. 51. 55. 69. 96. 97.
110. 127. 132. 145. 159. 164. 171.
174. 182.
Plutarchus 15. 16. 22. 23. 24. 27. 28.
29. 31. 33. 34. 35. 37. 40. 48. 50.
52. 56. 57. 58. 59. 64. 65. 66. 68. 73.
90. 93. 94. 95. 96. 112. 118. 123. 126.
127. 144. 145. 147. 157. 158. 165. 183.
Politianus V. Angelus.
Polyaenus 69. 93.
Polybius 15. 97. 109. 115. 121. 182.
Pomponius Jſtus 109. 112. 114. 147.
164. 168.

Pomponius Mela 26. 174.
Porcius Latro 105. 106. 119.
Porphyron 47.
Porphyrius 25.
Preſciagns 145. 150.
Procius 95.
Procopius Gazaerus 40.
Properius 31. 45. 46. 79. 83. 94. 130.
131.
Prudentius 81. 86. 87.
Pſellus V. Michael.
Proſpatus 56. 174.
Publius Victor 91. 147. 166.

Q

Q Diſtillianus V. Fabius.

R

R A cordus V. Jacobus.
Raphaël Fabricius 87. 99. 141.
143. 152. 159.
Reineſus V. Thomas.
Relandus V. Petrus.
Rigaltius V. Nic.
Ripſius V. Job.
Rupertus V. Chriſtophorus.
Rutilius 160. 162.
Ryckius V. Theodorus.

S

S Alloſius Hiſtoricus 121. 129.
Saluſtius Philoſophus 17.
Salmaſtus V. Claudius.
Salmaſtus Bochartus 22. 29. 31. 183.
Samuel Petitus 107.
Samuel Piſſeus 21. 56. 57. 84. 148.
Scalliger V. Joſephus.
Schedius V. Elius.
Schediusſte V. Emmanuel.
Scholiſtes Apollonii 21.
Scholiſtes Ariſtophanis 26. 33. 34. 46.
53. 61. 65. 67. 70. 96. 98.
Scholiſtes Horatii 25. 31. 55. 102.
Scholiſtes Nicandri 32. 67.
Scholiſtes Pindari 33. 63. 64. 68.
Scholiſtes Sapphoſis 53. 61.
Scholiſtes Thucydidi 57. 58.
Scipio Maſſacius 11. 157.
Seymrus Chius 172.

B b

Se.

Sequius V. Petrus.
Seldenus V. Job.
Seneca 48. 59. 65. 89. 119. 128.
Servius Honoratus 15. 16. 17. 21. 35.
 36. 52. 67. 75. 97. 179. 183.
Sextus Rufus 91. 148. 166.
Siculus Flaccus 165.
Sidonius Apollinaris 32.
Sipontius V. Carolus.
Silius Italicus 95.
Sinnius Capito 76.
Sophocles 40. 61.
Spanhemius V. Escebiel.
Spartianus 80. 85.
Spontius V. Jacobus.
Statius V. Papinius.
Stephanus Byzantinus 25. 51. 62. 66.
 170. 171. 172. 174. 175. 180. 181.
 182.

Stephanus Morinus 15. 37. 38.
Stephani Pasquier 108.
Stephani Vivandus Pigibius 35. 50. 83.
 140.
Stesichorus 55.
Stesimbrotus Thasius 19.
Stofebius V. Philippus.
Strabo 19. 33. 51. 61. 62. 91. 97. 98.
 126. 169. 170. 172. 173. 174. 179.
 180. 182. 183.
Suetonius 58. 71. 79. 80. 85. 90. 98.
 104. 108. 109. 110. 112. 119. 127.
 134. 140. 141. 143. 146. 166. 167. 171.
Svidas 21. 24. 34. 43. 52. 53. 67. 79.
 100. 170.
Salpustius Victorinus 68.
Sylburgius V. Fridericus.
Synodus Trullana 57.

T

T *Abulac* xii. 105.
Tabulae Capitolinae 140. 144.
Tatianus Asyrius 38. 111.
Terentius Varro 21. 22. 36. 52. 53. 54.
 55. 56. 77. 78. 83. 93. 97. 101. 118.
 122. 146. 148. 151. 163. 168. 169.
Tertullianus 42. 55. 57. 63. 79. 82. 83.
 90. 106. 108. 147.
Theocritus 52. 103.
Theodoritus 35.
Theodorus ab Almelooren 155. 160.

Theodorus Gaza 57.
Theodorus Rychius j. 15.
Theophrastus Erefius 56.
Thomas Cornilius j.
Thomas Dempster 62. 67. 83. 101.
 125. 128. 148. 149. 183.
Thomas Fazellus j. 182.
Thomas Manckeram 17. 20. 67.
Thomas Reinfius 41. 42. 62. 69. 77. 79.
 81. 83. 86. 87. 88. 140. 145. 155. 165.
Thacydides 16. 57. 181. 182.
Thallus 29. 31. 46.
Tillemontius 71. 132.
Trebatius 159.
Trifolius V. Jacobus.
Turnebus V. Hadrianus.
Tweezer 18. 179. V. Job.

V

V *Aillantius V. Jacobus.*
Valerius Antias 78. 126. 127.
Valerius Flaccus 34. 40. 102.
Valerius Maximus 35. 38. 44. 73. 74.
 83. 90. 96. 111. 112. 119. 121. 123.
 125. 127. 132. 157.
Valestinus V. Henricus.
Varro V. Terentius.
Velius Longus 148. 150. 153. 157. 169.
Velleius Paternulus 45. 48. 75. 122.
 136. 171.
Venalejus Jettus 165.
Verrius Flaccus 145.
Vibius Sequester 80.
Victorinus Grammaticus 150. 154. 156.
 157.
Victorinus V. Petrus.
Virgilius 22. 30. 34. 35. 36. 38. 45. 47.
 48. 51. 97. 101. 103. 150. 155. 163.
 164. 169. 173.
Vipianus Jettus 108. 131. 137. 168.
Vipianus Grammaticus 29. 57.
Vossius V. Job.
Orsinus V. Falcoius.
Wolffius V. Hieronymus.
Woceriis V. Job.

X

X *Enophen* 48. 109.
Xylander V. Guilelmus.

INDEX

RERUM ET VERBORUM.

A *Aceurii lapsus* 108.
Accusatores quomodo utiles 110.
Achaei Laconici 180.
Achilles ossa aurea amphora condita 55.
Achaja Peloponnesi 180.
M. Aclius Glabrio Cos. suffectus 144.
Acmo unus ex Idaeis Daetylis 20.
Acragas, Jove & Atherope natus 182.
Aesta, five Annales Maximi scribebantur Romae à Pontifice Maximo 141.
res illustres continebant 141.
Aesta Diurni, five Urbani quo tempore scribi coepta 140. 141.
etiam res parvi momenti continebant 141.
Aesta Ceres Sicula Neapoli culta 65.
 66.
Aetio redhibitoria temporalis, five omnes poenales 131.
Actionem judicio includere quid 131.
facit causam meliorem ibid.
Actiones aediliciae 131.
Actiones dilatae propter quaestionem de Bacchanalibus 11. 130. 131.
Actiones quomodo dicantur perire 130.
 131.
Adaequare imperium Consulium, quid 140.
Adamantea Jovis nutrix 17.
Adiesse pro adisse 152.
Adonis, Attis, Thamuz, Dionysius, Bacchus 38.
— Macedonum Mars ibid.
— dominum significat ibid.
— Phoenicibus Kyra ibid.
— filius Celei Regis 39.
— quotannis lugebatur à Bybliis 40.
— ab inferis revocatus à Venere 41.
— est flos Porphyrio ibid.
— quid revera significet ejus exsecutio 43.
Adrafaea Jovis nutrix 17.
Adscriptitii Dii 22.
Adventus Cybeles Romae 77.
Adulationes Juriconsultorum 168.
Adulterii suspectae mulieres ad caput asini jurabant 37.

Aebutia ad Sulpiciam accita venit 4.
P. Aebutius adolescens 2.
— domo matris exactus ad amicum se confert 4.
— index Bacchanaliorum 5.
T. Aebutius Elva Cos. 72.
Aedes Bellonae Senatus exteris gentibus dando 147.
Aedes Matris Magnae quando Romae decreta, & dedicata 78. 79.
Aedes Saturni pars Capitolii 166.
Aedes cereales plebei 73.
— à Julio Caes. instituit 73.
Aediles curules olim ludos Cereales curabant 74.
— disti Aediles majores 112.
— eorum munus 112.
Aediles tabulis legum asservandis praerant 166.
Aediles Municipii Calaguritani 79.
Aediles plebis sedebant in subsellis 112.
— administri Tribunorum 112.
— eorum munus ibid.
Aedilibus curulibus datum negotium conquerendi Bacchantes 7. 112.
Aedilibus suberant meretrices 89.
Aegroti deferebantur ad Serapidis fanum 84.
Aegyptia Sacra vetita Romae 84.
Aegyptiae feminae phallos gestabant 56.
Aegyptii cur canes & lupos coluerint 27. 28.
— quid per Isidem intelligerent 28.
— & per disiectum Osiridem ibid.
— Osirim quomodo lugerent 29.
— de antiquitate Dionysii cum Graecis contendebant 30.
P. Aelius Paetus Magister equitum 73.
L. Aemilius Mamercus Cos. 114. 142.
Aemilius Paulus Cos. primus securum arripuit ad diruendum Isidis aedem 82. 140. 171.
M. Aemilius Lepidus 148.
Aemilius Scaurus Cos. Praetorem sibi non asulgentem castigat 112.
L. Aemilius Paulus Cos. 141.
Aenea tabula inventa j.

Aeneas Deos Penates in Italiam ex Phrygia importavit 21.
 Aeneae tabulae legum per fora & templafixae 164. 165.
 Aene scriptura, aeris libri quid 165.
 Aes grave, aes unciale 135.
 Aeschines à Demosthene taxatus 35.
 — initiatus Eleusine 60.
 Aeschylus quomodo ad scribendas traegodias se contulit 47.
 Aesculapius Deus ascriptitius 22.
 — inter herosa à Tullio 117. 118.
 Aera Mundi Graecorum, & Syrorum 177.
 Aera legum restitui iussit Senatus sub Vespasiano 166.
 Aerarium Pop. Rom. 166.
 Aetacus Telchines 20.
 Aetas vacationis à militia 136.
 Aetneus Promethei filius 18.
 Agave Bacchi coniux 94.
 — caput Penthei filii abscidit 94.
 Agere cum populo 159.
 Ageias Syracusanus victor in Olympiis 181.
 Agon Martiale in Liberalibus 53. 54.
 Agon in Limnis 58.
 — lampadophorum in Eleusiniis 65.
 Agragus fluvius 181. 182.
 Argentini Dorcs 181.
 Argentinorum nummus 181.
 Argentinum Jonum colonia 182.
 — vel à Gelois condita *ibid.*
 Agorum termini à Cerere constituti 65.
 Agorum leges, & formae quid 165.
 Agymos primus dies mysteriorum majorum 58.
 Agyrineorum nummi cum Baccho unicorni 33.
 Ahenus pro aeneus 163.
 Al. pro AE 158.
 Albae vestes Cerealius 74.
 Album, & candidum differunt 74.
 Alcaeus à Baccho punitur 94.
 Alcibiades sacra domestica habuit; unde in suspitionem conjurationis venit 105.
 Alexandri M. pugna ad Arbela 58.
 Alexander II. vulgo *Zabina* 178.
 Alexander Severus Isidem coluit 106.

Almon fluvius, ubi Mater Deum quotannis lavabatur 80. 81.
 Alternare jus, & imperium Consulum 140.
 Amalthea Jovis nutrix 17.
 Amantia urbs Brutiorum 170. 172.
 Ambubajae quae 82.
 Amphibacna, serpens biceps, amuletum Childerici regis 182.
 Amphora aurea donatur Thetis à Baccho 55.
 Amphora, Graecorum mensura 55.
 Amuleta Gnosticorum 34.
 Anacharsis Scythiarum rex hominem mysteria Matris Idaeae facitatem sagittis confodit 116.
 Anaëtes pueri qui 19.
 Anactorellae qui 24.
 Ancillae meretrices 89.
 Angitola fluvius Brutiorum 170.
 Angues ad Ceresis currum 63.
 — in initis Eleusiniis 68.
 Animadversio varia in Bacchantes 12.
 Animus peccandi quandoque punitur 111.
 Annalibus res illustres consignabantur Romae 141.
 Anni initium Romae non semper idem 142. 143.
 Annius Milo oppressus 171.
 Antalcidis dictum memorabile 23.
 Anthedoniorum templum 45.
 Anthesterion mensis Martius 57.
 — alio nomine vocatus in gratiam Demetrii Poliorcetes 62.
 Antinous cum Bacchi insignibus in nummis 48.
 Antiquitatis vestigia in Brutis j.
 Antiquorum incerta sententia de Cabis, Corybantibus, & sacris Samothracis 23.
 M. Anton. Gordianus Imp. 73.
 C. Antonius Hydrida Cof. 106.
 M. Antonius Liber pater appellari voluit 44.
 Anubis canina pelle testus 27.
 — natus ex Osiride, & Nephthi 28.
 — expostus & repertus canibus indaganibus 28.
 — cultus Indis *ibid.*
 Anus bibaculae 55.

Apo-

Apaturia Festum 55.
 Aper cur dicatur Adonem interemisse 41.
 — est Typho 43.
 Aphrodisia vinalia priora 56.
 Apidis, & Bacchi sacra eodem ritu 31.
 Apis bos, animata Osiridis imago 29.
 Apis revera quis fuerit 43.
 Apium ex Corybantum sanguine natum 24.
 — in mensa cum radicibus apponi vetitum, *ibid.*
 Apollini dicata comoedia 47. 183.
 Apollo Bacchi membra sepelit 24.
 — ejus frater 27.
 — idem Arueris five Horus senior 27.
 Apollo, Osiris, Liber, Hammon, Sol, idem 29. 99. 101.
 Apollo Mariyam in certamine musico vincit 59.
 Apollo puerorum amore infamis 100.
 Appopis Solis frater bellum cum Jove gerit 28.
 Appius Claudius Decemvir 123.
 Appius Claudius Cof. 85.
 Aquae fluviales, & marinae purgamentae ex lustrationibus excipiebant, & purgandi vim habere credebantur 102. 103.
 Aquilae typus in nummis 181. 182.
 Aratrum inventum Bacchi 25.
 Arca Deorum Penatum 22.
 Arca per dolum à Typhone includitur Osiris 28.
 — eadem amissa, & inventa 28.
 Arcadium Sacra Roman inventa 72.
 Arcana Ceresis Sacra, uti & Samothraciae 90.
 Archias Corinthius Syracusarum conditor 180.
 Archibuculus Sacerdos Bacchi 32.
 Archigallus Matris Deum 81. 82.
 Archaeus Macedonum rex ope virginum virili habitu victoriam reportavit 94.
 Ariadnes chorus qui 118.
 Arisippe dat Baccho poenas 94.
 Armifera saltatio à Curetibus inventa 19.
 — Bacchicorum propria 19.
 — eadem Berecyniaca 53.
 Arnobii lapsus 106. 107.

M. Arricinius Clemens Cof. 84.
 Q. Arrius Pactinius Cof. 143.
 Arruntius Romanus à filia mactatus 94.
 Artemis, Diana in nummis Neapolitanorum 63.
 Artes monarchicae 104.
 Arueris, five Horus Senior 27.
 Ascalaphus Stygis filius 75.
 Asini Baccho cur facit 37.
 — caput in templo apud Siculos 37.
 Aso regina Aethiopiae 28.
 Astarte Dea 16.
 Astarte regina Maledani uxore. Eadem Saosis, Nemanum, & Minervia 28.
 Asitici ludii Bacchici 58.
 Asylum Romuli non patebat insigniter scelestis 129.
 Atellani Etruscae originis 32.
 Athenis initiati Hercules 68.
 — Demetrius Poliorcetes 62.
 — Cicero 67.
 — Augustus, & Hadrianus 68.
 — M. Aurelius 68.
 — Aconia Paulina 68.
 Athenienses à Baccho puniuntur 36.
 — festum oscillationis instituunt 36.
 — Bacchum antiquissimum colebant ex Jove & Proserpina natum 60.
 — Demetrio Poliorceti adulantur 62.
 — pestilentia afflicti ob neglectum Attum 77.
 Athenienium tabularium in aede Matris Deum 165.
 Athletae celebres Crotoniatae 180.
 Athletarum certamina quando primum Romae edita 145.
 Athyr mensis Aegyptiorum 65.
 Atilia lex de tutelis 90.
 Atilianus tutor 90. 136.
 Atillii Consules 90.
 Atilius Seranus Aedilis 81.
 Attidi Lydi, & Samothracae rem divinam fecerunt 38.
 Attis Dionysius, five Bacchus 24.
 — quia privatus pudendus 25. *vide* Adonis.
 — Lydus à Rhea adamatus, & castratus 38. 39. 41.
 — Celei Regis filius 39.
 — ab apro à Jove immisso interemtus 39. 40. 41.

At-

- Attis à Phrygiis sepultus, & divinis honoribus auctus 39.
 — quotannis lugebatur 40. 41.
 — dictus Menotyrannus 41.
 — pastor ex Pessinunte 42.
 Audacia desperatis erecit 104. 108.
 — metu continenda 110.
 Audacia seditionum ex numero 122.
 Augures qui 126.
 Augustinus Scilla pistor ij.
 Augusti artes adversus Senatus auctoritatem 104. 134.
 Augustus quae potestas tributa 167.
 Augustus collegia vetuit 108.
 — Sacra Item Aegyptiaca, & Judaica 108.
 Augustus Athenis initiatus 71.
 — Magnae Matris templum restituit 79.
 — stipem emendicabat 79. 80.
 Aul. Postumius Albinus Luscus Cos. 143.
 Aul. Postumius Distor aedem Castori vovit, vel Cereri 72.
 Aurea mala in Sacris Bacchi, & Orphicis 24.
 Aviculae pro audaculæ 148.
 Aufonium mare 170.
 Autonoe Bacchi Coma 94.
 Axiurus, Axiokerfus, Axiokerfa, Cebiri 21.

B

- Bacchae 19.
 — Bassarides 47.
 — Maenades 50.
 — hederam vorabant 52.
 — smilace coronatae 52.
 — hederâ 180.
 — Bacchi comites 93.
 — Baccho militantes 119.
 — hilares 180.
 Bacchanalia corrumpendis moribus atque pessima iv. 123.
 — à Graeculo in Etruriam insecta
 pag. 1.
 — officina scelerum *ibid.* 3.
 — pudicitiae inimica 3.
 — eorum origo 5. 8. 15. 16. 133.
 — affinia deliramentis Gnoiorum
 35. 45.
 — à Cerealiis diversa 71.

- Bacchanalia Omophagia 95. 101.
 Bacchanalia siebant mente commota 118.
 Bacchanalia, Sacra Liberi, loca ubi
 Bacchi mysteria peragebantur 150.
 Bacchanalia diruta Romae, & per Italiam 105. 106. 118. 119. 133.
 Bacchanalia cum tragoediis conjuncta à Demosthene 48.
 Bacchanalia vires resumere visa in Apulia 133.
 Bacchanaliorum quaestio mandata Consulibus extra ordinem 7.
 Bacchantes cothurnati 47.
 Bacchantibus cur fustes interdixit 37.
 Bacchantibus profugis dies dictus 11.
 Bacchantium insignia 47. 48. 53.
 Bacchantium conjuratorum numerus, & capita 11.
 Bacchantium frequentia monumenta in Etruria 16.
 Bacchantium vestis muliebris & talaris 47.
 Bacchari dicitur quidquid violentiis commovetur 150.
 Bacchata loca quae 150.
 Bacchationes expiatoriae 37.
 Bacchationes in Parnasso monte 92.
 Bacchi, & Cereris sacra in promiscuo 19. 50. 61.
 Bacchi crater 38. 49. 51. 180.
 Bacchi generationem explanare difficile 25.
 Bacchi cornua aurata, cur 32.
 Bacchi varia simulacra 29. 30. 61.
 — templum in Limnis 58.
 — pompa Eleusinem ulque 58.
 Bacchi assecrae 26. 49.
 Bacchi mendacium 53.
 Bacchi mysteria inhumana 24.
 Bacchi mysticae cistae 24.
 Bacchi nomen Phoenicium 38.
 Bacchi tres, vel quinque 25.
 Bacchi ortus 25.
 Bacchi Comites quatuor, vel quinque 94.
 Bacchica initia 2. 3.
 — olim penes feminas tantum, deinde in promiscuo 6.
 — ex diurnis facta nocturna *ibid.* 91. 92.
 — flagitia, & stupra omnis generis 6. 9. 12. 45.

Bac-

- Bacchi obsoletus ritus iv.
 Bacchici nilulatus 2. 45.
 Bacchici spiritibus affliti 19. 117.
 Bacchicum oraculum 52. 101.
 Baccho sacer hircus 26.
 — dicata Tragoedia 47. 183.
 — additae pantherae, tigrides, lynces, pardi 43.
 — Poetae consecrati 52. 101.
 — pueri commendati 54.
 Baccho Semelejo non fiebat Romae 117.
 Bacchus. Vide Liber, Dionysus, Oflris, Hammo, Sabazius, Jacchus.
 Bacchus benignus appellatus ab Ephesius 44.
 Bacchus Colonata 93.
 — Pseudanor 94.
 — Enyalios 95.
 — omestes, live crudelis 95.
 — Phausterius, & Lampterius 98.
 — Lenaeus, & Catapogon cur dictus 25.
 — cur appella ei cornua 25. 33.
 Bacchus coenubia labefactat 96.
 Bacchus hircus 25.
 — Taurus, tauriformis, taurino capite, taurinis cornibus 31. 32. 33.
 — natus exfecto matris utero 30.
 — cur ei conveniat juvena, & senectâ 26.
 — à Nymphis educatus 25.
 — à Mercurio ad Nymphas delatus 38.
 Bacchus Jacchus 34.
 Bacchus Indus barbatus 25.
 — cothurnatus 42. 47.
 Bacchus bellavit in India, occisus à Perseo 118. 119.
 Bacchus Bassareus 24. 25. 47.
 Bacchus Maenades 50.
 — Eleutherus dictus 118.
 Bacchus Zagreus ex Jove, & Proserpina 33.
 — cultus ab Atheniensibus 60.
 — etiam Eleusine 61.
 Bacchus Sabazius 33. 34.
 — ejectus ab Aristophane comico 106.
 Bacchus & Isis, Bacchus & Ariadæ in nummis 49. 50.
 Bacchus inter Heroas & Deos ad-

- scriptitios, non inter Deos magnos 22.
 — Hammonis filius 31.
 — Semeleus inter heroas 117.
 Bacchus dolo disceptus à Titanibus 24. 26. 50. 117.
 — ejus membra sepelivit Apollo, & in Parnassum deferuntur 24. 25.
 Bacchus Thebanus 25.
 — Nyseus 25.
 — Indicus 25.
 — Assyrius 25.
 Bacchus hederâ coronatus 26. 52.
 — caesarem alere vovit 27.
 — semper juvenis 29. 54.
 — hederæ foliis infans testis 52.
 Bacchus azationis inventor 31.
 — cornutus in nummis Megarensum, & Agyrinorum 33.
 — tigride vestitus in Indiam 43. 49.
 — mille gaudet 55.
 — Syctes dictus 56.
 Bacchus est Sol 49. 93. 101.
 — Adonis 95.
 — vates 101.
 — est omnia 101.
 Bacchus facie muliebris 52.
 — mendax apud Aristophanem 53.
 — muliebris mitrâ revinctus 46.
 — veste talari item & muliebris 47.
 Bacchus pathicus 99. 100.
 — masculus & femina 100.
 Bacchus judex apud inferos inter Aeschylum & Euripidem 48.
 Bacchus Eleutherus 118.
 Bacchus quomodo efficitur 44.
 — in gemmis 49.
 — in nummis 179.
 Bacchus hastatus à Lacedaemoniis cultus 95.
 Bacchus affector Cereris 61.
 M. Baebius Tamphilus Cos. 126.
 Basilidianorum deliramenta 35.
 Bassara locus Lydiae 47.
 Bassara vestis muliebris Bacchica 47.
 Bassarides Bacchae, & meretrices 47.
 Bassaris vulpes 47.
 Baubo terrae filius 64.
 Baubo, Dysaulis uxor, Cererem hospitio excipit, & ridere cogit 100.
 — ejusdem nutrix 101.
 Beelphegor idolum idem ac Priapus 16.
 Bel.

Bellica columna Romae 147.
 Bellonae aedes senatus hostibus dando 147.
 Bellum unde dictum 146.
Bleodere oppidum Brutiorum, olim Blanda 170.
 Berecynthia 45. *vide* Rhea, Ceres &c.
 Berecynthia saltatio 19. 24. 53.
 Berecynthius mons 53.
 Betylus Saturni frater 21.
 Biga centaurorum in nummis 49.
 — pantherarum 50.
 Bilinianum à Saracenis captum 176.
 Bitumen balsamicum habens vim j.
 Blanda Urbs Brutiorum 170.
 Boëdromion mensis October 58.
 — faustus Alexandro 58.
 — mutatus in gratiam Demetrii 62.
 Boeotorum feminae bacchantes 93.
 Bona Dea. *Vide* Ceres, Cybele, Mater Magna, Isis, Rhea. Ei sicbat Cal. Maji 77.
 Bos auratus ad Osirum significandum apud Aegyptios 29.
 Boves feminae Isis consecratae 93.
 Boves in tutela Cereris 76.
 Bovis caput in nummo Scipionis Naficae 79.
 Brumalia à Bruma, diversa à Dionysii 56. 57.
 — omnis hilaritatis genere celebrata 57.
 Brutiorum peninsula quae aliam includit peninsulam 169.
Bubalus pro magno 31.
 Buxentum colonia deducta 149.
 Bybliae mulieres quotannis Adonim lugabant 40.
 — quæstum corpore cogebantur facere, ut Veneri sacrificium parent 40.
 Byblii non Adonidi, sed Osiridi facere dicebantur 40.

C

C Pro G. diu usurpatum à Latinis 156. 182.
 C. pro T. veteribus Graecis 181. 182.
 Cibera Protei filia ex Vulcano gignit Cabiros tres 20.
 Cabir Phoenicia lingua fortitudinem,

& potentiam significat 21. 23.
 Cabiri qui 16. & *segg.*
 — homines sunt apud Pausaniam 18.
 — eieci sedibus ab Epigonis 18.
 — Cereris hospites 18.
 — primi sacra fecere Matri Deum 20.
 — cur dicti Idaei Daetyli 20.
 — Vulcano geniti 21.
 — quibusdam sunt Dii magni, quibusdam non 21. 22. 23.
 Cabiris sacra Pergamenorum terra 19.
 Cabirorum fana in Lemno, & Imbro 20. 22.
 — apud Memphim à Cambise deleta 20.
 — apud Anthedonios 46.
 Cabirorum nomina 21.
 Cabirorum capita cum malleis in venteribus nummis 23.
 Cabirorum religionis violare, scelus inexplabile 19.
 Cabirus mons in Berecynthia 20.
 Cadaver mrae proceritatis j.
 Cadaveris conditura Aegyptiaca j.
 Caecilius Metellus Celer 111.
 Q. Caecilius Metellus aedem Matris Deum, five Cereris instauravit 79.
 Q. Caecilius Metellus Pius Cos. 144.
 Caeli fabula 117.
 Caeli temperies ad Ingeniorum, & linguarum indolem facit 145.
 Caesones qui 50.
 Caietanum Argentum laudatur ij.
 Calactini Siculi 66. 184.
 Calatini Etruscae originis 32.
 Calceamentum tragicum 47.
 Calce Acte Urbs Siciliae 66.
 Calendae Jan. deinde Sextiles Incundis Magistratibus, & Quinctiles, & Octobres 142.
 Caleni Etruscae originis 32.
 Caligula Liberi habitu 53.
 Calliphana Vellensis sacerdos Cereris Romae 74.
 C. Calpurnius Piso Cos. 143.
 L. Calpurnius Piso Cos. 106.
 M. Calpurnius Bibulus Cos. 147.
 Calumniae adversus Christianos 108.
 Camenae, *castuatae* 168. 169.
 Camilla, *Castilla* 160.

Ca.

Camillus. *Vide* Camilus.
 Campani incendium Romae constant 110.
 Campani origine Etrusci 15. 128.
 Cancer, five pagurus in nummis 181.
 182.
 Candelabrum in nummis quid notet 181.
 Candidae vestes Cerealibus 74.
 Canephorae virgines Athenis in Bacchi pompis 96.
 Canes masculi arcebantur à fano Cereris 68.
 Canes semidei 89.
 Cannensem post cladem luctus 75.
 Canopus Aegyptiorum numen ventis 184.
 Canthari Dionysiaci 38. 49.
 Cantharus, five scyphus Bacchi 37. 52.
 Cantica phallica 56.
 C. Canulei monumentum 149.
 Capital quid 163.
 Capitolium de caelo tactum 166.
 — sub Nerone incensum, & sub Vitellio 166.
 Caprius Cariae rex 25.
 Captivi solvebantur Theophoritis 70.
 Capua à Tuscis condita 15.
 Caput iactare 43. 83.
 — & comas 178.
 Caracalla Imp. Iliacus 85.
 Carmen à *Casmena* 169.
 Carmen solenne Consulibus antequam populum alloqueretur 8.
 Carmen Flaminiis Martialis libando vino 54.
 Carolus Danius laudatus 153.
 Carolus Majellus Archiep. Emefenus ij.
 Carvilius Ruga G. literam invenit: prius uxorem dimisit 157.
 Carthaginienium conjuratio servilis Romae oppressa 129. 135.
 Candra furens vaticinata est 102.
 Casauboni lapsus 69.
Casmenae Camenae 169.
 Camilus 21. 168.
 — est Mercurius Deorum administrator 169.
 C. Cassius Longinus Cos. 143.
 Castimonia Eleusinorum 63.
 — sacerdotum Cereris 69.
 Castor, & Pollux inter Cabiros non

consentur à Varrone 22.
 — inter heros ponuntur à Tullio 117. 118.
 Catacium nunc *Catanaro* in Brutiis 170.
 Cathecumeni Christianorum mystis Cereris comparati à Petavio 61.
 Catilinae coetus nocturni 105. 106.
 Catineses Cereris cultores 68.
 Catilii capita conjurationis Bacchanum 11.
 — damnati 128.
 Caulonia Urbs 175.
 Cedris condiendis cadaveribus ex pie-
 cea j.
 Celeus Cererem hospitio excipit 66.
 Celson unus ex Curetibus 20.
 Centauri 24. 50.
 Centauri ad Deorum convivium 50.
 Centauri temulentia ac feri Bacchi comites & milites 49.
 Centaurorum biga in nummis 50.
 Centaurus sagittarius in nummo Prusae Regis 49.
 Centuriata Comititia in armis 120.
 Centuriata Comititia in campo Martio 120.
 Cerealia Romanorum ab Eleusiniis diversa 71.
 — eorum origo 72.
 — Theophoritis affinis 72.
 Cerealia quibus diebus celebrata 76.
 77.
 — à Megalensibus discreta 77. 78.
 — Romae vetustissima 73.
 Ceres telus 26. 62.
 — eadem Isis, & Io 26. 30.
 — Osiridis fratris conjux 27.
 — Proserpinae mater ex Jove Sabazio 34.
 Cerealis vestes albae 74.
 — ante noctem non erat fas epulari 75.
 — vino abstinebant *ibid.*
 Cereris Sacerdotes abstinentiae 72.
 — Graecae 74. 117.
 Cereris nutrix Baubo 101.
 Cereris antistes tediferi 19.
 Cereris aedes instaurata à Q. Caecilio Metello collecta stipe 79.
 Cereris initia à Pelarge Potnei filia restituta 18.
 Cc — val.

— valde arcana 90.
 Cereis cultus, & Liberi promiscuus
 apud Graecos & Phryges 19. 50.
 61. 62.
 Cereis genius 50.
 Cereis fanum apud Eleos viri non
 intrabant 68.
 — apud Carinenses 68.
 — templum Romae 63. 118.
 — lucus apud Achaicos 68.
 Cereis Mycaelestiae finum ocludi fin-
 gulis noctibus ab Hercule putaba-
 tur 20.
 Ceres Actaea Neapoli culta 65.
 Ceres arcanum quiddam deponit apud
 Promethum Cabirum 18.
 Ceres bicornis culta ab Aegyptiis, &
 Graecis 33.
 Ceres cornuta in nummis Panormi
 33.
 — cum spicea corona 51.
 Ceres mammosa 62.
 Ceres filiam subreptam quaerit 63.
 — pinus accendit ad Aetnam 63.
 — draconibus vesta 63.
 — hospitio excepta à Baubone 100.
 Ceres legifera 65.
 — tedifera in nummo gentis Vi-
 biae 76.
 Ceres curru ab anguibus vesta 63.
 Cerilli Brutiorum oppidum maritimum
 170. 175.
 Certamen. Vide Agon.
 Certamen Ailicum 58.
 — lampadophorum 65.
 — Bacchicum 93.
 Certamen musicum, & poeticum in
 Pythia 181.
 Certamen tragicum apud inferos in-
 ducitur ab Aristophane 47.
 Chabriae congiarium Populo Athenien-
 si 58.
 Chalcologi qui 156.
 Cham filius Noachi est Hammo 30.
 Childerici II. Regis amuletum 162.
 Chiorum feminae oestro bacchico per-
 citae 93.
 Chiron centaurus in nuptiis Pelei 50.
 Choreia armifera Corybantum & Cu-
 retum 24.
 Chori Bacchantium mitrati 46.
 Chorus Ariadnes 118.

Christiani quiddam pane & vino sacrifi-
 cabant cultores Bacchi audiebant
 108.
 Christianorum pervigilia suspecta, &
 cur 108.
 Cicero Initiatus Eleusine 70.
 Cincinnatus Dictator rure accitus 123.
 Cinnus potus miscellus Romanorum
 120.
 Ciro oppidum 170.
 Cistus puer in hederam versus 51.
 Clisymbus Bacchi poculum 52.
 Cista cum Dionysi pudendis in Etru-
 riam allata à Corybantibus 15. 22.
 Cistae mysticae quibus refertae 25. 29.
 34.
 Cithara Mercurii inventum 39.
 Citharoedus ad aram Junonis mactatus
 à Thuriis 171.
 Civitates Oseorum Errufcae originis
 32.
 Clamptia urbs Brutiorum 170. 172.
 174. 175.
 Clases & centuriae in campo Mar-
 tio 120.
 Claudia virgo Vestalis Maxima navim
 cum simulacro Cybeles facile trahit
 78.
 M. Claudius Marcellus 149. 158.
 Claudius Asellus veneno sublatu ab
 uxore 132.
 Claudius Imp. Eleusinia Romam trans-
 ferre tentavit 71.
 — tres literas adiecit 165.
 Ap. Claudius Caecus Cos. 158.
 M. Claudius Marcellus Cos. 106. 149.
 155.
 C. Claudius Pulcher Cos. 149.
 Cleonymus dux Lacedaemoniorum
 Thuriis capit. fugatur à Consule
 Aemilio 171.
 P. Clodius Trib. pleb. 107.
 Clypeus Bacchi scyphus 37.
 Clypeus Minervae Vitellii magna pa-
 tina 37.
 Coccyntum promontorium, nunc *copa*
di Stilo 175.
 Coena Serapica 55.
 Coetus nocturni Romae vetiti 105.
 106. 107. 108.
 Coillam caecum 147.
 Coillam penetrale 147.

Col.

Collegia non omnia vetita 107. 108.
 Collegia *diava* vocat Josephus 108.
 Columna bellica Romae index belli in-
 dicendi 147.
 Columna Maenia Romae 112.
 Comam jectare 43. 83.
 Comititia centuriata in armis 120.
 — in campo Martio 120.
 Comititia habita trinundino 160. 161.
 162.
 — erant leges 162.
 Comititis vexillum in arce positum 8.
 120.
 Comitiorum jus adentum inani rumo-
 re quaeritur Pop. Rom. 168.
 Commodus Imp. Iliacus 85.
 Communis pecunia collegiorum 156.
 Comoedia Apollini dicata 47.
 Comoedia palliata 113.
 Comparare Consules quid sit 140.
 Computus Chronolog. Graecorum 177.
 Conciliabula cavenda 108.
 Concilium quid distet à Comititis 120.
 Concio Consulibus ad pop. adversus Bac-
 chanalia 8.
 Conjurati latrobras quaerunt 157.
 Conjurati cum Typhone adversus Osi-
 rim 28.
 Conjunctio Tarquinienfium severè pu-
 nita 128.
 Conjuraciones clandestinae Bacchan-
 tium 1.
 Conjuraciones nascentes extinguendae
 119.
 Conjuraciones obtentu religionis 105.
 Conjuracionum indices praemiis affecti
 135. 136.
 Conjuratorum Bacchantium numerus,
 & capita 11. 128.
 Conscientia est carnifex 130.
 Consensus solus reum non facit, prae-
 terquam in perduellione 129.
 Consensus à Saracenis capta 176.
 Consus Deus 146.
 Copiae, ubi Thuriis, colonia Latina
 171.
 Consonantes serb geminatae à Latinis
 149.
 Consul de capite civis non cognosce-
 bat injussu populi 109.
 Consul major qui dicebatur 140.
 Consules alternis mensibus imperita-

bant, immo diebus 141.
 Consules ceteris magistratibus impera-
 bant 112.
 Consules quo mense magistratum inie-
 rint 142.
 Consulibus *permissi* dicebatur nego-
 tium 111.
 Consulum alter redibat Romam ad ha-
 benda comitia 140.
 Consulum nomina quo ordine scripta
 in fastis 140. 141.
 — reciprocata 143.
 Conventio, conventus, concio, conci-
 liabulum quid differant 159.
 Convivia ebriosorum raro sine calami-
 tate 50.
 Coptitae ignominiosè tractabant rufos
 37.
 Coptos urbs Aegypti dicta à priva-
 tione 28.
 Cor Dionysi à Pallade allatus ad Jovem
 24. 25.
 C. Cornelius Cethegus 144.
 P. Cornelius Cethegus Cos. 126.
 M. Cornelius Cethegus Cos. 77.
 Sex. Cornelius Maltigenus Cos. 72.
 Cornelius Merula Cos. 176.
 P. Cornelius Rufinus Cos. 112.
 P. Cornelius Scipio Cos. 78. 79.
 Cornelius Sulla Senatum supplicavit 134.
 Cornu potentiam & splendorem si-
 gnificat 33.
 Cornus appiata Baccho 25.
 — Solis radios significant 32.
 Cornus appiata Cereri 33.
 Cornus pro poculis apud veteres 31.
 32.
 Cornus, sunt vires tauri 87.
 Coronae Bacchicae 51.
 Corybantes in Etruriam 15.
 Corybantes idem ac Curetes, & Ca-
 biri 17. & *seqq.*
 — Thaliae & Apollinis filii 18.
 — Rheae satellites 19.
 Corybantes unde dicti 19.
 Corybantes quibusdam sunt Daemo-
 nes, Jovis & Callipho filii, vel Mi-
 nervae & Solis 14.
 — secundum quosdam Vulcano ge-
 niti 21.
 Corybantes homines, Rheae & Bac-
 cho initiati 23.

Cc 2 — fa.

- fanatici, & castrati 24. 43. 117.
 — Rheae socii, vel ministri 42.
 183. 178.
 — tristes 180.
 Corybantes novem, Samothraciae incolae, Apollinis & Rhythiae filii 20.
 — alii venefici, alii benefici 20.
 — fratriidae 24.
 Corybantiaca sacra 16.
 — aera 45.
 Corybantiaca saltatio in Phrygia 53.
 Corybantum numerus 20.
 — templum juxta Sminthium 20.
 Corybantum proprius ululatus 44. 45.
 — arma quae 179. 180.
 Corybantus Jafii filius, Dardani frater, sacra Cybeles & Tracia in Phrygiam detulit 17.
 Corybas, sacerdos Rheae, Pidnae urbis conditor 19.
 COS. sine N. pro Consul. 152.
 Cothonea uxor Eleuthi 66.
 Cothurni Bacchici 48.
 — lignei tam virorum, quam feminarum 48.
 Cothurnus utrique conveniens pedi 48.
 Cotyla mensurae genus 55.
 Cotylus Bacchi poculum unius anfae 38.
 Cotoyto Dea impudentiae 98.
 Crater Bacchi 180.
 Crathis fluvius 169.
 Crimina fateri cogit conscientia 130.
 Crimifus Promontorium Bruttiorum 170.
 Criobolium 85. 86. 87.
 Crocata vestis mulieribus 47.
 Croto Colonia deducta 171.
 Croto condita à Miscello Achaeo 180.
 — athletarum numero nobilis 180.
 Crotoniatæ Laconum Coloni 16.
 — insigni clade Sybaritas afflicti duce Milone 170.
 — eorum nummi 16. 157. 180.
 Crotonitarum athletarum ultimus, aliorum Graecorum primus 180.
 Cruciatu & praemio omnia pervia 109. 110.
 Crudelitas imperia facit parum diuturna 129.
 Culeum unde dictum 158.
 Curetes chorus matris Deum 19.
 — Bacchi cultores *ibid.*
 — & Hecates *ibid.*
 Curetes Danaës & Apollinis filii 18.
 — Dei lufores 19.
 — Semidei 20.
 — Indigetes 23.
 Curetes in Creta saltabant 53.
 — Curetes Jovis pueri custodes 17.
 — alii Jovis filii 17.
 — saltatores armati 18. 19.
 — à Rheae militi Grotam 19. 178.
 — Curetes unde dicti 17. 18.
 — an iidem ac Corybantes 17.
 — femineo vestitu in pugna invisiti 19.
 Curetum aedes Messenae 19.
 Curetum arma 178. 179. 180.
 Curia Comitia quomodo rata 115.
 Curiones qui 126.
 M. Curius Dentatus Cos. 112.
 Cusius certamen in honorem Bacchi 93.
 Cyanippus Syraculanus furore correptus ob neglectum Bacchum 95.
 — Diis averruncis immolatus 97.
 — Cybele, Rheae 38.
 — Dea culta à Phrygiis 39.
 Cybele, five Mater Deum Idaeos Dactylos artem ferrariam docuit 20.
 — Attidis amore capta, & zelotypa eum castravit 38. 39.
 — leonibus cum eodem vesta 39.
 — capite turrato 46.
 — unde dicta 39. 46.
 — est terra 46.
 — ideoque eadem ac Ceres 62.
 Cybele quando Romam advenit 77. 78.
 Cybeles fabula, ut à Diodoro traditur 39.
 Cybeles sacra per Phrygios sacerdotes Romae 117.
 Cybeles sacra Samothracibus tradita 17.
 — nunquam sejuncta à Bacchi sacris 46. 62.
 — simulacrum cum leonibus, & pardalibus 39. 40. 42.
 Cyceon potus miscellus Corybanticus 45. 100.
 Cymbala Bacchantium 2. 3. 19. 45. 183.
 Cyrus delatores praemio afficiebat 110.

Cy.

- Cyziceni coluerunt Bacchum tauriformem 32.
 — eorum nummi 40.

D

- D. Adjectum in fine dictionum in vocalem exeuntium 154.
 D. litera transit quandoque in S. 149.
 Dactyli Phoenicii, & Syriaci 56.
 Dagon Saturni frater 21.
 Damatrius mensis 67.
 Damichius Phoenicibus Vulcanus 21.
 Damnaeus, five Damnomenaeus unus ex Idaeis Dactylis 20.
 Dampetia *vide* Clamptia.
 Danaës filii Curetes 18.
 Daniel Heinsius à Salmasio taxatus 113.
 Dardanum sacra Cybeles in Phrygiam detulit 17.
 — Deos Penates, & signum Liberi 21. 22.
 DRA pro PRA scripserunt Tyrrheni 149.
 Dea Phrygia, *vide* Ops, Rheae, Cybele, Ceres, Isis, Mater Magna, Ceres, Mater Deum.
 P. Decius Mus Cos. spolia Samnitium Cereri consecravit. Ejus inscriptio suspecta 72.
 Decii Mundii facinus in templo Idis 84.
 Decimatio inventa, ne nimis multi supplicio afficerentur 139.
 Delatores, genus pessimum, coërciti 110.
 — poenis affecti à Tito, Domitiano, & Trajano *ibid.*
 Dementia, ac furoris symbolum Satyri 26.
 Demetrius in certaminibus praemium hordeum 181.
 Demetrius Poliorcetes, Athenis initiatus, bicornis in nummis 33.
 — Bacchicis honoribus cultus 56. 63.
 Democraticae Reip. ratio postulat ut ad Pop. referatur 115.
 Dendrophori 51. 52.
 — varia hujus vocis acceptio 81.
 — in cultu Matris Magnae 81.
 Deorum crimina, bella, & probra non credebant Romani 117. 118.
 Deorum dies natales 27.
 Deorum opiniones tractatae à rebus physicis 118.
 Desperatio quid? 128.
 Desperatio noxiorum vitanda 104. 128.
 Desperatio causa victoris 184.
 Deucalionis diluvium 26.
 Deum excogitare qui homines adigat ad infamiam turpe, 116.
 Diagonas Thebanus nocturna sacra submovit 106.
 Diagoras cur impietatis damnatus 18.
 Diana in nummis Neapolitanorum 63.
 — tedifera 64.
 Diana humanis victimis culta 89.
 Didactor Comitiorum habendorum causa 140.
 Dictatus perpetuus abolita post caedem Julii 167.
 Dictynna 178. *vide* Rheae.
 Dies dictus Bacchantibus fugâ dilapsis 11.
 Dies fasti, dies comitiales qui 159.
 Dies initiorum Bacchi Romae quinti singulis mensibus, pro tribus in anno 6.
 — Theophoriorum quinque 67.
 Dies quomodo dicuntur perire 131.
 Dii belligerantes apud Homerum 118.
 Dii magni 21. 22.
 Dii peregrini arcebantur à Romanis 117. 121. *Vide* sacra.
 Dii adscriptitii 22.
 Dii commentitii 118.
 Dii consentes & selecti 22.
 Dii inferi qui 72.
 Dionysi tres, vel quinque 25.
 Dionysi ortus 25. *vide* Bacchus, Osi-
 ris.
 Dionysi pudenda in Etruriam invec-
 ta 15. 17. 22.
 — culta ab Aegyptiis, & Graecis 27.
 Dionysi membra Apollo sepelit 24.
 Dionysia turpia sacra 123.
 Dionysia 16.
 — mysteria Attica 55.
 — diversa à Brumalibus 56.
 Dionysia rustica mense Poseidone 56.
 Dionysia majora mense Anthesterione 57.
 Dionysiades virginis in Bacchi honorem

- rem cursu certabant 93.
 Dionysius unde dictus 26.
 — est vinum *ibid.*
 — antiquior ex Jove & Proserpi-
 na 30.
 — dictus Zagreus 33.
 — inter Heroes numeratus 22.
 — disceptans à Titanibus, dein re-
 natus 24. 25. 50.
 — Jovis filius 25.
 — bellator 26. 27.
 — in fontes animadvertit 26.
 — quomodo his natus 26.
 Dionysius Thebanus antiquior 30.
 — dictus Sabazius 31.
 Dioscuri, quibusdam inter Deos ma-
 gnos, Vulcani progenies 21.
 — aliis Dii adscripti 22.
 Diopolis, sive Thebie Aegyptiae,
 urbs centum portarum 27.
 Dirce, uxor Lyci, Baccha 92.
 Divipotes, Dii magni 21.
 Dolia bina Penatum 22.
 Dominationis artes & cautiones 167.
 Domitianus Imp. Ilicus 85.
 Cn. Domitius Calvinus Cos. 84.
 Dorum lingua apud Siculos 181.
 Draco mysticus 25.
 Dracones ex medullis corporum 40.
 Dracones fertilem annum portendant
 40.
 Dracones ad currum Cereris tediferae
 40. 65.
 — & Triptolemi 64. 65.
 Dryas Thraciae Rex 94.
 Duonia mater Aebutii 2.
 Duellona pro Bellona, duellum pro
 bellum 146.
 Dyfaules Terrae filius 64.
 — Baubonis maritus 100.

E

- E Pro I. antiquis Latinis 151.
 — EIIS. pro iis 152.
 EI. pro I. longo, & in pluralibus
 150.
 Ebrietas gradus ad rixas 36.
 — ad venerem 44. in concessam 96.
 — comperitur hederà 52.
 — est quaedam paralyfis 95.
 — multorum malorum fons 95.

- Ebrii loquaces, & rixantur facile
 48.
 — vincendi 49.
 — vires & robur amittunt 52.
 — secreta pandunt 52. 53.
 — vaniloqui 95.
 Edicta adversus Bacchanalla 7.
 — & fugitivos 11.
 Edicta propria Principum, & Magi-
 stratum 151.
 Eetio Samothracibus orgia tradidit 17.
 M. Eggius Marullus Cos. 68.
 Egnatius Maccinius uxorem interfe-
 cit quod vinum bibisset 96.
 Eleorum mulieres quomodo Baccho
 acclamaverint 31.
 Eleusine initiati iustabantur. Eorum
 carmen 60.
 Eleusinia pompa haud longe ab Athe-
 nis annua 59. 64.
 — in honorem Cereris & Proserpi-
 nae 60. 64.
 — nec arena 60. ut mysteria 61. 63.
 — mense Boedromione magna my-
 steria 63.
 — instituta ab Erechtheo 64.
 — noctu celebrata 64. 65. 68. 181.
 — ob Proserpinæ raptum 65.
 — Cerei & Baccho fiebant, & viris
 feminisque communis 66. 71.
 — nunquam Romae celebrata 70. 71.
 Eleusiniis lampadophororum certamen
 65.
 — immolabatur porca 70.
 Eleusinus Rex. Cerecem hospitio ex-
 cipit 66.
 Eleutherus Bacchus 118.
 Ennius Poetam tricornem dixere Ro-
 mani 145.
 Ennius floruit tempore Scipionis Afri-
 cani 151.
 Enyallos Bacchi cognomentum Marti
 tributum 95.
 Epheborum sacra nocturna Colopho-
 niis, & Lacadaemoniis 99.
 Ephori, & mystae qui 60.
 Epigoni Cabiros sedibus popule 18.
 Epopteja, sive admissio ad secretiora
 mysteria 63.
 Epoptica sacra recondita 62.
 Equestribus ludis incipiebant Cerealia
 76.

Equi

- Equi Sybaritarum inter epulas ad nu-
 merum saltantes 170.
 Equitis Romani stipendia legitima 136.
 Erechtheus Cereris initia Athenienses
 docuit 34. 62.
 Erethrienum mulieres ad Solem car-
 nes affabant in Thesmophoriis 68.
 Erichthonius anguis 34.
 Erigone Icaris filia laqueo se suspendit 35.
 Erytus Centaurus 95.
 Etruria Bacchanaliorum prima sedes in
 Italia 15.
 Etruriae Civitates xii. 125. 126.
 Etrusci accolae finis Tarentini 16.
 — Cumas evertere conati 15.
 Etrusci Romanos disciplinam sacrorum
 docuerunt 16.
 — Bacchi studiosi 16. 128.
 Etrusci Campani 15.
 Etrusci Transiberini 16.
 Etruscorum circa ostenta & prodigia
 studium 125.
 Etruscorum R. inversum q. 148. un-
 de Hefychii hallucinatio 149.
 Eva sine adspiratione mulierem, cum
 adspiratione serpentem significat 33.
 Evantes Bacchantes 33.
 Eubuleus terrae filius 64.
 Eumolpidae qui 62. 66. 70.
 Exenetus Aggrigentinus victor ex Olym-
 pia 182.
 Eunuchi apud Persas oculi & aures
 Principis 109.
 Exerctus quomodo Romae adhibitus
 opprimendis Bacchantibus 120.
 — adhiberi intra Urbem nefas 120.
 Expiationes sub exitum cuiusque men-
 sis 99.

F

- Faba impura 66.
 Fabia Aconia Paulina Athenis ini-
 tiata 71.
 Q. Fabius Catullianus Cos. 144.
 Q. Fabius Vibulanus Cos. 72.
 Q. Fabius Labeo Cos. 149.
 Q. Fabius Max. Cos. 124.
 Q. Fabius Max. Verrucosus Cos. 158.
 Fabretti lapsus 159.
 Fabulae nunquam sibi constant 23.
 Faces in Eleusiniis 63.
 — in Pyrrhicha, Bacchantium salta-

- tione 98. 102.
 Falisci Etruscae originis 128.
 Fanatici Bacchantes vaticinantes 6.
 101.
 Fanatici simulati, conjuratiq. adver-
 sus Remp. 105.
 Fanatici Corybantes castrati, maci-
 lenti 24. 83.
 Farre, falo, thure, & sue sacrificaba-
 tur Cerealius 76.
 Fases alternabant per menses apud
 Consules 140.
 — & per dies 141.
 — quod immutatum sub Principi-
 bus 142.
 Fascinatio ab agris phallo repellebatur
 55.
 Fati adulatio foedati 167.
 Fatidici libri cremati ab Augusto, praec-
 ter Sibyllinos 127.
 Fauni cum cibus & cymbalis 38.
 Faustina. Vide Nummi.
 Fecenia. Vide Hispania.
 Fecialium Jus 126.
 Feminae Baccho militantes 93. 118.
 Feminae tantum Baccho operatae 93.
 Feminis Romanis vinum bibere cri-
 men 96.
 Feriae Latinae conceptivae 153.
 Ferulae contumeliosae 37.
 — gratum pabulum asinis, ceteris
 jumentis venenum 37.
 Ferulae in mysticiis Bacchi cistis 25. 37.
 — Bacchi potentiam significant 37.
 Festum Adonidis quotannis apud Ale-
 xandrinis 40.
 Festum oscillationis apud Athenienses
 35.
 Ficum inventor Bacchus 56.
 Filii Romanorum procerum in Etru-
 riam mittebantur ad haruspicinam
 addiscendam 125.
 Flagitia omnis generis in Bacchanali-
 bus 6. 9.
 Flagitium prostiteri poena est 89.
 Flamines unde dicti 126.
 Flaminia arietem immolabat Nundinis
 159.
 Flaminis Martialis carmen 54.
 L. Flaminius Chilo 149.
 Flamma ex ore qua arde 105.
 M. Flavius Aper Cos. 88. 144.

Flo.

Florentini ex imo gutture promunt
vocem 146.
Fons Dircaeus quomodo natus 92.
Formae agrorum 165.
Formula honorifica Senatus ad Confu-
les 111.
Formula dimittendae concionis 116.
— precationis antequam fierent ver-
ba ad Pop. 116.
Fornices, loca Aediles metuentia 89.
Franciscus Connanus taxatus 135.
Franciscus Galluppus laudatus 67.
Fratricidae Corybantes, five Cabiri 24.
Fulvii Ursini sententia de comedia 48.
— de nummo C. Memmii 73.
Gn. Fulvius Centimalus Cos. 143.
Q. Fulvius Gillo 147.
L. Fulvius Praetor Urbanus 178.
Furia Sabina Tranquillina Aug. 73.
P. Furius Fufus Cos. 160.
Fuisse necare militaris animadversio
121. 129.

G

G Litera serò adscita à Latinis 156.
157.
— praeposita quibusdam vocibus 168.
A. Gabinius Cos. nunquam legem tulit
adversus Bacchanalia 106.
Galaurus Taulantiorum rex ab Argæo
devictus 94.
Galli Corybantes 24. 51.
— sacerdotes Rhee 39.
— sue affinebant 39.
— se ipsos castrabant 42. 43. 178.
Ganymides inter Deos adscriptus 22.
Gela urbs Siciliae à quibus condita?
182.
Gellii lapsus 120.
Geloi Diores 181.
Geloorum nummus 182.
Gemmae Bacchum insculptum haben-
tes cum tigris 49.
Genii, Lares, Curetes, Indigetes 20.
Genius Cereus 51. 62.
Genitivorum Quarta vetus formatio
153.
Gn. Genutius Trib. Pl. 114.
Germanicus Caesar Cos. 77.
Gigantum ossa, ut putantur, & den-
tes j.
Glossa Aurelianus 108.

Gnobilis pro nobilis 168.
Gnosia saltatio Berecyniaca 53.
Gnosicorum & Basilidianorum amule-
ta 34.
Gradus mysteriorum Bacchicorum 62.
184.
Graeca sacra festa Cereus 75.
Graecae sacerdotes Cereus Romae,
sed civitate donatae 74.
Graeci transmarini Bacchanalia in Etru-
riam invexerunt 15.
Graeci veteres literis usi sunt Latinis
perquam similibus 182.
Graeci & Phrygius cultus Liberi
& Cereus in promiscuo 19.
Graecorum de Dis opinionis improbae
à Dionysio Halicarnassae 117.
Graecorum gens crudelissima 1.
Graecorum & Syrorum Aera Mundi
177.
Graecus sacrificulus Bacchanaliorum in
Etruria auctor 1.
Gregorii VII. Pont. obitus 177.

H

H Adspiratio serò usurpata à La-
tinis cum consonantibus 149.
163.
Hadrianus Imp. Athenis initiatus 71.
Haemus mons Thraciae sacris Bacchi
celeber 26.
Hanno, Sol, Ofris, Apollo, Liber
idem 29.
— est Cham Noachi filius 30. 31.
Harpocratis ortus 24.
— taciturnitatis symbolum 29.
Haruspicianam ab Etruscis didicere Ro-
mani 125.
Hasta Ofridi tributa 50.
Hebon, five Hebena Bacchus 32.
Hebraei Bacchi cultores 17.
Hecate inter Deos inferos 72.
Hecates ministri Curetes & Coryban-
tes 19.
Hedera in mysticis Bacchi, cui sacra
25. 26. 46. 50. 51. 71.
— planta Ofridis 52.
— Poëtis coronandis adhibita 52.
— & Bacchantibus 53.
— & in Apollinis Hyacinthis 107.
Hederæ vires 50. 51.

He

Hemina mensura 55.
Henrici Noris sententia de imperio
& falsibus Consulibus 141.
Henricus Kippingius taxatur 23.
Hercules inter Idaeos Daëtylos, & fa-
ber ferrarius 20.
— initiatus Samothrace 21.
— Deus adscriptus 22.
— armis in Aegypto praefectus ab
Ofride propinquo 27.
— Solis phiala usus pro navigio 38.
Herta Mater Deūm apud Germanos 42.
Hieron Aetnaeus victor in Pythilis lu-
dis 181.
Hilaria ludi 41. 82.
— ad Attidem, five Solem spectant
51.
Hinnulea pellis, five nebris Bacchan-
tium, & Bacchi insignis 49.
Hippasus à Bacchantibus disceptus 94.
Hipponiates sinus 169. 174.
Hipponium five Vibona 174.
Hipponius mons 172.
Hircus cur Baccho sacer 26.
Hispala Fecenia libertina moretrix li-
beralibus moribus 2.
— index Bacchanaliorum 5.
— ejus praemia 136. 137.
M. Horatius Barbatus Cos. 165.
Hordeonius Flaccus 108.
Hordeum praemium in Demetriis 181.
Horus regio ornata spoliis Idem,
quod Typhonem captivum missum
fecisset 29.
Horus senior Apollo 27.
Hyacinthia sacra nocturna Apollini,
five Libero 99. 101.
Hyems per aprum significatur. Est
vulnus Solis 41.
Hyes Bacchi cognomen 33.

I

I Romanorum transit in E apud Grae-
cos 91.
Iachus Bacchus Sabazius 34.
— unde dictus 35.
— animas purgare putabatur 35.
Iactare caput & comam erat Cory-
bantum, & sacerdotum Deae Syriae
43. 83.
Jah unum ex Dei opt. max. nomini-
bus 35.

Jalyfii Telchines 20. 183.
Jalyfus urbs in Rhodo insula 183.
Japygum promontoria 170. 175.
Jasio Dardani pater fulmine ictus 17.
Icarus interitus 36.
Idaei Daëtyli an idem ac Curetes,
Cabiri, Corybantes 17. & segg.
— eorum genealogia 20.
— magi & incantatores, artem fer-
rariam exercentes ibid.
— seduli circa Matrem Deūm 20.
— ex eorum numero Hercules, &
Priapus 20.
— ferrum cadere à Matre Deūm
edocti 20.
Idus Majae, dein Decembres, tandem
Martiae incundis magistratibus Ro-
mae 142. 143.
Jehovah Sebaoth 33.
Juniunum feminarum in Thesmophoriis
67. 69.
— quinto quoque anno Romae 76.
Imbrus insula à Tyrrenis habitata 16.
— templum habuit Cabiorum 20.
23.
Immundi & polluti à Cereus templo
arcebantur 76.
Imperator propriè quis 107. 108.
Imperia crudelia haud diuturna 129.
Imperium adaequare consulum quid 140.
Impostura Syri cujusdam 105.
Impudentia Dea 98.
Impudicitia vitium Naturae, non Bac-
chanaliorum 98.
Inalpinus populi dicti Tauri 172.
Incendii arcendis Triumviri & Quin-
queviri 115.
Incendium Romae fraude Campano-
rum 110.
Incestus, coitus illegitimus, sine castu
132.
Indi à Baccho devicti 26. 30.
Indices criminum praemis invitandi
7. 11. 109. 110. 135.
Indigetes, Lares, Curetes, Genii 20.
22.
Ingenuo libertinam ducere non sicut
usque ad legem Juliam & Papiam
137.
— neque lenam, aut à lenone ma-
numissam, neque eam quae artem
ludicram fecisset, aut iudicio pu-
bli.

Dd

blico damnata &c. 137.
 Initia cur dicta *viscerum* 35.
 Initia Bacchica Tharopo tradita, Oeagro, Orpheo 26.
 — ad purgationem animae pertinere putabantur 35. 60. 68.
 Initia Cereris ab Erechtheo Eleusinem allata 34.
 Initia Jovis Sabazii 33. 34.
 Initiorum Eleusiniarum gradus 60.
 — & vis 68.
 Ino Athamantis uxor 93.
 Ino Bacchi *Coma* 94.
 Inquilinus unde dicitur 147.
 Inscriptio Decii suspecta 72.
 Inscriptio columnae rostratae quare sine littera G. 157.
 Insula Oceani à Samnitibus habitata 91.
 Interibi pro Interea 158.
 Io, sive Ius iussu Jovis in Aegyptum ducta à Mercurio 29.
 — Inachi filia 43.
 Johannes Doujatius taxatus 136.
 Jonum literis plurimae olim gentes usae 182.
 Jovis Olympii templum maximum Agri genti 182.
 Jovis incontinentia 34.
 Iliaca sacra ex Urbe eliminata, postea reducta 84. 85.
 — diversa à Megaleis 85.
 Iliaci sacerdotes 83.
 — lineis induti 84.
 Iliidi consecratae boves feminae 33.
 — aedes variae Romae 85. 184.
 Iliidi vitae attributae 50.
 Iliidi galea à Mercurio tradita ex bovino capite 28. 33.
 Iliidis fana diruta decreto Senatus 83. 84.
 Iliidis luctus ob necem Osiridis 28.
 Iliidori Hyspaleus lapsus 151.
 Iliis, Ceres 30. 62.
 — cornuta Aegyptiis & Graecis 33.
 — est Terra 62.
 Iliis culta ab Alexandro Severo 106.
 Iliis, & Osiris inter bonos genios numerantur à Plutarcho 22.
 Iliis, Osiridis sive Bacchi foror, & conjux 26. 27.
 — ejus interemti pudenda frustra quaerit 27.

— nutricem se gerit 28.
 — papyraceo lembo paludes navigat, phallum ligneum consecrat 28.
 — cum Osiride mortuo coit 29.
 Iliis est Io, ideoque cornuta fingitur 28.
 — Lunae fecunditatem significat 28.
 — à scientia appellata 27.
 — filia Mercurii, vel Promethei 27.
 — est terra Nilo fecundata 28.
 — est omnia 102. 183. 184.
 Iliis quibusdam est Proserpina 28.
 Isthmus sepius Lucaniam à Brutis 169. 173.
 Isthmi duo in Brutis 169. 170.
 Italia sub tutela Bacchi 61.
 — dicta quasi *Taurina*, olim Oceanotria 173.
 — ejus termini *ibid.*
Præter vitulus 173.
 Ithyphallica pompa Liberalibus 55. 56.
 Ithyphallicum carmen sacrum Baccho, Ejus exemplum 56.
 Judaeis tantum permittitur suis institutis vivere, & conferre pecunias in rem divinam 107. dein vetitum 108. 156.
 Judicia Romae penes Senatores, deinde cum equitibus communicata, tandem cum plebe 109.
 Judiciorum graviorum auctoritas penes Pop. Romanum 115.
 Julius Caesar confossus mense Martio 57.
 — aëta diurna scribi iussit 141.
 C. Julius Caesar Vipsianus Cof. 84. 107.
 L. Julius Cæf. Cof. 107.
 L. Junius Brutus Senatum supplevit 134.
 Juno zelotypa 25.
 Juppiter puer in Cretam insulam delatus ne à Saturno devoraretur 17. 178.
 — caprino lacte nutritus 17.
 — Curetibus & Corybantibus nutriendus traditur in Scyllietio monte 17.
 — in Gnosio urbe Cretae sepultus 48.
 Juppiter amicitiarum praefectus cothurnatus 48.
 Juppiter Sabazius 33. 34.
 — Proserpinae pater & corruptor 16.

factus draco 34.
 Jaratus ad sacra Etruriae quid 61.
 Jurisconsultorum adulationes 168.
 Juventa, & senectus Baccho conveniunt 26.
 Jus parentum in vitam liberorum 133.
 Juvenes Romani ad nocturna spectacula non accedebant nisi cum aliquo propinquorum perfectae aetatis 98.

K

K Littera quomodo allata in Graeciam à Cadmo 16. 157.
 Kalendarium vetus 54.
 Kalendis Januarii hilaritas publica 57.
 — Consules procedebant 143.
 Koph Phoenicium reperitur in Alphabetis Graecis M. SS. 157.
 — in nummis 16. 180. 181.

L

L Non geminabatur antiquis 151.
 L. Lacedaemonii Bacchum hastatum coluerunt 95.
 Laetae feminae oestro Bacchico percitae 93.
 Lacinium promontorium 170. 174. 175.
 Lacones origine Phoenices, Hebraeorum cognati 16.
 Laconum coloni Tarentini, Crotoniatae, Locri 16.
 Laetae Bacchi sacerdotes 19.
 Lametia urbs, sive Lampetia 170. 174.
 Lametinus sinus 170.
 Lametus fluvius 170. 174.
 Lampades in Pyrrhicha Bacchantium saltatione 98.
 Lampadophorum certamen Athenis, & Neapoli 63.
 — in Eleusiniis 181.
 Lampacenorum Bacchus est Priapus 96.
 Lana in sacris adhiberi vetita 35.
 Lana confecta in sacris Cybeles 45.
 Lares, quibusdam Corybantes, & Curetes 17.
 — Genii, & Indigetes 20.
 Latinae seriae conceptivae 153.
 Lavacrum, lustratio 63. 75.
 — ad emulationem Christianismi 88.

Lavinia sacra Bacchi turpia 55.
 Laus fluvius 169. 170.
 — olim Italiam terminabat 173.
 Leictia vehebantur Romani aegroti ad Serapim extra pomerium 84.
 Legati gentium profitebantur nomina apud Praefectos Aeraii ad aedem Saturni 147.
 Leges tribus nundinis rogatae 160. 161.
 Leges figere 164.
 Leges XII. Tab. in aes incisae 164.
 Leges agrorum in aes incisae 165.
 Legibus solui 134.
 Legum tabulae pagatim circumferri solitae 165.
 Lemnus insula à Tyrrhenis habitata 16.
 — templum habuit Caborum 20.
 Lenaeus Bacchus cur dictus 25.
 Leonum quadriga Cybele vecta in nummis 40. & *supra* 42.
 Leontippe dat Baccho poenas 94.
 Leucippides mulieres sacra Baccho faciebant 93.
 Leucothea Bacchi matertera 38.
 Levia initio sunt gravis 119.
 Lex Antonia 109.
 — Attilia de Tutelis 90.
 — Aurelia 109.
 — Caecilia & Didia 161.
 — Calpurnia de ambitu 116.
 — Claudia de tutelis 133.
 — Cornelia 109. 134.
 — Cornelia ad S.C. Silanianum 110.
 — Gabinia de collegiis nunquam lata 106. 107.
 — Hortensia 159.
 — Julia de collegiis & coitionibus 107. 108.
 — Julia Peculatus 165.
 — Julia, & Papi Poppaea *ibid.*
 — Licinia & Junia 161.
 — Livia de judiciis 109. 134.
 — Plantia sive Plotia de judiciis 109. 134.
 — Regia de summo Augusti imperio suspecta 167.
 — Sempronia de judiciis 109. 134.
 — Sempronia de numero Senatorum 134.
 — Servilia de judiciis 109.
 Dd 2 — Va.

— Valeria de provocatione 109.
 Liba in Liberalibus 54.
 — cum melle 55.
 Liber, Bacchus. *Vide* Osiris, Dionysus
 Liber filius Noëdis & Erchi 29.
 — Icarum & Erigonem utro vini do-
 nat: inde clades 26.
 — Iratus in Athenienses 36.
 — inter Deos inferos 72.
 — expeditionem in Indiam suscepit.
 — Nyfimumque reversus stratagemate
 Thebis eiecit 93.
 — ejus milites muliebri ornatu 93.
 — dictus à liberamento 118.
 — occisus à Perseo 119.
 Libera, idest Venus, à liberamento 118.
 Liberalia 16.
 — dicta Agonia 53.
 — in propatulo 54-55.
 — unde dicta 54.
 — statæ feriae 54-146.
 Liberalibus oscillationis ludicrum 36.
 — agonia saltationis 53.
 — togam virilem fumebant pueri 54.
 — epulae publicae 55.
 Liberi & Cereis cultus promiscuus
 apud Graecos & Phryges 19-50.
 61-62-71.
 Liberi antistes Sileni, Satyri, Bacchae,
 Laenae, Thyiades, Mimalones, Nym-
 phae, Tityri 19-43.
 Liberi signum à Jove datum Dardano
 22.
 — templum apud Anthedonios 46.
 Liberi sacra ad purgationem animae
 pertinere putabantur 35.
 — cum Cabirorum sacris conjuncta
 46.
 Liberi ad inferos descensus 100.
 Libertinae corpus vulgare solitae 89.
 Libertinam ducere non licebat ingenuo
 ante legem Juliam, & Papiam 137.
 Libri Numae Pompilii de Jure sacro
 126.
 Libri vaticini Romae combusti 10.
 125-126-127.
 M. Licinius Praetor Urb. 130.
 P. Licinius Crassus Cos. 78. 141. 143.
 Ligures cum quadam parsimonia lo-
 quantur 145.
 Limae locus Athenis 58.
 Lingua libera Liberalibus 54.

Linguarum indoles à caeli temperie
 plurimum pendet 145.
 Literae Jonum pluribus Gentibus in
 usu 182.
 Literae Phoeniciae 157.
 Literae Latinae fere eadem ac veteres
 Graecae 182.
 Livius Denter Cos. 171.
 Livius Drusus Senatum supplevit 134.
 C. Livius Salinator Cos. 143.
 Locri Lacedaemoniorum coloni 16. 174.
 Lora vinum *operarium* 97.
 Lucani à Tarentinis oppressi 171.
 Lucaniae veteres fines 169.
 Lucerna in arcanis Themidis 25.
 Lucius Opiterius Faliscus caput con-
 jurationis 11.
 Lucius Piso Trib. Pl. 109.
 Luctus Aegyptiorum singulis annis 29.
 40.
 Luctus Romanorum post Cannensem
 cladem 73.
 — ejus tempus legitimum 75.
 Lucus Semetes Romae 91.
 Ludi Atyoi Bacchici 58.
 Ludi Cerei 77.
 Ludi musici à Baccho instituti 267.
 Ludi Olympii 181.
 — Isthmii *ibid.*
 Ludi Scenici minoribus in mysteriis 58.
 — Megalensibus 81-82-83.
 Lunae natura per Osirim significatur
 28.
 Lunus Deus 80.
 Lustratio primus gradus initiorum 63.
 Q. Lutatius Catulus Cos. 148.
 Lychnophori qui 35.
 Lycurgus Thrac regno exutus à Bac-
 cho 26-27.
 — uxorem & filios trucidat, furore
 immisso à Baccho 94-95.
 Lycurgus legislator luctum modico de-
 finivit tempore 73.
 Lycus inter Telchinas numeratus 20.
 Lydi rem divinam Attidi faciebant 38.
 Lymphati homines qui 2101.
 Lynceus Baccho dicatae 49.

M

Macedo Osiridis propinquus lu-
 pina tectus pelle 27.

Ma-

Macedoniae datus Rex à Baccho 27.
 — Bacchantes 49.
 Macedonum Mars Adonis 38.
 Macedonum praefidium quando Athe-
 nas ingressum 59.
 Maecenas Praef. Vigilum sub Augu-
 sto 113.
 Macrobius scriba Plutarchi compilare
 solet 95.
 Maenades Baccho militantes à Lycu-
 go ceduntur 26. *Vide* Bacchae.
 Maenia columnae Romae, ad quam fures,
 homicidae, servi plebentur
 112.
 T. Maenius Praetor 130.
 Magistratum ineundorum tempus Ro-
 mae 142-143.
 Magnae Matris adventus Romae 77.
 — templum Scipio Nafica fecit,
 Metellus restituit, Augustus instau-
 ravit 79.
 Mala aurea Hesperidum in sacris Bac-
 chi 24-50.
 Mala punica in mysticis cistis 24-25.
 — Cerealis cur edi vetita 75.
 Malchander Rex Aegypti 28.
 M. Manilius Cos. 109.
 M. Manlius Capitolinus Cos. 142.
 C. Marcus Figulus Cos. 107.
 Q. Marcus Philippus Cos. 1. 15-135.
 140-144.
 Marcus Antonius veluti Liber pater
 exceptus ab Ephesiis, & Athenien-
 sibus 48.
 M. Aurelius Imp. Athenis initiatus 71.
 Mare abluat omnia hominum mala 102.
 103.
 Marius cantharis Bacchi potavit 38.
 L. Marius Censorinus Cos. 109.
 Mars dictus Adonis, Osiris, Bacchus
 Enyalios 95.
 Marlyas Cybelli se comitem dat 39.
 — in certamine musico ab Apolline
 victus, ac demum vivus pelle exu-
 tus 39.
 Massilienses superstitionis ocores 123.
 Mater Deum. *Vide* Rhea, Ops, Cy-
 bele, Ceres, Ius, Bona Dea, Mater
 Magna. lavabatur in flumine Al-
 mone 80.
 Mater Deum Sacra è Thracia in Phry-
 giam allata 17.
 — adventus Romae 65-77-78.
 — sodalitas 81.
 — nudis pedibus eam comitabantur
 Almonem 81. quum vihi, tum femi-
 nae 82-83.
 — sacerdotes Phrygii generis Ro-
 mae 117.
 Matronae honestissimae phallum coro-
 nabant publice 55.
 Matronae insignis pudicitiae phalabant
 ante signum Matris Magnae 82.
 Matronae Bacchantes crinibus passis,
 & cum fidebus ardentibus decur-
 rebant ad Tiberim 6-102.
 Matronarum tantum erant Thesmopho-
 ria 68.
 — quae castitatem profitebantur 69.
 Matronarum Romanarum contentio de
 templo pudicitiae 110.
 Mayda oppidum Brutorum 170.
 ME pro MI 151.
 Medae oppidum Brutorum 175.
 Megalefia Iudi, & festum 77-78.
 — iis pretiosa supellex ostentabatur
 77.
 — personati Romani discurrerant 77.
 Megalefia unde dicta 70.
 — Iudi quando celebrati 80-81-82.
 — ab Aedilibus Carulibus procura-
 ti 81.
 — diversa à sacris Idis 85.
 Megalefius Telchines 20.
 Megrenfium nummi cum Baccho uni-
 corni 33.
 Melampus Amythaonis filius orgia ex
 Aegypto in Graeciam transtulit 17.
 Melissa Jovem caprino lacte nutrit 17.
 Melissa mulieres Cerei sacra Thesmopho-
 ria facientes 66.
 C. Memmius Cos. 73.
 Memoriae dignae res in tabulis aereis
 incidebantur 164.
 Menon inter Telchinas 20.
 Mercurii varia nomina 21.
 Mercurius Deorum administer, Etrusca
 lingua Casmilus 21. 168-169.
 — inter Cabiros 21.
 — Idis consiliarius 27.
 — cum Rhea coit 27.
 — dies anno adiect 27.
 — galeam dat Iudi ex bovino ca-
 pite 28.
 — Bac-

- Bacchum recens natum desert ad
Leucotheam nympham, vel ad Thyo-
nem 38.
Mercurius citharæ inventor 39.
Meretrices Bassarides, cur? 47.
— ancillæ, & libertinæ 89.
— nomina profectantur apud Ae-
diles 89.
— togatæ 90.
— à matronis vestitu discretæ. pu-
blicarum libidinum victimæ 90.
— coëctatæ sub Tiberio 90.
Messalina cum Silio bacchata 53.
Messallæ Valerii imprudentia 168.
Metapontus in finibus Lucanæ 169.
Metaurus fluvius Brutiorum 174.
— oppidum 175.
Metellus Celer pudicitiae vindex 111.
Metu continenda audacia 110.
Metuendus timet oportet 129.
Meursius scholiastem Sophocles corrigi-
tus 53.
Midas Phryx orgia Samothracibus tra-
dit 17.
— Cybele divinis honoribus affi-
cit 39.
Miletensis Ecclesia in Brutis ex Vi-
bonensi, & Taurinensi 177.
Militaris delectus non fiebat dissen-
tiente Tr. pl. 136.
Milites Bacchi muliebri ornatu &
thyrsiferi 93.
Milites Romani ex quibus causis su-
sto cædebantur 121.
Militiæ Romanæ pudicitia 121.
Militiam cur Neapoli decreverant hone-
sti cives 121.
Militum seditiosorum audacia ex nu-
mero 122.
Milonis Athletæ stratagemata in Syba-
ritis 170.
Milo athleta Gymnasium humeris sub-
stentavit 181.
Mimallones Bacchi sacerdotes 19. 118.
Minerva 21.
— cor Dionysi substituit 24.
Minyades Baccho poenas dant 94.
Minus Cerrinius Campanus Bacchi
— initiatus à matre 6.
— conjurationis Bacchantium caput
11.
Minora permittere solent qui majora

- negare cogitant 136.
Minotaurus in nummis Oscanum civi-
tatum 33.
M. Minucius Augurinus Cos. 160.
Q. Minucius Thermus Cos. 149.
Q. Minucius Rufus Cos. 144.
Miphlezeth apud Hebraeos idem ac
Priapus 16.
Miscellus Achæus Crotonis conditor
180. 181.
Misor, & Sydyce Vulcani filii 21.
Mithras Sol 16.
— Adonis, Osiris 77.
— cultus apud Persas 77.
Mitra Phrygia Bacchantium 46.
Mitræ filius Cham est Osiris Vossio
30.
Molossi gens Eptrotica partem The-
ssaliæ incoluerunt 171.
Momenta rerum ex levibus causis 119.
Monarchicum arcum adversus Ari-
stocratiæ 104.
Monstra, unde dicta 125.
Mors Cabirica 24.
Moses sanguine vitulorum lustravit
populum 88.
Muliebris supersticio 90.
Muliebris vestis Baccho 46.
Mulieres in perpetua tutela apud Ro-
manos 133.
Mulieres Bacchantes scorum à viris
92. 93.
Mulieres adulteri suspectæ ad caput
asini jurabant 37.
Mulieres Byblis Adonim quotannis
lugebant 40. 117.
Mulieres propinquorum decreto stran-
gulatæ 132.
Mulieres damnatæ cognatis traditæ
ad supplicium 12. 132. 133.
Mulieres thyrsis armatæ Baccho mili-
tantes 93. 118.
Mulieres Baccho dicatæ 118.
Mulieres malorum fons 8.
— Baccho attributæ propter libi-
dinem 46.
— superstitionis auctrices 97.
Mulierum denudationes in Bacchan-
tibus 45.
Mullo libabatur Theophoriis, non
vino 70.
Multitudini rector adjiciendus 9.
Mul.

- Multitudini crescit audacia 122.
L. Mummius Achæus, Bacchi imagi-
nem in Ceresi dedicat 61.
Muros proferre, & pomerium proferre
haud idem 148.
Musæ Bacchi comites 93.
Mutuare, mutui conviviis se excipere
Megalenibus, & Cerealiis 82.
Mylli ex felamo & melle, figurâ pu-
dendorum muliebrium 69.
Myrrhanus Indorum Rex à Baccho
pulsus 26.
Myrtæ, & Ephori qui 60.
Mysteria unde dicta 46.
Mysteria Corybantiæ ab Etruscis Ta-
rentinis tradita Campanis 16.
Mysteria communia Cereri & Baccho
61. 62.
— ad animæ purgationem pertine-
bant 102.
Mysteria majora distinguenda sunt à
Dionysii majoribus 58.
— mense Boëdromione per xx. dies
58.
— annua 59.
Mysteria minora diversa à Dionysii
minoribus 58.
— ea mense Anthestiorie celebrata
58.
Mysteriorum participatio gradatim 602.
63. 184.
Myrtica vannus 35.
Myrticæ cistæ 25. 29. 34. 35.
Myrticæ porcæ in Eleusiniis 70.
Myrticus Bacchus in Eleusiniis 60.

N
N Litera sæpius omisa ab antiquis
1. 152.
Naidæ Bacchi sacerdotes 19.
Napetinus Sinus 170. 173. 175.
Napitium, nunc Pizzo 173.
Natales dies Deorum adjecit 27.
Naupli primi vites putaverunt 37.
Neæthus fluvius 174.
Neapoli Theophoria celebrata 69.
Neapolitani Dionysium Hebomem co-
luere 32. 33.
— Actæam Cererem 65.
Neapolitani loquuntur ore patulo, &
clara voce 146.
Neapolitanorum nummi 32.
Nebris, hinnulea pellis, Bacchantium
propria, unde dicta, & quid signi-
fiet 49.
NEL. pro NE. 151.
Nephtys Saturni filia Typhonis uxor,
& soror 28.
Nero Claudius Drusus Cos. 80.
Neroni laudi datum quod præmia de-
latorum minuit 110.
Neronis oratio ad Senatam habita in
argenteam columnam incisa 164.
— à Seneca dictata, risu excepta
164.
Nicon inter Telechinas 20.
Nisa Disaulis & Baubonis filia 100.
Noachius, Osiris 30.
Nocturna sacra invisâ Romanis 70. 71.
98. 105. 106. 117. 123. 124.
— & tamen nocturna Cerealia 75.
Nocturna sacra Cotytus, quæ fuit
Dea impudentiæ 98.
Nocturna sacra Baccho fiebant à Co-
lophonis, & Lacedæmonis 99.
— vetita à Diagona Thebano 106.
— à Romanis 117.
Nocturnæ coitiones & pervigilia le-
gibus vetita 105.
Nola, Oscanum urbs à Tufcis condi-
ta 16.
Nominum Romanorum scribendi ratio
72. 73.
Nonius pro Nominis 153.
Nonæ dies legitimis habendi Sena-
tum, sed non comitia 146.
L. Nonius Asprenas Torquatus Cos.
85.
Q. Nonius Priscus Cos. 144.
Q. Norbanus Cos. 85.
Noces tollæ inter missilia Cerealiis 76.
Nudis pedibus comitabantur Matrem
Magna initiati 81.
Numa Pompilius auctor disciplinæ sa-
crificandi 126.
— ejus libri reperti, & cremati 127.
Numerius Popilius Aelianus Cos. 88.
Numerus addit seditiosus audaciam 122.
Numerus Senatorum à quibus auctus
134.
— legitimus qui? 134.
Nummi Agrigentinarum, & Geloorum
181. 182.
— Ale-

— Alexandri Severi 178.
 — Catanenium 51.
 — Crotonitarum 16. 157. 180.
 — Cyzicorum *ibid.*
 — Demetrii Poliorcetes bicornis 33.
 — Faustinae Jun., Juliae ux. Severi
 à Nicaenibus 50.
 — gentis Aemiliae 158.
 — gentis Flaminiae 149.
 — gentis Vibiae 48. 76.
 — Laodiceum 180.
 — Laodiceum, Tejorum, Perin-
 thiorum, Sicyoniorum, Cretenium
 178.
 — Magnetum 178. 179.
 — Maximini 179.
 — Megarenium, Agryneorum, &
 Panormitanorum cum Cerere cornu-
 ta 33.
 — Neapolitanorum 63.
 — Nyseorum 25.
 — Olcarum civitatum cum Habone
 33.
 — Pergamenorum 50.
 — Prusiae regis Bithyniae 49.
 — Sabiniae Augustae, & utriusque
 Faustinae 40. 64.
 — Saloninae, & Tetrici 179.
 — Seleuci Epiphaniis Nicatoris 178.
 — Septimii Severi, & Juliae Dom-
 nae 49.
 — Syracusarum 180. 181.
 — Terinaeorum 172.
 — Thuriorum 171.
 — Traiani 178.
 — Traiani Decii 178.
 — Tyanenium 49.
 Nummus Alexandri II. 178.
 — Commodi 184.
 — gentis Serviliae 182.
 — Memmii Aedilis 73.
 — Scipionis Nafcae 79.
 Nundinae an feriae, an dies Comit-
 tes, & fasti 159. 160.
 Nuptiae Pelci & Thetidos 49.
 Nux pinea in sacris Bacchi 50.
 Nyctelia sacra nocturna Bacchi 98.
 Nyctelius Bacchus 98.
 Nymphae Bacchi sacerdotes 19.
 — altrices 25.
 — thyrsigeriae 38.
 Nyfa Arabiae urbs Bacchi patria 25. 39.

Nyfa Cariae urbs, ejusque nummi 25.
 Nyfiades nympheae 51.
 Nyfus, ingratus in Bacchum, poetas
 dat 93.

O

O pro D. errore quadratarii, & vi-
 ci. ciffim 157.
 O post V. inferi solitum 153.
 O. pro V. scribebant veteres 145.
 O. pro n. in vetustis Graecorum num-
 mis 172. 181.
 Ol. pro diphthongo OE. 150.
 — pro U. 155.
 Occulta sacra Bacchanaliorum 1.
 Occultum differt à privato 157.
 — unde dictum 158.
 Octavius per contumeliam Thurinus
 appellatus 171.
 Oculi & aures Principis 109.
 OE. pro V. 155.
 Oeagrus Thorapi filius mysteria Bac-
 chi à patre accipit, Orpheo tradit
 26.
 Oenotria regio Italiae, olim quae? 172.
 Oestrum Bacchicum mulierum 93.
 Ol. diphthongus pro OE. 150.
 — & pro V. 155.
 Olympia quinto quoque anno 59.
 Olympias Alexandri mater inter Bac-
 chas 34.
 Olympii Jovis templum Agrigenti 182.
 Omestes Bacchus, five crudelis 95.
 Omo phagis Bacchanalia 101.
 Onyx Pii Nic. Garelly 51.
 Opalia diversa à Cerealiibus, & Me-
 galensibus 77.
 L. Opiterius Faliscus Bacchis initia-
 tus 6. 128.
 Ops Jovem puerum à dentibus Satur-
 ni liberat 17. 18.
 — est Terra 22. 45. 62. Vide Rhea
 Cybele, Ius, Ceres, Mater Magna
 &c.
 Oraculum Bacchicum in antro Par-
 nassi 92.
 — in Thracia apud Ligycos 101.
 Oratio Neronis de laudibus Claudi
 rifu excepta 164.
 Oraciones Principum in aes incisae 164.
 Orbelos Thraciae mons celeberrime Libe-
 ri sacris 26.

Or-

Orcus dictus quod urget 156.
 Ordo in scribendis Consulibus nomi-
 nibus nullus 142. 143. 144.
 Orgia dicta à furore 98.
 Orgia Samothracibus tradita 17.
 Orgia, Liberi & Cereris sacra, Bac-
 chanalia 19.
 — arcana 34.
 — propria Cybeles 46.
 — cur dicantur quaecumque sacra
 apud Graecos 98.
 — à pueris celebrata 99.
 Origanus in arcanis Themidis 25.
 Origo Bacchanaliorum 5. 8. 15. 16.
 Ormenus inter Thelchinas numeratus
 20.
 Orpheotelestae qui 34.
 Orpheus mysteria Bacchi immutavit;
 primusque in Graeciam induxit 26.
 — ab Aegyptiis ea transtulit ad
 Thracas 39.
 Orpheus à Bacchantibus discerptus *ibid.*
 Ophelia sacra 25. 26.
 Ofci origine Tyrrheni 15.
 — unde dicti Tusci, & Etrusci *ibid.*
 — per O scribebant; Unbri, & Etru-
 sci per V. 145.
 — multa per E. quae postea per L.
 151. 152.
 Ofcilla, imugunculae in aëre suspensae
 35.
 — in sacris Liberi usurpata 35. 36.
 Ofcillationis quid? 36.
 Ofcillationis festum 35.
 — Romae, & Athenis 36.
 Ofculum cur datum Romanis feminis
 à propinquis 96.
 Ofiridis fratres, & sorores 27.
 — finus à Mercurio procuratum 27.
 Ofiris Bacchus 27.
 — Rhea & Saturno genitus 27.
 — Cererem, five Iudem forem ducit
 27.
 — adoptatus à Jove 28.
 — cum Nephty per errorem coit 28.
 — hallatus fingebatur ab Aegyptiis
 50.
 — Aegyptios ad meliorem vitae cul-
 tum traducit 27.
 — pater habebatur omnium Aegy-
 ptiorum 30.
 — quis fuerit revera 43.

— ejus die natali audita vox 28. 56.
 Ofiris aliquibus est Noë 30.
 — Adonis, Thamuz 38.
 — inter bonos genios numeratus 22.
 Ofiris cum Iude biga vectus in num-
 mis 49.
 Ofiris quotannis quaesitus & inventus
 41.
 — Phoenicibus est Sol *ibid.*
 Ofenta unde dicta 125.
 Ofentorum interpretes Etrusci 125.
 Ofho Imp. Iliacus 85.
 OV. pro V. 154.
 Ovum in Bacchi mysteriis 56.
 Oxyrynchus piscis 28.

P

Paculla Minia Campana Baccha vi-
 ros prima initiavit 6. Antistes
 Bacchanaliorum Romae 16.
 Peaan carmen Apollini sacrum 56.
 Paederastia Graecorum magis quam
 Romanorum erimen 111.
 Palladis nomen unde 24. 25.
 Pamyli sacra 56.
 Pamyli Bacchi nutritius 56.
 Pan Bacchi in itinere socius 27.
 — pinea fronde coronatus 51.
 Pantherae pugnaces 31.
 — vino delectantur 49.
 Pantherae in nummis. Vide Nummi.
 Papavera in mysticis Bacchi cistis 25.
 M. Papius Mutilus Cos. 137.
 L. Papius Mugillanus Cos. 115.
 Parcarum vaticinium in nuptiis Pelei
 & Thetidos 50.
 Pardi Baccho dicati 49.
 Parentum jus in liberis 133.
 Parnassus mons sacris Baccho, & Apo-
 lini 92. 101.
 Participia vim verbi retinentia more
 Graecorum 162. 163.
 Passum vini species 97.
 Patina permagna à Vitellio dedicata 37.
 Patri datum ministerium Romae sup-
 plicium sumendi de liberis 132.
 Pecten muliere mystice 25.
 Pecuniam communem habebant colle-
 gia *ignota* 156.
 — foils Judeis habere permiffum à
 E c C. Ce.

- C. Cefare 156.
 Pelarge, Potnei filia, Cereis initia intermissa restituit 18.
 — honoribus divinis affecta 18.
 Penates Dii ex Samothracia in Phrygiam, deinde in Italiam 21.
 — sunt Dii magni *ibid.*
 Penates secundum quosdam erant signum Liberi 22.
 Peninsulae binae Brutiorum 169. 170.
 Pentheus Baccho poenas dat 26. 94.
 Peregrina sacra in Italia Romanis 117.
Perire pro *evanescere*, de rebus inanimatis 130. 131.
 Personati Romani Megalensibus 77. 82.
 Pervigilia virorum & feminarum prohibita 117. *Vide* Nocturna.
 Q. Petilius Praetor auctor cremandi Tibros Numae, reperto à L. Petilio sive Terentio Scriba 127.
 Phagrus piscis Osiridis pudendum erodit 38.
 Phallicae imungulae 36.
 Phallicum canticum 56.
 Phallophori qui? 56.
 Phallus à Graecis cultus 27.
 — ligneus ab Idæ sacratu 28.
 — cur in sacris Osiridis 30.
 — in sacris Liberi 55. 100.
 — sculneus 56.
 Phiala vas Bacchicum Neapoli lebeti simile 38. 180.
 Philoctetes Thuriorum conditor 169.
 Phlegraei campi 15.
 Philonides ob violentiam cotyla nuncupatus 183.
 Philosophi Pythagorici Crotone 181.
 Phoebeus semper juvenis 39.
 — pro Baccho 30.
 Phoenices praecipui Bacchi cultores 14.
 — olim Siciliam habitant 181.
 Phoenicibus Osiris est Sol 41.
 Phoenicum Koph 16. 137. 180. 181.
 Phryges colebant Bacchum Sabazium, vel Sabadium 33.
 Phryges Galli se ipsos castrantes 43.
 Phrygil sacerdotes stipem emendicabant 79. 117.
 Pica avis garula Baccho sacra 48.
 Pignus gemmarum celator 178.
 L. Pinarius Rufus Mamercinus Cos. 160.
- Pincernae cur tauri disti 32.
 Pineae nux thyrsis imposita cur usurpata in sacris Liberi 50.
 — tria ejus nomina 51.
 Pinus arbor Cerei sacra 51.
 — & Neptuno 51.
 — in Thesmophoriis usurpata *ibid.*
 — in sacris Matris Magnae 80. 81.
 Pithoegia sacra Graecorum vinalia 56.
 Pius Nicolaus Garellius laudatur 11. 50. 175. 180. 181.
 Placentae in sacris Cybeles 45.
 Plautus à Salmasio taxatus 113.
 — correctus & explicatus 168.
 Cn. Plautius Cos. 143.
 M. Plautius Sylvanus Tr. pleb. 134.
 Plautus Sylvanus Senatum nimium auxit 134.
 Plebsita per fora ac templa publicata aereis tabulis 163.
 Plebs aegre fert supplicia multorum 129.
 — flestitur ad misericordiam 133.
 Plectrum Phoebi 46.
 Pluto latronum ductor Proserpinam rapit 63.
 Plutogenia sacerdos Cereris legiferae 69.
 Pocula antiquis ex cornibus 31. 32.
 Poena de paucis sumenda 129.
 Poetae Baccho sacri 52. 101.
 Polydorus Argivus statuarius 48.
 Polydora Bacchi *ibid.* 94.
 Pompa mystica Bacchi ex Athenis Eleusinem 58. 62.
 Pompa Icthyphalica Libentibus 55.
 Cn. Pompeius Magnus Consul sine collega 144.
 Cn. Pompeius Strabo Cos. 134.
 Pomponia Graecina iudicio mariti permissa à Nerone 132.
 Pomponius Atticus Eleusine initiatus 70.
 Pontifex Max. acta publica in literas referebat 141.
 Pontifices nemini rationem reddebant 126.
 Pontificum Collegium de quibus jus dicebat 126.
 Q. Poppaeus Secundus Cos. 137.
 Populi erat Senatusconsulti vim perpetuam legis dare 115.

Por.

- Porca aurea, & argentea in sacris Cerealibus 76.
 Porci arcebantur à Thesmophoriis 70.
 — non Eleusiniis 70.
 — nec à Cerealibus Romae 76.
 L. Porcius Cato Cos. 134.
 M. Porcius Cato Cos. 149.
 Portenta unde dicta 125.
 Portus Orestis 175.
 Postumii unde dicti 145.
 Postumius sine aspiratione 145.
 A. Postumius Albinus Luscus Cos. 143.
 A. Postumius Dilector 72.
 Sp. Postumius Albinus Cos. 15.
 — ejus gesta 144.
 Potestas parentum in liberos 133.
Potis sum pro postum 168.
 Praefecti aerarii 166.
 Praefectus Vigilum succedit Triumviris nocturnis 113.
 Praemiis indices criminum alliciendi 71. 109. 110. 128. 135.
 Praemio, & cruciati omnia pervia 109.
 Praemium in Bacchi certaminibus, & Pythiis tripus 92. 102. 180. 181.
 Praemium in Demetrii hordeum 181.
 Praetor major Romae, hoc est Urbanus 140.
 — absentibus Consulibus senatum coquebat 158.
 Praetores qui de criminibus publicis cognoscebant 109.
 Praeturae Urbanae dignitas 158.
 Priapi sacellum Petronio memoratum 92.
 Priapus ad stuprum Bacchum sollicitat 100.
 Priapus inter Idaeos Daetylos 20.
 — bellator daemon, unus ex Titanibus 21.
 — Vestae dormienti insidiatur 37.
 — natus ex Libero & Venere 96.
 — est Bacchus Lampacenorum 98.
 Principia conjunctionum opprimenda 119.
 Principum Orationes in aes incisae 164.
 Prodigia unde dicta 125.
 Proditionis publicae etiam suspicio praecavenda 119.
 Prometheus unus ex Cabiris 18.
 Proserpina à quibus genita 21. 34.
 — rapta à Plutone 63. 117.
- meris lacu *ibid.*
 — Punicis mali grana gustavit apud inferos 75.
 Proflumens infami in Bacchum amore flagrans 100.
Prothefis Grammaticorum figura 168.
 Protonoe Dyfaulis & Baubonis filia 100.
 Pudenda quaedam in Thesmophoriis 60.
 Pudenda Osiridis culta iussu Idis 27.
 — deinde à Graecis 27.
 — quid significant 43.
 Pudenda virilia in Bacchi pompa 56.
 — & Eleusiniis 61.
 — & templis Bacchi 118.
 Pudicitiae patriciae templum 110.
 — plebeiae 111.
 Pudicitiae studium Romae 110. 111. 121.
 Pudor publice violatus plebem irritat 111.
 Pueri Baccho commendati 54.
 — orgia Trieterica celebrabant 99.
 Pueri qui alerentur à Romanis 111.
 Punicia mala ex sanguine Dionysi 24.
 — in ejus mysteriis usurpata *ibid.*
 — ab iis cur abstinebant Cerealibus 75.
 Purgationes animae tres 35. 184.
 — ad Bacchum Semeleum referebant Graeci 36. *Vide* 68. 70. 102.
 Purgamenta in mare aut in trivis abijciebantur 102. 103.
 Purificatio primus gradus initiationis 60.
 — ejus vis, ut vulgo creditum est 67.
 Puteoli Tyrrenorum Colonia 15. 32.
 — collegium Dendrophorum Matris Magnae 81.
 Pyanepso mensis, Latinis November, Aegyptiis Athyr, Boeotis Damatrius 67. 68.
 Pyrrhicha saltatio Bacchica 52.
 — cum facibus 98. 99.
 Pythagorici Philopholi Crotone 181.

Q

Q. Litera carebant antiqui 157.
 — est Phoenicum Koph pro K. usurpatum 157.
 Ee 2 — ejus

— ejus usus *ibid.* 159.
 Quadrantal mensurae genus 55.
Qui pro *qui* 150.
Quis pluralis à *quis* 152.
 Quaestores qui 109. 113.
 Quaestio de Bacchanalibus mandata
 Consulibus extra ordinem 7. 109.
 — exercita per fora, & conciliabu-
 — la 12.
 Quaestiones publicae quando perpetuae
 esse coeperint 109.
 Quaestores aetarii 166.
 Q. Marcus Philippus Cof. 1. 15. 135.
 149. 144.
 L. Quinctius Cincinnatus 123.
 T. Quinctius Crispinus Cof. 80.
 Quinquaginta Minervae 54.
 Quinqueviri adjutores Triumviris 77.
 114.
 Quirinus inter Deos adscriptus 22.
 — ejus caput in nummo gentis
 Memmiae 74.
 R
 R. Pro D. à veteribus usurpatum
 — 148.
 — à quo inventum 149.
 — quandoque mutatum in S. 149.
 R. Etruscorum 149.
 P. pro P. Graecorum 181.
 Ramorum gestationes in sacris Cere-
 ris 51.
 Raptus Proserpinae lugebatur Eleusi-
 nis non Thesmorphosis 65.
 Reinefi lapsus 41.
 Religio Romanorum Graecanicæ purior
 116. 117.
 Religio dissolvitur externis ritibus 10.
 116. 124.
 Religio mendicans quae 79.
 Religio prava fallax 10. 125.
 — animos percellit 44.
 Religionis externae invivae Romanis
 117. 132.
 Religionis praetextu coetus illi
 107. 108.
 Remissio secundum Apostolum non
 fit sine sanguine 88.
 Repetundarum quaestio perpetua 109.
 Repudii primus inventor 167.
 Res memoriae dignae frontibus aedium

insculptae 164.
 Rhea providentia 39.
 Rheae, five Ops, five Cybele 38.
 Rhea, five Mater Deum, Jovi puero
 saluti fuit 18.
 — cum Saturno, & Mercurio colit 27.
 — Attim deperit 38. 39.
 — stellatum pileum ei imponit 39.
 — leonibus, & pantheris vesta 39.
 Rheae sacra facientes à granis muli
 Puniei abstinebant 25.
 Rhegiensis sedes sub Patriarcha Con-
 stantinopolitano, avulsis à Diocesi
 Romana 176.
 — eidem subditae sedes 176.
 Rhegium urbs 175.
 Rhodope, mons Thraciae sacris Libe-
 ri celebratus 26.
 Rhombus in mysticis Cybeles 24. 45. 50.
 — puerile ludicrum 51.
 Ritus Bacchantium foedi 45.
 Rogerius Comes Apuliae Episcopales
 sedes Taurinae & Vibonae in unam
 Militensem redegit 177.
 Romani quique praestantissimi rure de-
 gebant 122. 123.
 Romani non colebant Bacchantum Seme-
 leum 117. 118.
 — ab Etruskis, & Oseis haruspici-
 nam accepere 16. 125.
 — personati Megalensibus 77.
 — albis induti Cerealius 74.
 — populos voluptatibus enervabant
 44.
 — externarum religionum otores
 117.
 — & superstitionum 118. 124.
 Romanis feminis vini usus interdictus
 96.
 Romanorum Penates ex Samothracia,
 Dii magni 21.
 Romanorum pudicitia 111.
 Romanorum religio Graecanicæ purior
 116. 117.
 Romanorum optimates filios in Etru-
 riam mittentes addiscendas haruspici-
 nae causa 125.
 T. Romilius Rocus Vaticanus Cof. 161.
 Romuli cura religionis 116. 117.
 Romulus Senatum legit 133.
 — mulierem vinctam damnavit 96.
 Rostra ex navibus Antiatium 114.
 — in-

— inde Coss. & oratores verba fa-
 ciebant ad Pop. *ibid.*
 Ruffi ignominia afficiebantur à Copti-
 tis 37.
 Rure debebant honestissimi Romano-
 rum 122. 123.
 Rusticae Tribus laudatissimae 159.

S

S. Litera quandoque transit in R.
 149. 169.
 — poni solita ante M. & N. 168.
 Sabazia sacra quando primum Romanis
 34.
 Sabazius Dionysius antiquissimus 31. 33.
 — invisus Aristophani 106.
 Sabi Thraciae populi 33.
 Sacellum Bacchi Pseudanoris 94.
 Sacerdos Bacchi Archibuculus 32.
 Sacerdos Cereis Casponia Maxima Si-
 cula 74.
 — Calliphana Veliensis *ibid.*
 Sacerdotes Iliadis Adoniae stabant per-
 ditum 41.
 — seipso castrabant 43.
 — praeterquam Athenis 43.
 — in cruce acti Romae, & cur 84.
 Sacerdotes Cereis matronae summam
 castitatem profitebantur 69.
 — Graecae apud Romanos 74.
 Sacerdotes Cybeles silem emendica-
 bant 79. 117.
 — purpureis vestibus induti 80.
 — seminares 82.
 — Romae genere Phrygii 117.
 — impostores 123.
 Sacra Cereis & Liberi in promiscuo
 30. 45.
 Sacra externa pluries Romae vetita
 10. 84. 108. 116. 117.
 Sacra Orphica 25. 26.
 Sacra Rheae per Phrygios sacerdotes
 Romae procurata 117.
 Sacra Sabazia 25.
 Sacrarium Cereis apud Catinenses 66.
 Sacrarium feminatum tantum Baccho
 initiatum 91.
 Sacrificandi disciplina praeterquam Ro-
 mana abolita 10. 117.
 — à Graecis accepta 125.
 Sacrificandi disciplina continebatur li-
 bris Pontificum ex instituto Numae
 126.
 Sacrificia quaedam cum afflatu, quae-
 dam sine 19.
 Sacrificia quae Cerealius 76.
 Sacrum & publicum separantur à Plau-
 to 184.
 Salernum Colonia deduxta 149.
 Salli Latiorum Curetes 126.
 — dicti à saltando 53.
 Salpion Atheniensis statuarius 38.
 Saltationes, five thyasi, nunquam à Bac-
 chi sacris sejunctae 53.
 Samniticae mulieres, in Oceani Insula
 Baccho sacra facientes, scorsum à vi-
 ris habitabant 91. 92.
 Samnitium spolia Cerei consecrata 72.
 Samothracae Attidi rem divinam fece-
 re 38.
 Samothracia, ante Melita, sedes Cure-
 tum, & Corybantum 19.
 Samothracia, & Cabirica sacra in Le-
 mmo, & Imbro 16.
 — à quibus tradita Phrygiis 17.
 — ad fruges, & foecunditatem spe-
 ctabant 21.
 — expiatoria 23.
 — & adversus pericula 24.
 Sanguine lustravit populum Moyses 88.
 Sanguine taurorum perfundebantur tau-
 robolati 86. 87.
 S. Euphemia oppidum maritimum Beu-
 tiorum 170.
 Saraceni Brutios vastant 176.
 Sarcophagum bitumine plenum reper-
 tum in Brutis 1.
 Saturnalia quo anni tempore celebrata.
 Lapsus Petavii 57.
 Saturnus in Italia à Spartanis abscen-
 ditur 16.
 — Caeli & Terrae filius 21. 22.
 — ex Rheae genuit Osirium 27.
 — natos devorans 117.
 — à Jove in Tartara coniectus 117.
 Satyri dicti Curetes 19.
 — Bacchi sacerdotes 19.
 — & affecit 26. 27.
 — dementiae symbolum 26.
 — unde dicti *ibid.*
 — ad saltationem proclives 27.
 Scelera patefacta à Diis ut vindicentur
 10.

P. Scipio Africanus II. *Cof.* 78. 79.
136. 171.
Scipio Maffiacus laudatus 7.
Scipio Nafica auctor aedis faciendae
Matri Deum 79.
Sciorphoria umbraculorum festum 67.
Scribae Senatus *procuratores* 148.
Scribendo adesse Senatui, quid 148.
L. Scribonius Lito Aedilis 81.
Scutella dicta à scuto 37.
Scylla urbs 175.
Scyllerius Sinus 169. 170. 173. 175.
Scyphus Baccho pro clypeo 37.
Seytharum prudens dictum adversus
Graecae religiones 116.
Seditiones noctu erumpere solent 108.
Seditiois ex numero audacia 122.
L. Sejus Tuberco *Cof.* 77.
Semela Fauni filia à patre corrupta 91.
Semele Bacchi mater 25.
Semele Bacchi *Cof.* 94.
Semelejus Bacchus dilaniatus & in vi-
tam revocatus 26.
— haud cultus à Romanis 117. 118.
Semeles lucus Romae 91.
Semidei canes 83.
Seminaria oppidum 175.
Semivocales veteribus Latinis haud ge-
minatae 151. 152.
A. Sempronius Atratinus *Cof.* 160.
C. Sempronius Gracchus Senatum au-
get 134.
L. Sempronius Atratinus *Cof.* 115.
L. Sempronius Praetor Urbanus 158.
P. Sempronius Tuditanus *Cof.* 75.
Ti. Sempronius Gracchus *Cof.* 124.
143.
T. Sempronius Longus *Cof.* 78. 79.
136. 171.
T. Sempronius Rutilus
Senacula tria Romae 147.
Senatores olim judicia exercebant 109.
Senatoribus eorumque liberis vetitum
libertinam ducere 137.
Senatum supplet Junius Brutus, &
Val. Poplicola 134.
— augent Sempronius Gracchus, alii-
que 134.
Senatus cogendi nulli olim statii dies
103.
— ab Augusto statuti 104.
Senatus dabatur hostibus ad aedem

Belloniae 147.
Senatus legitimus numerus non fem-
per idem 133. 134.
Senatus Rom. trepidatio propter Bac-
chanalia 7.
— de iis quaestiones mandat Con-
sulibus extra ordinem 7. 10.
— decretum adversus Bacchanalia 7.
— actiones differt in diem tricen-
num 11.
— nominis C. Senatoribus praesen-
tibus de Bacchanalibus decernere sta-
tuit 12.
— decretum adversus Iulius & Se-
rapidis fana 83.
— erga Consules formula honorifica
111.
Senatusconsulta duo fieri eodem die
non poterant 135.
Senatusconsulta in aede Cereis affer-
bantur; postea in aede Saturni sub
cura Aedilium, deinde Quaestorum
165.
Senatusconsulta sub Caesaribus merae
adulationes 104.
Senatusconsulti vis per annum dumtax-
at, nisi accederet iussus populi 114.
Senatusconsulto vetitum ne quaestum
corpore facerent mulieres equestri
familia ortae 90.
Senatusconsulto coetus sacrosancti sub-
lati 107.
Senatum pronuntiatione decora 146.
Serapis est Pluto 28.
Serapis, & Ius sunt Caelum, & Ter-
ra Varro 22.
— boni genii Plutarchi 23.
— permixta extra pomerium 84. 85.
Cn. Sergius Silo ob masculam libidi-
nem damnatus 111.
Serpens aureus inter initia Jovis Sa-
bazii 33.
Serpentes mansueti Bacchis 34. 101.
C. Servilius Ahala 133.
Cn. Servilius Coepio *Cof.* 144.
Cn. Servilius Pulex Geminus Dicta-
tor 73.
Ser. Scipio Orfitus *Cof.* 144.
Ser. Sulpicius Camerinus *Cof.* 161.
Ser. Sulpicius Rufus *Cof.* 106. 155.
P. Ser-

P. Servilius Vatia Isauricus *Cof.* 84.
Servius Tullius Aetorum publicorum
institutor fertur 141.
Servorum coeeditio ad Triumvros ca-
pitales spectabat 112. 113.
Severitas exercenda cum paucis 129.
Sextilius Lateranus *Cof.* 85.
Sibyllini libri conditi ab Augusto sub
basi Apollinis Palatini 122.
Siculi Dorici dialecto utebantur 181.
Sigilla Gnosticonum, & Basilidianorum
34.
Silarus fluvius 169.
Sileni Bacchi sacerdotes 19.
— unde dicti 26. 38.
Silius cum Messalina bacchatur 52.
C. Silius Italicus *Cof.* 85.
Simalae lucus Romae 5.
Simulacrum Cereis, live Iulius bicor-
nis apud Aegyptios, & Graecos 33.
Simulacrum Jovis amicitiarum praesi-
dis cothurnatum 48.
Simulacrum vindemiae à Messalina ce-
lebratum 52.
Singuli timent, universi timentur 9.
Sinus Hipponates 170.
— Lamestinus 170.
— Napitinus 170. 171. 173.
— Scyllacius 170. 173.
Smilax inter Bacchi coronamenta 52.
Socii Latini nominis 153.
Socrates irrisus ab Aristophane 58.
Sol inter Corybantes numeratus 19.
— primus in Aegypto regnavit 27.
— mensum dominus 41.
Sors deerrat ad parum idoneos 166.
Sortitio inventa ne nimis multi po-
nam subirent 129.
Spectacula nocturna quomodo adole-
scentibus Romanis permixta 98.
Sp. Carvilius Ruga G. literam invenit
157.
Sp. Cassii peculium venundatum, &
signum Cereis factum 72.
Sp. Postumius Albinus Consul 1. 2. 15.
— Aebutio, & Fecennia indicibus
utitur in negotio Bacchanaliorum
3. 4. 5. 6.
— rem ad Senatum deferit 7.
— concionem habet ad populum pro-
rostris 8.
— ejus gesta 140. 144.

Spurii praenomen unde 144. 145.
— familiare Postumii *id.*
— raro scriptum per S. tantum 144.
Squamus piscis pudentum Dionysii ero-
dit 25.
Slipem colligere folis Phrygiis sacer-
dotibus, & Iulius datum 79. 117.
Stipem Populum Rom. in Augustum
conferbat Calendus Jan. 80.
Stipendia legitima quae 136.
Stola Phrygia 117.
Strabo diligentissime Italiam descripsit
170.
Strabonis vetus lectio defensa 171. 172.
Stratagema Milonis athletae 170. 171.
Sperdyli belli dux Romanis, live Im-
perator 107.
Srephos ludicrum puerile 50.
Stupra Bacchantium 1. 2. 3.
— eorum impientes mactabantur 6.
Sulphur cum calce accensum aqua non
extinguitur 6.
Sulpicia Conf. Postumii forus 4.
C. Sulpicius Galus *Cof.* 149.
P. Sulpicius Galba *Cof.* 143.
Superstitio mulieribus 90. 97.
Superstitio distat à Religione 118.
Superstitiois effectus 123. 124.
Superstitiois hostes Romani 117. 118.
123. 124.
Supplicia aliquando occulte fumenda
133.
Supplicis nocentium adhibendus quan-
doque modus 129.
Supplicis facies urbis dehonestatur 133.
Sus Cerealibus immolabatur 76.
— etiam Proserpinae 76.
Sybaris urbs & fluvius 169. 170.
Sybaritae, Thurii 170.
— insigni clade à Crotoniatis affe-
cti 170.
— eorum reliquiae à Theffalis col-
lectae, iterum pulvae 171.
Sycetes Bacchus, idest scilicet 56.
Sydyo Vulcani filius 21.
Syracusani Dores 181.
Syracusanum nummus 180.
Syracusanum conditor Archias Corin-
thius 180.
Syracusanus Episcopus sub dioecesi Ro-
mana, deinde sub Patriarca Con-
stantinopolitano 176.

Syr-

Syrma vestis muliebris 47.
Syrorum aera Ecclesiastica 177.

T

T Abula aenea Senatusconsulti de Bacchanalibus ubi, & quando recepta j.
— ejus lacunae ij.
Tabulae legum 164.
— pagatim quotannis circumferebantur à Graecis 165.
Tabulae publicae Athenensium in aede Matris Deum 165.
— Romae in aede Saturni 165.
Tabulae veteres legum, & Senatusconsultorum restitutae sub Vespasiano 166.
Tabularium publicum ad *Septem* 165.
Tabularium publicum cura Romae 165, 166.
Taciturnitatis symbolum Harpocrates 29.
Tacitae, & vitae Idis sacrae 50.
Tanagraeorum matronae Bacchum invocant adversus Tritonis vim 102.
Tarentini Lacedaemoniorum Coloni 16.
Tarquinienfium conjuratio acerbe punita 128, 129, 135.
Tarquinius Priscus Senatorum numerum auget 133, 134.
— Superbus imminuit cadibus 134.
Tatianus Assyrius nimis insensu Romanis 111.
Taurasia urbs Celtica 175.
Tauri dicti populi Inalpin, & cur 172.
Tauri itacundi 31, 172.
Tauri populi barbari 173.
Tauri vires dicuntur cornua 87.
Tauriana regio quae Straboni 171, 172, 175.
Taurianensis Episcopus 175.
— sub Rhegensi
Taurianum oppidum 174, 175.
— eversum à Saracenis 175, 176.
Taurianus scopulus 174.
Taurica Cherfoneus unde dicta 172.
Taurisci populi 172.
Taurorolati qui? 86, 87.
— in aeternum renascere putabant 86.
Taurorolus 85, 86, 87.
— Satanae inventum 88.

Tauropolitae Climacides mulieres 89.
Teuranus ager qui 169.— 174.
Tharopus Regno Thraciae donatur à Baccho 26.
Taurus mons Asiae 172.
Taygetus mons à Tyrrhenis habitatus 16.
Tediiferi Cereris Sacerdotes 19, 63.
— & Bacchi 98, 102.
Telchines qui 19, 43.
— Rheae comites novem; iidem ac Curetes 19.
— invidi daemones 20.
— cur Jalyfi dicti *ibid.* 183.
— fascinatores & praefigatores *ibid.*
Teleia Colonia 156.
Telondes unus ex Cabisris 18.
Tenesia five Tempia urbs 170, 174, 175.
— Colonia deducta 171.
Templa Idis & Serapidis Romae 84, 85.
Templum Bacchi in Limis 58.
Templum pudicitiae patriciae 101.
— plebeiae 111.
Temporales actiones quomodo fiunt perpetuae 131.
Tempus legitimum lugendi apud Romanos 75.
Terina urbs, ager Terinacis 171, 172, 174.
Terra, & Caelum Dii magni 22.
Terra manibus hominum principio exercita 25.
Terae filii Baubo, Dyfaules, Triptolemus, Eumolpus, Eubuleus 64.
Tertulliani lapsus 106, 107.
Thebae Aegyptiae à Baccho conditae, urbs portarum centum, dicta Diospolis 27, 45.
Themidis arcana 24.
Theodori Gazae hallucinatio 57.
Theramen cothurnus appellatus 48.
Theron curru victor in Olympiis 182.
Thesmophoria in honorem Cereris 50, 66.
— propter regnum Triptolemo attributum 67.
— tristia sacra, mense Pyanepione *ibid.*
— hyeme celebrata 67.
— à folis matronis 68.
— tunc pudenda muliebra ex festino,

mo, & melle circumferebantur 66.
— arcebantur porci 67.
— celebrabantur in plurimis Graecis urbibus 68.
— per dies quinque 69.
— quorum tertio jejunabant 69.
— vinum vetitum 70.
Thessali Sybaritas restituant 171.
Thetis Bacchum fugientem excipit 95.
— à quo aurea amphora donatur 55.
Thomas Cornellius medicus Confessinus j.
Thomas Fazellus male audit apud Criticos j.
Thot, Thoyth, Tautus Mercurius 21.
Thracae Baccho initiati ab Orpheo 26.
— eorum nummi 26.
Thurii Achaeorum Coloni 169.
— Sybaritae 170.
— inter Sybarim & Crathim 174.
— à Graecis capti, iisdemque adempti 171.
Thuris granis sacrificabatur Cereali-bus 76.
Thurius fons, unde Thuril 170.
Thurius nomen gentile, non Thuri-nus 171.
Thyae Bacchi sacerdotes 19.
Thyasus Bacchica saltatio 52.
Thyo nympa 25.
Typho, Oikidem fratrem necat, & discit 27.
— saltum significat 27.
Typhonis ortus 27.
— dolus in Osirim 28.
— bello captus ab Horo, ab Iride dimissus 29.
Thysigeri multi, pauci Bacchi 70.
Thyrus 46, 50, 52, 71.
— pro hasta 94.
Tiberius, magnus regnandi artifex 168.
Tibia Phrygia 117.
Tigris Baccho dicatae 49, 71.
Tiriodum oppidulum Brutiorum 170, 175.
Titanum fabula unde 43.
Titanes dolo discerpunt Bacchum, & ejus membra coquunt 24, 49.
— ad vindictatores referuntur 25, 26.
Toga pura Liberalibus sumebatur 54.
Toga meretricis 90.
M. Tullius Cicero Cos. 106.

Torassum oppidum Brutiorum 172.
Tocularia à Baccho inventa, unde Lac-neus dictus 25.
Tragoedia Baccho dicata 47, 48, 183.
Tragicum calcaceamentum ligneum 48.
Tragicum certamen apud inferos 48.
Trepidatio Romae, & in Italia, detestis Bacchanalibus 11.
Tribuni Celerum 126.
Tribuni plebis de causis militaribus Romae cognoscebant 136.
Tribus rusticae laudatores 159.
Trieterica quinto quoque anno Thebis 59.
— nocturna 97.
Trietericis viri permitti feminis 97.
Trieteridum origo 25.
Triundio comitia habebantur, leges quae rogabantur 159, 160.
Triptolemus Terrae filius 66.
— vel Trochili, vel Celei 64.
— vel Dyfaulis, aut Rhanonis, aut Eleusini 66, 67.
Triptolemus agriculture in Attica praepositus 27, 66.
— Cereis alumnus 66, 67.
— fruges primus sevit 66.
Tripus in nummis quid significet 180, 181.
Tripus Bacchi 92, 102.
Tripus victoris praemium 93, 102, 180, 181.
Trito impetum facit in Tanagraeorum matronas, & à Baccho auxilium eis ferente superatur 102.
Triumpus pro Triumpbo 149.
Triumviri capitales fugā dilapsos Bacchantes comprehendunt 11, 112.
— inter minores Magistratus. Eorum munus 112.
— an diversi à Triumviris nocturnis 113.
Triumviris capitalibus mandatum, ut vigilas disponerent adversus nocturnos coetus, & incendia 7, 10.
Trochilus Triptolemi pater 66.
Trojanae mulieres navigia incendunt 174.
Trojanarum mulierum captivarum Thesmophoria 66.
Tumultus vitare summa laus Magistratum 104.

F f Tur-

Turbo, puerile ludicrum 51.
 Turinus pagus, Turius fluvius, à Thuriis Brutiorum longe diversus 171.
 Turrum inventrix Rhea 46.
 Tutela muliebris diversa à pupillari 133.
 Tutoris Atiliani vetus exemplum 90.
 136.
 Tympana Bacchantium 2. 19. 45.
 — in sacris Cybeles 82. 83.
 Typho, Saturni filius 27.
 — Nephthys fororis maritus 28.
 — aspinii, five rufi coloris 37.
 Tyrrheni in Etruriam 15.
 — Lemnum, & Imbrum insulas incoluerunt 16.
 — in delphinis versà à Baccho 99.
 100.
 Tyrti, Bacchi sacerdotes, unde dicti 19. 26.
 V
 V Latinorum quomodo sonabat 154.
 — V. pro L. ultuspatum 152.
 Valens Imp. Cos. 86.
 Valentinianus Imp. Cos. 86.
 Valerius Asiaticus Cos. 166.
 L. Valerius Flaccus Cos. 149.
 Valerius Max. argutiolas sectatur 132.
 Valerius Messalla Orator Coloniae Telerinae patronus 156.
 M. Valerius Messalla Cos. 84. 143.
 Valerius Poplicola Senatum supplevit 134.
 L. Valerius Poplicola Potitus Cos. 165.
 142.
 Vaniloquentia sequitur ebrietatem 95.
 Vannus mystica 45.
 Varro doctissimus Romanorum 23.
 Vas diotum praemium in ludis Pythiis 181.
 Vates Bacchus, nempe Apollo 101.
 Vaticanum promontorium 175.
 Vaticini libri combusti 10. 125.
 Veneralia vinalia 56.
 C. Ventidius Apronianus Cos. 43.
 Ventilabrum purgationis animae symbolum 35.
 Venus Genetrix 156.
 Venus Ostridis, five Bacchi foror 27.
 Venus Luna, & Proserpina 29.
 — Ceres, Libera 40.
 — quotannis Adonim lugebat 40.

— Adonim ab inferis revocavit 41.
 Veritas in vino 52.
 Vespasianus aera legum & Capitolium restituenda suscepit 166.
 Vestales à Numa institutae 126.
 Vestes albae Cerealiis 74.
 Vestes muliebres Baccho attributae 46.
 C. Veturius Cicurinus Cos. 161.
 P. Veturius Geminus Cos. 72.
 Vexillum in arce Capitolina quum Comitata habebantur 8. 120.
 Viatores, qui Senatores accessabant, quare sic dicti 122. 123.
 Vibona, five Hipponium urbs Brutiorum 174.
 — à Saracenis eversa 176. 177.
 Vibonensis Episcopus 176.
 Victoria ex desperatione 184.
 Vigiliarum disponendarum cura ad Triumviros, & Quingueviros 7. 10. 144.
 Villa publica Romae extra vetus promerium 148.
 Vina à facibus separata mense Aprilis 54.
 Vinalia degustandis vinis instituta 56.
 Vinalia rustica 56.
 — Plutarcho veneralia cur 56.
 Vindemiae simulacrum 53.
 Vini potus immoderatus plurimum malorum causa 98. vide Ebrietas.
 Vini dator Bacchus 26.
 Vini vis 180.
 — usus interdictus Romanis feminis 96.
 Vinum abstinebant Cerealiis 75.
 Vinum & epulae illicunt animos 1. 44.
 — secreta pandit 52. 53.
 Vinum Dionysius 26.
 — ejus duplex ortus 26.
 — feroces, & iracundos homines facit 31.
 — ex stupidis solertes 37.
 — excitat libidinem 46.
 — gradum facit ad inconcessam venenem 96. 98.
 Vinum effundebatur quotannis à Templo Veneris 56.
 Vinum Eleusiniis libabatur, non Thesmophoriis 70.
 Vinum priscis Romanis dictum temetam 96.
 Vi-

Vinum secundarium 97.
 Violatus publice pudor plebem accendit 111.
 Virgiliae Auli F. facinus 110.
 Viri à Thesmophoriis arcebantur 68. 69.
 — & à Ceresis templo apud Cataneis 68.
 Virorum cum feminis pervigilia vetita apud Romanos 117.
 Virtus pulverulenta, callosas habens manus 89.
 Vistalia nomen inter meretrices dedit 89.
 Vitellius Imp. magnam patinam clypeum Minervae vocat, & dedicat 37.
 Viticis foliis cubitum sibi sternebant matronae Ceresis sacerdotes, ad castitatem servandam 69.
 Vitium putandarum rationem monstraverunt asini 37.
 T. Vitrasius Pollio Cos. 88.
 Vittae Ildi tributae ab Aegyptiis 50.
 Ululatus nocturni Bacchantium 2. 8. 48.
 Ululatus mulierum Byblicarum Adonide reperto vertebatur in iactitium 40.
 Umbri & Etrusci per V, Osci per O scribebant 145.
 Vocabula paulatim accipiunt auctoritatem 151.
 Vocales longae antiquis geminatae 153.
 L. Voluminus Flamma Cos. 158.

P. Voluminus Amintinus Cos. 161.
 Voluptas homines allicit, & enervat 44. 89.
 — magistra flagitiorum 122.
 Vopiscus Julius Julus Cos. 114.
 Vossii sententia de Ostride 30.
 Vota, seriae mense Januario 57.
 Urbes xii. Cistiberinae à Tyrrhenis habitatae 126.
 Urbes magnae celandi sceleribus aptiores 2.
 Utilitas Accusatorum 110.
 Vulcano geniti Dioscuri, Cabiri, Corymbantes 21.
 Vulcanus Bacchus Naxius 55.
 Vulcanus primus in Aegypto regnavit 27.
 — ab asino alato reductus in Caeculum 37.
 Vulgus nihil habet modicum 128.
 Uxorem primus dimisit Carvilius Ruga 157.

X

X. Literae antiquus usus 151. 158.
 — cur denarium numerum signet 158.

Z

Z. Et a commutantur 33.
 Zagreus Dionysius Sabazius 33.

Dominus Canonicus Vanalesta videat, & referat. Neapoli 16. Junii 1728.
D. ANTONIUS CANONICUS CASTELLI VICARIUS GENERALIS.
D. Petrus Marcus Giptius Canonicus Deputatus.

EMINENTISSIME PRINCEPS

Librum, cui titulus *Senatusconsulti de Bacchanalibus, sive Aeneae cetaeque Tabulae Masae Casareae Vindobonensis Explicatio*, Auctore Matthaeo Aegyptio, ut par erat, Te jubente, perlegi diligenter; summaque animi mei voluptate Auctoris doctrinam, elegantiam, sapientiam ita sum admiratus, ut ad ipsum aequis laudibus excipiendum me prosum imparem sentiam: quibus ceteroqui non indiget, cum satis superque à sapientissimis viris ubique locorum pro meritis celebretur. Paucis rem expediam: tanta est eruditione, ac euri seculi lepore conscriptum Opus, ut ne vel minimum quidem antiquitatis, Romanique sermonis optandum superis amatoribus; nihilque quod ad illam, quam aggressus est provinciam illustrandam, exornandam, explendam facit, intactum relictum esse videatur. Quapropter, cum nihil invenerim quod Catholicae Fidei, morumque regulis adversetur, opus dignissimum censo ut quam citissimè typis mandetur: ubi tua, Princeps Eminentissime, quae semper praehabenda est, accesserit auctoritas, Datum Neapoli Kal. Augusti Anno 1728.

Em. T.

Hamill, & Obsequentijs. Famulus
Dominicus Vanalesta.

Attenta supradicta Relatione, imprimatur. Neapoli 1. Augusti 1729.
D. ANTONIUS CANONICUS CASTELLI VICARIUS GENERALIS.
D. Petrus Marcus Giptius Canonicus Deputatus.

Magnificus Franciscus Valletta videat, & in scriptis referat.

PISACANE REG. VENTURA REG. CASTELLI REG.

Provisum per S. Em. Neapoli 6. Julii 1728.

Mastellonus.

EXCELLENTISSIME PRINCEPS.

Quamtu vetustati lucem afferant antiqua quae superant monumenta, norunt vel qui mediocriter literis sunt imbuti; at nullam profectò, nisi eruditorum virorum industria à temporum injuria vindicarentur, atque ipsorum lucubrationibus explanata in dias luminis auras prodirent; quamobrem magnum in re literaria nomen sibi compararunt, summiq; laudibus sunt cumulandi: Gruterus, Sponius, Reinesius, aliiq;. At non impari meretur laudem vir eruditissimus, mihiq; amicissimus Matthaeus Aegyptius, per omnem fere aetatem in antiquitatis studio versatus, Senatusconsultum de Bacchanalibus in aenea tabella, eximium sane monumentum, docto ac luculento commentario in lucem proferens; quem quum tuo jussu perlegissem, nil quod regia jura, bonosq; mores offendant continere reperi; quapropter illum praelo dignum censo. Neapoli Kal. Aug. MDCCXXIX.

E. T.

Additissimus Client
Franciscus Valletta.

Visa supradicta Relatione imprimatur, verum in publicatione servetur Regia Pragmatica.

MAZZACCARA REG. ULLOA REG. PISACANE REG.

VENTURA REG. CASTELLI REG.

Provisum per S. E. Neapoli 13. Septembris 1729.

Mastellonus.

MARCIVS L. S. POSTVM N. S. L. COS SENATVM CONSOLVERVNT IN OCTOBRI VND AEDEN
DVELONAI SCARF. M. CLAUDI MEL VALERID. F. Q. MINVICIF. DE BACANALIBVS QVEI FOIDERATEI
ESENT. ITA EX DEICENDVM CENSVERE. NEIQVISEORVM SACANAL HABVISE VELET. SEIQVES
ESENT. QVEI SIBEI DEICERENT NECESVS SE BACANAL HABERE. EEISVTEI AD. DRVRBANVM
ROMAM VENIRENT DEQVE EEIS REBV SVBEI EORVM VTR A. AVDITA ESENT. VTEI SENATV
NDSTER. DE CERNERET. DVM NE MINVS SENATOR BVSCADESENT. ABES COSPIERETVR
BACAS VIR. NEQVIS ADIESE VELET. CEIVIS ROMANVS. NEVENOMINVS LATIN. NEVESQVM
QVISQVAM. NISEI DRVRBANVM ADIESENT. ISQVE DE SENATV SENTENTIA DVM NE
MINVS SENATORIBVS CADESENT. QVOM EARE SCOSOLERETVR IOVSISENT. CENSVERE
SACERDOS. NEQVIS VIRE SET MAGISTER. NEQVE VIRE. NEQVE MVLIER. QVILVM ESET
NEVE EC VNIAM. QVISQVAM EORVM COMOINB. BVISE VELET. NEVE MAGISTRATVM
NEVE PRO MAGISTRATVO. NEQVE VIRVM. NEQVE MVLIEREM. QVIVAM FECISE VELET
NEVE POST HAC INTERSED. CONIOVRA. NEVE COMVOVISE. NEVE CONSPONDISE
NEVE CONPROME SISE VELET. NEVE QVISQVAM FIDEM INTER SED. DEDISE. VELET
SACRA IN DOVLTOD. NEQVISQVAM FECISE VELET. NEVE IN DONLICO. NEVE IN
PREIVATOD. NEVE EXTRAD VRBEM. SACRA QVISQVAM FECISE VELET. NISEI
DRVRBANVM ADIESET. ISQVE DE SENATV SENTENTIA DVM NE MINVS
SENATORIBVS CADESENT. QVOM EARE SCOSOLERETVR IOVSISENT. CENSVERE
• HOMINES PLOVS. V. OINVS EIVREI. ATQVE MVLIERE. SACRA. NEQVISQVAM
FECISE VELET. NEVE INTERIBEI. VIREI. PLOVS DOVBS. MVLIERIBVS PLOVS TRIBVS
ARFVISE VELENT. NISEI DE DRVRBANI SENATV SCVE SENTENTIA DVM NE MINVS
SCRIPTVM EST. HAEC VTEI IN CONVENTIONID. EXDEICATIS. NEMINVS TRINVM
NOVNDINVM. SENATV SCVE SENTENTIAM. VTEI SCIENTES ESET. EORVM
SENTENTIA ITA FVIT. SEIQVE ESENT. QVEI ARVORSVM EAD. FECISENT. QVAM SVPRAD
SCRIPTVM EST. EEIS REM. CAPVTALEM. FACIENDAM. CENSVERE. ATQVE VTEI
HOCE IN TABOLAM. AHENAM INCEIDERETIS. ITA SENATVS AIQVOM CENSVIT
VTEI QVE EAM. FIGIER IOVBEATIS. VBEI FACILV MED. GNOSCIER. POTISIT. ATQVE
VTEI EABACANALIA. SEIQVA SVNTE XSTRAD. QVAM SEIQVIDIBEI SACRI EST
ITA. VTEI SVPRADSCRIPTVM EST. IN DIEBVX. QVIBVS VOBEI STABELAI DATAI
ERVNT. FACIATIS VTEI DISMOTA SIENT IN AGRO. TEVRANO

101. BAPT. CIGALA. TRIOL. PRIN.
SRI COM. EXEMPLVM VEIVSIT
SC. DE BACCHAN. COERCEND. A.
MDCLX. IN. BR. TH. REPERTV. IOD.

Ad pag. 43

Onyx

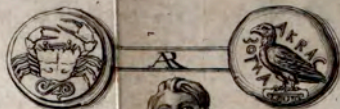
Magn. Gem:

Ad pag. 43

Sarda

Magn. Gem:

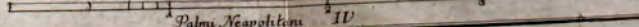
Ad pag. 18

Nummi pertinent Ad pag. 16.
et pag. 157.

Ad pag. 38

Andreas et Joseph Schumacher Ulm: Ulm: Chlo. Schumacher

